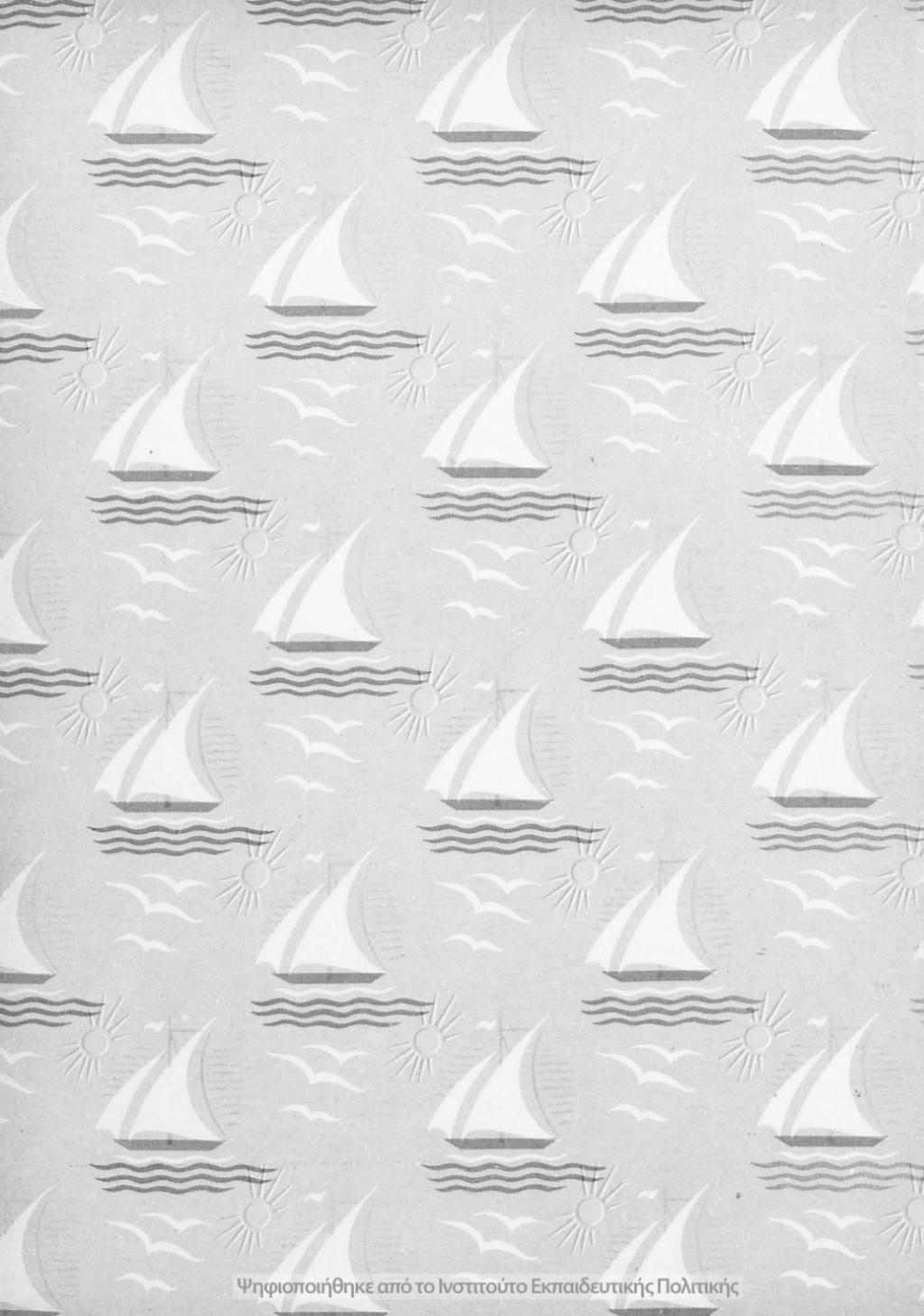

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ 1964

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΤ'

69

ΠΔΒ

Μέρος (Γ.) - Παρατεταμένη - Συγχρόνη

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ/Δ -6

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΣΤ'

69

ΠΔΒ

Γ. ΜΕΓΑ, Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ
Σ. ΔΟΥΦΕΞΗ, Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ

Μέγας (Σ.) - Ρωμαῖος (Χ.) - Δούφεξης

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΑΤΟ

1964
τεῦ έτους 1964

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1964

002
ΗΛΕ
ΕΤ2Α
64

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΣΟΦΙΑ ΟΤΟΝΗ

1^{ος} ΚΥΚΛΟΣ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Α'. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

1. ΤΟ ΟΡΓΩΜΑ

‘Ο ήλιος λάμπει πάνω ἀπὸ τὰ βρεγμένα χωράφια. Χαμογελάει σὰν βασιλιάς, εὐχαριστημένος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του. Τὰ φρεσκοπλυμένα πεῦκα δέχονται τὸ φῶς του μὲ πολλὴ χαρά. Στὴν ἄκρη ἀπὸ κάθε φύλλῳ τους λάμπει καὶ ἀπὸ μιὰ δροσοσταλιά. Ἀγνάντια ἡ θάλασσα στέλνει τὴν μυρωμένη ἀρμύρα της, νὰ ἀνταμώσῃ τὸ μύρο τοῦ θυμαριοῦ. Μέσα στὴν ἀπέραντη γαλήνη φλώρια καὶ καρδερίνες καὶ σπίνοι δοκιμάζουν τὶς φωνοῦλες τους σὲ νέους κελαδισμούς. Καὶ πέρα στὰ πλάγια τὸ τσοπανόπουλο ἔβγαλε τὰ πρόβατα στὴ βοσκὴ καὶ παίζει τὴν φλογέρα του.

‘Ο κύριος Πανάγος φτάνει μὲ τὸν ψαρὴ καὶ τὸ ντορὴ καὶ μὲ τὸν ἀλέτροι. Κρεμάει στὸ μεγάλο πεῦκο τὸ ταγάρι του μὲ τὸ μαῦρο ψωμί, τὸ τυρὶ καὶ τὴν ντομάτα καὶ ἀκουμπάει στὴ ρίζα του τὸ σταμνὶ μὲ τὸ νερὸ καὶ ὅλα τὰ χρειαζούμενα.

Ψάχνει ὁ κύριος Πανάγος γιὰ τὰ παλιὰ σημάδια τῶν αὐλακιῶν μέσα στὸ χωράφι. Μὰ πρὶν ἀρχίσῃ τὸ ἔργο του, βγά-

ζει τὸ σκοῦφο του καὶ κοιτάζει πρὸς τὰ οὐράνια. Κοιτάζει θαρρετά, σὰν κάποιο γυνώριμο νὰ βλέπη ψηλὰ στὴ γαλάζια σκέπη τ' οὐρανοῦ. Κάνει τὸ σταυρό του τρεῖς φορές :

— Εὔλογημένη ἡ χρονιά !...

Καὶ βάζει πάλι τὸ σκοῦφο του στὴν ἀσημένια κορυφή του.

Φτύνει στὶς δυὸ παλάμες του τὶς ροζιασμένες ἀπὸ τὴ δουλειά, πιάνει γερὰ τ' ἀλέτρι ἀπὸ τὴ χειρολόβα καὶ μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του :

— "Αιντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορή μου. Τράβα.

΄Αρχίζει τ' ὅργωμα τῆς γῆς. Αὔλακια βαθιὰ χαράζονται στὸ χῶμα. Σὲ λίγο λάμπει ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἰδρώτα τὸ μέτωπο τοῦ κύρι Πανάγου· λάμπουν καὶ τῶν ἀλόγων τὰ καπούλια σὰν ἀτσάλι, κι ἐκεῖνα φιλότιμα προβαίνουν καὶ στ' ὅργωμα ξοδεύουν ὅλη τὴ δύναμή τους.

΄Αγναντεύω μὲ θαυμασμὸ τὸ γερο-ξωμάχο καὶ ὅλο τὸν βλέπω νὰ μεγαλώνη παράξενα στὰ μάτια μου. "Ολα τὰ ἀλλα μοῦ φαίνονται μικρὰ μπροστά του. Μικρή ἡ πολιτεία πέρα μὲ τὴ μάταιη βουή της. Μικροὶ οἱ κύριοι καὶ οἱ κυράδες, ποὺ περνοῦν μὲ χάχανα στ' αὐτοκίνητα. Μικροὶ οἱ ἀκαμάτηδες, ποὺ βγαίνουν στὰ χωράφια γιὰ περίπατο. Μόνο ὁ γερο-ξωμάχος εἶναι ἀληθινὰ μεγάλος.

΄Ο ἥλιος χρυσώνει τὸ ψημένο μέτωπό του. Καὶ ὁ πρωινὸς ἀέρας μπαίνει ἀπὸ τὸ ἀνοιχτό του στῆθος καὶ χαιδεύει τὸ κορμί του, κορμὶ σφιχτὸ σὰν τὸ πουρνάρι. Τὰ μάτια του ξεγελιοῦνται ἀπὸ τὴ χαρὰ καὶ βλέπουν ἀπὸ τώρα τὰ ὄλοξανθα στάχυα νὰ κυματίζουν, στολισμένα μὲ πλῆθος παπαροῦνες ὄλοκόκκινες. Καὶ ὅλο μιλάει φιλικὰ μὲ τοὺς συντρόφους του.

— "Αιντε, ψαρή μου. "Ελα, ντορή μου. Τράβα.

Στὴ μέση στὸ χωράφι ὑψώνεται τὸ γιγάντιο πεῦκο.

Τὸν καρτερεῖ γιὰ μεσημέρι. Στὸν ἵσκιο του θὰ ξεϊδρώσῃ, θὰ φάγη καὶ θὰ γείρη. Θὰ ἔχῃ γιὰ προσκέφαλο τὰ μυρωμένα χαμόκλαδα τοῦ σχοίνου.

Στέκω καὶ τὸν θαυμάζω ἄλλη μιὰ φορά. Γυρίζει καὶ μὲ βλέπει. Βγάζω τὸ καπέλο μου.

— Γειά σου, μοῦ λέγει, ἀπλά, νομίζοντας πῶς τὸν καλημερίζω.

Μὰ δὲν ἦταν καλημέρισμα αὐτὸ ποὺ ἔκαμα. Ἡταν κάτι ἀνώτερο· θέλησα νὰ δείξω ὅλο τὸ σεβασμό μου στὸ γεροξωμάχο· κι ἔβγαλα τὸ καπέλο μου, ὅπως τὸ βγάζουν στὴν ἐκκλησία.

Katὰ τὸν Σπ. Μελᾶ

2. ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ

—'Αμπέλι μου πλατύφυλλο
και κοντοκλαδεμένο,
γιὰ δὲν ἀνθεῖς, γιὰ δὲν καρπεῖς,
σταφύλια γιὰ δὲν βγάνεις;
Μὲ χάλασες, παλιάμπελο,
κι ἐγὼ θὰ σὲ πουλήσω.

— Μὴ μὲ πουλᾶς, ἀφέντη μου,
κι ἐγὼ σὲ ξεχρεώνω.
Γιὰ βάλε νιούς και σκάψε με,
γέρους και κλάδεψέ με.
Βάλε γριές, μεσόκοπες,
νὰ μὲ βλαστολογήσουν.
Βάλ' και κορίτσια ἀνύπαντρα
νὰ μὲ κορφολογήσουν.

Αηιοτικὸ

3. ΣΤΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑ ΝΥΧΤΕΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

1. Πᾶνε, πέρασαν πιὰ τὰ ὄπωρικά. Ὁ τρύγος τελείωσε καὶ αὐτός. Τὰ νέα κρασιὰ βράζουν τώρα μέσα στὰ βαρέιαι. Οἱ κληματόβεργες στ' ἀμπέλια ἀπομένουν γυμνὲς καὶ οἱ συκιές ἀπλώνουν τώρα τὰ σταχτιὰ κλαδιά τους σὰν ἀπολιθωμένα ξερόκλαδα.

Τὰ πρωτοβρόγια καθάρισαν τὴ γῆ ἀπὸ τὰ ξερόχορτα τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ πότισαν τοὺς διψασμένους ἀγρούς. Μὲ τὰ πρωτοβρόγια μπῆκε «τὸ μικρὸ καλοκαιράκι». Λάμπει πάλι ὁ ἥλιος μὲ τὶς ζεστές του ἀκτίνες, τὰ χορταράκια ὀλοπράσινα στολίζουν μὲ νέα ἀνοιξη τὶς ἄκρες τῶν ἀγρῶν καὶ τὰ χρυσάνθεμα τὰ χρυσά, τοῦ ἀγίου Δημητρίου τὰ ἄνθη, στολίζουν τὸν μήνα Ὀκτώβριο, τὸν Ἄιδημητριη, ὅπως τὸν λένε.

2. Ἀκόμα δὲν ἔφεξε καὶ ὁ παπα-Κωνσταντῆς σήμανε στοὺς Τρεῖς Ιεράρχες. Καὶ ὁ παπα-Οίκονόμος τῆς Παναγίας

τὸν ἀκολούθησε ἀμέσως, σὰν νὰ τὸν περίμενε ἀπὸ ὥρα κρεμασμένος ἀπὸ τὴν καμπάνα.

Τὴν ὥρα ποὺ ἡ Πούλια ἡ ἀργυροκέντητη βρίσκεται στὸ μεσουράνημα, τὴν ὥρα αὐτὴ οἱ νησιωτοποῦλες παίρνουν στοὺς ὄμους τους τὰ κοφίνια μὲ τ' ἀδειανὰ σακκιά, περνοῦν καὶ τὰ καλάθια στὸ χέρι καὶ βγαίνουν πολλὲς μαζὶ στοὺς ἐλαιώνες.

Στὸν ἐλαιώνα τώρα, τὸν μήνα τὸν 'Αιδημητρίη, συγκεντρώνεται κάθε μέρα τὸ χωριό. Ἐκεῖ τραγούδια καὶ χαρά, ἐκεῖ ἐργασία καὶ γέλια, ἐκεῖ ὅλο τὸ χωρίο «ξεσπιτωμένο». Ἐκεῖ καὶ ὁ γερο - Δῆμος, ὁ πρῶτος νοικοκύρης τοῦ χωριοῦ, μὲ τὰ περιβόλια τὰ ἀλογάριαστα καὶ τοὺς πολλοὺς ὑπηρέτες καὶ τὰ πολλὰ μουλάρια.

Χωμένος στοὺς ἐλαιώνες του μὲ τὶς ἐργάτριες του μαζεύει ὁ γερο - Δῆμος τὶς ἐλιές ποὺ ἔπεσαν καταγῆς. Βιάζεται νὰ στείλη στὴ Θεσσαλονίκη τὸ πρῶτο χέρι, τὸ πρῶτο λάδι του, μὲ τὸ καΐκι τοῦ καπετάνη Νικόλα τοῦ Παυλάκη.

Καὶ γελοῦν τὰ μάτια τοῦ γερο - Δήμου, καὶ γελοῦν τὰ χείλη του, γελοῦν καὶ τὰ σταχτιὰ μουστάκια του, τὰ μικρὰ καὶ ἀγκαθωτά.

Τὴν ἵδια ὥρα ἡ κυρα - Δήμαινα, ἡ πρωτονοικοκυρὰ τοῦ χωριοῦ, ἔτοιμάζει τὸ φαγητὸ γιὰ τοὺς ἐργάτες ἀπέξω ἀπὸ τὸ καλυβόσπιτο. Μαγειρεύει τὰ καβούρια ποὺ σύναξε τὴν νύχτα ὁ γερο - Δῆμος μὲ τὸ πυροφάνι του στὸ ρέμα τῆς Κεχριᾶς.

—'Α ! κορίτσια μου, γρήγορα καὶ μᾶς πῆρες ἡ νύχτα ! παρακινεῖ ὁ γερο - Δῆμος τὶς ἐργάτριες στὸ μάζεμα μὲ φωνὴ ζωηρὴ καὶ ἀντηχεῖ ὅλο τὸ βουνὸ καὶ ὅλο τὸ βαθύρεμα.

—'Α ! κορίτσια, καὶ ἔγινε τὸ πιλάφι μας, καὶ ἔγιναν καὶ τὰ καβούρια !

Καὶ οἱ ἐργάτριες ὅλες, χαρούμενες σὰν νὰ εἶναι θυγα-

τέρες του, δὲν ἀργοποροῦν. Μιὰ-μιὰ μαζεύουν τὶς ἐλιές γε-
μίζοντας τὴν ποδιά τους. Ἀπ' τὴν ποδιά τους ἔπειτα γεμί-
ζουν τὰ καλάθια καὶ τὰ ἀδειάζουν στὰ σακκιά. Καὶ ὁ γερο-
Δῆμος φορτώνει τὰ σακκιὰ στὰ ζῶα του καὶ τὰ παραδίνει
στοὺς ὑπηρέτες του νὰ τὰ μεταφέρουν στὸ ἐλαιοτριβεῖο του,
που εἶναι κάτω στὴ Χώρα.

Κι αὐτὸς μ' ἔνα καλάθι στὸ χέρι περιμαζεύει τὶς ἐλιές,
που σκόρπισαν μακριὰ τ' ἀνεμοβρόγια.

—Νά, καὶ ἄλλη μαυρομάτα, κορίτσια! φωνάζει μαζεύον-
τας τὴν ἐλιά, που σκόρπισε ὁ ἀέρας.

Καὶ τὰ κορίτσια ὅλα γελοῦν ἀπὸ τὴν χαρά τους καὶ ἀπὸ
τὴν χαρὰ τοῦ ἀφέντη τους, που ὅλο καὶ ξαναλέγει:

—Οἱ καημένες οἱ μαυρομάτες! ποῦ θέλετε νὰ μοῦ πᾶτε;
Σᾶς ἀφήνω ἐγὼ νὰ μοῦ φύγετε;

“Ολος ὁ τόπος, θαρρεῖς, γελᾶ καὶ χαίρεται μὲ τὴν χαρὰ
καὶ τὰ γέλια τῶν ἐργατριῶν.

3. “Οταν περάσῃ ἡ ἑβδομάδα τοῦ ἐλαιώνα, ὥσπου νὰ
φυσήξῃ πάλι νέος βοριάς καὶ νὰ ρίξῃ νέο ἐλαιόκαρπο, τὸ
«δεύτερο χέρι», ἀρχίζουν τότε τὰ ὅμορφα βράδια τῶν νυ-
χτεριῶν στὸ φίλεργο χωριό, που κάθεται ἐπάνω στοὺς βρά-
χους τῆς ἀκρογιαλιᾶς σὰν κλώσα.

Σχίζεις ἀπὸ δαδί, ἀναμμένες στὸ παραγώνι, βγάζουν
λαμπρὲς φλόγες. Καθισμένες ἐκεῖ κοντὰ οἱ νησιωτοποῦλες
ἄλλες πλέκουν, ἄλλες γνέθουν, ἄλλες κεντοῦν. Καὶ ἡ γριά,
ἔχοντας τὰ πόδια της ἵσια ἀπλωμένα, βάζει ἐπάνω τὰ λα-
νάρια της καὶ ἀρχίζει νὰ λαναρίζῃ τὰ μαλλιά. Μὲ αὐτὰ θὰ
ὑφάνη ἀργότερα τὰ ὑφαντὰ τοῦ χειμώνα τὰ χοντρά.

Μὰ ὁ γερο-Δῆμος ἄλλη ἐργασία ἔτοιμασε γιὰ τὶς ἐρ-
γάτριες του μέσα στὶς ἀποθήκες τοῦ σπιτιοῦ του. Οἱ σω-
ροὶ ἀπὸ τὸ ἀραποσίτι, που σύναξε ἀπὸ τοὺς ἀγρούς του, θέ-

λουν ξεκόκκισμα και χρειάζονται γι' αύτὸ πολλὰ νυχτέρια. Βιάζεται νὰ έτοιμασῃ γρήγορα τὸν καρπὸ γιὰ τοὺς μύλους, ποὺ ἔχει στοῦ Αγᾶ τὸ ρέμα, νὰ μὴν κάθωνται τώρα μὲ τὰ πολλὰ νερά. Καὶ ἡ κυρα - Δήμαινα ἔτοιμάζει νὰ προσφέρη σὲ ὅλους ἀπὸ τὸ ὥραιο πετιμέζι, ποὺ ἔκαμε τὸν καιρὸ τοῦ τρύγου..

Τὰ κορίτσια κάθονται στὸ πάτωμα και μὲ τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν στηρίζουν μιὰ χοντρὴ σιδερένια λεπίδα. Τὴν κρατοῦν ἵσια και παίρνοντας καλαμπόκια τὰ χτυποῦν ἔνα-ἔνα μὲ δύναμη ἐπάνω στὴν κόψη τῆς λεπίδας. Καὶ πέφτουν σωρὸς οἱ σπόροι τοῦ καλαμποκιοῦ, κατακίτρινοι σὰν κόκκοι κεχριμπαριοῦ μὲ ἔνα μονάχα λευκὸ ματάκι.

‘Η μονότονη αὐτὴ ἐργασία μὲ τοὺς μονότονους χτύπους τοῦ ἀραποσιτιοῦ πάνω στὴ λεπίδα ἔξακολουθεῖ ὡς τὰ μεσάνυχτα, ὥσπου νὰ λαλήσῃ ὁ πρῶτος πετεινὸς και πέρα ἀκόμη. Γιατὶ οἱ ἴστορίες και τὰ παραμύθια τοῦ γερο - Δήμου δὲν τελειώνουν τόσο γρήγορα και κάνουν τὰ κορίτσια νὰ γελοῦν μὲ τὴν καρδιά τους.

4. Στὸ μεταξὺ φύσηξε πάλι ὁ βοριάς κι ἔριξε καταγῆς νέο ἐλαιόκαρπο. Καὶ πάλι οἱ ἐργάτριες μὲ τὰ καλάθια στὰ χέρια βγαίνουν στοὺς ἐλαιῶνες νὰ συνάξουν τὸν καρπό, τὸ « δεύτερο χέρι ».

Πρὶν βραδιάσῃ, σειρὰ ὄλοκληρη ἀπὸ ζῶα φορτωμένη κατεβαίνει τὸν κατηφορικὸ ἐλαιώνα. Εἶναι τοῦ γερο - Δήμου τὰ μουλάρια, ποὺ κουβαλοῦν στὸ χωριὸ φορτώματα ἀπὸ ἐλιές. Καὶ βιάζονται τὰ ζῶα ἀγκομαχώντας στὸν κατήφορο, ἐδῶ νὰ πέσουν, ἐκεῖ νὰ σταθοῦν, σὰν μεθυσμένα. Καταΐδρωμένα φυσομανοῦν, κοντοστέκονται. Καὶ ἡχοῦν τὰ κουδουνάκια στὸ λαιμό τους και πλαταγοῦν τὰ μαστίγια τῶν ἀγωγιατῶν, ποὺ βιάζονται νὰ φτάσουν στὸ χωριό, νὰ κουβαλήσουν τὸν ἐλαιόκαρπο, μὴν ἔμπη ὁ Σποριάς μὲ ἀνεμοβρόχια.

4. Η ΕΛΙΑ

Είμαι τοῦ ἥλιου θυγατέρα,
ἡ πιὸ ἀπ' ὅλες χαῖδευτή·
χρόνια ἡ ἀγάπη τοῦ πατέρα
σ' αὐτὸν τὸν κόσμο μὲ κρατεῖ.
"Οσο νὰ γείρω νεκρωμένη,
αὐτὸν τὸ μάτι μου ζητεῖ.
Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

"Οπου κι ἀν λάχω κατοικία,
δὲν μ' ἀπολείπουν οἱ καρποί·
ώς τὰ βαθιά μου γηρατεῖα
δὲν βρίσκω στὴ δουλειὰ ντροπή.
Μ' ἔχει δὲ Θεὸς εὐλογημένη
κι είμαι γεμάτη προκοπή.
Είμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Φρίκη, ἔρημιά, νερό, σκοτάδι
τὴ γῆ τὴ θάψαν μιὰ φορά.
'Εμὲ ζωῆς φέρει σημάδι
στὸν Νῶε ἡ περιστερά.
"Ολης τῆς γῆς εἶχα γραμμένη
τὴν ὄμορφάδα καὶ χαρά.
Εἴμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

'Εδῶ στὸν ἵσκιο μου ἀποκάτου
ἥλθ' ὁ Χριστὸς ν' ἀναπαυτῇ·
κι ἀκούστηκε ἡ γλυκειὰ λαλιά του
λίγο προτοῦ νὰ σταυρωθῇ.
Τὸ δάκρυ του, δροσιὰ ἀγιασμένη,
έχει στὴ ρίζα του χυθῆ.
Εἴμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Καὶ φῶς πραότατο χαρίζω
έγὼ στὴν ἄγρια τὴ νυχτιά.
Τὸν πλοῦτο πιὰ δὲν τὸν φωτίζω,
σὺ μ' εὐλογεῖς, φτωχολογιά.
Κι ἂν ἀπ' τὸν ἄνθρωπο διωγμένη,
θὰ φέγγω μπρὸς στὴν Παναγιά.
Εἴμαι ἡ ἐλιὰ ἡ τιμημένη !

Κωστής Παλαμᾶς

5. ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙ

Τὸ καλοκαίρι ἔχει τὶς χάρες του·
ποιός τὶς ἀρνιέται, ποιός λέει «οἶχι;»
Μὰ κάποιες χάρες ἔχει ξέχωρες
τοῦ Ἀι - Δημητριοῦ τὸ πρωτοβρόχι.

Τῆς λεύκας σκόρπια τὰ ξερόφυλλα
κάτω στὸ ὑγρὸ τὸ χῶμα νά τα,
λαμπτοκοποῦν, καθάριο μάλαμα,
ποὺ τό 'κοψαν κωνσταντινάτα.

Τὰ πεῦκα ἀπ' τὴν βροχὴ δροσόλουστα
μοσκοβιοῦν σὰ θυμιατήρια.
Νερὸ γεμάτα τὰ χλωράγκαθα
γίνονται τῶν πουλιῶν ποτήρια.

‘Ο πλάτανος, ποὺ ἀνεμοδέρνεται
γυμνὸς καὶ ξέφυλλος, ἀνδρειεύει,
τοὺς κλώνους ἔχει ἐλαφοκέρατα
καὶ μὲ τ’ ἀερικὰ παλεύει.

Τ’ ὥριμο κούμαρο ὄλοκόκκινο
τὰ πράσινα κλαδιὰ ματώνει.
Χρυσὴ ἡ σταρήθρα στὰ μεσούρανα
χορταίνει φῶς καὶ ξεφαντώνει.

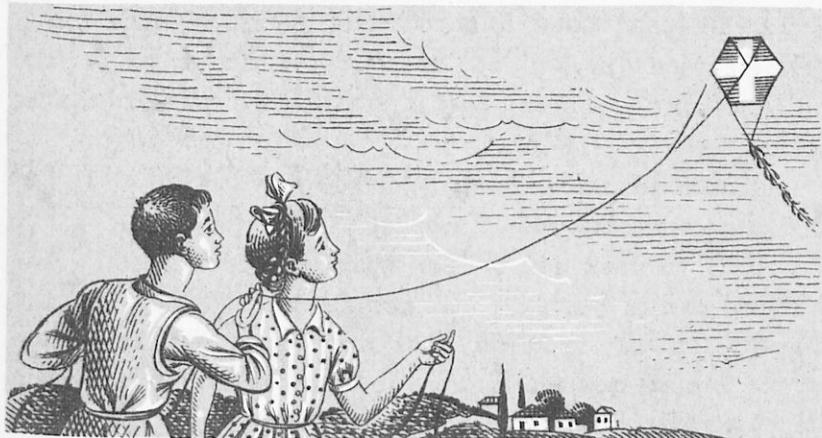
Τῶν θυμαριῶν τὰ ξεροκλώναρα
πρώιμα πρασινοφυλλιάζουν
καὶ τὴ σοδειὰ ἀπ’ τὶς ἀποθῆκες τους
βρεγμένη τὰ μαρμήγκια λιάζουν.

Στὸ κυπαρίσσι κάθε ἀπόβραδο,
ποὺ τό χοῦν πύργο καὶ παλάτι,
φωνάζουν οἱ σπουργίτες, τρώγονται,
ποιός νά ’βρη πιὸ ζεστὸ κρεβάτι..

«Φευγάτα Χελιδόνια»

Γεώργιος Δροσίνης

6. ΠΡΟΣΠΑΘΗΣΕ ΠΑΛΙ

1. — Βοήθησέ με, Χαρούλα, νὰ πετάξω τὸν ἀιτό μου, εἶπε ὁ Νίκος στὴν ἀδελφούλα του, ἀφοῦ προσπάθησε νὰ τὸν πετάξῃ μόνος του καὶ δὲν τὸ κατάφερε.

‘Ο ἀιτὸς σερνόταν πάνω στὴ γῆ.

‘Η Χαρούλα ἔτρεξε μὲ πολλὴ προθυμία, πῆρε τὸν ἀιτό, τὸν σήκωσε ψήλα καὶ τὸν ἄφησε νὰ πετάξῃ. Ἐλλὰ ὁ Νίκος δὲν πρόλαβε νὰ τρέξῃ καὶ ὁ ἀιτὸς ἔπεσε πάλι καταγῆς.

— ‘Αδέξια ποὺ εἶσαι, κακημένη! εἶπε ὁ Νίκος.

— Σ’ αὐτὸ δὲν φταίω ἐγώ, ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα. Τὸ σφάλμα εἶναι δικό σου, ποὺ δὲν ἔτρεξες ἀμέσως, μόλις ἀφῆκα τὸν ἀιτό.

— Προσπαθῆστε πάλι, παιδιά, εἶπε ὁ θεῖος τους, ποὺ καθόταν μπροστά στὴ θύρα καὶ παρακολουθοῦσε τὸ παιγνίδι τῶν παιδιῶν.

2. ‘Η Χαρούλα πῆρε πάλι τὸν ἀιτὸ καὶ τὸν κράτησε

ψηλά. Τὴ φορὰ ὅμως αὐτὴ δὲ Νίκος βιάστηκε παρὰ πολὺ. "Ετρεξε τόσο ξαφνικά, ποὺ τράβηξε τὸν ἀιτὸν ἀπότομα ἀπὸ τὸ χέρι τῆς Χαρούλας. Καὶ ὁ ἀιτὸς ἔπεισε φαρδὺς πλατὺς κάτω, ὥπως καὶ πρῶτα.

— Καὶ τώρα ποιός φταιέι; ρώτησε ἡ Χαρούλα.

— Προσπαθῆστε πάλι, ζαναεῖπε δὲ θεῖος τους.

Αὐτὴ τὴ φορὰ καὶ οἱ δυὸς ἦταν προσεκτικότεροι. Ἀλλὰ ἔνας ἄνεμος δυνατός, ποὺ φύσηξε ἀπὸ τὸ πλάι, ἀρπαξε τὸν ἀιτὸν καὶ τὸν ἔριξε πάνω σὲ κάτι θάμνους. Ἐκεῖ μπλέχτηκε ἡ οὐρά του καὶ ὁ φτωχὸς ἀιτὸς ἔμεινε κρεμασμένος μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω.

— Τὰ βλέπεις; εἶπε δὲ Νίκος. Τὸν ἔριξες λοξὰ καὶ γι' αὐτὸν πῆγε πρὸς αὐτὴν τὴ μεριά.

— Μά, Νίκο, μπορῶ ἐγὼ νὰ κάμω τὸν ἄνεμο νὰ φυσήξῃ κατ' εὐθεῖαν; ἀποκρίθηκε ἡ Χαρούλα.

3. 'Ο θεῖος τους, ὅταν εἶδε τὸν ἀιτὸν κρεμασμένο, σηκώθηκε, ζέμπλεξε τὴν οὐρὰν καὶ τους εἶπε:

— 'Ελᾶτε, παιδιά. Ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι γεμάτος ἀπὸ θάμνους. 'Ελᾶτε νὰ βροῦμε ἔνα μέρος πιὸ ἀνοιχτὸν καὶ τότε προσπαθῆστε πάλι.

Καὶ ὁδήγησε τὰ παιδιὰ σ' ἔνα ὅμαλὸ τόπο ποὺ ἦταν καταπράσινος ἀπὸ τὴ χλόη.

'Εκεῖ, ἀφοῦ ἐτοιμάστηκαν, κράτησε πάλι ἡ Χαρούλα τὸν ἀιτὸν καὶ τὸν ἀφησε ἀκριβῶς τὴ στιγμή, ποὺ ἐκαμε δὲ Νίκος νὰ τρέξῃ. 'Ο ἀιτὸς ἀνέβηκε ψηλά, σὰν μπαλόνι καὶ πετοῦσε μιὰ χαρά. Μά δὲ Νίκος χαρούμενος ποὺ ἔνιωθε τὸ σπάγγο νὰ τραβᾷ, στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ καμαρώσῃ τὸν ἀιτό. 'Ο σπάγγος ὅμως χαλαρώθηκε καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος δὲν ἦταν ἀρκετὰ δυνατός, ὁ ἀιτὸς ἔπεισε πάλι πάνω στὴ χλόη.

4. "Αχ, καημένε Νίκο, δὲν ἔπρεπε νὰ σταματήσης, εἶ-
πε ὁ θεῖος. "Ας εἶναι δύμως, προσπάθησε πάλι.

— "Οχι, δὲν θὰ προσπαθήσω πιά, εἶπε ὁ Νίκος στενοχω-
ρημένος. Δὲν εἶναι ἀιτός αὐτός ! Τί νὰ κάθωμαι νὰ βασανι-
ζωμαι μ' ἐναν ἀιτό ποὺ δὲν πετῦ.

Καὶ ὁ θεῖος τοῦ λέγει :

— Μπά, Νίκο, θὰ παρατήσης τὸ παιγνίδι σου, ὅστερα ἀπὸ
τόσους κόπους ποὺ κάναμε ; Τόσο εὔκολα ἀπελπίζεσαι, ἐπει-
δὴ σου παρουσιάστηκαν δυσκολίες ; "Ελα, τύλιξε τὸ σπάγγο
σου καὶ προσπάθησε πάλι.

5. Αὕτη τὴ φορὰ ὁ ἀιτός ἀνέβηκε μὲ τὸν ἀέρα σὰν
φτερό. Καὶ ὅταν τελείωσε ὅλος ὁ σπάγγος, ὁ Νίκος στάθη-
κε κρατώντας σφιχτὰ στὸ χέρι του τὸ ξυλαράκι. "Ολο χαρὰ
κοίταξε τὸν ἀιτό, ποὺ φαινόταν τώρα σὰν μιὰ μικρὴ κοκ-
κίδα στὸν γαλάζιο οὐρανό.

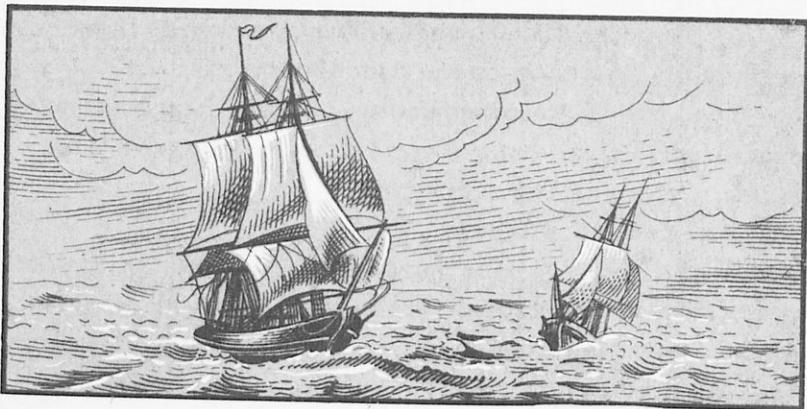
— Κοίτα, θεῖε, κοίτα τί ψηλὰ ποὺ πετᾶ ! Καὶ μὲ τί δύ-
ναμη τραβᾶ ! Θαρρεῖς καὶ εἶναι ἄλογο, ποὺ τραβᾶ τὸ χαλινά-
ρι. Καὶ ἄλλο τόσο σπάγγο νὰ εἶχα, θὰ τὸν ἀφηνα ὅλο. Θὰ
πήγαινε στὰ σύννεφα !

'Αφοῦ ὁ Νίκος διασκέδασε ἀρκετὰ μὲ τὸν ἀιτό, ἀρχισε
νὰ τυλίγῃ σιγά σιγά τὸ σπάγγο καὶ ὅταν ἔπεσε ὁ ἀιτός,
ἔτρεξε καὶ τὸν σήκωσε. Ἡ χαρά του ἦταν μεγάλη, ὅταν
εἶδε ὅτι ὁ ἀιτός του δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀν καὶ πετοῦσε τό-
σην ὥρα.

— Θὰ ἔρθωμε, θεῖε, καὶ αὔριο μετὰ τὸ μάθημα νὰ προσ-
παθήσωμε πάλι.

Διασκευὴ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

Γ. Α. Μέγας

7. ΤΟ ΓΕΝΝΑΙΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟ

Ταξίδευα, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἀπὸ τὴν Κρήτη γιὰ τὸν Πειραιὰ μὲ τὴν « Εὐαγγελίστρια », ἔνα ώραῖο τρικάταρτο καράβι.

‘Η θάλασσα ἦταν ἥσυχη, ὁ καιρὸς εύνοϊκὸς καὶ ἡ « Εὐαγγελίστρια » ἔσκιζε τὰ νερά μὲ τὴ γρηγοράδα ποὺ δίνουν τὰ πανιά, ὅταν τὰ φουσκώνη ὁ ἄνεμος.

Πλησιάζαμε στὸν Κάβο - Μαλιά, ὅταν τὰ σύννεφα σηκώθηκαν ἀπὸ τὸ νοτιά. Σὲ λίγο σκοτείνιασε ὁ οὐρανὸς καὶ ἀστραπὲς ἔσκιζαν τὰ μαῦρα σύννεφα. Οἱ ναῦτες ὅλοι ἔτρεξαν στὰ κατάρτια καὶ στὰ ξάρτια. Μαζεύτηκαν τὰ πανιά, ἀλλὰ ἡ θάλασσα ἦταν ἀγριεμένη. Τὰ κύματα πότε ἀνοιγαν σὰν νὰ ἥθελαν νὰ ρουφήξουν τὴν « Εὐαγγελίστρια », πότε τὴν σήκωναν ψηλὰ - ψηλὰ καὶ τὴν τίναζαν, σὰν καρυδόφλουδο. Καὶ ὁ ἄνεμος σφύριζε ἀγρια στὰ σκοινιὰ καὶ στὰ κατάρτια. Τόση ἦταν ἡ ὄρμή του, ποὺ σ' ἔνα δυνατὸ τράνταγμα τοῦ καραβιοῦ ἡ σταύρωση στὸ μεσαῖο κατάρτι λύθηκε καὶ ἦταν ἀνάγκη ἀμέσως νὰ δεθῆ. Άλλιῶς ἡ « Εὐαγγελίστρια » κινδύνευε νὰ ἀναποδογυριστῇ.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ καπετάνιος δὲν γύρεψε κανέναν ἀπὸ τοὺς ναῦτες του. Τὸ μάτι του ἔπεσε στὸ μοῦτσο τοῦ καραβίου, ἐνα παιδὶ ὅρφανὸ κάπου δεκατεσσάρων χρονῶν. Τοῦ ἔδειξε τὴ σταύρωση ποὺ κρεμόταν ἀπὸ τὴ κεραία καὶ τοῦ εἶπε :

- Γρήγορα πάνω, Νικολή ! "Ετσι ἔλεγχαν τὸ ναυτόπουλο.
- Αμέσως, καπετάνιο, εἶπε ὁ Νικολής.

Καί, σὰν νὰ ἥθελε πρῶτα νὰ ἔτοιμαστῇ, κατέβηκε τρέχοντας στὴν καμπίνα του.

Δὲν πέρασαν δυὸ λεπτὰ καὶ νὰ σου πάλι στὸ κατάστρωμα ὁ Νικολής. Μὲ βήματα σταθερὰ διευθύνεται στὸ μεσαῖο κατάρτι καὶ ἀργίζει νὰ ἀνεβαίνῃ τὴ σκοινένια σκάλα. "Εφτασε κιόλα στὴν οὐρά τοῦ καταρτιοῦ καὶ πιάστηκε γερὰ ἀπὸ τὸ κατάρτι.

"Ο ἄνεμος φυσοῦσε μὲ μανία. Τὸ καράβι ἔτριζε καὶ ἔγερνε πότε στὴ μιὰ μεριὰ καὶ πότε στὴν ἄλλη. Ο Νικολής πότε κατέβαινε μὲ τὸ κατάρτι ὡς τὰ κύματα καὶ κρεμόταν σὰν σταφύλι καὶ πότε ἀνέβαινε ψηλά.

"Εγώ, σὰν εἶδα τὸ παιδὶ ἀνεβασμένο ἐκεῖ ψηλά, φοβήθηκα πώς τώρα θὰ τὸ ἀρπάξῃ ὁ ἄνεμος καὶ θὰ τὸ πετάξῃ σὰν πούπουλο στὴ θάλασσα. Δὲν βάσταξα καὶ εἶπα θαρρετὰ στὸν καπετάνιο :

— Γιατί, καπετάνιε, ἔβαλες τὸ παιδὶ ν' ἀνεβῆ ἐκεῖ πάνω καὶ δὲν πρόσταξες κανένα ἀπὸ τοὺς ναῦτες σου ;

— Οἱ μεγάλοι, μοῦ λέει, πέφτουν. Μονάχα οἱ μικροὶ εἶναι γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Δὲν τὸν εἶδες πῶς σκαρφάλωσε σὰν ἀγριόγατος στὸ κατάρτι ;

Καὶ ἀλήθεια, ὁ Νικολής εἶχε φτάσει κιόλα στὴν κεραία, ἔδεσε τὰ πόδια του τὸ ἐνα μὲ τ' ἄλλο γύρω στὸ κατάρτι, καὶ μὲ τὰ χέρια πάσχιζε νὰ δέση τὴ σταύρωση. 'Αφοῦ τὴν

έδεσε, γλίστρησε μεμιᾶς καὶ βρέθηκε γελαστὸς κάτω ἀπὸ τὸ κατάρτι.

‘Ο καπετάνιος τοῦ ἔριξε μιὰ λοξὴ ματιά, ποὺ φανέρωνε ὅλη τὴν εὐχαρίστησή του.

‘Ο μπαρμπα-Σταμάτης, δὲ θεῖος του, τὸν ἔβλεπε μὲ καμάρι καὶ οἱ ἄλλοι ναῦτες τὸν κοίταζαν μὲ θαυμασμό.

‘Η τρικυμία βάσταξε πολλὴ ὥρα. ‘Η « Εὐαγγελίστρια » πάλεψε πολὺ ἀκόμη μὲ τὰ κύματα. ‘Εδωκε ὅμως δὲ Θεὸς κι ἐπεσε δὲ ἀνεμος καὶ γαλήνεψε ἡ θάλασσα. Τότε πλησίασα τὸν Νικολή.

— Πῶς τὰ κατάφερες, παιδί μου, τοῦ εἶπα, καὶ ἀνέβησες ἐκεῖ ψηλὰ μέσα σὲ τόση φουρτούνα; Δὲν φοβήθηκες;

— Βέβαια φοβήθηκα.

— Γι' αὐτὸ λοιπόν, πρὶν ἀνεβῆς, κατέβηκες κάτω στὴν καμπίνα σου, γιὰ νὰ τὸ καλοσκεφτῆς;

— “Α, ὅχι γι' αὐτό, κύριε. Κατέβηκα γιὰ νὰ ἀσπαστῶ τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, ποὺ μοῦ ἔδωσε ἡ μητέρα μου, ὅταν ξεκινοῦσα γιὰ τὸ ταξίδι. Προσευχήθηκα καὶ ἡ προσευχὴ μοῦ ἔδωσε δύναμη, μοῦ ἔδιωξε τὸ φόβο. Φίλησα καὶ τὴ φωτογραφία τῆς μητέρας μου καὶ μοῦ φάνηκε πώς μοῦ ἔλεγε:

— Μὲ τὴν εὐχή μου, παιδί μου, καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τρέξε ὅπου σὲ προστάζει ὁ καπετάνιος σου. Τρέξε νὰ σώσης τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων καὶ τὴ δική σου.

Διασκευὴ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

Γ. Α. Μέγας

8. Ο ΝΕΟΣ ΝΑΥΤΗΣ

Τὰ νέφη ἀστράφτουν στὸ βουνό,
βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
ἐσκέπασαν τὸν οὐρανό,
τὸ κύμα φοβερίζουν.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του σιάζει :
—’Εγὼ εἰμ’ ἐλληνικὸς παιδί,
τὸ νέφος δὲ μὲ σκιάζει.

’Αγέρας πέφτει στὰ πανιά,
τὰ σκίζει καὶ τ’ ἀρπάζει,
καὶ συνταράζει τὰ σκοινιά
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.

‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ,
παρὸν ὅπου προστάζουν :
—’Εγὼ εἰμ’ ἑλληνικὸς παιδί,
ἄνεμοι δὲ μὲ σκιάζουν !

‘Η θάλασσα λυσσομανᾶ
καὶ κυματεῖ κι ἀφρίζει,
τὸ πλοῦτο του καταπονᾶ,
τὸ σπᾶ καὶ τὸ σκορπίζει.

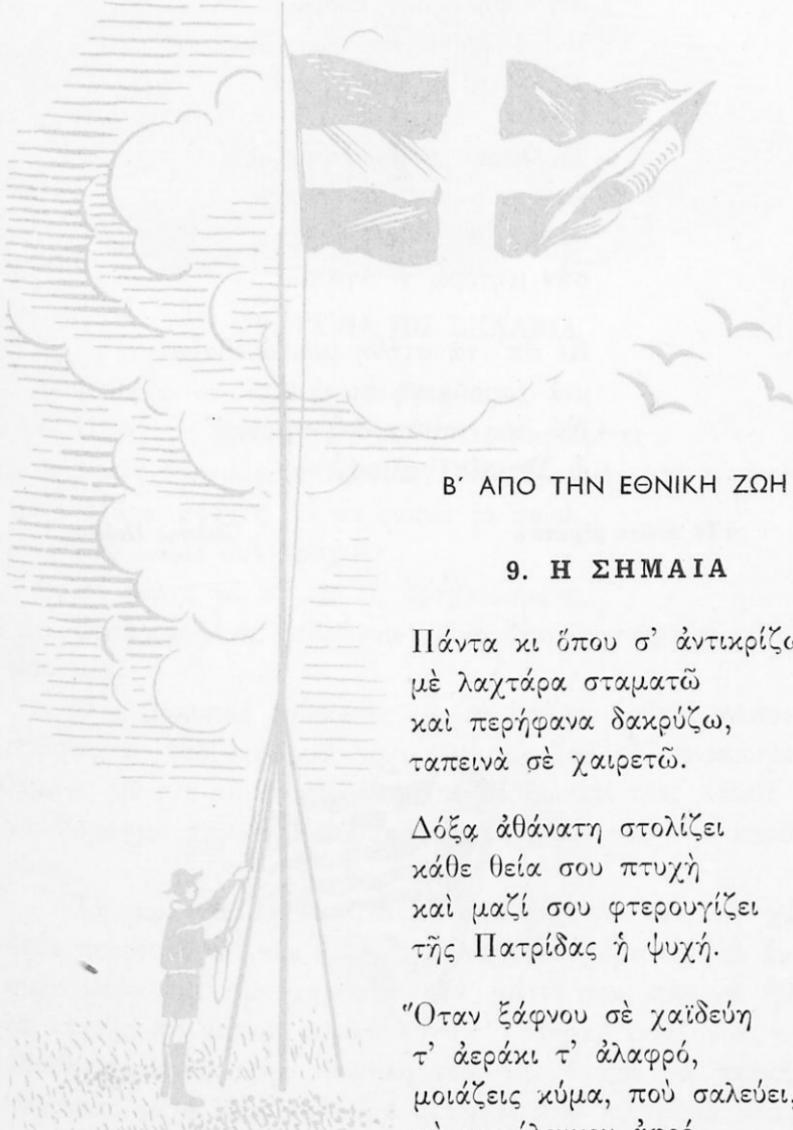
‘Ο νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ μιὰ σανίδα ἀρπάζει :
—’Εγὼ εἰμ’ ἑλληνικὸς παιδί,
φουρτούνα δὲ μὲ σκιάζει !

Τὸ ἔνα κύμα τὸν πετᾶ
καὶ τ’ ᾗλο τόνε χάρτει,
κι ἡ μαύρη θάλασσα ζητᾶ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.

Μ’ αὐτὸς ἀκόμα τραγουδεῖ
καὶ κολυμπᾶ καὶ πάει :
—’Εγὼ εῖμ’ ἑλληνικὸς παιδί
κι ὁ πλάστης μὲ φυλάει !

Γεώργιος Βιζηνηρός

Β' ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

9. Η ΣΗΜΑΙΑ

Πάντα κι ὅπου σ' ἀντικρίζω
μὲ λαχτάρα σταματῶ
καὶ περήφανα δακρύζω,
ταπεινὰ σὲ χαιρετῶ.

Δόξα ἀθάνατη στολίζει
κάθε θεία σου πτυχὴ
καὶ μαζί σου φτερουγίζει
τῆς Πατρίδας ἡ ψυχή.

"Οταν ἔάφνου σὲ χαιδεύη
τ' ἀεράκι τ' ἀλαφρό,
μοιάζεις κύμα, ποὺ σαλεύει,
μὲ χιονόλευκον ἀφρό.

Κι ὁ Σταυρός, ποὺ λαμπυρίζει
στὴν ψηλή σου κορυφή,
εἴν' ὁ φάρος ποὺ φωτίζει
μιὰν ἐλπίδα μας κρυφή.

Σὲ θωρῶ κι ἀναθαρρεύω
καὶ τὰ χέρια μου χτυπῶ.
σὰν ἀγία σὲ λατρεύω,
σὰν μητέρα σ' ἀγαπῶ.

Κι ἀπ' τὰ στήθη μου ἀνεβαίνει
μιὰ χαρούμενη φωνή:
— Νά 'σαι πάντα δοξασμένη,
ஓ Σημαία γαλανή.

«Τὰ πρῶτα βήματα»

'Ιωάννης Πολέμης

10. ΤΙ ΘΑ ΠΗ ΣΚΛΑΒΙΑ

— Φλώρια, καρδερίνες, φλώριακα !
— Πόσο τις δίνεις, βρέ παιδί, τις καρδερίνες ;
— Τρεῖς δραχμές, μπάρμπα. Τρεῖς δραχμές καὶ μ' ἐγγύ-
ηση. Ήρε, ἀφέντη, νὰ σὲ ξυπνᾶ τὸ πρωί.
— Δὲν κάνει δυὸ δραχμές ;
— "Αν θέλης νὰ πάρης τὴ βραχυιασμένη...
— Βραχυιασμένη, ξεβραχυιασμένη δὲν μὲ πειράζει. Δῶσε
μου μία.
‘Ο μεσόκοπος ἄνθρωπος μὲ τὰ ξενικὰ ροῦχα, κάποιος
πρόσφυγας ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ πλημμύριζαν τὸ πειραιώτικο
λιμάνι, ἔβγαλε τὸ κομπόδεμα ἀπὸ τὸ ζωνάρι του, ἔδωσε ἔ-
να δίδραχμο στὸ παιδί καὶ πῆρε στὰ χέρια του τὴν καρδε-
ρίνα.

Τὴν κράτησε λιγάνι ἐλαφρὰ στὰ δάχτυλά του, τὴν χάι-
δεψὲ πονετικὰ καὶ τὴν κοίταξε καλὰ καλά, φέρνοντας τὸ ἀνή-
συχο κεφαλάκι της μπροστὰ στὰ μάτια του, σὰν νὰ γίθε-
λεις νὰ τῆς πῆ κάποιο γλυκὸ λόγο. "Γιστερά, τινάζοντάς την
ἐλεύθερη πάνω στὴν παλάμη του, τὴν ἄφησε νὰ πετάξῃ,
κάνοντας τάχα πώς του εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια του :

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο ! τὸ εἶδες ἐκεῖ !

’Απὸ μέσα του ὅμως φαινόταν καταχαρούμενος ὁ παράξενος ἔκεινος ἀνθρωπος. Θὰ μποροῦσε νὰ ὄρκιστῇ κανείς, πώς αὐτὸ ποὺ ἔγινε, δὲν ἦταν καθόλου τυχαῖο. ’Ο ξένος, χωρὶς ἄλλο, εἶχε ἀγοράσει τὸ πουλί, γιὰ νὰ τοῦ χαρίσῃ τὴν ἐλευθερία του. ”Αν προσπαθοῦσε νὰ κρύψῃ τὸ σκοπό του, τὸ ἔκαμε ἵσως ἀπὸ εὐγένεια. Καὶ θὰ μποροῦσε νὰ ὄρκιστῇ κανεὶς ἀκόμη, πώς ἔτσι ἦταν τὸ πράγμα, ἀν τὸν ἔβλεπε μὲ τί λαχτάρα ἀκολουθοῦσε τὸ φτερούγισμα τῆς καρδερίνας στὸν ἐλεύθερο ἀέρα. ”Ενα φτερούγισμα τρελό, μὲ μουδιασμένα φτερά, ποὺ τὴν ἔφερε στὸ κατάρτι ἐνὸς καϊκιοῦ, σαστισμένη ἀκόμη ἀπὸ τὴν ξαφνικὴ χαρά της.

— Βρέ, τὸ ἀφιλότιμο τὸ πετούμενο, πῶς μου ἔφευγε !

’Απὸ μέσα του ὅμως ἔλεγε χωρὶς ἄλλο ὁ γεροντάκος :

— Κάνε τὴ δουλειά σου, πουλάκι μου, καὶ μὴ σὲ μέλη.

Δυὸ μορτάκια, ποὺ ἔκαναν τὸ βαρκάρη ἔκει δίπλα, πήδησαν ἀμέσως μέσα στὸ καΐκι :

— Νά το, νά το, πάνω στὸ πανὶ ἀκούμπησε, εἶπε τὸ ἔνα.

— Πέτα τὸ σακκάκι σου, νὰ τὸ ρίζης κάτω. Δὲ βλέπεις, πώς εἶναι μουδιασμένο ; ἀπάντησε τὸ ἄλλο.

’Ο ἐλευθερωτὴς δὲν μπόρεσε νὰ κρυφτῇ πιά. ”Ωρμησε ἄγριος στὴν ἄκρη τοῦ μόλου καὶ φώναξε, κουνώντας τὸ μπαστούνι κατὰ τὸ καΐκι.

— Κάτω, παλιόπαιδα ! Δικό σας εἶναι τὸ πουλί ; Εγὼ τὸ ἀγόρασα, ἐγὼ θέλησα καὶ τὸ ἀφησα. ’Ορίστε μας ! Κάτω γρήγορα, γιατὶ θὰ σᾶς σπάσω τὰ πατίδια σας.

Καὶ μόνον ὅταν εἶδε τὸ πουλί νὰ τινάξῃ τὶς φτερουγίτσες του καὶ νὰ σκίζῃ χαρούμενο τὸν ἀέρα, μονάχα τότε πῆρε τὸ δρόμο του, μουρμουρίζοντας :

— Μὰ βέβαια, μέσα στὴν ἐλευθερία γεννήθηκαν· ποῦ νὰ ξέρουν τί θὰ πῇ σκλαβιά !...

Παῦλος Νιοβάρας

11. ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΕΥΖΩΝΟΥ

Τὸ σύνταγμά μας, ὅλο Μεσολογγίτες, μπῆκε πρῶτο στὶς 8 Δεκεμβρίου 1940 στὸ Ἀργυρόκαστρο. Οἱ κάτοικοι μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δεσπότην Ἀργυροκάστρου μᾶς περίμεναν μὲ δάκρυα χαρᾶς στὴν εἰσόδο τῆς πόλεως.

Σὰν προχωρήσαμε πρὸς τὴν ἐκκλησία γιὰ τὴ δοξολογία εἴδαμε τὴν πόλη ποὺ ἔπλεε ὅλη στὸ γαλάζιο χρῶμα. Ποῦ βρέθηκαν τόσες ἑλληνικὲς σημαῖες γιὰ νὰ σημαιοστολιστῇ ἑορτάσιμα ἡ βορειοηπειρωτικὴ πρωτεύουσα; Οἱ βορειοηπειρώτισσες τὶς ἐφύλαχαν χρόνια κρυμμένες στὸ βάθος τοῦ σεντουκιοῦ τους γιὰ τὴν ὥρα ἐκείνη τῆς ἐλευθερίας.

Καὶ τί δὲν βρήκαμε στὸ Ἀργυρόκαστρο! Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα, ποὺ λέει ὁ λόγος: καφέδες, ζάχαρη, ρύζια, ζυμαρικά, κονσέρβες καὶ κρασιὰ ὅλων τῶν εἰδῶν.

Κουρασμένοι ἐμεῖς καὶ διψασμένοι ἀπὸ τοῦ πολέμου τὶς κακουχίες ζητούσαμε μιὰ παρηγοριὰ σ' ἕνα - δυὸ ποτηράκια κρασί.

Σὲ μιὰ ἀπ' αὐτές τὶς ἀλησμόνητες μέρες ἔξοικονόμησα ἀπὸ ἔναν ὁδηγὸν αὐτοινήτου ἔνα φύλλο ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας καὶ κάθισα σ' ἔνα κέντρο νὰ διαβάσω τὰ νέα. Δὲν πρόφτασσα ν' ἀνοίξω τὴν ἐφημερίδα καὶ εἰδα νὰ κάθεται στὴ διπλανὴ τοῦ τραπέζιοῦ μου καρέκλα ἔνας εὔζωνος.

Χωρὶς πολλὰ λόγια μὲ ρώτησε :

- Τί λιέν τὰ νέα, συνάδερφε;
- Τί νὰ ποῦν, τοῦ ἀπάντησα. Ἐμεῖς τὰ ξέρομε καλύτερα, γιατὶ τὰ ζοῦμε καθημερινά. Ἀπὸ μᾶς περιμένουν νὰ τὰ μάθουν στὴν Ἀθήνα.

"Ηρθε στὸ μεταξὺ τὸ παιδὶ καὶ τοῦ παράγγειλα δυὸ φρασιά, ἔνα γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ ἔνα γιὰ τὸν συνάδερφο.

"Ο εὔζωνος μοῦ ἀπάντησε σὲ τόνο ζωηρό :

- Γιατί, συνάδερφε, θέλ'ς νὰ μὲ κεράσης; "Εχεις περιστότερους παράδεις τοῦ λόγου σου;
- "Οχι, τοῦ ἀπάντησα, γιὰ νὰ μὴ τὸν προσβάλω. Πῆρα μὰν ἐπιταγὴ σήμερα ἀπὸ τὸν πατέρα μου.
- "Ε, τότε Δὲς πιοῦμε ἔνα εἰς ὑγείαν τοῦ πατέρα σου.

Παρατήρησα, ὅτι τὸ ἀριστερὸ μάτι τοῦ συναδέρφου ἦταν μελανιασμένο καὶ πρησμένο σὰν αὐγό. Τὸ αὐτὸν ἦταν τραυματισμένο καὶ γεμάτο ἀπὸ ξεραμένα αἷματα. Τὰ δυό του χέρια πρησμένα καὶ ματωμένα καὶ τὸ ἀριστερό του πόδι, δεμένο μὲ ἐπίδεσμο, ἦταν τυλιγμένο μὲ μιὰ κομμένη ἀρβύλα γιὰ παντόφλα.

— Εἶσαι τραυματίας; τὸν ρώτησα μὲ πολλὴ συμπάθεια. Ποῦ χτυπήθηκε;

"Ο εὔζωνος σηκώθηκε ἀπότομα ἀπὸ τὴν καρέκλα, μὲ κοίταξε μὲ βλέμμα γεμάτο θυμὸ καὶ παράπονο καὶ μοῦ εἴπε :

— Βαλτὸς εἶσαι καὶ σύ, φὲ συνάδερφε, νὰ μὲ πικράνης; Τί εἶδες καὶ μὲ πέρασες γιὰ τραυματία;... Μπάς καὶ είσαι φίλος αὐτουνοῦ τοῦ γιατροῦ;

Προσπάθησα νὰ τὸν καθησυχάσω, ἀφοῦ δέχτηκα νὰ μὲ κεράση κι αὐτὸς ἔνα κρασί, καὶ τοῦ εἶπα :

— Κάτι ὅμως, μὲ τὸ συμπάθειο, συνάδερφε, ἔπαθες. Δὲν ἔχεις ἐμπιστοσύνη νὰ μοῦ πῆς ;

Τσουγκρίσαμε τὰ ποτήρια μας στὴν ύγεια τοῦ δοξασμένου στρατοῦ μας καὶ ὁ εὔζωνος μοῦ διηγήθηκε τὴν ιστορία του :

« Ἀνήκω στὸ εὔζωνικὸ σύνταγμα τῆς "Αρτας καὶ εἴμαι Τζουμερκιώτης. Εἴχαμε τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες ποὺ πολεμούσαμε μέσα στὰ χιόνια καὶ χωρὶς ἀνάπauση στὰ σύνορα κατὰ τὴν Κακκαβιά. Οἱ μακαρονάδες ἦταν καλὰ ὀχυρωμένοι μέσα σὲ σπηλιὲς μὲ πολυβόλα καὶ χειροβομβίδες καὶ δὲν ἔβγαιναν. Σὲ μιὰ ἔφοδο πήδησα σὲ μιὰ σπηλιὰ καὶ κυνήγησα μὲ τὴ λόγχη δυὸς Ἰταλούς· ἔνας ἀπ' αὐτοὺς φεύγοντας μοῦ ἔριξε μιὰ χειροβομβίδα. "Εκανα ἔναν πῆδο νὰ φυλαχτῶ καὶ, ὅπως βλέπεις, μὲ πῆρε στὸ μάτι ἡ φλόγα καὶ ἔπαθα φλόγωση, ὅπως λέει ὁ γιατρός, καὶ γρατσουνίστηκα καὶ λίγο στ' αὐτί, στὰ χέρια καὶ στὸ ποδάρι μου... »

« Αὐτὸς ὅμως δὲν ἦταν τραῦμα, γιὰ νὰ μὲ βγάλῃ ὁ γιατρὸς ἀπὸ τὸ λόχο μου καὶ νὰ μὲ στείλη δέκα μέρες στ' ἀναρρωτήριο. "Ολοι οἱ ἄλλοι συνάδερφοι μου κυνηγοῦν τοὺς Ἰταλούς κι ἐγὼ κάθομαι στ' Αργυρόκαστρο ! Μὲ κατάλαβες ; Αὐτὸς εἶναι τὸ παράπονό μου. "Έχω ἡ δὲν ἔχω δίκιο ; ».

Βούρκωσαν τὰ μάτια μου ἀπὸ τὴ συγκίνηση καὶ τοῦ ἀπάντησα :

— Σὲ κατάλαβα, συνάδερφε, καὶ ἡσύχασε. Σὲ λίγες μέρες θὰ γίνης καλὰ καὶ θὰ πᾶς στὸ λόχο σου. Θὰ σου δοθῇ καὶ πάλι ἡ εὐκαιρία νὰ ξανακυνηγήσης τοὺς Ἰταλούς, καὶ δὲν θὰ ἔχης παράπονο. "Έχεις κάτι παραπάνω ἀπὸ δίκιο.

12. ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ, ΕΝΑ ΣΥΜΒΟΛΟ

1. Ή ιστορία που θὰ διηγηθῶ εἶναι ιστορία ἀληθινὴ καὶ γίνεται στὰ χρόνια τῆς ἐχθρικῆς Κατοχῆς, τὸ 1943.

"Ἐνα ἀπόσπασμα ἵππικοῦ ἴταλικὸ φτάνει σ' ἔνα ἑλληνικὸ χωριό. Εἶναι περαστικὸ ἀπ' ἐκεῖ. Ὁ ἀξιωματικὸς εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ κριθάρι ἢ χόρτα γιὰ τὰ ἄλογα. Ἡταν Μάνης μήνας. Σὲ μιὰ στιγμὴ βλέπει ἔνα γέρο, που καθόταν ἔξω στὴν αὐλὴ του.

—Ἐμπρός, γέρο, γρήγορα νὰ μᾶς δείξης ἔνα καλὸ χωράφι νὰ πάρουν οἱ στρατιῶτες μου γλωρὸ κριθάρι. "Αιντε, βιάσου.

— Μετὰ χαρᾶς ! Ἀκολουθήστε με, εἶπε τὸ γεροντάκι.

"Γύτερα ἀπὸ λίγο εἶδαν ἔνα παχὺ χωράφι μὲ καλὸ κριθάρι.

— Νά τι ζητοῦμε, εἶπε ὁ ἀξιωματικός.

— "Οχι ἐδῶ. Νὰ μὲ ἀκολουθήσετε λίγο πάρα πέρα, εἶπε ὁ χωρικός καὶ προχώρησε.

— Μὰ γιατί ὅχι τοῦτο;

— Μοῦ εἴπατε νὰ σᾶς δείξω. Κάμετε λοιπὸν ὑπομονὴ καὶ θὰ κάμω κι ἐγὼ τὴν προσταγή σας, ἀπάντησε ὁ σεβάσμιος γέροντας.

Τὸν ἀκολούθησαν καὶ τέλος ἔφτασαν σ' ἓνα ἄλλο χωράφι μὲ κριθάρι, ποὺ ἦταν ὅμως κατώτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο.

— Απ' αὐτὸν νὰ πάρετε ὅσο θέλετε.

“Οταν οἱ καβαλάρηδες ἔκοψαν ἀρκετὸν καὶ τὸ φόρτωσαν πάνω στ' ἄλογά τους, τοῦ εἶπε ὁ ἀξιωματικός :

— Γιατί, γέρο, μᾶς ἔφερες χωρὶς ἀνάγκη, τόσο μακριά, ἀφοῦ τὸ ἄλλο κριθάρι ἦταν καὶ κοντύτερα καὶ καλύτερο;

— Μοῦ εἴπατε νὰ σᾶς δείξω. Γιὰ τοῦτο καὶ σᾶς ἔδειξα αὐτό, ποὺ ὁ νοικοκύρης του δὲν ἔχει καὶ τόση ἀνάγκη, εἶπε ὁ γέροντας.

‘Ο ἀξιωματικὸς ὑποπτεύθηκε ὅτι κάποια παλιὰ ἀντιζηλία θὰ κρύβεται ἀνάμεσα στὸ γέρο καὶ στὸν ἄγνωστο νοικοκύρη τοῦ χωραφίου. Γιὰ τοῦτο ἔβαλε τὸ διερμηνέα νὰ μάθῃ ὅλα τὰ καθέκαστα. Ρώτησαν τὸν Πρόεδρο τοῦ χωριοῦ κι ἔμαθαν ὅτι ὁ γέρος αὐτὸς εἶχε δύο παλληκάρια, ποὺ πολεμοῦσαν στὴν Ἀφρικὴ μαζὶ μὲ τὸν ἐλεύθερο Ἑλληνικὸ στρατό, ὅτι ὁ γέρος ὑποφέρει πάρα πολὺ καὶ ὅτι τὸ χωράφι μὲ τὸ κριθάρι, ποὺ τοὺς ὀδήγησε, δὲν εἶναι κανενὸς ξένου ἔχθροῦ του, ἀλλὰ τὸ μοναδικὸ δικό του.

Τί εἶχε συμβῆ; Περήφανος ὁ γέρος, προτίμησε νὰ ζημιωθῇ αὐτός, παρὰ νὰ ζημιώσῃ ἄλλον συμπατριώτη του.

2. ‘Ο ξένος ἀξιωματικὸς ἀκουσε τὴν πληροφορία καὶ ἔμεινε κατάπληκτος ἀπὸ τὴν τιμιότητα τοῦ γέρου. Νὰ στερῆται τόσο πολὺ καὶ ὅμως νὰ μένῃ ἔτσι πατριώτης, ἦταν πράγμα πρωτοφανές. Τὸ ἔμαθαν καὶ οἱ στρατιῶτες καὶ καθὼς ἔφευγαν κοίταξαν τὸν γέρο — “Ἐλληνα μὲ θαυμασμό. ‘Ο

ἀξιωματικὸς θυμήθηκε, ὅτι ὁ γέρος αὐτὸς εἶχε ἀναθρέψει δυὸς παλληκάρια, ποὺ τώρα πολεμοῦν ἐλεύθερα στὴν Ἀφρική. "Εμεινε συλλογισμένος, καὶ ὑστερα ἀπὸ λίγο ἀκούστηκε νὰ λέη:

— Στρατιῶτες ποὺ ἔχουν ἀνατραφῆ ἀπὸ τέτοιους πατέρες, δὲν νικιῶνται εὔκολα. Τώρα καταλαβαίνω ἀπὸ ποῦ ἔχουν τὶς ρίζες τους οἱ ἐλληνικὲς νίκες, ποὺ μὲ τόση πίκρα ἐμεῖς οἱ Ἰταλοὶ τὶς δοκιμάσαμε στὴν Ἀλβανία καὶ τὶς ξαναδοκιμάζομε τώρα στὸ Ἐλλαμένιν καὶ τὰ τόσα ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικῆς !

Προχώρησε συλλογισμένος. 'Ο γέρος, ὁ φτωχὸς ἐκεῖνος γέρος τοῦ ταπεινοῦ ἐλληνικοῦ χωριοῦ, εἶχε ὑψωθῆ, καὶ στὸ νοῦ τοῦ Ἰταλοῦ ἀξιωματικοῦ εἶχε γίνει « ἡρωικὸ σύμβολο ». Ἡταν ὅλοι μαζὶ οἱ γέροι τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, ποὺ μάθαιναν στὰ παιδιά τους νὰ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα καὶ νὰ πολεμοῦν γιὰ τὴν ἐλευθερία.

'Ο Ἰταλὸς ἀξιωματικὸς ἔφευγε συλλογισμένος τὴν ὥρα ἐκείνη, γιατὶ ἔμαθε μιὰ μεγάλη ἀλήθεια. Πώς ἡ χώρα τούτη, ποὺ λέγεται Ἑλλάδα, μπορεῖ γιὰ λιγο νὰ γονατίζῃ σὲ συμφορές, ποτέ της ὅμως δὲν νικιέται δλότελα. 'Ο σίγουρος νικημένος στὸ τέλος θὰ εῖναι μόνο ὁ ἔχθρος της.

Θυμήθηκε τότε καὶ ὅλη τὴ σχετικὴ ἱστορία, τὴν ἡρωικὴ καὶ δοξασμένη, ποὺ εἶχε διδαχτῆ στὸ ἴταλικὸ Γυμνάσιο, γιὰ τὶς Θερμοπύλες, τοὺς Μαραθῶνες καὶ τὶς Σαλαμίνες.

'Ο ἥλιος ἔδυνε τὴν ὥρα ἐκείνη. Καὶ ὅπως θυμήθηκε τὸ φέρσιμο τοῦ ταπεινοῦ γέρου χωριάτη καὶ εἶδε χρυσοκόκκινα τὰ σύννεφα πρὸς τὴ δύση, τοῦ φάνηκε πῶς ἀκόμη καὶ ὁ οὐρανὸς τῆς χώρας αὐτῆς ἐτοιμάζει στεφάνι ἀπὸ τριαντάφυλλα, γιὰ νὰ στεφανώσῃ τὰ παιδιά τῆς ἐλληνικῆς γῆς, ποὺ δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ γυρίσουν στὴν πατρίδα, φέρνοντάς της ἀκριβὸ δῶρο τὴ νίκη καὶ τὴν ἐλευθερία !

K. Ρωμαῖος

13. ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κάπου άπό τὸ μέτωπο

Μανούλα μου,

Πήρα όποιας τὸ « βάπτισμα τοῦ πυρός », ποὺ λέμε στὸ μέτωπο.

Δὲν φαντάζεσαι τί ὅμορφο πράγμα εἶναι νὰ εῖσαι "Ελληνας ! " Ενας λαὸς μὲ μιὰ ιστορία σὰν τὴ δική μας, μοιάζει μὲ ἄνθρωπο ντυμένο κατάλευκα, ποὺ ἀγωνίζεται νὰ μὴ λεκιάσῃ τὸ ἀσπρό του φόρεμα, διποδήποτε καὶ ἀν περάσῃ.

"Εχομε ἔνα παρελθόν, ποὺ μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ τὸ τιμήσωμε.

Καὶ τὸ τιμοῦμε, μανούλα, καὶ μὲ τὸ παραπάνω. "Ολα μας τὰ παιδιὰ ἐδῶ πάνω πολεμοῦν σὰν λιοντάρια.

Μὴ φοβᾶσαι καθόλου. Θὰ γυρίσωμε μιὰ μέρα γεμάτοι δόξα.

Ἡ ζωὴ μας ἐδῶ περνάει μέσα σὲ κύματα ἐνθουσιασμοῦ, ποὺ μᾶς δίνουν δύναμη νὰ ἀποκρούσωμε κάθε ἐχθρικὴ ἐπίθεση.

Τὸ πεζικό μας προχωρεῖ καὶ ἐκτοπίζει τοὺς ἔχθρούς. Τὸ πυροβολικό μας τοὺς διώγνει ἀπὸ κάθε τους βάση καὶ ἡ ἀεροπορία μας τοὺς θερίζει.

Κάθε μέρα πιάνομε καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους στὶς μάχες καὶ ἀρκετὰ κανόνια, αὐτοκίνητα, τάνκς καὶ πολεμοφόδια.

Δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται, μανούλα, νὰ ἀμφιβάλλῃς οὕτε νὰ φοβᾶσαι, καὶ σὺ καὶ οἱ ἄλλες οἱ μητέρες τῶν πολεμιστῶν μας. Εἴμαστε εύτυχισμένοι.

Σᾶς θυμοῦμαι ὅλους συχνὰ καὶ αὐτὸ μοῦ δίνει θάρρος νὰ πολεμάω μὲ μεγαλύτερη δρμή, γιατὶ καταλαβαίνω μέσα μου, πώς, σὰν λείψη ὁ ἔχθρος ἀπὸ τὴ μέση, θὰ εἴμαι πάλι μαζί σας χαρούμενος γιὰ τὴ γίνη μας καὶ γιὰ τὴν ἀπολύτρωσή μας.

Τί λέει ὁ πατέρας γιὰ ὅλ' αὐτά; Φίλησέ μου τον καὶ πές του πώς ὁ γιός του θὰ τιμήσῃ τὸ ὄνομά του ἐδῶ πάνω. Εἴναι περήφανος ποὺ πολεμᾶ.

‘Η ἀδερφούλα μου ἡ Νίνα τί κάνει; Καὶ ὁ μικρὸς ὁ Γιῶργος;

Θέλω νὰ μοῦ γράψης γιὰ ὅλους. Τὰ γράμματά σου εἶναι παρηγοριά, φυλαχτὸ κι ἐλπίδα γιὰ μένα.

Σᾶς φιλῶ ὅλους
Κώστας

(ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ)

‘Αγαπημένο μον παιδί,

Τὸ γράμμα σου τὸ βρέξαμε μὲ δάκρυα καὶ φιλιά. ‘Ωρες τὸ διαβάζαμε καὶ δὲν χορταίναμε. ‘Ο πατέρας σου ἦταν δακρυσμένος καὶ περήφανος γιὰ τὰ λόγια σου, παιδί μου.

‘Εμεῖς ἐδῶ εἴμαστε ὅλοι καλὰ καὶ δουλεύομε γιὰ τὴν πατρίδα. ‘Η ἀδερφούλα σου ἡ Νίνα πῆγε νοσοκόμα στὸν

Ἐρυθρὸ Σταυρό. Ἐγώ πλέκω κάλτσες μάλλινες γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ μετώπου καὶ μπλοῦζες γιὰ τὸ παιδί τοῦ στρατιώτου. Ὁ μικρὸς μὲ τὸ ποδήλατό του κάνει θελήματα στὴν Ἐθνικὴ Νεολαία. Καὶ ὁ πατέρας σου δουλεύει γιὰ ὅλους, μας.

Βλέπεις πώς κι ἐμεῖς κάτι κάνομε. "Ολοι μαζί, ἐνωμένοι μὲ μιὰ ψυχή, μιὰ καρδιά, μιὰ πνοή, πρέπει νὰ ὑπηρετοῦμε τὸ μεγάλο ἀγώνα μας.

Καὶ ὅταν τὶς ἀπογευματινὲς ὥρες γίνονται στὴ γειτονικὴ ἐκκλησούλα μας δεήσεις γιὰ τὰ ἔλληνικὰ ὅπλα, πηγαίνω καὶ γονατίζω, παιδί μου, μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ παρακαλῶ γιὰ τὴ νίκη μας, που εἶναι ἀνώτερη καὶ ἀπὸ τὴ ζωή μας.

Καλὴ ἀντάμωση καὶ νικητής...

Σὲ φιλῶ θερμά

Ἡ μανούλα σου

Σύλβιος

14. Η ΝΙΚΗ

ΙΔΩ στὸ ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἵερό,
ποὺ τὸ ἵδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

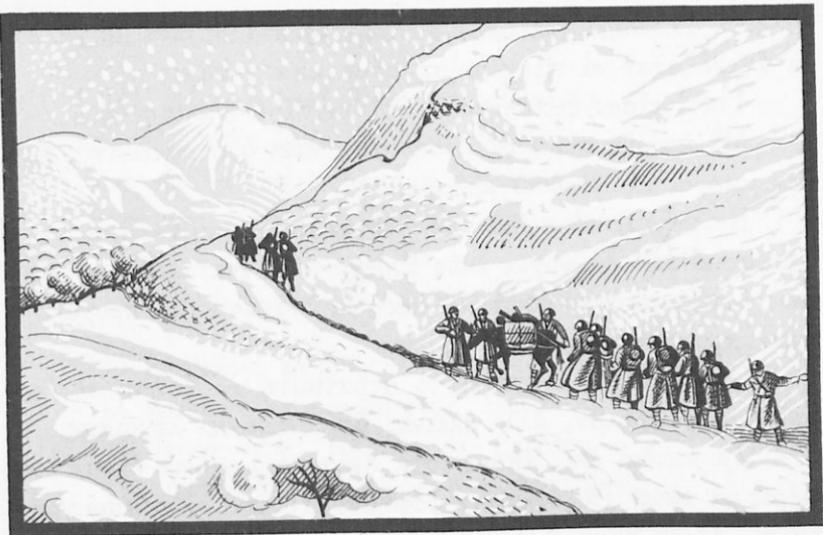
στὸ χῶμα τοῦτο πάντα ἀνθοῦνε
κι ἔχουν ἀθάνατη ζωὴ
καὶ μᾶς θαυμπώνουν, μᾶς μεθοῦνε
νεράιδες, ήρωες, θεοί.

Ἐδὼ στὸ ἑλληνικὸ τὸ χῶμα,
τὸ στοιχειωμένο κι ἵερό,
ποὺ τὸ ἵδιο χῶμα μένει ἀκόμα
ἀπ' τὸν ἀρχαῖο τὸν καιρό,

εἶδα τὴ Νίκη τὴ μεγάλη,
τὴ Νίκη τὴν παντοτινή,
τὴν εἶδα ἐμπρός μου νὰ προβάλλῃ
μὲ φορεσιὰ ὄλοφωτεινή.

Κωστής Παλαμᾶς

15. Ο ΗΡΩΙΚΟΣ ΗΜΙΟΝΗΓΟΣ

Παραμονὴ Χριστουγέννων τοῦ 1940. Πυκνὸς χιόνι σκέπαζε ἀπὸ πολλὲς μέρες τὰ βουνά καὶ τὰ φαράγγια τῆς Βορείου Ήπείρου. Ο μανιασμένος βοριάς εἶχε παγώσει τὸ χιόνι καὶ παραλύσει τὶς συγκοινωνίες τοῦ στρατοῦ μας, ποὺ πολεμοῦσε ἐκεῖ πάνω ἔναντίον τῶν Ἰταλῶν.

Τὴν παγερὴ ἐκείνη μέρα τῆς παραμονῆς ὁ διοικητὴς μιᾶς μεραρχίας ξεκίνησε μὲ τὸ ἐπιτελεῖο του γιὰ τὶς πρῶτες γραμμὲς τοῦ Μετώπου. Ζήτησα νὰ τὸν συνοδέψω καὶ μοῦ τὸ ἐπέτρεψε.

Ἡ πορεία μας ἦταν πολὺ δύσκολη. Τὰ δυστυχισμένα τὰ μούλάρια μας σωριάστηκαν μέσα στὰ χιόνια καὶ ἀναγκαστήκαμε νὰ προχωρήσωμε πεζοί. Ἡταν τόσο πυκνὸ τὸ χιόνι καὶ τόσο δυνατὸς ὁ βοριάς, ποὺ μόλις προχωρούσαμε ἔνα χιλιόμετρο τὴν ὥρα.

Στὴν ἀνηφοριὰ ἐνδὸς δρόμου συναντοῦμε ἔνα στρατιώτη

τελείως ξυπόληγτο. Ὡταν φορτωμένος ἔνα δοχεῖο μὲ χαλβὰ κι ἀγωνιζόταν νὰ προχωρήσῃ μέσα στὰ χιόνια.

— Γιατὶ εἶσαι ξυπόληγτος; τὸν ρωτᾷ ὁ στρατηγός.

— Μὲ πονοῦν πολὺ τὰ πόδια μου, λέει ὁ στρατιώτης, καὶ δὲν μπορῶ νὰ φορέσω ἄρβυλα.

Κοιτάξαμε τὰ πόδια του. Ὡταν μελανιασμένα καὶ πρησμένα καὶ ἀπὸ τὰ νύχια τους ἔτρεχε πύο. Καταλάβαμε ἀμέσως ὅτι βρισκόταν σὲ πολὺ κακὴ κατάσταση, μὲ προχωρημένα κρυοπαγήματα.

‘Ο Μέραρχος διατάζει τὸ στρατιώτη νὰ ἀφήσῃ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβά, ἀλλ’ ἐκεῖνος δὲν ὑπακούει λέγοντας:

— Τὰ παιδιὰ ἐκεῖ ἐπάνω στὰ παγωμένα χιόνια ἔχουν δυὸ μέρες νὰ φᾶνε. Τὰ μουλάρια ψόφησαν. Πρέπει νὰ φτάσω γρήγορα. Αὔριο εἶναι Χριστούγεννα!...

‘Ωταν ἡμιονηγὸς καὶ δὲν εἶχε ἀναγνωρίσει τὸ Μέραρχό του.

‘Επειδὴ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μουλάρια τοῦ στρατοῦ εἶχαν φοφήσει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴν παγωνά, ὅλα, πυρομαχικὰ καὶ τρόφιμα, τὰ μετέφεραν οἱ στρατιῶτες στοὺς ὄμους τους.

— ‘Εννοια σου, λέει ὁ στρατηγός στὸν στρατιώτη, ποὺ ἔτρεμε ἀπὸ τὸ κρύο καὶ τοὺς πόνους τῶν ποδιῶν του, θὰ στείλω ἐγὼ τὸ δοχεῖο μὲ τὸ χαλβὰ στὰ παιδιὰ μὲ ἄλλον στρατιώτη καὶ σὺ νὰ πᾶς στὸ γιατρὸ νὰ σοῦ γιατρέψῃ τὰ πόδια.

Διέταξε νὰ τοῦ δώσουν μάλλινες κάλτσες καὶ ἔνα ζευγάρι καινούργια ἄρβυλα καὶ τὸν ἔστειλε μὲ διαταγὴ του στὸ ὄρεινὸ χειρουργεῖο.

‘Ο ἡρωικὸς ἡμιονηγὸς ἀσφαλῶς, ἀν ὑπάρχη σήμερα στὴ ζωὴ, θὰ εἶναι ἀνάπτηρος καὶ ἀπὸ τὰ δυό του πόδια.

« Σελίδες Δόξης » (Διασκευὴ)

Xρ. Κολιάτσος

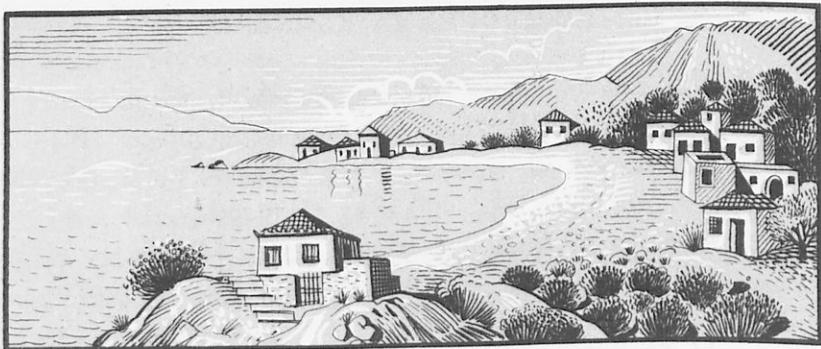
16. ΤΗΣ ΔΑΦΝΗΣ ΤΑ ΚΛΩΝΑΡΙΑ

TΗΣ δάφνης ξανανθίσαν τὰ κλωνάρια
ἐπάνω στῆς Ἡπείρου τὶς πλαγιές,
τὰ νέα γιὰ νὰ στολίσουν παλληκάρια,
ποὺ ἀπ' ὅλες τῆς Ἑλλάδας τὶς μεριὲς
τραβοῦν μ' ὄρμή, μὲ θάρρος καὶ μ' ἐλπίδα
γιὰ νὰ δοξάσουν τὴ γλυκιὰ Πατρίδα.

'Ο βάρβαρος ἐχθρὸς τώρα ἀς τὸ μάθη
κι ἀς φύγη ντροπιασμένος, ταπεινός.
'Η δάφνη στὴν Ἑλλάδα δὲν ξεράθη,
τῆς Λευτεριᾶς δὲν σβήστη ὁ Αὔγερινός.
Κρατεῖ ἡ Ἑλλάδα κλῶνο ἐλιᾶς, μὰ ξέρει
νὰ σπέρνῃ κεραυνοὺς μὲ τ' ἄλλο χέρι.

Σπ. Παραγιωτόπουλος

17. ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΟ

«...Γεννήθηκα κοντά στή θάλασσα. Νά την, γαλαζοπράσινη ἔκει μακριὰ στὰ βράχια. Σ' αὐτὴ περπάτησα, κολύμπησα, ἔκλαψα. Πῶς νὰ μὴ τὴν ἀγαπῶ;

» Κοντὰ σ' αὐτὴ ζοῦν οἱ δίκοι μου : 'Η μητέρα μου, ποὺ μοῦ ἔδωσε τὸ γάλα. 'Ο πατέρας μου μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα. Τ' ἀδέρφια μου μὲ τὶς τρέλες καὶ οἱ φίλοι μου καὶ οἱ σύντροφοί μου στὸ παιξιμο καὶ στὸ τραγούδι.

» Ἐκεῖ κοντὰ στή θάλασσα εἶναι καὶ τὸ σχολεῖο μου, ὅπου ἔμαθα τὰ πρῶτα γράμματα. Ἐκεῖ ἦταν ὁ σοφός μου δάσκαλος. Τί μαθήματα ! Τί παραμύθια ! Τί τραγούδια μαζί του ! Καὶ γέλια καὶ ἐκδρομὲς καὶ παιγνίδια. Δεύτερος πατέρας ἦταν γιὰ μᾶς.

» Σ' ἐκεῖνα τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα μαζευόμαστε τὸ χειμώνα τὰ παιδιά καὶ κοιτάζαμε τὴν βροχή, ποὺ πλημμύριζε τὸ περιβόλι. Κι ἐκεῖνο τὸ περιβόλι τὸ εἴχαμε φυτέψει μὲ τὰ χέρια μας. 'Απὸ ἐκεῖνα τὰ παράθυρα ἐμπαίνε τὴν ἄνοιξη ποτάμι ὁ ἥλιος κι ἔλουζε τὰ σγουρὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν, τὰ θρανία, τὸν πίνακα, τὴν ἔδρα, ὅλη τὴν τάξη.

» Πιὸ πέρα εἶναι ἡ ἐκκλησία. Ἐκεῖ λειτουργοῦσε ὁ σε-

βάσμιος παπάς μὲ τὰ μακριὰ γένια καὶ τὰ ἀγγελικὰ μάτια. Κάθε Κυριακὴ πηγαίναμε ὅλα τὰ παιδιὰ στὴν ἐκκλησία. Καὶ ἥταν μέρες, ποὺ τόσο γλυκὰ ἔψαλλαν οἱ ψάλτες, τόσο ἔλαμπε ὁ ἥλιος στὰ πολύχρωμα τζάμια τῆς ἐκκλησίας, τόσο φεγγιοβολοῦσαν τὰ χρυσὰ κεράκια στὰ μακουάλια, ποὺ νόμιζες ὅτι Βρίσκεσαι στὸν Παράδεισο.

» Κάτω στὴν ἀγορὰ τῆς πόλης μας εἶναι ἔνα ψηλὸ σπίτι. Ἐκεῖ εἶναι τὸ γραφεῖο, ὃπου ἐργάζεται ὁ πατέρας μου μὲ τὸν μεγάλο ἀδερφό μου.

» Καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη μας, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βουναλάκια, φαντάζει τὸ μικρὸ κοιμητήριο μας. Ἐκεῖ κοιμᾶται ὁ παππούς μου. "Οταν πέθανε, τὸν ἔκλαψα μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά.

» Ο τόπος, ὃπου γεννήθηκαν οἱ γονεῖς μου, τὰ ἀδέρφια μου καὶ οἱ φίλοι μου· τὸ σχολεῖο καὶ ὁ δάσκαλος, ἡ ἐκκλησία καὶ ὁ παπάς, ὅλα αὐτὰ τὰ λένε πατρὶ δα.

» Τὰ ἀγαπᾶς αὐτά; "Αμα τὰ ἀγαπᾶς αὐτά, ἀγαπᾶς τὴν πατρίδα σου.

» Κάθε παιδὶ ἔχει τὴν ξεχωριστή, τὴν μικρή του πατρίδα. Κι ὅλες οἱ μικρές πατρίδες κάνουν μιὰ μεγάλη, τὴν Ἐλλάδα. Γιατὶ ὅλες οἱ μικρές πατρίδες ἔχουν μερικὰ πράγματα ἴδια καὶ ἀπαράλλαχτα. Τὴν ἴδια θρησκεία οἱ κάτοικοι καὶ τὴν ἴδια γλώσσα. Τοὺς ἴδιους προγόνους. Τὰ ἴδια ἥθη καὶ ἔθιμα.

» Εἶμαι "Ελληνας καὶ καυχιέμαι γιὰ τοὺς προγόνους μου. 'Αλλὰναι ἐγὼ εἶμαι καλός. Εἶμαι φρόνιμος. Καθαρός. Θέλω νὰ εἶμαι γερός, γιὰ νὰ μεγαλώσω καὶ νὰ κάμω στὴ ζωή μου κάτι. Μὰ καὶ τίποτε τὸ ἔξαιρετικὸ ἀν δὲν μοῦ τύχῃ ἡ εὐκαιρία νὰ κάμω, θὰ εἶμαι εὐχαριστημένος νὰ περάσω τὴ ζωή μου μ' ἑργασία, τιμὴ καὶ δικαιοσύνη.

» Ξέρω πῶς καὶ στὶς ἄλλες πατρίδες, τὶς ξένες, ἔκατομ-

μύρια ἄλλα παιδιά, ἀγόρια καὶ κορίτσια, εἶναι σὰν καὶ μένα. Τ' ἀγαπῶ καὶ εὔχομαι τὸ καλό τους. Μὰ δὲν θέλω νὰ μ' ἀδικήσουν. 'Η Ἐλλάδα εἶναι τόπος μᾶλλον φτωχὸς καὶ ἔχει πολλοὺς νὰ θρέψῃ. Τῆς χρειάζεται εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια.

» Ξέρω πώς ή 'Ἐλλάδα πάντα πολέμησε γιὰ νὰ εἶναι ἐλεύθερη. Σκλάβους δὲν θέλησε νὰ ἔχῃ, ἀκόμη καὶ ὅταν μποροῦσε. Δὲν θέλει ὅμως καὶ αὐτὴ νὰ σκλαβωθῇ. "Εδιωξε τὸν Πέρση καὶ τόσους ἄλλους εἰσβολεῖς ἀπὸ τὴν γῆ της.

» Δὲν ὀνειρεύομαι πολέμους. Θὰ ὑπερασπιστῶ ὅμως μὲ τὸ αἷμα μου καὶ τὴν τελευταία σπιθαμὴ τοῦ τόπου μου, ποὺ μὲ ζῆ καὶ μὲ ἀνδρειεύει μὲ τὴν πολλή του δόξα.

» "Ολοι οἱ ξένοι, ποὺ κατοικοῦν πιὸ εὔφορους τόπους τριγύρω μας, ἐργάζονται. Θὰ ἐργαστῶ γιὰ νὰ τοὺς φτάσω καὶ νὰ τοὺς περάσω, γιατὶ ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ εἶναι πιὸ ἔξυπνη καὶ πιὸ ἐπιδέξια ἀπὸ τόσες ἄλλες φυλές. Μὲ τὴν ἐργασία μου θὰ κάμω πολλά· αὐτὸ τὸ ὑπόσχομαι στὸν ἔαυτό μου.

» Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη: γνωρίζω ἀπὸ πικρὸς τί εἶναι σεβασμὸς καὶ σέβομαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ καθετὶ ποὺ εἶναι καλύτερο ἀπὸ μένα.

» Σέβομαι πιὸ πολὺ τοὺς γέρους. "Αν πῆς ἔνα πικρὸ λόγο σ' ἔνα γέρο, εἶναι δυὸ φορὲς πικρός. "Αν τοῦ κάμης ἔνα κακό, εἶναι δυὸ φορὲς κακό. Θέλω ἐγὼ νὰ πειράξη κανεὶς τὸν πατέρα μου; Θέλω νὰ τὸν πικράνη; "Ετσι καὶ ἐγὼ δὲν θὰ πειράξω καὶ δὲν θὰ πικράνω τὸν πατέρα ἄλλου παιδιοῦ...»

Αὐτὰ ἔγραψε προχτές ὁ Κωστάκης στὴν ἔκθεσή του, ὅταν ὁ δάσκαλός τους ζήτησε κάθε παιδί νὰ γράψῃ καὶ τι τι ἀπὸ τὸν ἔαυτό του.

Περιοδικό «'Ἐρυθρὸς Σταυρὸς» (Διασκευὴ)

Τέλλος "Αγρας

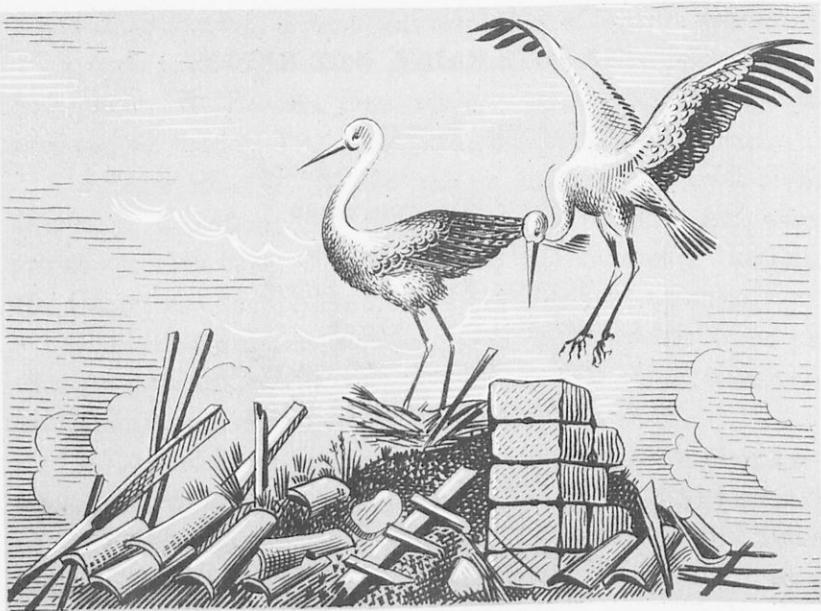
18. ΦΩΣ ΗΛΙΟΥ, ΦΩΣ ΚΥΡΙΟΥ

Φῶς ἡλίου θαλπερό,
καθαρό,
φέγγεις ὅλο τὸν καιρὸ
στὸ λιβάδι τὸ χλωρό,
φέγγεις δάση καὶ βουνὰ
καὶ πελάγη γαλανά,
καὶ στὰ μέρη ποὺ φωτίζεις,
κάλλος καὶ ζωὴ χαρίζεις.

Φῶς Κυρίου νοερό,
ἰλαρό,
φέγγεις ὅλον τὸν καιρὸ
κάθε Πλάσμα τρυφερό,
φέγγεις τὴν ἀγνή καρδιά,
ποὺ ἔχουν τὰ καλὰ παιδιά
καὶ τὸ νοῦ, ὅποὺ φωτίζεις,
στὸ καλὸ τὸν συνηθίζεις.

Φῶς ἡλίου θαλπερό,
καθαρό,
φῶς Κυρίου ιλαρό,
φέγγετ' ὅλο τὸν καιρό,
νά ’βρουμε στὴ μαύρη γῆ
καὶ στὴ σκοτεινὴ ζωὴ
τοῦ Θεοῦ τὸν ἄγιο νόμο
καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ δρόμο.

Γεώργιος Βιζυηνός

Γ'. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΔΕΝΤΡΑ

19. ΛΕΛΕΚΙ ΚΑΙ ΣΚΟΥΛΗΚΙ

1. Μια φορά δυὸς λελέκια ἔχτισαν τὴ φωλιά τους ψηλὰ στὴ σκεπὴ ἐνὸς ἑρημόσπιτου, δίπλα σ' ἕνα λιβάδι καταπράσινο καὶ μεγάλο.

"Αμα βγῆκαν τὰ λελεκάκια τους ἀπὸ τ' αὐγά, ἡ μητέρα τὰ φύλαγε κι ὁ πατέρας πηγαινοερχόταν μὲ τὴν τροφὴ στὸ στόμα.

Μιὰ μέρα τὸ λελέκι, ἐκεῖ ποὺ ἔψαχνε στὸ λιβάδι γιὰ τροφή, βλέπει ἕνα σκουλήκι. Ὡταν μακρὺ - μακρὺ καὶ τὸ χρῶμα του ἦταν σὰν τὸ χῶμα. Δὲν εἶχε πόδια καὶ ὄμως προχωροῦσε. Μαζευόταν - ἀπλωνόταν, μαζευόταν - ἀπλωνόταν κι ἔτσι πάντα περπατοῦσε.

—"Ε, ποῦ πᾶς; τοῦ λέει τὸ λελέκι. Δὲν μὲ φοβᾶσαι;

— Καὶ ποιός εἶσαι ἡ ἀφεντιά σου ; Δὲν σὲ βλέπω. Εἴμαι τυφλό.

— Εἴμαι τὸ λελέκι, τοῦ λέει.

— Πώ, πώ, τί ἔπαθα τὸ ἄμοιρο !

— "Ωστε μὲ ξέρεις, σὰ νὰ ποῦμε !

— Τὸν ἀφέντη τοῦ λιβαδιοῦ νὰ μὴν ξέρω, ποὺ τὸν τρέφομε ὅλοι ὅσοι ζοῦμε ἐδῶ μέσα ;

— "Ωστε καὶ σὺ ἐδῶ μένεις πάντα μὲ τὴν οἰκογένειά σου ;

— Ποῦ νὰ τὴν εὕρω τὴν οἰκογένεια, ἀφέντη μου; δὲν μοῦ φτάνει ἡ φτώχεια μου, μόνο θέλω νὰ ἔχω καὶ οἰκογένεια !

— Μὰ δὲν νομίζεις πώς ἐσύ καὶ οἱ σύντροφοί σου, οἱ φτωχοὶ καὶ κακομοιριασμένοι, εἴστε περιττοὶ στὸν κόσμο αὐτό ;

— "Οχι δὰ καὶ τόσο περιττοὶ ὅσο νομίζεις, ἀρχοντά μου. "Αλλη φορά θὰ σου πῶ τὸ γιατί.

— "Ας εἶναι ἄλλη φορά, εἶπε καὶ τὸ λελέκι καὶ πέταξε στὴ φωλιά του.

Τὸ σκουλήκι σύρθηκε βιαστικὰ στὴν τρύπα του.

2. Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες καὶ συναντήθηκαν στὸ ἴδιο μέρος πάλι τὸ λελέκι μὲ τὸ σκουλήκι.

— Σκουλήκι, λέει τὸ λελέκι, μὴ φοβᾶσαι, εἴμαι χορτάτο. Τί μοῦ ἔλεγες προχτὲς πώς κι ἐσεῖς οἱ μικροὶ δὲν εἴστε περιττοὶ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ; 'Εξήγησέ μου, πῶς ζῆς καὶ τί δουλειά, κάνεις.

— Δουλεύω μέρα νύχτα τὸ χῶμα, σκάβω. 'Ανοίγω παντοῦ τρύπες...

— Καὶ αὐτὸ τί ὡφελεῖ ; ρώτησε τὸ λελέκι.

— Πῶς δὲν ὡφελεῖ ; Μ' αὐτὸ ποὺ κάνω, φυτρώνουν εὔκολα τὰ φυτὰ καὶ ἀνάμεσα στὰ φυτὰ ζοῦν ἔντομα καὶ ἀπὸ τὰ ἔντομα ζοῦν οἱ βάτραχοι, οἱ σαῦρες, τὰ φίδια, ποὺ ἡ εὐγένειά σου καταδέχεσαι καὶ τρῶς.

Τὸ χῶμα ποὺ εἶναι κάτω, τὸ φέρνω ἔξω στὸν ἥλιο,
στὸν ἀέρα καὶ στὴ βροχὴ καὶ τὸ χῶμα ποὺ εἶναι ἐπάνω
τὸ πηγαίνω κάτω. Αὐτὸ ὡφελεῖ πολὺ στὴ γεωργία. Καὶ
ἀκόμα ἔνα ἄλλο : θὰ ἔτυχε νὰ δῆς κάτι μαραμένα φύλλα,
ποὺ τυλιγμένα σὰν χωνὶ στέκονται ὅρθια. Αὐτὴ τὴ δουλειὰ τὴν
κάνομε τὴν νύχτα. Τὴν ἄλλη νύχτα τραβοῦμε τὰ φύλλα πιὸ
κάτω, ὡσπου χώνεται ὅλο τὸ φύλλο μέσα στὴ γῆ. "Ετσι
λίγο λίγο τὸ φύλλο σαπίζει καὶ γίνεται μαλακό, γιὰ νὰ τὸ
φάμε. "Ο, τι περισσέψη, γίνεται λίπασμα, δηλαδὴ κάτι ποὺ
δυναμώνει τὸ χῶμα καὶ τὸ κάνει παχύτερο.

— Εἶστε ὅμως πολὺ ἀσχημα, εἶπε τὸ λελέκι.

— Καὶ τί μ' αὐτό ; Δὲν εἴμαστε ἐργατικά ; Δὲν εἴμαστε
ἀφέλιμα ; Γιατί λοιπὸν μᾶς περιφρονοῦν ; Γιατί μᾶς πατοῦν ;
Μὴ θαρροῦν πώς δὲν πονοῦμε ;

— Σὲ λυποῦμαι, κακόμοιρο, εἶπε τὸ λελέκι.

— Μὰ ἀφοῦ ἔχεις τέτοια εὐγενικὴ καρδιά, δὲν λὲς ἔναν
καλὸ λόγο στὰ παιδιά σου γιὰ μᾶς ;

Τὸ λελέκι στάθηκε στὸ ἔνα του πόδι, τεντώθηκε καμα-
ρωτὰ καὶ εἶπε :

— "Αφησε καὶ θὰ συλλογιστῶ μὲ τὴν ἡσυχία μου ὅσα μοῦ
εἶπες.

— Καὶ τώρα θὰ σου δώσω κι ἐγὼ μιὰ συμβουλή, ἀφέντη
μου, εἶπε τὸ σκουλήκι.

— "Α, ἄ ! ὅλα κι ὅλα, μὰ οἱ συμβουλὲς ἀς λείψουν. Βλέ-
πω πολὺ τὸ πῆρες πάνω σου, ποὺ καταδέχομαι νὰ κουβεν-
τιάσω μαζί σου !

— Μὲ συγχωρῆς. 'Εγώ ξέρω τί τιποτένιο πράμα εἶμαι.
Αὐτὸ σοῦ τὸ εἶπα, γιὰ νὰ σὲ προφυλάξω ἀπὸ ἔνα μεγάλο κακό.

Τὸ λελέκι γέλασε περιφρονητικά.

— Λέγε μου λοιπὸν ἀπὸ τί κακὸ θὰ μὲ προφυλάξῃς ἐσύ ;

— Κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ παλιόσπιτο ἔχομε ἀνοίξεις τὰ

σκουλήκια παντοῦ τρύπες. "Ολη ἡ γῆ εἶναι σκαμμένη· σ' αὐτὴ τῇ δουλειὰ ἔχομε ἐργαστῆ ἑκατὸ χιλιάδες σκουλήκια καὶ περισσότερα. Λοιπὸν τὰ μάτια σου τέσσερα, ἀφέντη, νὰ μὴν πέσῃ καμιὰ ὥρα καὶ σᾶς πλακώσῃ.

Τὸ λελέκι γέλασε πολὺ δυνατὰ καὶ λέει :

— Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ σχετίζεται κανεὶς μὲ τέτοια πλάσματα. "Ενα σκουλήκι νὰ φαντάζεται πῶς μπορεῖ νὰ ρίξῃ δλόκληρο σπίτι μαζὶ μὲ τὴ φωλιά μας.

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἔφυγε. Τὸ σκουλήκι σύρθηκε ἥσυχα στὴν τρύπα του.

3. Μιὰ μέρα τὰ δυὸ λελέκια καθισμένα στὴ φωλιά τους χάιδευαν τὰ παιδιά τους μὲ τὴ μύτη τους. "Εξαφνα ἀκοῦν ἔνα τρίξιμο.

— Τί εἶναι αὐτό; λέει τὸ θηλυκὸ λελέκι φοβισμένο. Μοῦ φαίνεται, σὰν νὰ τρέμη ἡ στέγη.

— Κι ἐμένα ἔτσι μοῦ φαίνεται, λέει τὸ ἄλλο.

Δὲν πρόφτασαν νὰ ποῦν ἄλλη λέξη καὶ τὸ σπίτι σωριάστηκε μὲ βρόντο μεγάλο. "Ενα σύννεφο σκόνη σηκώθηκε ψηλὰ στὸν ἀέρα καὶ τὰ δυὸ λελέκια πέταξαν τρομαγμένα. Μὰ γύρισαν ἀμέσως πίσω. Φώναξαν τὰ παιδιά τους, χτυποῦσαν μὲ τὴ μύτη τους τὶς πέτρες καὶ τὰ ξύλα. Καμιὰ ἀπάντηση. Τὰ παιδιά τους εἶχαν σκοτωθῆ.

Τὰ δυὸ πουλιὰ κάθισαν ἐκεῖ ἀρκετὴ ὥρα κι ἔκλαψαν τὰ παιδιά τους. Τὸ ἀρσενικὸ λελέκι θυμήθηκε τί τοῦ εἶπε μιὰ μέρα τὸ σκουλήκι καὶ τὸ διηγήθηκε στὴ σύντροφό του.

— Παιός νὰ τὸ φανταστῆ, ἔλεγε, πῶς ἔνα τιποτένιο σκουλήκι μοῦ ἔλεγε· τὴν ἀλήθεια!

Τὰ δυὸ πουλιὰ ἔφυγαν ἀπαρηγόρητα καὶ δὲν ξαναγύρισαν. Μὰ καὶ μὲ μιὰ ἀπόφαση: νὰ μὴν περιφρονοῦν κανένα, ὅσο μικρὸς καὶ ἀν εἶναι.

Κατὰ "Ἐβαλντ

Γ. Α. Μέγας

20. ΕΝΑ ΕΥΕΡΓΕΤΙΚΟ ΖΩΟ

Τὰ παιδιά, καθισμένα στὸν παχὺ ἵσκιο τῆς πελώριας καρυδιᾶς καὶ συζητώντας μὲ τὸν ἀγροφύλακα, εἶδαν νὰ ξεπροβάλλῃ ἀπὸ τὸ δρόμο τῶν ἀμπελιῶν ὁ κύριος Πέτρος, ὁ γεωπόνος. Ἀμέσως πετάχτηκαν ἐπάνω. Κι ἄλλα τοῦ ἔτοιμασαν κάθισμα κι ἄλλα ἔτρεξαν νὰ φέρουν ὀπωρικὰ καὶ κρύονερό.

Κάθισε ὁ κύριος Πέτρος, σφογγίζοντας τὸν ἰδρώτα. Ἀνάσανε. Κοίταξε γελαστὰ γύρω. Καὶ ἔπειτα :

— Πάλι ζωηρὴ συζήτηση είχατε, εἶπε.

— Ναι, ἀπάντησε ὁ ἀγροφύλακας. Καὶ αἰτίᾳ εἶναι τὸ « ζουλάπι » ἐκεῖνο ἐκεῖ, ποὺ τὸ ἀνακάλυψε στὸ ἀμπέλι ὁ σκύλος μου.

Τὸ ζουλάπι ; "Α, ὁ σκαντζόχοιρος ; 'Ο καημένος ! Σφαίρα ἔγινε ἀπὸ τὸν τρόμο του. Καὶ εἶναι μεγάλος !

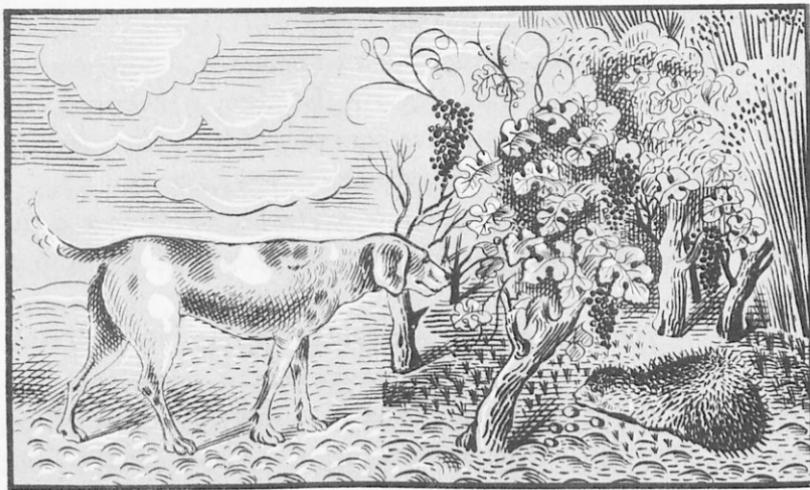
— Μᾶς λένε ἐδῶ, κύριε Πέτρο, πῶς ὁ σκαντζόχοιρος τρώει τὰ σταφύλια, εἶπε τὸ μικρότερο παιδί. Καὶ κάνει ζημιά, ἐνῶ ἐμεῖς διαβάσαμε κάπου, ὅτι τρώει μόνο τὶς δοχιές.

— "Ωστε αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἀκακο πλάσμα βρίσκεται « ὑπὸ κατηγορίαν » καὶ σεῖς, παιδιά, τοῦ γίνατε συνήγοροι ; ρώτησε ὁ γεωπόνος.

— Ναι ! ναι ! φώναξαν τὰ παιδιά, ἐνῶ οἱ μεγάλοι γελοῦσαν.

"Εφτασαν καὶ τὰ μικρὰ μὲ τοὺς καρποὺς καὶ τὸ δροσερό, πηγαδίσιο νερό. Πῆρε ὁ κύριος Πέτρος σύνα μελιστάλαχτα καὶ χοντρόρωγα μαῦρα σταφύλια. "Εφαγε, εὐφράνθηκε καὶ ὑστερα:

— Πάλι τὸ ἴδιο ζήτημα στὴ μέση, εἶπε. Τὶς προάλλες ἔχανάγινε γι' αὐτὸ λόγος. "Οσοι πιστεύουν, ὅτι ὁ « ἀκανθό-

χαιρος » προξενει ζημια στα κτήματα, πλανῶνται...

— Μα τὸ εἴδαμε μὲ τὰ μάτια μας αὐτὸ τὸ ζῶο νὰ τρώη ρῶγες, διαμαρτυρήθηκε ἔνας ξωμάχος.

— Τὸ παραδέχομαι, γερο - Νικόλα. Κάποτε - κάποτε γεύεται καὶ αὐτὸς τὸν ἐκλεκτὸ καρπό. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι ὃν κάνη τὸ κακὸ ποὺ προξενοῦν στὰ σταφύλια τὰ ἄλλα πλάσματα, ίδιως τὰ πουλιά. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τῆς «παγκαρπίας», ὅπως γνωρίζετε, καὶ οἱ σκύλοι ρίχνονται στὰ σταφύλια. Πῶς συμβαίνει λοιπὸν νὰ τὰ ἔχωμε μόνο μὲ τὸν σκαντζόχοιρο, ἔνα ζῶο πραγματικὰ εὔεργετικὸ στὸν ἀνθρωπο;

‘Αλλά, φίλοι μου, οἱ περισσότεροι ἀπὸ μᾶς, ἀς μὴν τὸ κρύβωμε, τὸν κυνηγᾶμε γιὰ τὸ νόστιμο κρέας του. Πολλοὶ ἀνθρωποι σκέπτονται τὸ κέρδος τῆς στιγμῆς καὶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ λοιπά.

“Ολοι γνωρίζομε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος ἐξολοθρεύει κάθε τρωκτικό, βλαβερὸ στὴ γεωργία, καὶ καταδιώκει πολὺ τὰ φίδια καὶ μάλιστα τὴν ὄχια. “Εχετε ἀντίρρηση;

— Κάθε άλλο ! είπαν πολλές φωνές.

— Στὸν τόπο μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τρωκτικά, ὑπάρχουν καὶ πάρα πολλὰ φίδια. Ἀπὸ ὅλη τὴν Εὐρώπη ἡ ἑλληνικὴ γῆ ἔχει τὶς περισσότερες ποικιλίες ἑρπετῶν. Κάθε χρόνο μετροῦμε μερικὰ θύματά τους σὲ ἀνθρώπους καὶ ζῶα.

— Τὶς προσόλλες μᾶς ἔσκασε ὁ γάιδαρος, πετάχτηκε ὁ μικρὸς Γιαννακός, γιατὶ τὸν δάγκασε μιὰ καταραμένη στὸ μουσούδι...

“Ολοι γέλασαν μὲ τὸν χαριτωμένο τρόπο, ποὺ τὰ εἶπε.

— Νά μιὰ ζημιὰ ἔξαφνα, παρατήρησε ὁ γεωπόνος. Λογαριάσετε πόσες τέτοιες προλαβαίνει ὁ σκαντζόχοιρος. “Ενας Γάλλος ἐπιστήμων εἶπε κάποτε ὅτι « ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἵσως μετανόησε, ποὺ δημιούργησε τὴν ὄχια, ἔστειλε ἐπειτα ἐναντίον της τὸν ἀκανθόχοιρο, ὅπλισμένο μὲ τὰ φοβερά του ἀγκάθια ».

Δυὸς διαβάτες σταμάτησαν καὶ χαιρέτισαν. “Επειτα πλησίασαν τὸν κύριο γεωπόνο καὶ τοῦ ζήτησαν μιὰ συμβουλή. “Ετσι ἡ συζήτηση κόπηκε. Τότε τὰ παιδιὰ κράτησαν τὸ σκύλο καὶ ἀφησαν ἐλεύθερο τὸ ἀγκαθωτὸ ζῶο. Ἐκεῖνο ξεθάρρεψε καὶ χώθηκε στοὺς θάμνους.

“Οταν ἔφυγαν οἱ περαστικοί, ἡ συζήτηση συνεχίστηκε.

— Ξέρεις, κύριε Πέτρο, εἶπε ὁ γερό - Νικόλας, τὴν ἄνοιξη ὁ δάσκαλος μοῦ ἔλεγε πώς ὁ σκαντζόχοιρος, καὶ νὰ δαγκαθῇ ἀπὸ ὄχια, δὲν ψοφᾶ.

Οἱ ἄλλοι ἔδωσαν προσοχή.

— Σωστὰ σοῦ εἶπε. Λίγα χρόνια εἶναι, ποὺ ἔγινε γνωστὸ αὐτὸ τὸ πράγμα, ἐπειτα ἀπὸ πειράματα σ' ἓνα εἰδικὸ ἴδρυμα τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ διατηροῦν πολλές ὄχιες.

“Αλλοτε νομίζαμε ὅτι ὁ σκαντζόχοιρος πλησιάζει τὴν ὄχια, τῆς δαγκάνει τὴν οὐρὰ καὶ ἀμέσως γίνεται σφαίρα. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό. Τὴν ὄχια τὴν πλησιάζει ἀφοβα καὶ προ-

βάλλει τὸ ρύγχος του, σὰν νὰ θέλη νὰ τὴν μυριστῇ. Ἐκείνη τότε δρμᾶ καὶ τὸν δαγκάνει στὸ ρύγχος. Αὐτὸς γλείφει τὸ δαγκαμένο μέρος καὶ πάλι κινᾶ πρὸς τὰ ἐμπρός. Δεύτερο δάγκαμα ἡ ὄχιά. Βρίσκει ὅμως καὶ αὐτὸς τὴν εὐκαιρία καὶ ἀρπάζει τὸ φίδι ἀπὸ κάπου. Ἐκεῖνο χτυπιέται πάνω στ' ἀγκάθια του, καταπληγώνεται καὶ ψοφᾶ. "Αν τὸ ζῶο πεινᾶ, τρώγει ἐπὶ τόπου ἔνα μέρος τοῦ φιδιοῦ. "Αν ὅχι, τὸ μεταφέρει στὴν φωλιά του.

Ξέρω, τί θὰ μὲ ρωτήσης, γερο - Νικόλα, εἰπε τώρα ὁ γεωπόνος. Θὰ μὲ ρωτήσης γιατί δὲν ψοφᾶ ὁ σκαντζόχοιρος, ἔπειτα ἀπὸ τόσα δαγκάματα. Ἐδῶ κυρίως εἶναι ἡ ἀνακάλυψη ποὺ ἔκαμαν οἱ εἰδικοί : Τὸ δηλητήριο ποὺ χύνει στὴν πληγὴ ἡ ὄχιά, ἐνῶ εἶναι ἀρκετὸ νὰ θανατώσῃ κάποτε ἀνθρωπο, δὲν φέρει καμιὰ βλάβη στὸ ἀγκαθωτὸ ζῶο. Αὐτὸς γιὰ νὰ ψοφήσῃ πρέπει νὰ δαγκαθῇ ἀπὸ τὴν ὄχιὰ τριάντα περίπου φορές. Καὶ κάθε φορὰ νὰ χύνεται στὴν πληγὴ ἡ παραπάνω ποσότης, κάπου δηλαδὴ ἑφτὰ ἢ ὅχτὼ χιλιοστόγραμμα δηλητηρίου. Τόση ἀντίσταση δείχγει τὸ σῶμα του.

Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἀφήνωμε νὰ ἔξοντώνεται αὐτὸ τὸ εὔεργετικὸ ζῶο. Καὶ σημειώσετε τοῦτο : Σὲ ὅλη τὴν μεσημβρινὴ καὶ νότια Ἑλλάδα ὁ σκαντζόχοιρος εἶναι τὸ μοναδικὸ ζῶο, ποὺ κυνηγᾶ ἀποτελεσματικὰ τὰ φαρμακερὰ φίδια. Στὴν βόρειο Ἑλλάδα εἶναι καὶ οἱ πελαργοί.

Σεῖς οἱ μικροὶ ἀκοῦτε καὶ προσέχετε. Ἐμεῖς οἱ μεγάλοι ζήσαμε τὰ μικρά μας χρόνια, ὅταν οἱ ἐπιστῆμες δὲν ἦταν τόσο ἀναπτυγμένες. Γι' αὐτὸ ἐπιμένομε σήμερα σὲ μερικὰ πράγματα, μὴ σωστά, ποὺ τὰ διατηροῦμε ὅμως « κατὰ παράδοση ».

Θ. Μακρόπουλος

21. ΤΟ ΜΥΔΙ ΚΑΙ Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ

"Αν ρίξετε ἔνα πήλινο κανάτι στὴ θάλασσα καὶ τὸ ἀνασύρετε ἐπειτα ἀπὸ κάμποσο καιρό, εἶναι πιθανὸν νὰ βρῆτε μέσα ἔνα χταπόδι. "Αν ὅμως ἀφήσετε σ' ἔνα ἥσυχο μέρος τοῦ βυθοῦ ἔνα ξύλο ἢ ἔνα σίδερο, θὰ δῆτε ἐπειτα ἀπὸ ἔνα διάστημα νὰ σχηματίζεται ἐκεῖ πάνω μιὰ ὀλόκληρη ἀποικία ἀπὸ μύδια. Τέτοιες ἀποικίες συναντᾶ κανεὶς σὲ πολλὰ μέρη, ὅταν ὁ βυθὸς εἶναι κατάλληλος καὶ τὰ νερὰ ἥσυχα. Εἶναι οἱ ἀρχαιότερες ἀποικίες τῆς ὑφηλίου, πολὺ παλιότερες ἀπὸ τις ἀποικίες τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

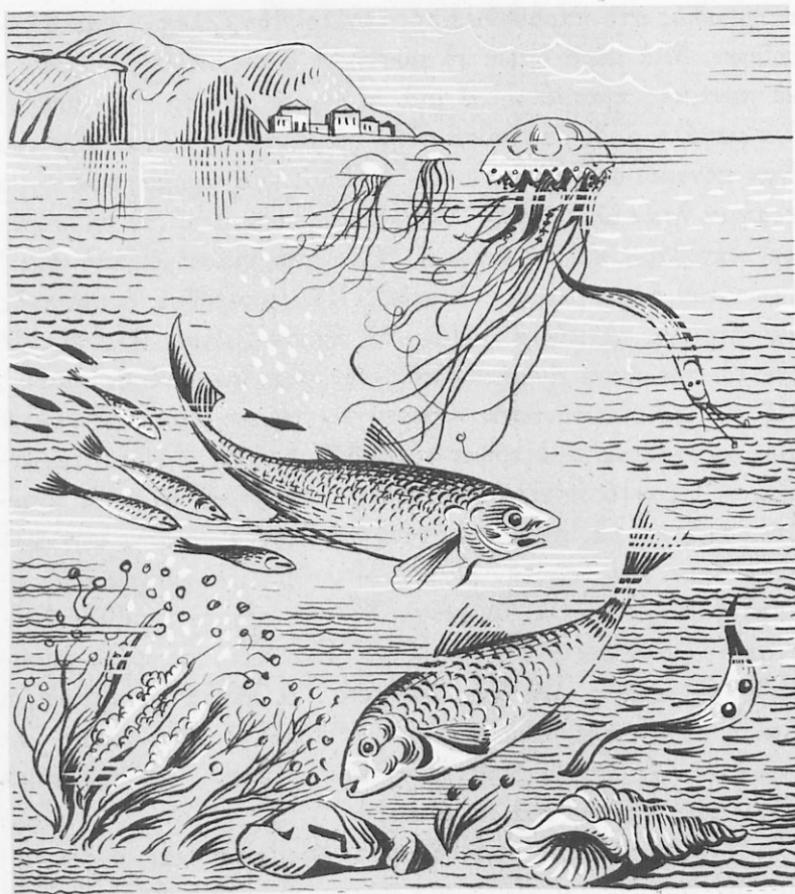
Τὸ μύδι, προστατευόμενο ἀπὸ τὸ διπλὸ ὄστρακό του, ποὺ ἀνοίγει καὶ κλείνει σὰν τσιμπίδα, δὲν ἀντιμετωπίζει πολλοὺς κινδύνους, οὔτε ἔχει πολλοὺς ἔχθρούς. Δὲν φοβᾶται σχεδὸν κανένα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἀστερία — τὸν σταυρὸ τῆς θάλασσας — καὶ τὸν τσαγανό, ὅπως λέγεται ἔνας μικρός, τετραπέρατος καβουράκος τοῦ βυθοῦ.

'Ο πρῶτος, ὁ ἀστερίας, θεωρεῖται καὶ εἶναι ὁ μεγαλύτερος χαλαστῆς τῆς γενιᾶς τῶν μυδιῶν καὶ τῶν στρειδῶν. Ζυγώνει τὸ θύμα του, τὸ ἀγκαλιάζει, τὸ πιέζει, τὸ ἀνοίγει καὶ τὸ τρώει.

'Ο ἄλλος ἔχθρός, ὁ τσαγανός, ἔχει ἄλλη τακτική. Αὐτὸς τὸ μύδι τὸ τρώει σιγὰ-σιγά. Πῶς ὅμως μπορεῖ καὶ τὸ ἀνοίγει; Χμ! "Εχει τὸν τρόπο του.

'Αλλά, πρὶν ἐκθέσωμε αὐτὸν τὸν τρόπο, θὰ πάρουσιάσωμε ἔναν ἄλλο φαγά, ἔναν ἄλλο περίεργο καὶ ἀπίθανο ἔχθρὸ τοῦ μυδιοῦ, στεριανῆς προελεύσεως. Καὶ τώρα πιὰ πρέπει νὰ φέρωμε τὴν συζήτηση στὸν ποντικό, γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ἀπὸ ξηρᾶς ἐπιδρομέας.

'Ο ποντικὸς εἶναι πολυμήχανος. Καταφέρνει δουλειές ποὺ σου ἔρχεται ζαλάδα. Σκαρφαλώνει στὸν τοῖχο, τρυπᾷ τὴ σα-

νίδα, κλέβει τ' αύγά. Τέλος ἀνάμεσα στ' ἄλλα, εἶναι καὶ δεινὸς κολυμπητής. Κάνει καὶ μακροβούτια. Λαμπρό, ὅλα αὐτὰ εἶναι γνωστά καὶ δὲν ἐκπλήττουν κανένα.

Ἐκεῖνο ὅμως, ποὺ δὲν περίμενε κανείς, εἶναι, ὅτι θὰ ἐπεξέτεινε τὴ δράση του καὶ μέχρι βυθοῦ! Καὶ ὅμως καὶ αὐτὸς γίνεται. Φτάνει καὶ στὸν βυθὸν ἀκόμη καὶ ἐπιτίθεται στὰ μύδια. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο τριγυρίζει συχνὰ μ-

στηριωδῶς στὸ παραθαλάσσιο. Πολλοὶ τὸν ἔβλεπαν καὶ ἀποροῦσαν. Μιὰ μέρα ὅμως τὸ μυστήριο διαλευκάνθηκε. Βρέθηκε ποντικὸς πιασμένος σὲ μιὰ περίεργη παγίδα τοῦ βυθοῦ : ἔνα μεγάλο μύδι βαστοῦσε στὴν τσιμπίδα τοῦ ὁστράκου του ἔναν ποντικὸν ἀπὸ τὸ μουσούδι ! Πειστήριο τρομαχτικό ! Τὸ πράγμα ἦταν ὀλοφάνερο. 'Ο ποντικὸς νοστιμευόταν τὰ μύδια καὶ κατέβαινε καὶ τὰ ἔτρωγε. "Οσο ποὺ πιάστηκε ἀπὸ ἔνα ! Γεννιόταν ὅμως μιὰ νέα ἀπορία : Πῶς μποροῦσε ὁ ποντικὸς καὶ ἔτρωγε τὰ μύδια ; Πῶς τὰ ἄνοιγε ; Καί, ἀν ὑποτεθῆ ὅτι τὰ πρόφτανε ἀνοιχτά, πῶς δὲν πιανόταν τόσον καιρό ; Μὲ τί τρόπο ὁ ποντικὸς ἀποφεύγει τὴν τσιμπίδα καὶ γενικὰ πῶς καταφέρνει καὶ τρώει τὸ μύδι ; Λοιπὸν ἴδου τὸ τέχνασμα ! "Οταν ὁ ποντικὸς διακρίνη ἀπὸ ψηλὰ τὸ μύδι ἀνοιχτό, παίρνει μὲ τὸ στόμα του μιὰ πέτρα μικρή, πηγαίνει στὴν ἄκρη καὶ τοῦ τὴν ρίχνει. Μπλούμ ! 'Ενενήντα στὰ ἑκατὸν ἡ πέτρα βρίσκει τὸ στόχο, δηλαδὴ πέφτει ἀκριβῶς ἀνάμεσα στὶς δυὸ κουτάλες τοῦ μυδιοῦ. 'Εκεῖνο τρομαγμένο προσπαθεῖ νὰ κλείση. Μὰ εἶναι ἀδύνατο. 'Η πέτρα τὸ ἐμποδίζει Καὶ ἡ θύρα μένει μισάνοιχτη. Τὰ ὑπόλοιπα εἶναι πλέον ζητήματα μιᾶς ἀπλῆς βουτιᾶς. "Οπως βλέπετε, τὸ τέχνασμα εἶναι πολὺ ἔξυπνο καὶ πολὺ ἀπλό.

Τὴν ἴδια λοιπὸν μέθοδο μεταχειρίζεται καὶ ὁ τσαγανός. Κουβαλάει καὶ αὐτὸς μιὰ πέτρα καὶ τὴν ρίχνει στὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας τοῦ στρειδιοῦ ἢ τοῦ μυδιοῦ καὶ ἡ θύρα δὲν μπορεῖ νὰ κλείσῃ πιά. Καὶ τότε ἐκεῖνος μπαίνει μέσα ἀφοβα καὶ στρώνεται στὸ φάτ. Μιμεῖται ἄραγε τὸν ποντικὸν ἢ ὁ ποντικὸς πῆρε τὸ σχέδιο ἀπὸ τὸν τσαγανό ; Σὲ ποιὸν ἀνήκει ἡ πατρότης τῆς ἐφευρέσεως ; 'Η πρόκειται γιὰ ἀπλὴ σύμπτωση ; Μᾶλλον αὐτὸ θὰ συμβαίνη. Τὰ μεγάλα πνεύματα πάντοτε συναντῶνται.

« 'Εδῶ Βυθὸς »

Θέμος Ποταμιάρος

22. ΤΟ ΠΥΡΟΦΑΝΙ

Καίει τὸ πυροφάνι τοῦ ψαρᾶ
κι οἱ σταλαχτίτες λάμπουν σὰν ἀστέρια
καὶ στῆς σπηλιᾶς τὰ διάφανα νερά
φεγγοβούλοιν καντήλια κι ἀγιοκέρια.

Τῆς νυχτερίδας τρίζουν τὰ φτερά
καὶ στὶς φωλιές ξυπνοῦν τὰ περιστέρια
καὶ σπαρταροῦν τὰ ψάρια ἀστραφτερὰ
ἀπ' τὸ καμάκι στοῦ ψαρᾶ τὰ χέρια.

Ἐπάνω στῆς σπηλιᾶς τὴν κορυφή,
μέσ' ἀπ' τὰ μούσκλια καὶ τὰ πολυτρίγια,
σταλάζει βρύση ἀνώφελη, κρυφή.

Καὶ πέρα, ἀπὸ μιὰ τρύπα σκοτεινή,
στοὺς βράχους ἀκονίζοντας τὰ νύχια,
μιὰ φώκια ἀπαρηγόρητα θρηνεῖ.

«Γαλήνη»

Γεώργιος Δροσίνης

23. Η ΒΑΛΑΝΙΔΙΑ ΔΙΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

1. Γενήθηκα ἀπὸ ἔνα βαλανίδι, που ὁ ἄνεμος τὸ ὄρπεδο μιὰ βαλανιδιὰ καὶ τὸ ἕριξε κοντὰ στὸ δάσος.

Χωρὶς καμμιὰ περιποίηση, χωρὶς κανένας νὰ φροντίζῃ γιὰ μένα, μεγάλωσα μονάχη μου σιγὰ σιγά. Καὶ ὑστερὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια, πάνω ἀπὸ διακόσια, ἔγινα κι ἐγὼ μεγάλη βαλανιδιά.

2. Οἱ ρίζες μου προχώρησαν βαθιὰ καὶ ἔκπλάθηκαν μέσα στὴ γῆ, ὅσο ἀπλώνονται πάνω στὸν κορμό μου καὶ τὰ κλαδιά μου ὀλόγυρα. "Ἐνα μεγάλο δέντρο πρέπει νὰ ἔχῃ μεγάλες καὶ δυνατὲς ρίζες, γιὰ νὰ στηρίζεται καλά.

Τὰ κλαδιά μου μεγάλωσαν καὶ ἀπλώθηκαν σ' ὅλες τὶς μεριές, σὰν πελώρια χέρια.

"Ἐριξα πολὺ μεγάλο ἀνάστημα καὶ πέρασα ὅλα τ' ἄλλα δέντρα που εἶναι ἐδῶ. Ὁ κορμός μου στὰ μικρά μου χρόνια ἦταν λεπτός καὶ τρυφερός· μὲ τὸν καιρὸν ὅμως ἔγινε χοντρός καὶ δυνατός. Καὶ ἡ φλούδα μου, ὅταν ἥμουν μικρή, ἦταν πρασινωπή καὶ μαλακή· λίγο - λίγο κι αὐτὴ πήρε χρῶμα μαυρειδερό, ἔγινε σκληρή καὶ γέμισε σχισμάδες.

3. Λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ μένα εἶναι καὶ ἄλλες βαλανιδιές, πολὺ γέρικες. Μὲ περνοῦν πολλὰ χρόνια.

Εἶναι, σὰν νὰ ποῦμε, γιαγιάδες μου καὶ παραγιαγιάδες μου. Ὁ κορμός τους εἶναι γεμάτος ἀπὸ κουφάλες καὶ ρόζους καὶ τὰ κλωνάρια τους εἶναι ὅλο ρόζοι.

4. Τὰ φύλλα μου εἶναι πολλὰ καὶ πυκνά, ἀλλὰ μονάχα στὴν ἄκρη τῶν κλαδιῶν. Στὴ μέση δὲν ἔχω πολλὰ φύλλα· γι' αὐτὸν ὅποιος στέκεται κοντὰ στὸν κορμό μου μπορεῖ νὰ δῆ ὡς πάνω στὴν κορυφή μου.

Κάτω ἀπὸ τὴ φυλλωσιά μου φυτρώνουν λογῆς - λογῆς

άνοιξιάτικα φυτά και άγριολούλουδα. 'Ο γήλιος περνᾶ μέσα
ἀπό τη φυλλωσιά μου και φτάνει ώς τὸ χῶμα και τοὺς δί-
νει ζωή.

'Ο γήλιος ! "Αχ ! πῶς τὸν ἀγαπῶ ! Δὲν ξέρω δὲν εἶναι
ἄλλο δέντρο στὸν κόσμο, που νὰ ἀγαπᾶ τὸ φῶς και τὴ ζε-
στασιὰ σὰν κι ἐμένα.

Δὲν πολυβιάζομαι νὰ βγάλω τὴν ἄνοιξη τὰ πριονωτὰ
φύλλα μου· φοβοῦμαι τὸ κρύο και περιμένω νὰ ζεστάνη ὁ
καιρὸς και τὰ φύλλα μου βγαίνουν ὅχι χωριστὰ τὸ κάθενα,

ἀλλὰ φοῦντες - φοῦντες, καὶ ἔχουν ἔνα κοτσάνι, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ γυρνοῦν στὸν ἀγαπημένο ἥλιο.

5. Ο καρπός μου εἶναι ἡ πιὸ θρεπτικὴ τροφὴ γιὰ τοὺς χοίρους. Βαλανίδια ἔδινε καὶ ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέα καὶ ἔτρωγαν, ἀφοῦ τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους, ὅπως λέει ἡ μυθολογία.

Μὰ καὶ τὰ φλοιδωτὰ κουπάκια τῶν βαλανιδιῶν μου καὶ ἡ φλοιόδα μου δὲν εἶναι πράγματα ἄχρηστα· μ' αὐτὰ οἱ βυρσοδέψεις κατεργάζονται τὰ δέρματα.

Λησμόνησα νὰ σᾶς πῶ πῶς τὰ φύλλα μου καὶ τὰ κλαδιά μου, τὰ καλοκαίρι, τὰ δαχγκάνουν κάτι μικρὰ ζωύφια. Στὸ κάθε δάχγκαμα γίνεται ἔνα ἐξόγκωμα σὰν καρύδι. Ἐκεῖ μέσα τὰ μικρὰ ζωύφια φυλάγουν τ' αὐγά τους.

Τὰ καρύδια αὐτὰ τὰ λένε κηκίδια καὶ τὰ μεταχειρίζονται γιὰ γιατρικό· ἀκόμη γιὰ νὰ κάμουν μελάνι· καὶ οἱ χωρικοὶ γιὰ νὰ βάφουν μαῦρα, ὅταν θέλουν, τὰ μάλλινα ὑφάσματά τους.

6. Τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ γιὰ τὸν κορμό μου. Στὸν κορμό μου τὸ μέσα ξύλο, ἡ καρδιά, σὰν νὰ ποῦμε, εἶναι σταχτερή καὶ τόσο σκληρή, ποὺ δὲν μπορεῖ εύκολα νὰ τὴν χαράξῃ τὸ μαχαίρι. Τὸ ἄλλο ξύλο, ποὺ εἶναι ὀλόγυρα στὴν καρδιὰ καὶ γειτονεύει μὲ τὴν φλοιόδα μου, εἶναι κιτρινωπὸ καὶ μαλακό. Αὐτὸ μὲ κάνει καὶ ζῶ. Ἐπ' αὐτὸ περνοῦν οἱ χυμοὶ ποὺ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ φτάνουν ὡς τὸ ἀκροκλάδια.

Ἡ καρδιά μου πάλι μὲ συγκρατεῖ στερεὰ καὶ μὲ κάνει νὰ μὴ φοβοῦμαι τὸν ἀνεμο, ὅσο δυνατὰ καὶ ἀν φυσᾶ. Τὸ ξύλο τῆς καρδιᾶς μου εἶναι πολὺ χρήσιμο στοὺς ἀνθρώπους.

"Οταν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ξύλο ποὺ νὰ μὴ σαπίζῃ στὸ νερό, ποὺ νὰ εἶναι αἰώνιο, τρέχουν νὰ βροῦν καρδιὰ βαλανιδιᾶς καὶ κάνουν γεφύρια, βάρκες, καράβια, καὶ σπίτια.

7. Μὲ τὸ ἄλλο μου ξύλο, τὸ κιτρινωπὸν, κάνουν ἐπιπλα, ποὺ εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὸ νερὸν καὶ δὲν ἔχουν φόβον νὰ σαπίσουν. Αὐτὸν τὸ ξύλο τὸ μεταχειρίζονται καὶ γιὰ κάψιμο στους φούρνους, σὲ τζάκια, σὲ θερμάστρες, καὶ μὲ τὰ κλαδιά μου κάνουν τὸ πιὸ καλὸ ξυλοκάρβουνο, τὸ ἄγριο, ὅπως λένε οἱ νοικοκυρές.

Τὸ κιτρινωπὸν ξύλο μου εἶναι κάποτε κατατρυπημένο. "Ἐνα πλῆθος ἔντομα ἔρχονται, τρυποῦν τὴν φλούδα μου, κάνουν ἐκεῖ μέσα τὴν φωλιά τους καὶ φυλάγουν τ' αὔγα τους· σὲ λίγο τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ κορμοῦ μου κάτω ἀπὸ τὴν φλούδα γίνεται κούφιο.

8. Καὶ τώρα πῶς νὰ γλυτώσω; "Ἄς εἶναι καλὰ ὁ φίλος μου ὁ δρυοκολάπτης, τὸ καλὸ πουλὶ μὲ τὸ βαθὺ κόκκινο, τὸ κρεμεζὶ μέτωπο, τὶς πράσινες ἡ ἀσπρόμαυρες φτεροῦγες του καὶ τὴν κοκκινωπὴν οὐρά.

Αὐτὸν ἔρχεται ταχτικὰ καὶ μὲ τὴν δυνατὴν μύτη του ἀρχίζει νὰ χτυπᾶ τὸν κορμό μου: τὰκ-τὰκ-τάκ. Ἀπὸ τὰ δυνατὰ χτυπήματα ἀντιβουλίζει τὸ δάσος καὶ τὸ ἔξυπνο πουλὶ καταλαβαίνει, ὅταν ὁ κρότος εἶναι ξερός, πῶς τὸ ξύλο εἶναι γερό. «'Ἐδῶ δὲν εἶναι τίποτε», λέει μὲ τὸ νοῦ του· καὶ πηγαίνει παραπέρα.

Ἐναντριχίζει τὸ τὰκ-τὰκ-τάκ καὶ ὅταν ἀκούσῃ τὸ ξύλο νὰ κουδουνίζῃ, ὅπως κουδουνίζουν τὰ κούφια πράγματα, «ἐδῶ εἴμαστε», λέει, καὶ μὲ τὴν φοβερὴ μύτη του σκάφτει δυνατά, βρίσκει τὴν φωλιὰ καὶ τρώει ὅλα τὰ ἔντομα.

Στὰ παλιὰ χρόνια ὅταν οἱ ἀνθρώποι ἥθελαν νὰ ἐπαινέσουν κανένα γιὰ τὴν παλληκαριά του καὶ τὴν δύναμή του, θυμόνταν ἐμένα καὶ τὸν παρομοίαζαν μὲ τὸ ξύλο μου, ποὺ εἶναι σκληρὸς σὰν πέτρα.

«Σκόρπια λουλούδια»

Αριστοτέλης Κουρτίδης

24. Ο ΠΕΥΚΟΣ

EΝΑΣ πεῦκος μὲς στὸν κάμπο
γέρασ' ὁ φτωχός,
στέκει ἐκεῖ πρῷ τι καὶ βράδυ
μοναχός.

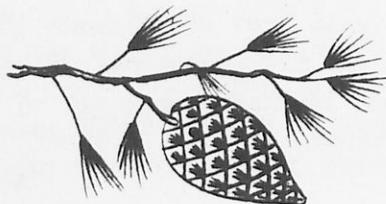
"Ἐχασε μεγάλους αἰλώνους,
ἔμαθε πολλά,
ζῆ διακόσια τόσα χρόνια
στρογγυλά.

"Ἀκουσε τὰ καριοφίλια,
εἴδ' ἀρματολούς,
πέρασε πολέμους, μπόρες,
κεραυνούς.

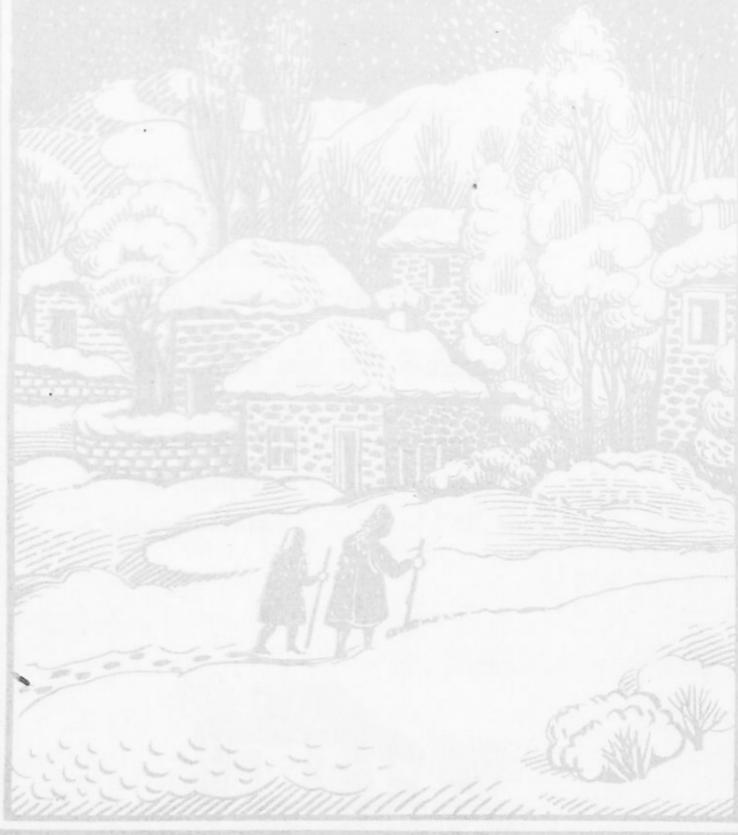
Μὰ βαστάει σὰν παλληκάρι
ὅσο κι ἀν γερνᾶ,
κι ἀγναντεύει πέρα ώς πέρα
τὰ βουνά.

« Ηαιδικὰ τραγούδια »

Zacharías Papantoniou

2^{οΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΧΕΙΜΩΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

25. ΧΕΙΜΩΝΑΣ

KΑΤΩ ἀπ' τὴ στέγη τοῦ ζευγᾶ,
στὰ καπνισμένα ξύλα,
φυσᾶ ὁ βοριάς στὴν ἔρημη
φωτιὰ μ' ἀνατριχίλα.

Καὶ σέρνει τὰ μηνύματα
τῆς βαρυχειμωνιᾶς,
κατὰ τὸν κάμπο χύνοντας
τὸ δάκρυ του ὁ χιονιάς.

Τὰ στάχυα δὲ βεργολυγοῦν,
τ' ἀλώνια δὲ γυρίζουν,
τὰ βοϊδαμάξια σώπασκν
στὴ ρύμη πιὰ νὰ τρίζουν.

Καὶ πέρα μὲς στὸ διάπλατο
τοῦ κάμπου, μοναχὸς
σαλεύει τ' ἀργοπάτητα
τὰ πρόβατα ὁ βοσκός.

« Ἀνοιχτὰ μωσικὰ »

*Αλ. Φωτιάδης

26. ΤΟ ΧΙΟΝΙ

1. Ἡταν χειμωνιάτικο βράδυ. Ὁ ἀέρας εἶχε πέσει καὶ στὸ περιβόλι βασίλευε ἡσυχία. Ὡστόσο ὁ οὐρανὸς ἦταν σκεπασμένος ἀπὸ σταχτιὰ καὶ μαῦρα σύννεφα.

"Εξαφνα ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν κάτι μικρὲς πεταλουδίτσες. Ἡταν νιφάδες χιονιοῦ. Καὶ ἔπεφταν τόσο μαλακά, τόσο ἀπαλὰ ἢ μιὰ κατόπι στὴν ἄλλη οἱ πεταλουδίτσες αὐτές, ποὺ δὲν ἀκούονταν καθόλου. Οἱ μικρότερες μάλιστα χόρευαν στὸν ἀέρα σὰν τρελές. Σιμώνοντας ὅμως ἐλαφρὰ - ἐλαφρὰ τοὺς κοιμισμένους θάμνους καὶ τὰ δέντρα, τὰ στόλιζαν μὲ πολὺ γοῦστο. Δὲν ξεχνοῦσαν οὔτε τὸ παραμικρὸν κλαδάκι.

Κι ἔπεφταν κι ὅλο ἔπεφταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν χιλιάδες, ἑκατομμύρια πεταλουδίτσες καὶ ἄφηναν στὴ γῆ τὰ φορεματάκια τους, ποὺ ἔμοιαζαν σὰν ἀστρουλάκια. "Ἐτσι φόρεσαν καὶ τῆς κληματαριᾶς ἔνα ζεστὸ πανωφόρι καὶ τὴ χλόη τὴ σκέπασαν μ' ἔνα πάπλωμα ἀφράτο, πουπουλένιο.

Τὸ ἵδιο ἔκαμαν καὶ στὰ κάγκελα καὶ σὲ ὅλα τὰ πράματα τοῦ περιβολιοῦ. Στὸ καθένα ἔβαλαν ἀπὸ μιὰ σκούφια. Μὰ στὴ βίᾳ τους ἐπάνω ἔκαμαν καὶ μερικὰ στραβά. "Αλλα πῆραν μεγάλες σκούφιες καὶ ἔβλεπες νὰ τοὺς κατεβαίνουν ώς τ' αὐτιά. "Αλλα πάλι πῆραν μικρότερες καὶ τοὺς στέκονταν στὴν κορυφή. Μερικὲς μπῆκαν στραβά. Μὰ τί ἔχει νὰ κάμη; Φτάνει ποὺ πῆραν ὅλα τὸ δῶρο τους ἔκεινο τὸ βράδυ. Κανένα δὲν ἔμεινε παραπονεμένο.

2. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ περιβόλι ἦταν ἀγνώριστο. Μὰ τί ξάφνισμα ἦταν ἔκεινο, τί χαρά, τί πανηγύρι σὰν ξύπνησαν ὅλα καὶ εἶδαν τὰ λευκά τους δῶρα. Οἱ θάμνοι δέν τολμοῦσαν νὰ κινηθοῦν, μήπως καὶ τοὺς πέσουν τὰ ὅμορφα στολίδια.

‘Η χλόη ήταν πολὺ εύχαριστημένη μὲ τὸ ἀφράτο, τὸ ἀπαλό της πάπλωμα. ‘Η γριὰ κληματαριά, ποὺ ἄλλοτε ξυπνοῦσε πρώτη ἀπ’ ὅλους, σήμερα ξύπνησε τελευταία. Τόσο γλυκὰ κοιμήθηκε κάτω ἀπὸ τὸ ζεστό της πανωφόρι. ’Απ’ ὅλα ὅμως πιὸ πολὺ χάρηκαν τὰ κάγκελα τοῦ φράγτη.

— Θὰ μᾶς τ’ ἀφήσουν ἄραγε γιὰ πάντα τὰ ὅμορφα αὐτὰ σκουφιά; ρωτοῦσαν.

‘Αλλὰ δὲν πρόφτασαν καλὰ - καλὰ νὰ χαροῦν τὰ δῶρα τους, ὅταν ἔξαφνα ἀκούστηκαν κάτι φωνὲς χαρούμενες καὶ σὲ λίγο τὸ περιβόλι γέμισε ἀπὸ παιδιά.

Θεέ μου! τί τρέλες ήταν ἐκεῖνες, σὰν ἀντίκρυσαν τὸ ἀπαλό, τὸ κατάλευκο χιόνι! ”Αλλα κυλιόνταν χάμω καὶ ἄλλα πάλι κυνηγιόνταν μὲ τὶς φοῦχτες γεμάτες χιόνι.

Σὲ λίγο ἀναψε καὶ ὁ χιονοπόλεμος. Πώ πώ! τί κακὸ ηταν ἐκεῖνο! Δὲν ἔμεινε στολίδι γιὰ στολίδι στὰ χαμόδεντρα. ’Ακόμη καὶ στὰ ψηλὰ δέντρα ἔφταναν οἱ μπάλες. Πᾶνε καὶ οἱ σκούφιες ποὺ φοροῦσαν τὰ κάγκελα, πάει καὶ τὸ πανωφόρι τῆς κληματαριᾶς. Σωστὴ καταστροφή! Τὰ παιδιά ὅμως ηταν ἐνθουσιασμένα. Κατακόκκινα τὰ μάγουλά τους καὶ τὰ μάτια τους ἀστραφταν ἀπὸ χαρά.

27. ΣΤΑ ΚΡΥΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ

1. Βαρύς χειμώνας πλάκωσε καὶ οἱ χωρικοί, κλεισμένοι τὰ βράδια στὰ σπίτια τους, μαζεύονται ὅλοι γύρω στὴ φωτιά.

Ἐκείνη τὴν νύχτα ὁ ἄνεμος βούιζε πιὸ ἄγρια ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά.

Στὸ σπίτι τοῦ γερο - Φώτη ἡ γωνιὰ ἄναβε δλόφλογη κι ἔχυνε σ' ὅλο τὸ δωμάτιο εὐχάριστη πύρα. "Ολοι τοῦ σπιτοῦ ἥταν καθισμένοι γύρω στὴ φωτιά.

Ἡ Γιώργινα ράβει ἔνα φορεματάκι τοῦ παιδιοῦ, ἡ Χρυσάνθη γνέθει, ὁ Γιώργης πυρώνει τὰ χέρια του καὶ ὁ γέρος συδαλίζει τὴ φωτιά.

2. Ὁ Δημήτρης ποὺ τοῦ ἀρέσουν τὰ μαντέματα, ἀρχίζει πρῶτος, γιὰ νὰ παρακινηθοῦν καὶ οἱ ὄλλοι. Ἀπὸ κεῖ τὰ μαθαίνει καὶ τὰ λέει καὶ στὰ ὄλλα τσοπανόπουλα καὶ τοὺς παίρνει ἔνα σωρὸ «κάστρα».

— Ἀπόψε θὰ σᾶς πῶ μαντέματα, ποὺ δὲν θὰ τὰ βρῆ κανένας, τοὺς λέει. Ἀκοῦστε ἔνα :

Τέσσερες στέκονται,
δυὸς ἀκοῦνε,
ἕνας σκάφτει,
κι ἕνας θυμιατίζει.
Τί εἰναι ;

Σκέπτονται ὅλοι, βάζουν μὲ τὸ νοῦ τους κάμποσα πράγματα, ἀλλὰ κανεὶς δὲν ὑποψιάζεται πώς εἶναι τὸ γούρούνι μὲ τὴν οὐρά του.

— Βρῆτε το λοιπόν ! τοὺς πεισμώνει ὁ Δημήτρης. Καὶ ἐπειδὴ κανεὶς δὲν τὸ βρίσκει, τοῦ δίνουν ἀπὸ ἔνα « κάστρο » ὁ καθένας νὰ τοὺς τὸ πῆ.

— Τέτοια δύσκολα μαντέματα μονάχα ὁ Γιώργης ξέρει, ξαναλέει ὁ Δημήτρης σὲ λίγο. Μὰ νά που σᾶς εἶπα κι ἐγὼ ἔνα!... Καὶ αὐτὸ που θὰ σᾶς πῶ τώρα, δὲν θὰ τὸ βρῆ κανεῖς σας. "Οποιος τὸ ξέρει, ἐδῶ θὰ φανῆ!..."

*Μικρὴ-μικρὴ νοικοκυρὰ
μεγάλη πίτα κάνει.*

Tí εἶναι;

Καὶ αὐτὸ τοὺς τὸ εἶπε, γιατί, ὅσο καὶ ἀν σκέφτηκαν, δὲν πῆγε ὁ νοῦς τους στὴ μέλισσα.

3.— 'Εγὼ θὰ σου πῶ ἔνα, λέει ὁ Γιώργης, καὶ νὰ σὲ δῶ ἀν τὸ βρῆς.

*Tὸ φίδι τρώει τὴ θάλασσα
κι ἡ θάλασσα τὸ φίδι.
Tí εἶναι;*

— Τὸ λυχνάρι μὲ τὸ φυτίλι, πετάχτηκε ὁ Δημήτρης.

— Τὸ πέτυχες! τοῦ λέει ὁ Γιώργης. Μὰ τώρα θὰ σου πῶ δύο, ποὺ εἶναι τὸ ἔδιο πρᾶγμα. Νὰ δοῦμε, θὰ τὰ βρῆς καὶ αὐτά;

— Πέξ τα καὶ θὰ τὰ βρῶ! τοῦ ἀπαντᾶ.

— "Άκουσε λοιπὸν τὸ πρῶτο:

*Miὰ κόση λυγερὴ
βῆμα-βῆμα περπατεῖ
καὶ πίσω τῆς πηγάνει
μιὰ γούα βλογιοκομμένη!
Τί εἶναι;*

— "Άκουσε τώρα καὶ τὸ δεύτερο:

*"Εχω μιὰ προβατίνα
ἀπὸ τὸ λαιμὸν τῆς δένω
κι ἀπὸ τὴν οὐρὰν τὴν σέργω!
Τί εἶναι;*

‘Ο Δημήτρης τὸν ἔβαλε καὶ τοῦ τὰ εἴπε πάλι καὶ πάλι, μὰ δὲν τὰ βρῆκε. Τότε καὶ οἱ ἄλλοι τοῦ ἔταξαν σπουδαῖα (κάστρα), γιὰ νὰ τοὺς τὰ φανερώσῃ.

— Μὰ γιὰ σκεφτῆτε λιγάκι ἀκόμη! τοὺς λέει. ‘Ο κόσμος τὸ γρειάζεται ὅλη τὴν ὥρα!

Τοὺς βασάνισε κάμποσο, ἔπειτα τοὺς μαρτύρησε πῶς εἶναι ἡ βελόνα μὲ τὴ δαχτυλήθρα, ποὺ μοιάζει σὰν βλογιοκομμένη.

— "Ε! φτάνει πιὰ τὰ «κάστρα» ποὺ πῆρες, Γιώργη, εἴπε ὁ γερό-Φώτης: τώρα εἶναι καιρὸς νὰ σχολάσωμε.

Γεώργιος Α. Μέγας

28. ΧΕΙΜΩΝΙΑ

Στὸ χωριὸ μὲ τ' ἄσπρα σπίτια
ἥρθε ἡ χειμωνιά,
μαζευτῆκαν τὰ σπουργίτια
καὶ ζητοῦν ζεστὴ γωνιά.
"Εξω ἀπ' τοῦ χωριοῦ τὰ σπίτια
ἥρθε ἡ παγωνιά.

Τὰ κλαριὰ δὲν ἔχουν φύλλα,
σπόρος πουθενά,
μὲς στὸ τζάκι ἀνάψων ξύλα
κι ἔξω τὸ πουλὶ πεινᾶ.
Τὰ κλαριὰ γυμνὰ ἀπὸ φύλλα,
σπόρος πουθενά.

Τὸ καλὸ παιδὶ θ' ἀνοίξη
τότε, τί χαρά !
Καὶ τὶ ψίχουλα θὰ ρίξῃ
στὰ πουλάκια τὰ μικρά.
Τὸ θολὸ τζάμι θ' ἀνοίξη.
τότε, τί χαρά.

Μιὰ καὶ δυὸ θὰ φτερουγίσουν
μέσα στὴν αὐλή,
τὴν κοιλιά τους νὰ γεμίσουν,
ποὺ ἥταν ἀδεια ὥρα πολλή,
καὶ γι' ἀλλοῦ θὰ ξεκινήσουν,
ώρα τους καλή.

Mix. A. Στασιωτόπουλος

Β'. ΑΠΟ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

29. «... ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ ...»

— Πλησιάζει, παιδί μου, ή μεγάλη τῆς Χριστιανοσύνης μέρα, ή 25 Δεκεμβρίου. Οι Χριστιανοί, παιδί μου, ὅλοι, μὰ ξεχωριστὰ ἐμεῖς οἱ Ἔλληνες, θὰ γιορτάσωμε καὶ πάλι τὴν γέννηση τοῦ Χριστοῦ μας, ποὺ ἔσωσε τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ τὴν κακία, ποὺ γέμισε ἐλπίδες τοὺς λαούς, ποὺ χαροποίησε χαρὰ μεγάλη τὸν κόσμο. Ό οὐρανὸς θὰ ἀντηχήσῃ μὲ τὸ τραγούδι τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ποιμένων, μὲ τὴ δοξολογία τῶν ἀνθρώπων :

*Δόξα ἐν Υψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ.*

Τὸ χαριτωμένο θεῖκὰ ἀγοράκι μέσα στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μανούλας του θὰ χαμογελάσῃ καὶ τὸ ἀνθηρὸ μάγουλό του θὰ σκάσῃ, σὰν μπουμπουκάκι στὸν πρωινὸ ἥλιο. Καὶ θὰ χυθῇ παντοῦ ἡ χαρά, ἡ ἀγαλλίαση, ἡ ἐλπίδα, ἡ λαχτάρα καὶ ὁ πόθος τῆς εἰρήνης. Ό μικρὸς Χριστὸς θὰ εὐλογήσῃ τοὺς λαούς καὶ θὰ παρηγορήσῃ τοὺς ἀδύνατους, τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενικούς καὶ θὰ μεταδώσῃ μὲ τὴν εὐλογία του τὴν ἐλπίδα.

— Κοιμήσου, ἀγόρι μου, καὶ ὁ Χριστὸς μαζί σου...

Μὲ τέτοια λόγια ἀποκοιμίζει τὸν μικρό της Γιαννάκη ἡ μανούλα του. Τὰ χρυσὰ λογάκια της, ποὺ τὸν νανούριζαν, τοῦ φαίνεται ὅτι ἀκόμα τὰ ἀκούει στὸν ὑπνο του :

— Κοιμήσου σύ, παιδάκι μου, καὶ ὁ Χριστὸς μαζί σου.

Καὶ ὁ Γιαννάκης τώρα κοιμᾶται καὶ ὀνειρεύεται πώς ἔκαμε φτερά, πώς ἦταν πιὰ ἀγγελούδι μέσα στὸ χορὸ τῶν ἀγγέλων, ὅταν ἀνοίξε ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ ἀστρα ἔλαμψαν νὰ ὑποδεχτοῦν τὸν ἔρχομδ τοῦ θεῖκοῦ παιδιοῦ ἀπὸ τὰ οὐράνια.

Πετοῦσε ψηλά, μὲ χιλιάδες ἀγγελούδια μὲ τὰ ρόδινα
μάγουλα, μὲ τὶς χιονάτες φτερούγες καὶ τὰ παχουλὰ κορμιά.
Πήγαιναν ἀντάμα ἀνεβαίνοντας, ὥσπου νὰ ἀνοίξουν οἱ οὐ-
ρανοί, νὰ κατεβῇ ὁ Χριστὸς — τὸ θεῖο βρέφος —, νὰ τὸν συνο-
δέψουν στὴ γῆ κάτω γιὰ νὰ φέρουν τὴν εἰρήνη, τὴν ἀγάπη
τῶν λαῶν, τὴν εὐλογία. Καὶ νά, ἀνοίξαν οἱ οὐρανοί. Ἐλαμ-
ψαν τὰ σκοτάδια καὶ τὰ ἀστρά ἐκατομμύρια ἐκατομμυρίων
ἔχυσαν τὸ φῶς τους. Καὶ ἀκούστηκε μελωδικὰ τὸ τραγούδι
τῶν ἀγγέλων σὲ χίλιες νότες, καθαρὸ καὶ γλυκό :

Χριστός γεννᾶται, δοξάσατε,
Χριστός ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε,
Χριστός ἐπὶ γῆς, ὑψώθητε . . .

Τί φωνές, τί μελωδίες !! Καὶ ἀνάμεσα στὶς χιλιάδες φωνές καὶ ὁ Γιαννάκης σμίγει τὴν μελωδική του φωνούλα.

Καὶ κατεβαίνουν τώρα τὴν οὐράνια σκάλα, καὶ οἱ μελωδίες στὸ κατέβασμα μεγαλώνουν καὶ δυναμώνουν. Τὸ θεϊκὸ βρέφος, ποὺ φέρνει τὴν εἰρήνην καὶ τὴν χαράν, χαμογελᾷ καὶ τὸ χαμόγελό του γίνεται τριαντάφυλλα, ποὺ ἀφήγουν τὰ μυρωδάτα φύλλα τους μαζὶ μὲ τὶς ἐλπίδες, ποὺ δυναμώνουν τὴν χαράν. Καὶ τὸ τραχιούδι τὸ ἀγγελικὸ χύνεται ἀπὸ χιλιάδες μυρωμένα στόματα ρυάκι ἀκούραστο :

Ἄδεξα ἐν ψιλοῖς Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρίγνη·
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίᾳ.

"Ετσι πέρασε ἐλπιδοφόρα ἡ νύχτα. Καὶ στὸ λάλημα τῶν πετεινῶν ξύπνησε καὶ ὁ Γιαννάκης εύτυχισμένος γιὰ τὸ οὐράνιο ταξίδι του. Ξύπνησε μὲ τοὺς ἥχους τῆς χαρμόσυνης καμπάνας, ποὺ διαλαλεῖ τὴν εἰρήνη τοῦ κόσμου.

— Μανούλα μου, ποὺ εἶναι τὰ φτερά μου, ποὺ πετοῦσα ως τώρα ; Ποῦ εἶναι ;

— Τὰ φτερά σου, παιδί μου, ἔγιναν ἐλπίδες. Τώρα πιὰ θὰ μᾶς ἔρθη τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ τῆς εἰρήνης, θὰ μᾶς ἔρθη ἡ γαλήνη καὶ ἡ εύδαιμονία. Δὲν πεθαίνουν οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ δρφανὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸν ἀφανισμό. Νά, ὅλα θὰ πλημμυρίσουν ἀπὸ ἀγάπην, καὶ τ' ἀγαθὰ τῆς γῆς ὅλα θὰ γίνουν ἀφθονα. Τὰ πάθη τὰ ἀνθρώπινα θὰ μαλακώσουν καὶ οἱ δυστυχισμένες ὕρες θὰ ἀποσυρθοῦν στὰ Τάρταρα, θὰ χαθοῦν μέσ' ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους...

Καὶ ἀρχισε ἡ μέρα γελαστὴ στοῦ ἥλιου τὸ ξύπνημα καὶ ὅλα χαμογέλασαν, εύτυχισμένα πάνω στὴ γῆ.

Καὶ ἐπὶ γῆς Εἰρήνη !

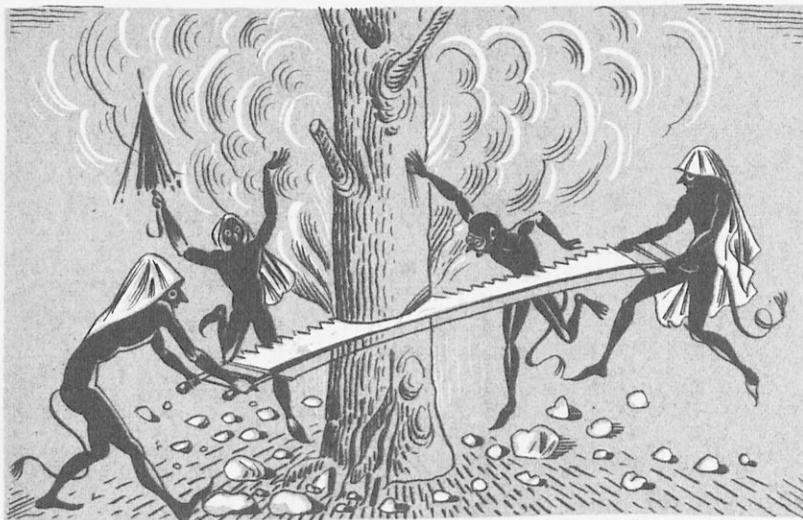
Π. Παπαχριστοδούλου

30. Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Νά 'μουν τοῦ στάβλου ἐν' ἄχυρο, ἐνα φτωχὸν κομμάτι,
τὴν ὥρα π' ἀνοιξε δὲ Χριστὸς στὸν ἥλιο του τὸ μάτι!
Νὰ ίδω τὴν πρώτη του ματιὰ καὶ τὸ χαμόγελό του,
τὸ στέμμα τῶν ἀκτίνων του γύρω στὸ μέτωπό του.

Νὰ λάμψω ἀπὸ τὴν λάμψη του κι ἐγὼ σὰ διαμαντάκι,
κι ἀπὸ τὴ θεία του πνοή νὰ γίνω λουλουδάκι,
νὰ μοσκοβοληθῶ κι ἐγὼ ἀπὸ τὴν εὐωδία
ποὺ ἀναψε στὰ πόδια του τῶν Μάγων ἡ λατρεία !

Κωστής Παλαμᾶς

31. ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

1. Ο στύλος τῆς γῆς

Κάτω ἀπὸ τὴν γῆν ὑπάρχει ἔνα μεγάλο δέντρο σὰν στύλος πελώριος καὶ γερός, καὶ βαστάει τὴν γῆν. "Ετσι ἔλεγαν οἱ παλαιότεροι. Ἐκεῖ κάτω βρίσκονται ὅλο τὸ χρόνο οἱ καλικάντζαροι καὶ δουλεύουν νύχτα καὶ μέρα. Προσπαθοῦν νὰ κόψουν τὸ στύλο, ποὺ βαστάει τὴν γῆν, γιατὶ θέλουν νὰ τὴν δοῦν νὰ γκρεμίζεται καὶ νὰ γελοῦν. Χτυποῦν λοιπὸν μὲ μικρὰ τσεκουράκια καὶ πριονίζουν μὲ πριονάκια. Κάθε χρόνο μόλις ζυγώνουν νὰ τὸ κόψουν, νά σου καὶ ἔρχονται καὶ τὰ Χριστούγεννα.

— "Αιντε, πᾶμε τώρα νὰ γλεντήσωμε λίγο πάνω στὴν γῆν, πειράζοντας τοὺς ἀνθρώπους, γιορτὲς ἡμέρες ποὺ ἥρθαν. Πᾶμε καὶ στὸ γυρισμό μας τὸ ἀποκόβομε.

"Ἐρχονται λοιπὸν κοντά μας. Στὸ γυρισμό τους ὅμως

βρίσκουν τὸ δέντρο νὰ ἔχῃ θρέψει. Καὶ τότε ἀρχίζουν πάλι
ἀπὸ τὴν ἀρχήν.

Εὔτυχῶς ποὺ εἶναι κουτούτσικοι οἱ καλικάντζαροι, γιὰ
τοῦτο κάθε χρόνο πάντα τὰ ἴδια κάνουν καὶ πάντα τὰ ἴδια
παθαίνουν μὲ τοῦτο τὸ θεόρατο δένδρο, ποὺ κρατάει τὴν γῆ
ὅλοκληρη μὲ τὰ χωριά της καὶ μὲ τὶς πολιτεῖες της.

2. Ὁ μυλωνάς καὶ ὁ καλικάντζαρος

Μιὰ φορὰ ἔνας μυλωνάς εἶχε ὡραία φωτιὰ μὲ κάρβου-
να στὸ μύλο του καὶ ἔψηνε μιὰ σούβλα κρέας. Ἐκεῖ ποὺ
γύριζε τὴν σούβλα του, βλέπει στὴν ἄλλη μεριὰ ἔγαν καλι-
κάντζαρο καὶ γύριζε μιὰ σούβλα μὲ βατράχους! Δὲν τοῦ
μίλησε διόλου. "Ύστερα ἀπὸ λίγο τὸν ρωτᾶ ὁ καλικάν-
τζαρος πῶς τὸν λένε.

— Ἔαυτὸ μὲ λένε, τοῦ λέει ὁ μυλωνάς.

Ἐκεῖ ποὺ γύριζε τὴν σούβλα καὶ τὸ κρέας ἦταν ροδο-
κόκκινο καὶ μοσχομύριζε, ὁ καλικάντζαρος βάζει τὴν δι-
κή του σούβλα μὲ τοὺς βατράχους πάνω στὸ κρέας.

Πάτ ! δὲν ἀργεῖ ὁ μυλωνάς καὶ τοῦ φέρνει μιὰ μὲ ἔνα
ἀναμμένο δαυλὶ καὶ, καθὼς ὁ καλικάντζαρος ἦταν γυμνός,
τὸν κατάκαψε !

Φωνὲς καὶ κακὸ ὁ καλικάντζαρος !

— Βοηθᾶτε, ἀδέρφια, γιατὶ μ' ἔκαψαν !

— Βρέ, ποιός σ' ἔκαψε ; τοῦ λέγουν οἱ ἄλλοι καλικάν-
τζαροι ἀπ' ἔξω.

— Ὁ Ἔαυτὸς μ' ἔκαψε, τοὺς λέει ἐκεῖνος ἀπὸ μέσα.

— Αμ σὰν κάγκες ἀπὸ τὸν ἐαυτό σου, τί σκούζεις ἔτσι ;

Καὶ ἔτσι τὴν ἔπαθε ὁ καλός σου καλικάντζαρος,
γιατὶ ὁ μυλωνάς φάνηκε ἔξυπνότερός του.

Ἐκλογὴ Κ. Ρωμαίου

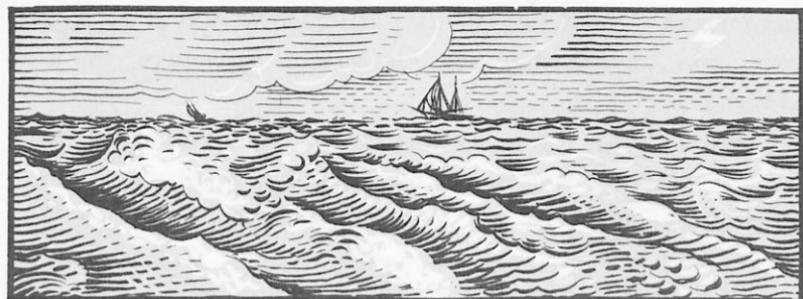
32. Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Ἐλᾶτε στὸ τραπέζι μας ἀπόψε,
γιὰ τὴ χαρὰ νὰ κάμωμε μιὰ θέση.
Τὴν πίτα μας, πατέρα, τώρα κόψε,
νὰ ἴδοῦμε τὸ φλουρὶ σὲ ποιὸν θὰ πέσῃ.

Κι ἀς μένη ἔτσι στρωμένο ἀπόψε, ἀς μένη
κι ἡ σόμπα μας ἀς καίη ἐκεῖ στὸ πλάι.
Ἀπόψε μὲ τὴν κάπα χιονισμένη
θὰ ὥθη κι ὁ Ἄι - Βασίλης γιὰ νὰ φάη.

Στέλιος Σπεράντσας

Γ'. ΑΠΟ ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗ ΖΩΗ

33. «ΦΟΥΡΤΟΥΝΙΑΣΜΕΝΗ ΘΑΛΑΣΣΑ»

— "Οση γαλήνη κι ἀν κάνη, ὅση καλοκαιρία κι ἀν υπάρχη, πάντα στὶς δώδεκα τὰ μεσάνυχτα κάθε παραμονῆς Χριστουγέννων θὰ δῆτε ἐδῶ τὴν θάλασσα νὰ φουσκώνη, νὰ ἀφρίζῃ χωρὶς βοὴ καὶ ἀντάρα καὶ νὰ γεμίζῃ ἀσπρα κύματα, λέτε καὶ εἶναι κοπάδια πρόβατα, ποὺ βόσκουν σὲ λιβάδι. Καὶ πάλι σιγά - σιγά τὰ κύματα σβήνουν καὶ γάνονται στὰ βάθη τοῦ πελάγους..."

"Ἐτσι μᾶς ἔλεγε ὁ μπαρμπα - Ήλίας ὁ Σερεμέτης, στρίβοντας μὲ τὰ ροζιάρικα, χοντροπετσιασμένα χέρια του τσιγάρο. Κι ἔξακολούθησε :

— Καὶ μὴ θαρρεῖτε πώς εἶναι τὰ πεῦκα τότε, ποὺ βουτζούν ἐδῶ... Εἶναι ὁ βοσκὸς ποὺ σαλαγάει τὰ πρόβατα πάνω κάτω στὸ περιγάλι... Ἐμεῖς τὸ ξέρουμε πάππου πρὸς πάππου καὶ τὸ εἴδαμε μὲ τὰ μάτια μας..."

'Απίθωσε τὸ τσιγάρο στὸ πλαίσιο τοῦ παραγωνιοῦ, ὅπου σπιθιοβολοῦσαν τὰ λιόκλαρα, καὶ σταυροκοπήθηκε μ' εὐλάβεια. Τὸ πρόσωπό του, ποὺ τὸ εἶχαν ψήσει ἡ ἄρμη, τὸ λιοπύρι καὶ τὰ ξεροβόρια, ἀνυψώθηκε μὲ μιὰν ἐνατένιση κάποιας διπτασίας. Καὶ τὰ μάτια του, ποὺ τὰ σκίαζαν πυκνά,

ἀκατάστατα φρύδια, πῆραν μιὰν ἡμερότητα καὶ μιὰν ἀγαλλίαση, σὰν νὰ ἔβλεπαν στὰ Θεοφάνεια ὄλανοιχτο τὸν οὐρανό...

— "Ετσι εἶναι, εἶπε, ξαναπαίρνοντας τὸ τσιγάρο καὶ τραβώντας βαθιές ρουφηξιές... Μοῦ τὰ ἔλεγε ἡ κυρούλα μου... Καθόμουνα δίπλα της καὶ ἀρχίζε τὴν ἴστορία :

— Τὸ βλέπεις ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ χάλασμα στὴν πέρα ράχη, πάνω ἀπὸ τῆς Μπίγλαινας τὸ λιοστάσι ; 'Εκεῖ ἦταν τότε ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα μὲ τ' ὄνομα, τοῦ πρώτου ἀρχιτέλιγγα τοῦ τόπου... Γιατὶ τότε δὲν ἦταν τίποτε ἐδῶ· μηδὲ λιοστάσια, μηδὲ χωριό... "Ερχονταν, βλέπεις, οἱ « φοῦστες » μὲ 'Αλγερίνους καὶ σκότωναν τὰ παλληκάρια κι ἔπαιρναν ἀπὸ τὰ σπίτια ὅ,τι ἔβρισκαν... Γι' αὐτὸ καὶ τὸ χωριό ἦταν ψηλὰ στὴν Παλιοχώρα καὶ εἶχε βίγλες, ποὺ φύλαγαν καὶ ἔδιναν εἰδήση.

Καὶ ὅταν φαίνονταν οἱ φοῦστες στὸ γιαλό, οἱ ξωμερίτες ὅπου φύγη φύγη... "Ακουες θρῆνο τὰ παιδιά καὶ χάρχαλο τὰ πράματα. Καὶ ἔτρεχαν νὰ κρυφτοῦν στὸ φρούριο... "Ας εἶναι...

Ποὺ λές, σ' ἐκεῖνο τὸ χάλασμα πάνω στὴν πέρα ράχη, ἦταν ἡ στάνη τοῦ Χριστόγιωργα. « Εἶχε χιλιάδες πρόβατα καὶ μυριάδες γίδια », ποὺ λέει τὸ τραγούδι... Μὰ ἦταν ἀνθρώπος σκληρὸς καὶ ἀπόνετος καὶ δὲν ἔκανε καλὸ σὲ ἀνθρωπο.

Μιὰ βραδιά, ποὺ λές, μιὰ παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, κάποιος πῆγε καὶ χτύπησε τὴν θύρα του. Οἱ σκύλοι, ποὺ ἔσκιζαν ἀνθρωπο, οὔτε ἔσκουξαν οὔτε ἀγρίεψαν. Μόνο πῆγαν καὶ συμμαζεύτηκαν στὰ πόδια τοῦ Χριστόγιωργα.

— Ποιός εἶναι αὐτοῦ ; Ξεφώνησε ἐκεῖνος ἀγριεμένος. Ποιός εἶσαι ; Τί γυρεύεις τέτοια ὥρα ;

— "Αν εἶσαι χριστιανός, ἀνοιξε, ἀποκρίθηκε μιὰ φωνή.

Μ' ἔπιασε ἡ νύχτα καὶ τὸ κρύο καὶ δὲν ξέρω ποῦ νὰ πάω.

Χιόνιζε κιόλας, ξέχασα νὰ σου τὸ πᾶ.

— Τράβα τὸ δρόμο σου καὶ ἐδῶ δὲν εἶναι χάνι, ξεφώνησε δὲν Χριστόγιωργας καὶ χούγιαξε τὰ σκυλιά.

Μὰ ἔκεινα δέν κουνήθηκαν !

— Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ποὺ γεννιέται τώρα, εἶπε παρακαλεστὰ ἡ φωνή, ἀνοιξε, δὲν βαστῶ πιά...

Μὰ ἔκεινος ποῦ ν' ἀνοίξῃ !

— Σύρε στὸ δρόμο σου, ξαναεἴπε ἀγριεμένα.

— Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἀνοιξε, εἶπε πάλι ἡ φωνή.

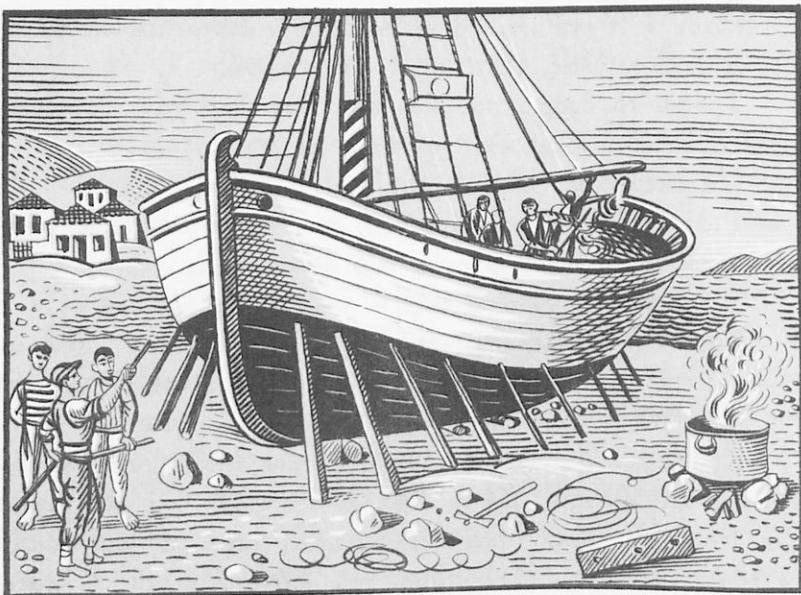
Μὰ ποῦ ἔκεινος !...

Κι ἔξαφνα ἀκουσε ποδοβολητὸ τῶν ἀρνιῶν, σὰν νὰ ἔβγαιναν ἀπὸ μαντρί. Κι ἡ θύρα ἀνοιξε μόνη της καὶ βγῆκαν ἔξω τὰ σκυλιά. Στὴν κατηφοριά, σὰν φεγγερὴ σκιά, κατέβαινε δὲν ξένος. Καὶ πίσω του ἀκολουθοῦσαν τὰ πρόβατα... Μπροστὰ δὲν ξένος καὶ πίσω αὐτὰ καὶ παραπίσω δὲν Χριστόγιωργας φωνάζοντας.

"Οταν δὲν ξένος ἔφτασε στὴ θάλασσα, ἀρχισε νὰ περπατᾶ στὰ κύματα. Πίσω του ἔρχονταν ἔνα - ἔνα τὰ πρόβατα. Καὶ γέμισε ἡ θάλασσα ἀπὸ πρόβατα, ποὺ δλοένα ξεμάκραιναν, ἀκολουθώντας τὴν φωτερὴ σκιά, ὥσπου χάθηκαν στὰ βάθη τοῦ πελάγου.

Καὶ χάθηκε κι δὲν Χριστόγιωργας. Καὶ ρήμαξε ἡ στάνη του. Καὶ μόνο κάθε χρονιὰ τὴν παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ, στὰ μεσάνυχτα, πηγαινοέρχεται στὸν γιαλὸ καὶ σαλαγᾶ τὰ πρόβατα, ποὺ ἀκολουθοῦν τὸν Χριστὸ. Γιατὶ δὲν Χριστὸς ἦταν ποὺ εἶχε ἔρθει γιὰ νὰ τὸν σώσῃ ἢ νὰ τὸν τιμωρήσῃ.

Καὶ δὲν μπαρμπα-’Ηλίας σταυροκοπήθηκε πάλι.

34. ΤΟ ΡΙΞΙΜΟ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

Εἶναι Κυριακὴ τοῦ Φεβρουαρίου, μιὰ ὥραία μέρα.

‘Ο καπετάν Μαλάμος βαφτίζει σήμερα τὸ μπρίκι του καὶ ἔχει καλεσμένο ὅλο τὸ νησί.

Τὸ Ναυπηγεῖο — δὲ ταρσανὰς ποὺ τὸ λένε στὸ νησὶ — γεμάτο μαδέρια, κατάρτια, σανίδες, πελεκούδια, ροκανίδια. ‘Ο ἀέρας γεμάτος ἀπὸ τὴν ἄρμη τοῦ νεροῦ, τὴν μυρωδιὰ τοῦ κατραμιοῦ, τῆς πίσσας, τῶν σχοινιῶν...

“Ολα τοῦ ναυτόκοσμου τὰ σύνεργα, οἱ ἀπλοὶ πόθιοι καὶ οἱ μεγάλες ἐλπίδες, στέκονται ξυλόχτιστες στὴν ἀμμουδιά. Οἱ καλεσμένοι γιορτινοντυμένοι γυρίζουν στὰ σκαριά.

Πηδοῦν μέσα τὰ παιδιά, τὰ ψηλαφοῦν οἱ ἄντρες, τὰ καμαρώνουν καὶ τοὺς μιλοῦν πολλὲς φορές· λένε, τὴν ἀξία

τους, λογαριάζουν τὴ γοργάδα τους, συμβουλεύουν τὸν πρωτομάστορα γιὰ τὸ καθετί.

Τὸ μπρίκι τοῦ καπετὰν Μαλάμου πάνω στὴ σκάρα του μὲ τὴν πλώρη σπαθωτὴ, στεφανοζωμένη τὴν πρύμνη, μὲ τὰ μποντίλια του ἀπλωτὰ ζερβόδεξα, μοιάζει σαρανταποδαρούσα κρεμάμενη στὴν ἀμμουδιά.

‘Ολογάλαζη ἡ θάλασσα ἀστράφτει καὶ παιγνιδίζει καὶ φτιάνει γλῶσσες - γλωσσίτσες στὰ πόδια τοῦ καραβιοῦ, τὸ ραντίζει μὲ τὸν ἀφρό της, καὶ τοῦ κελαηδεῖ μωστικά, σὰν νὰ τοῦ λέη :

— “Ελα ! ”Ελα ! νὰ σὲ πλαγιάσω στὸν κόρφο μου. Τὶ κάθεσαι ἄψυχο ξύλο καὶ βάρυπνο ; Δὲν βαρέθηκες τὴ νάρκη τοῦ δάσους καὶ τὴν ἄβουλη ζωή ; Ντροπή σου ! ”Εβγα νὰ παλέψης μὲ τὸ κύμα ! ”Ορμησε στηθάτο νὰ κουρελιάσῃς τὸν ἄνεμο ! ”Ελα νὰ γίνης ζήλεια τῆς φάλαινας, σύντροφος στὸ

δελφίνι, τοῦ γλάρου ἀνάπτωση, τραγούδι τῶν ναυτῶν, καύχημα τοῦ καπετάνιου. "Ελα, χρυσό μου, ἔλα !

Καὶ ἐκεῖνο τὸ ἄπραγο, σὰν νὰ νιώθῃ τὰ λόγια τῆς ἀρχίζει καὶ τριζοβολᾶ, ἔτοιμο νὰ ἀφήσῃ τὸ κλινάρι του.

'Ο καπετάν Μαλάμος, φρεσκοξυρισμένος, γελαστός, μὲ τὴν τσόχινη βράκα καὶ τὸ πλατὺ ζωνάρι, ἀνυπόμονα περιμένει. Δίπλα του ἡ καπετάνισσα, ντυμένη στὰ μεταξωτά. Καὶ τὸ βιολί καὶ τὸ λαγοῦτο λαλαγοῦν τὴ χαρὰ καὶ τῶν δυό τους στὰ τετραπέρατα.

'Ο παπάς, ντυμένος τ' ἄμφια, διαβάζει τὴν εὐχὴν στὸ πλεούμενο.

'Ο πρωτομάστορας ἀρχίζει τὰ προστάγματα :

— Φόρα τὸ πλώριο !

— Φόρα σκόντρα καὶ σκαρί !

"Ενα μετὰ τὸ ἄλλο φεύγουν τὰ στηρίγματα ἀπὸ τὴν σκάρα καὶ τὸ μπρίκι ἀρχίζει νὰ τραμπαλίζεται, μουδιασμένο, θαρρεῖς, ἀπὸ τὸ καθισιό, ἀτολμο στὴ νέα του ζωή. Τὰ παιδιά, ποὺ εἶναι ἀνεβασμένα στὸ κατάστρωμα, τρέχουν ἀπὸ τὴν πρύμνη στὴν πλώρη, ἀπὸ πλευρὸ σὲ πλευρό, μαζὶ ὅλα, μὲ τὴν κρυφὴ ποδοβολὴ κοπαδιοῦ...

— Γιούργια, κράζει τότε ὁ καπετάνιος.

Στενάζει τὸ πλοϊο μὲ τὸ σπρώξιμο τῶν καλεσμένων, γλιστρᾶ στὰ νερὰ σὰν πάπια, μαζὶ μὲ τὸ ἀμούστακο πλήρωμά του.

— Καλοτάξιδο, καπετάν Μαλάμο, καλοτάξιδο ! Καὶ τὸ καρφί του μάλαμα, φωνάζει ὁ ναυτόκοσμος, βρέχοντας τὸ ἀντρόγυνο μὲ θάλασσα.

Ανδρέας Καρκαβίτσας

35. ΤΟ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ

- Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
Σὲ μάχεται ἡ θάλασσα, δὲν τὴ φοβᾶσαι ;
'Ανέμοι σφυρίζουν καὶ πέφτει νερό,
ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
- Γιὰ χώρα πηγαίνω πολὺ μακρινή.
Θὰ φέξουνε φάροι πολλοί νὰ περάσω.
Βοριάδες, νοτιάδες θὰ βρῶ, μὰ θὰ φτάσω
μέ πρίμο ἀγεράκι, μ' ἀκέριο πανί.
- Κι οἱ κάβοι ἂν σου στήσουν τὴ νύχτα καρτέρι ;
'Απάνω σου ἂν πέση τὸ κύμα θεριό,
καὶ πάρη τοὺς ναῦτες καὶ τὸν τιμονιέρη ;
Ποῦ πᾶς, καραβάκι, μὲ τέτοιον καιρό ;
- Ψηλὰ στὸ ἐκκλησάκι τοῦ βράχου ποὺ ἀσπρίζει,
γιὰ μένα ἔχουν κάμει κρυφὴ λειτουργία.
δρθὸς ὁ Χριστὸς τὸ τιμόνι μου ἀγγίζει,
στὴν πλώρη μου στέκει ἡ παρθένα Μαρία.
- «Τὰ χελιδόνια» Ζαχαρίας Παπαντωνίου

36. Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

‘Ο γερο - Καλούδης ράβει τὸ πανὶ στὴν πλάρη. Οἱ ναῦτες γύρω του τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς διηγηθῆ καμιὰ ἴστορία. ‘Ο γερο - Καλούδης μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χείλη ἀρχισε :

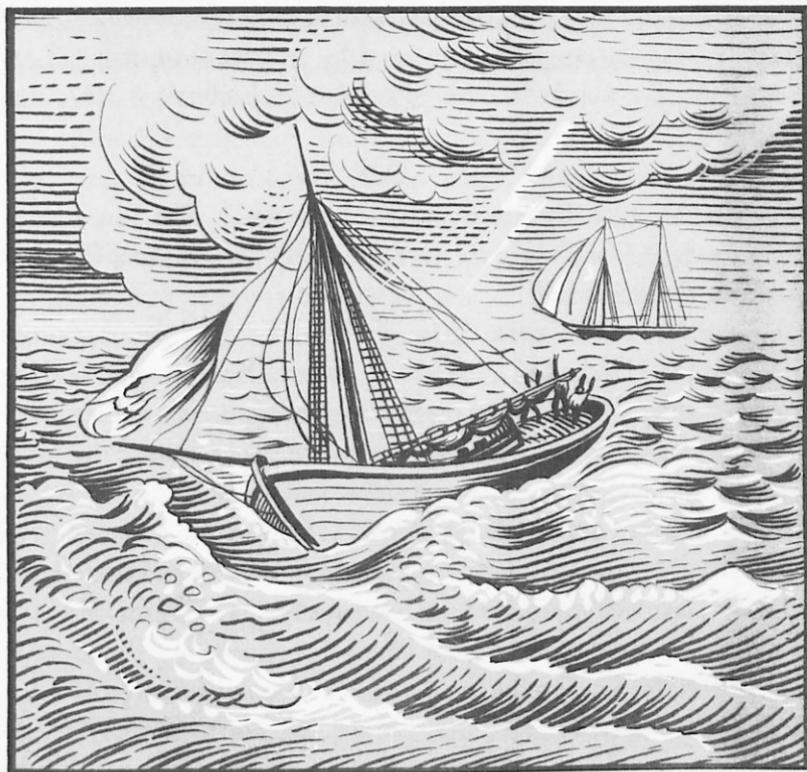
— Μιὰ φορὰ κινδυνέψαμε νὰ πνιγοῦμε στὴ Μαύρη Θάλασσα. Ἐκεῖ ποὺ νομίζαμε πώς ἀδικα παλεύαμε νὰ σώθομε, βλέπομε μακριὰ ἔνα μικρὸ χαμηλὸ πανάκι. Μὲ μᾶς ζωντανέψαμε ὅλοι. Δένομε ἀμέσως τὴ σημαία κόμπο στὸ κατάρτι ψηλὰ καὶ ἀρχίζομε νὰ φωνάζωμε, νὰ φυσοῦμε τὸν κόχυλα καὶ νὰ κινοῦμε τὶς σκούφιες μας. Τὸ καράβι μακριὰ μόλις φαινόταν σὰν χελιδόνακι, ποὺ σιγοπετᾶ. Σὲ λιγάκι φάνηκε ὀλόκληρο. Ἐρχόταν σὰν βόλι πάνω μας. Σὲ λίγο πλησίασε· διάβαζα μάλιστα καὶ τὸ ὄνομά του στὶς κουλοῦρες· τὸ ἔλεγχαν « Σωτήρα ».

“Α! ḥ! ḥ! βάλαμε ὅλοι μας χαρούμενες φωνές. Ἀπὸ ἐκείνους ὅμως οὔτε κινήθηκε οὔτε φώναξε κανείς. Εἶδα καλὰ τὸν τιμονιέρη στὸ τιμόνι, τὸν καπετάνιο ὅρθῳ στὴν πρύμνη, τὸ ναύληρο καὶ πέντ’ ἔξι ναῦτες. “Ολοι ἔστεκαν καὶ μᾶς κοίταζαν, μὰ οὔτε σκοινιὰ ἑτοίμαζαν οὔτε τίποτα. Μόνον ὁ σκύλος τους, ἔνας σκύλος μαλλιαρός, κατάμαυρος, μὲ κεφάλι ὀλοστούγγυλο, σὰν « μπόμπα » παλιοῦ κανονιοῦ, μᾶς ἔστελνε τὸ ἄγριο του γάργισμα.

‘Ωστόσο τὸ καράβι ἦρθε μιὰ βόλτα καὶ ἔπεισε δίπλα μας, δεκαπέντε ὀργιές μακριά. Μὰ βλέπω ἔξαφνα τὸν καπετάνιο νὰ γυρίζῃ στὸν τιμονιέρη. Μιὰ τιμονιὰ ἐκεῖνος, καὶ τὸ καράβι ἀλλάζει δρόμο. Βάζομε τὶς φωνές :

— Αδέρφια, πνιγόμαστε !... Ποῦ μᾶς ἀφήνετε ; Σῶστε μας !... Αδέρφια, πνιγόμαστε !... βοήθεια !...

‘Ακούστηκε κάποια φωνὴ καὶ σωπάσαμε, ὁ ἔνας ἔκλεισε

τὸ στόμα τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παλάμη του. Καὶ μέσα στὴν ταραχὴ τῶν κυμάτων καὶ τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀκούστηκε μιὰ φωνή, σὰν νὰ τὴν ἔστελνε ὁ Ἰδιος ὁ Χάρος :

— Στὴν ἄλλη ζωή !... στὴν ἄλλη ζωή !...

Δὲν τὸ πίστευαν τ' αὐτιά μου !... Εἶπα πὼς ὁ καπετάνιος ἤθελε νὰ παιξῃ μὲ τὴ θέση μας καὶ ἀρχισα νὰ θυμώνω περισσότερο γιὰ τὰ ἄνοστα χωρατὰ παρὰ γιὰ τὴ σκληρή του πράξη. 'Ο « Σωτήρας » ὅμως πάντα μάκρωνε. Βάζομε πάλι τὶς ἄγριες φωνές :

— 'Αδέρφια, πνιγόμαστε ! ποῦ μᾶς ἀφήνετε ! βοήθεια !... πνιγόμαστε, βοήθεια !...

Κλείσαμε πάλι τὸ στόμα καὶ κρατήσαμε τὴν ἀναπνοὴν μας. Καὶ ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ καράβι, συντροφιασμένη μὲ τὸ βογγητὸ τῶν κυμάτων καὶ τοῦ ἀνέμου, ἀκούστηκε πάλι πιὸ δύνατή :

— Στὴν ἄλλη ζωή!... στὴν ἄλλη ζωή!...

“Εμεινε ὅπου βρέθηκε καθένας γιὰ πολλὴ ὥρα.

— Εμπρός, παιδιά, στὶς ἀντλίες. Μὴ χάνετε καιρό! εἴπε ὁ καπετάνιος μας.

Αντλήσαμε καμιὰ ὥρα ἔπειτα ἔνας - ἔνας ἀφήσαμε τὶς ἀντλίες. Πλάκωσε ώστόσο ή νύχτα. Καὶ τί νύχτα! Κόλαση σωστή. Πῆρε χιονιάς καὶ τὸ χιόνι ἀρχισε νὰ μᾶς σκεπάζῃ. Νέκρα ἔπεισε στὸ καράβι καὶ νόμιζες πώς θήτων παντέρημο στὰ κύματα. Μόνο στὴν πλώρη οὔρλιαζε τὸ σκυλί καὶ ἡ ἀντλία στὴν πρύμνη ἔβγαζε ἀργὰ καὶ ρυθμικὰ τὴν θρηνητική της φωνὴ κάτω ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ καπετάνιου.

— Ναῦτες ποὺ τοὺς διάλεξα! μουρμούριζε. “Ενας κι ἔνας! Τέτοιοι δὲν βρίσκονται σ' ὅλη τὴ γῆ!...

— Μὰ τί θέλεις νὰ κάνωμε; τοῦ λέεις ἔνας ναύτης.

— Τί νὰ κάμετε!... Νὰ παλέψετε!... Σ' ἄρπαξε ἀπὸ τὰ πόδια δ Χάρος; Πιάσε τον ἀπὸ τὸ λαιμό... Θὰ σὲ πάρη; Νὰ σὲ πάρη παλληκαρίσια. “Οχι νὰ σταυρώσης τὰ χέρια καὶ νὰ παραδοθῆς.

— Μὰ δὲν βλέπεις ποὺ χάσκει τὸ κύμα νὰ μᾶς καταπιῇ;

— “Ωσπου νὰ μὲ καταπιῇ ἐκεῖνο, τὸ ρουφάω ἐγώ!...

Ο καπετάνιος γύρευε νὰ μᾶς κεντήσῃ τὴ φιλοτιμία, ἀλλὰ ποιός μποροῦσε νὰ κινηθῇ; Τὸ χιόνι θήτων ὡς ἔνα πήγη στὸ κατάστρωμα. Σχοινιά, κατάρτια, σίδερα, ὅλα κάτασπρα.

“Ετσι ήμασταν, ὅταν ἀκούσαμε μιὰ φωνή:

— “Ε! ἀπὸ τὸ καράβι!...

Νὰ μὴν θήτων ἀπὸ τὸν «Σωτήρα»; Δόξα νά χη ὁ

Θεός, δὲν ἦταν ἀπὸ τὸ καταραμένο καράβι· ἦταν ἀπὸ τὴ γαλαξιδιώτικη γολέτα τοῦ καπετάν Καρέλη, ποὺ μᾶς ἔσωσε. Λίγο ἀκόμη καὶ θὰ βουλιάζαμε.

Μόλις πατήσαμε ἐκεῖ, μᾶς ἔβγαλαν οἱ ναῦτες τὰ ρούχα, ποὺ εἶχαν κολλήσει πάνω μας, μᾶς πότισαν τσάι μὲ ρούμι καὶ μᾶς ξάπλωσαν στὰ ζεστὰ στρώματα.

Φτάσαμε τὴν ἄλλη μέρα στὴν Πόλη καὶ ἀπὸ ἐκεῖ κατεβήκαμε στὴ Δῆλο μὲ φοβερὸ χιονιά. Ἐβδομήντα καράβια, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἦταν ἐκεῖ ἀραγμένα ἀπὸ τὴν τρικυμία. Ἀπὸ τὰ κατάρτια καὶ τὰ σχοινιά νόμισα πῶς ἔμπαινα σὲ πυκνὸ δάσος χειμώνα καιρό. Δὲν ἀράξαμε ἀκόμη, καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας κατακόκκινο νὰ τρέχῃ στὴν πλώρη καὶ νὰ φωνάζῃ. Κοιτάζω καλά τὸ καταραμένο καράβι, ὃ «Σωτήρας», ἔστεκε δίπλα μας. Εἶδα καὶ ἔπαθα νὰ ἡσυχάσω τὸν καπετάν Μπισμάνη.

— Ή κακία τοῦ ἔμεινε, τοῦ εἶπα· νά, ποὺ ὁ Θεός δὲν μᾶς ἀφῆσε νὰ χαθοῦμε.

“Αρχισε νὰ νυχτώνη καὶ ὁ καιρὸς ἔδειχνε κακὰ σημάδια. Ὁ ἥλιος βασίλεψε μαραμένος πίσω ἀπὸ τὴ Σίφνο. Τὸ ἀκρωτήριο τῆς Τήνου, ὃ Τσικνιάς, σκοτείνιασε. Ἀσυνήθιστη κίνηση ἀρχισε στὴ Δῆλο, καθὼς σὲ μυρμηγοφωλιὰ τὰ πρωτοβρόγια. Οἱ ναῦτες τρέχουν ἄλλοι στὰ σχοινιά, ἄλλοι στὶς ἄγκυρες, ἄλλοι στὶς βάρκες, ἄλλοι στὰ κατάρτια! Χέρια, πόδια, νύχια, δόντια, ὅλα εἶναι σὲ κίνηση. Πλάκωσε, νομίζεις, ἐπίβουλος ἔχθρὸς καὶ καθένας ἐτοιμαζόταν νὰ τὸν ἀντικρίση **ἴπως** μποροῦσε καλύτερα.

Καὶ ἀλήθεια σὲ λίγο πλάκωσε ὁ ἔχθρός. Μαῦρος, θεοσκότεινος πέταξε ἀπὸ τὸν Τσικνιάς ὁ χιονιάς μὲ ἄγριες φωνὲς καὶ φτεροκοπήματα, καὶ ἔκαμε τὸ λιμάνι μαλλιὰ κουβάρια. Σίδερα βροντοῦσαν, ξύλα τρίζανε, φωνὲς ἀντηχοῦσαν καὶ γαβγίσματα. Ἀπὸ ἕνα μυκονιάτικο καράβι φορτωμένο

ξυλεία πετοῦσαν τὰ σανίδια σάν πούπουλα καὶ σκέπασαν τὴν θάλασσα ὡς πέρα στὸ νησί ! Μιὰ μαούνα σμυρναίκη, φορτωμένη κάρβουνο, ἀδειασε δόλωσδιόλου. Ἀπὸ μιὰ σφουγγαράδικη μηχανὴ δὲν ἔμεινε τίποτε. Τὰ βαπόρια σήκωσαν τὶς ἄγκυρές τους καὶ ἀγριοσφυρίζοντας ρίχτηκαν ποιό νὰ πρωτοφύγῃ. Ἐμεῖς ἡμασταν στὴν ἄκρη καὶ εὔκολα, ἀφοῦ ρίξαμε τὴν ἄγκυρα, βγήκαμε πέρα, κάτω ἀπὸ τὴν Μικρὴ Δῆλο.

"Ολη τὴν νύχτα βάσταξε ἡ θύελλα. Καὶ ὅταν ἔφεξε ἡ μέρα, εἶδα τὸ κακὸ ποὺ ἔγινε. "Αλλα καράβια ἦταν μισοσπασμένα, ἄλλα γυμνὰ ἀπὸ ξάρτια, ἐνα ἐδῶ εἶχε τὴ μισὴ πρύμνη φαγωμένη, ἄλλο ἐκεὶ ἦταν δίχως φλόκους. Δὲν ξέρω πῶς πῆγα στὴν πρύμνη καὶ βλέπω τὸν καπετάνιο μας πίσω στὸ τιμόνι μὲ μάτια δακρυσμένα.

— Τί ἔχεις, καπετάνιε, τί ἔπαθες ; τὸν ρωτῶ.

— "Αχ, παιδί μου, λέει ἀναστενάζοντας. 'Ο κακομοίρης χάθηκε, φτωχὸς ἀνθρώπος.

Γυρίζω κατὰ τὰ Κοκκινάδια καὶ βλέπω τὸν « Σωτήρα » πεταμένον ἔξω στὶς πέτρες καὶ κοντὰ τοὺς ναῦτες του, βρεγμένους ὡς τὸ κόκκαλο, νὰ τουρτουρίζουν, γύρω στὴ φωτιά. Κι ἀκόμη κοντὰ τὸν καπετάνιο του, ἀναμαλλιασμένο καὶ ἀγριομάτη, νὰ κοιτάζῃ τὰ ναυάγια σάν νὰ κοίταζε τὰ λείψανα τῶν παιδιῶν του.

— Τὸν κακομοίρη, φτωχὸς ἀνθρώπος ! Δὲν ἥθελα νὰ τὸν δῶ ἔτσι... ξαναεῖπε ὁ καπετάνιος μας.

— 'Αλήθεια, λυπήθηκα κι ἐγὼ τὸ καράβι, εἶπε ὁ γεροΚαλούδης. Μὰ νὰ ξέρετε, πῶς ἡ θάλασσα ἔχει τὴ δικαιοσύνη της.

"Γύστερα σώπασε. Καὶ οἱ ναῦτες ἔμειναν γιὰ πολλὴ ὥρα χωρὶς νὰ μιλήσουν.

« Λόγια τῆς πλώρης »

Ανδρέας Καρκαβίτσας

Δ' ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

37. ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΒΙΟΠΑΛΑΙΣΤΗΣ

1. Μόλις ήταν δέκα χρονῶν παιδί ὁ Ἀντρέας καὶ γνώριζε κιόλας τὶς στενοχώριες τῆς ζωῆς.

Σὲ ἡλικίᾳ τεσσάρων μόλις χρονῶν εἶχε χάσει τὴ μανούλα του καὶ τώρα ἔχασε καὶ τὸν καλό του πατέρα. "Ἐτσι ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ μικρούλη του τὸν ἀδερφό, τὸ Νότη, ἔμειναν στοὺς πέντε δρόμους.

Καλὰ ποὺ βρέθηκε ἡ θεία τους ἡ Σταυρούλα, ἡ ἀδερφὴ τῆς μάνας τους τῆς συγχωρεμένης, καὶ τὰ περιμάζεψε. Φτωχὴ ὄμως κι αὐτὴ ἐργάτρια σ' ἔνα ταπητουργεῖο, ποῦ νὰ χορτάσῃ φωμὶ τὰ δρφανά ! Τί νὰ πρωτοκάμη ἡ θεία ἡ Σταυρούλα μὲ τὶς λίγες δραχμοῦλες ποὺ παίρνει ;

2. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας, ποὺ ήταν παιδί πολὺ στοχαστικὸ καὶ καταλάβαινε τὶς στενοχώριες τῆς θείας του, τῆς λέει :

— Ξέρεις, θεία Σταυρούλα, έγώ σὲ λίγο τελειώνω πιὰ τὸ σχολεῖο. Θὰ πάω νὰ δουλέψω. Δὲν μπορῶ νὰ σὲ βλέπω νὰ κουράζεσαι ἔτσι καὶ πάλι νὰ πεινοῦμε ὅλοι μας. Πρέπει κι ἔγὼ νὰ βγάζω τὸ δικό μου ψωμί.

— Σὲ καλό σου, γιόκα μου! Ποιός θὰ σὲ πάρη στὴ δουλειά του μιὰ στάλα παιδί; Τί μπορεῖ νὰ κάμη ἕνα παιδί στὴν ἡλικία σου;

Μὰ ὁ Ἀντρέας ἐπέμενε καὶ ἔγινε... ἔμπορος. Πουλοῦσε σπίρτα στὸ δρόμο, στὰ καφενεῖα, στὶς γωνιές, ὅπου βρισκόταν.

"Ετσι χλωμὸ ἀπὸ τὴν κακοπέραση καὶ φτωχοτυμένο, ὅποιος τὸν ἔβλεπε, καὶ νὰ μὴν εἶχε, ἔπαιρνε κανένα κουτί. Σπίρτα εἶναι, χρειάζονται.

3. Μιὰ μέρα ὁ Ἀντρέας πλησίασε ἔναν κύριο, τὴν ὥρα ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ ἔνα μεγάλο κατάστημα. Ἀπὸ τὸ πρωὶ δὲν εἶχε πουλήσει οὔτε ἔνα κουτί.

— Πάρτε, κύριε, ἔνα κουτάκι σπίρτα ἀπὸ τὸ φτωχό.

'Ο κύριος γύρισε καὶ εἶδε τὸ παιδί μὲ συμπόνια. Δὲν ἔμοιαζε μὲ τὰ χαμίνια τοῦ δρόμου. Στὸ χλωμὸ του πρόσωπο ἦταν ζωγραφισμένη ἡ θλίψη.

"Εψαξε τότε ὁ κύριος γιὰ ψιλὰ, ἀλλὰ δὲν βρῆκε. "Τσερα ἔβγαλε τὸ πορτοφόλι του, ἀλλὰ κι ἐκεῖνο δὲν εἶχε τίποτα λιγότερο ἀπὸ ἑκατοστάρικα.

— Λυποῦμαι, μικρέ μου, ποὺ δὲν ἔχω ψιλά, εἶπε ὁ κύριος καὶ ἔκαμε νὰ φύγη.

— Δῶστε μου, κύριε, τὸ ἑκατοστάρικο κι ἔγὼ θὰ βρῶ νὰ τὸ χαλάσω. Θὰ τρέξω γρήγορα - γρήγορα καὶ σὲ δυὸ λεπτὰ θὰ σᾶς φέρω τὰ ψιλά.

— Ἀλήθεια τὸ λές; ρώτησε ὁ κύριος, βλέποντας τὸν Ἀντρέα κατάματα.

— Ναι, ἀλήθεια σᾶς λέγω.

Τὸ ἔάστερο πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ καὶ ὁ τρόπος ποὺ τοῦ μίλησε ἐπεισαν τὸν κύριο νὰ τοῦ ἐμπιστευτῇ τὸ ἑκατοστάρικο.

‘Ο ’Αντρέας ἔφυγε τρεχάτος.

‘Ο κύριος ἔμεινε πάνω στὸ πεζοδρόμιο καὶ περίμενε. Στὸ μεταξὺ πλησίασε τὴ βιτρίνα καὶ ἔβλεπε.

Πέρασαν πέντε λεπτά, πέρασαν δέκα καὶ ὁ ’Αντρέας ἀκόμη νὰ φανῇ ! ‘Ο κύριος ἀρχισε νὰ κουνᾶ τὸ μπαστούνι του νευρικὰ καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε ἀνησυχία. Πέρασαν ἄλλα δέκα λεπτά, τίποτε ! — Κουτὸς ζῆμουν νὰ πιστέψω σ’ ἓνα παιδὶ τοῦ δρόμου, ἔλεγε ἀπὸ μέσα του.

Μετὰ μισὴ ὥρα, σὰν ἀπελπίστηκε, πῆρε τὸ δρόμο καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του.

4. Τὴν ἄλλη μέρα βλέπει ὁ κύριος ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του ἓνα μικρούλη νὰ τὸν περιμένῃ. ”Εμοιαζε ἀπαράλλαχτα μὲ τὸν μικρό, ποὺ τοῦ εἶχε δώσει τὸ ἑκατοστάρικο, μόνο ποὺ ἦταν μικρότερος ἀπὸ ἐκεῖνον.

Κάποια μεγάλη θλίψη θὰ εἶχε στὴν καρδιά του τὸ παιδί, γιατὶ τὰ μάτια του ἦταν γεμάτα δάκρυα.

- Κύριε, τοῦ εἶπε μὲ ὄφος φοβισμένο, ἐσεῖς εἰστε, ποὺ δώσατε στὸν Ἀντρέα μας χτές τὸ πρωὶ τὸ ἑκατοστάρικο ;
- Ναί, ἐγὼ εἴμαι, ἀπάντησε ὁ κύριος.
- Νά τα τὰ λεφτά σας, κύριε: Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας μας νὰ σᾶς τὰ δώσω.
- Καὶ πῶς βρῆκες τὸ σπίτι μου, παιδί μου ;
- Μ' ἔστειλε ὁ Ἀντρέας στὸ κατάστημα ποὺ σᾶς βρῆκε χτές καὶ ρώτησα, γιατὶ τὸν Ἀντρέα τὸν πάτησε τὸ αὐτοκίνητο, εἶπε ὁ μικρὸς χύνοντας πικρὰ δάκρυα.

‘Ο κύριος στάθηκε γιὰ μιὰ στιγμὴ σκεφτικὸς καὶ τὸ πρόσωπό του ἔδειχνε μεγάλη ταραχή.

- “Τστερα πῆρε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ λέει :
- Πᾶμε, μικρέ μου, στὸ σπίτι σας.

5. Σὲ λίγο μπῆκαν σὲ ἔνα στενοδρόμι.

- ’Εδῶ, κύριε, εἶναι τὸ σπίτι μας, εἶπε τὸ παιδί καὶ ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλό του ἔνα σκοτεινὸν ὑπόγειο.

Κατέβηκαν τέσσερα - πέντε σκαλοπάτια. Σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ ὑπογείου ἦταν ἔνα ἀχυρένιο στρῶμα. Πάνω στὸ στρῶμα αὐτὸς κειτόταν ἔνα παιδί καὶ στὸ πλάι του παράστεκε μια φτωχοντυμένη γυναικούλα μὲ τὰ μάτια πρησμένα ἀπὸ τὸ κλάμα.

‘Ο κύριος γνώρισε ἀμέσως τὸν Ἀντρέα. Τὸ πρόσωπό του ἦταν κατάχλωμο σὰν τὸ κερί.

Γονάτισε ὁ κύριος κι ἔπιασε τὸ χέρι τοῦ φτωχοῦ παιδιοῦ, ἔνα χεράκι ξυλιασμένο.

— ”Εδωσες στὸν κύριο τὰ λεφτά ; ρώτησε ὁ Ἀντρέας τὸν ἀδερφούλη του. Καὶ ἡ φωνὴ του ἀδύνατη, νόμιζες πώς θὰ ἔσβηγε, πρὸν ἀποσώση τὰ λόγια του.

‘Ο καλὸς κύριος ἔσκυψε τότε καὶ φίλησε τὸ μέτωπο τοῦ παιδιοῦ καὶ μὲ φωνὴ γεμάτη συμπόνια εἶπε στὴ θεία του :

— Θὰ φροντίσω ἐγώ γι' αὐτὸ τὸ παιδί, γιὰ νὰ γίνη καλά. Μιὰ στιγμὴ καὶ θὰ ξανάρθω.

Καὶ ἀνέβηκε βιαστικὸς τὰ σκαλοπάτια.

6. Σὲ λίγο ξαναγύρισε μὲ τὸ αὐτοκίνητο τῶν Πρώτων Βοηθειῶν. Πῆρε ὁ Ἰδιος τὸ παιδὶ στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ ἔβαλε προσεχτικὰ μέσα στὸ αὐτοκίνητο.

“Γετερά ἀπὸ λίγη ὥρα ὁ Ἀντρέας ήταν ξαπλωμένος πάνω σ' ἔνα λευκὸ χρεβάτι στὸ νοσοκομεῖο.

‘Η πληγὴ του βέβαια ήταν βαριὰ καὶ ὁ κίνδυνος μεγάλος. ’Αλλὰ οἱ φροντίδες τῶν καλῶν γιατρῶν τὸν ἔσωσαν.

“Εμεινε ἀρκετὲς μέρες στὸ νοσοκομεῖο ὁ Ἀντρέας.

“Οταν ἔγινε καλὰ καὶ βγῆκε ἀπὸ τὸ νοσοκομεῖο, ὁ καλὸς κύριος δὲν τὸν ἀφησε πιὰ νὰ πουλᾶ σπίρτα. Τὸν ἔστειλε πάλι στὸ σχολεῖο γιὰ νὰ μάθῃ περισσότερα γράμματα. Τὸ Ἰδιο ἔκαμε καὶ γιὰ τὸν Νότη, τὸν ἀδερφὸ τοῦ Ἀντρέα.

Οὔτε τοὺς ἀφησε νὰ ζοῦν στὸ Ἰδιο ὑγρὸ καὶ ἀνήλιο ὑπόγειο. Πῆρε τὴ θεία τους τὴ Σταυρούλα οἰκονόμο στὸ πλούσιο σπίτι του καὶ παραχώρησε καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς ἔνα μεγάλο προσηγοριακὸ δωμάτιο.

’Απὸ τότε ἡ θεία Σταυρούλα μὲ τὰ δρφανὰ ἀνιψάκια της ἔζησε εὐχαριστημένη. Τὰ παιδιὰ μεγάλωσαν κι ἔγιναν τίμιοι ἔργατες καὶ καλοὶ ἀνθρώποι.

Κατὰ τὸ Γαλλικὸ

38. ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

"Ε ! σεῖς, όπού σκορπίζετε τὰ πλούτη στὸν ἀέρα,
τὸ χέρι σας τὸ ἄπονο καὶ ἀσωτὸ ἀπλῶστε
καὶ δῶστε καὶ στὸν ἄρρωστο καὶ στὴ φτωχὴ μητέρα...
'Ελεημοσύνη, χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δῶστε !

Ποιός λέει, ποιός, πώς ὅλ' αὐτὰ, ποὺ τώρα σεῖς πετάτε,
εἶναι δικά σας ;... Δύστυχοι, αὐτὸ ποὺ περισσεύει
εἶναι τῆς χήρας, τ' ὁρφανοῦ καὶ μὴν τὸ σπαταλᾶτε.
"Οποιος τὰ πλούτη του σκορπᾶ ἀπ' τοὺς φτωχοὺς τὰ κλέβει.

'Ελεημοσύνη, χριστιανοί· ἀδέλφια, ἐλεημοσύνη·
πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς σ' ἐκεῖνον όπου δίνει.

« Ποιήματα » Γ'

Αχιλλεὺς Παράσχος

39. ΕΡΓΑΣΙΑ

ΗΜΕΡΩΝΕΙ αύγή δροσάτη
μὲ τὸ πρῶτο τῆς τὸ πουλὶ^ν
λές καὶ κράζει τὸν ἔργατη
στὴ φιλόπονη ζωή.

Πρὶν ἀχνίσῃ κάθε ἀστέρι,
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά !

Μὴ σᾶς εἶναι ὁ ξένος πλοῦτος
ἐν ἀγκάθῳ στὴν καρδιά·
πέστε ἀζήλευτα : Εἶναι τοῦτος
ἔργασίας κληρονομιά.

Σηκωθῆτε ! 'Η γῇ χαρίζει
μόνον ἄφθονο καρπό,
ἀν ὁ κόπος τὴν ποτίζῃ
μ' ἔναν ἴδρωτα συγνό.

Πάντα, ναί, τοῦ τίμου κόπου
οἱ γλυκύτατοι καρποὶ
εἰν' οἱ μόνοι, ποὺ τ' ἀνθρώπου
σῶμα τρέφουν καὶ ψυχή.

Πρὶν ἀχνίσῃ κάθε ἀστέρι
μὲ χαρούμενη καρδιά,
νέοι, μεσόκοποι καὶ γέροι,
τρέξετ' ὅλοι στὴ δουλειά !

Γεράσιμος Μαρκορᾶς

Ε'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

40. ΟΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΩΡΑ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

1. 'Ο Πύρρος, ό βασιλιάς τῆς Ἡπείρου, τὸ 272 πρὸ
Χριστοῦ πέρασε μ' ἔνα μεγάλο στρατὸ τὰ σύνορα τῆς Λα-
κωνίας καὶ ὥρμησε νὰ κυριέψῃ τὴν Σπάρτη.

Νύχτα ἔφτασε στὴ Σπάρτη τὸ φοβερὸ ἄγγελμα καὶ
τὴν ἵδια στιγμὴ μαζεύτηκαν οἱ Σπαρτιάτες, γιὰ νὰ σκε-
φτοῦν τί πρέπει νὰ κάμουν. 'Ο βασιλιάς τους Ἀρέας ἔλειπε
μὲ στρατὸ πολὺ στὴν Κρήτη.

Στὴ συνέλευση αὐτὴ οἱ Σπαρτιάτες ἀποφάσισαν νὰ

στείλουν πρῶτα τὶς γυναικες καὶ τὰ παιδιά τους στὴν Κρήτη, ἔπειτα, δουλεύοντας ὀλονυχτίς, νὰ σκάψουν γύρω στὴν Σπάρτη μιὰ βαθιὰ τάφρο καὶ τὸ πρωὶ νὰ πολεμήσουν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, σὰν ἄντρες γενναιῖοι.

2. Οἱ γυναικες, ὅταν ἔμαθαν πῶς οἱ ἄντρες ἀποφάσισαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνο μόνοι τους, λυπήθηκαν πολὺ καὶ ἀντιστάθηκαν. Ἡ Ἀρχιδάμεια μάλιστα, μιὰ γυναικα ποὺ ἡ καταγωγὴ της ἦταν ἀπὸ βασιλικὴ οἰκογένεια, ζωσμένη σπαθί, πῆγε στὴ συνέλευση καὶ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς ἄντρες, γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ πῆραν, νὰ στείλουν τὶς γυναικες στὴν Κρήτη, γιὰ νὰ μὴν κινδυνέψουν, ἐνῶ ἡ Σπάρτη βρισκόταν σὲ τόσο μεγάλο κίνδυνο.

Καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ὅταν οἱ ἄντρες ἀρχισαν νὰ σκάβουν βαθιὰ τάφρο, ὅλες οἱ κοπέλες καὶ οἱ γυναικες ἔτρεξαν, γιὰ νὰ ἐργαστοῦν καὶ αὐτές. Παρακάλεσαν μάλιστα τοὺς ἄντρες ν' ἀφήσουν τὴ φροντίδα γιὰ τὴν τάφρο σ' αὐτές κι ἐκεῖνοι νὰ ἀποσυρθοῦν, γιὰ νὰ ἔχουν δυνάμεις γιὰ τὴν ἄλλη μέρα. Τὴν τάφρο θὰ τὴν ἔσκαβαν αὐτές.

3. Τὰ ξημερώματα, ὅταν οἱ ἔχθροὶ ἀρχισαν νὰ κινοῦνται, οἱ γυναικες παράδωσαν τὴν τάφρο στοὺς ἄντρες, λέγοντας νὰ τὴν ὑπερασπίσουν γενναιῖα, γιατὶ δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο πρᾶγμα πιὸ γλυκὸ ἀπὸ τὸ νὰ νικήσῃ κανεὶς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῆς Πατρίδας του, οὔτε δόξα πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὸ νῷ πεθάνη κανεὶς στὰ χέρια τῆς μάνας του ἢ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς γυναικας του.

"Ολη τὴ μέρα οἱ Σπαρτιάτες καὶ τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου πολέμησαν μὲ μεγάλη γενναιότητα. Ωστόσο νικήτης δὲν ἀναδείχτηκε κανένας.

Τὴ νύχτα ἔπαψε ἡ μάχη. Μόλις ὅμως ξημέρωσε,

ἀρχισαν πάλι τὰ στρατεύματα τοῦ Πύρρου νὰ χτυποῦν τοὺς Σπαρτιάτες. Οἱ Σπαρτιάτες πολεμοῦσαν σὰν λιοντάρια. Καὶ οἱ γυναῖκες, ποὺ ἦταν ὅλες μέσα στὴ φωτιὰ τῆς μάχης, τοὺς παρακινοῦσαν ἀδιάκοπα. "Αλλες τοὺς μοίραζαν βέλη, ἄλλες τοὺς ἔδιναν ψωμὸν καὶ νερὸν καὶ ἄλλες ἔπαιρναν τοὺς πληγωμένους καὶ τοὺς περιποιοῦνταν.

4. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ φαίνεται κοντὰ στὴν τάφρο ὁ Πύρρος καβάλα στὸ ἀλογό του νὰ ὅρμῃ πρὸς τὴν πόλην. Οἱ Σπαρτιάτες, ποὺ ἦταν παρατεταγμένοι στὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀρχισαν νὰ φωνάζουν δυνατὰ καὶ οἱ γυναῖκες ὥρμησαν μὲ ἀλαλαγμὸν κατὰ πάνω του.

"Ἐκείνη τὴ στιγμὴ πληγώνεται τὸ ἄλογο τοῦ Πύρρου καὶ ὁ ἴδιος πέφτει καταγῆς. Τρέχουν τότε οἱ σωματοφύλακές του νὰ τὸν σηκώσουν, οἱ Σπαρτιάτες ὅμως ὅρμοῦν μὲ τὰ κοντάρια τους. Γίνεται συμπλοκὴ τρομερή.

Τότε ὁ Πύρρος πρόσταξε νὰ πάψῃ ἡ μάχη. Νόμιζε πῶς τὸ ἥθελαν καὶ οἱ Σπαρτιάτες αὐτό, γιατὶ καὶ ἀπ' αὐτοὺς πολλοὶ εἶχαν σκοτωθῆναι ἢ οἱ σχεδὸν οἱ ἄλλοι ἦταν πληγωμένοι.

5. Σ' αὐτὸ τὸ μεταξὺ φτάνει ἀπὸ τὴν Κρήτη μὲ δυὸ χιλιάδες στρατὸ ὁ βασιλιὰς Ἀρέας. Τότε οἱ γυναῖκες, βλέποντας ὅτι ὁ βασιλιὰς τους ἦταν πιὰ ἐκεῖ καὶ ἀντρες ὑπῆρχαν ἀρκετοί, γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὴν πατρίδα, τότε μόνο ἀποφάσισαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς μάχης καὶ νὰ γυρίσουν στὰ σπίτια τους.

"Ετσι ἡ Σπάρτη, ἀφοῦ μὲ τὴν γενναιοψυχία τῶν γυναικῶν τῆς γλύτωσε ἀπὸ τὸν μεγάλο κίνδυνο, μπόρεσε κατόπι νὰ ἐξασφαλιστῇ μὲ τὴ φρόνηση τοῦ βασιλιᾶ καὶ τὴν ἀνδρεία τῶν στρατιωτῶν τῆς.

Κατὰ Χαρίσιον Παπαμᾶρκον

41. ΓΟΡΓΟΝΑ

‘Ο Πετρής, τοῦ καπετάνιου Μπούρα ὁ γιός, ἀπὸ μικρὸς ἦταν μεγαλωμένος μέσα στὸ καράβι τοῦ πατέρα του. Ἡταν ἔνα ἀγόρι κάπου δεκάξι χρονῶν, ἀλλὰ δυνατὸ σὰν ἄντρας καὶ ψημένο στὴ δουλειὰ τοῦ καρχιοῦ. Κάθε φορὰ ποὺ τὸ καράβι γύριζε ἀπὸ ταξίδι, πάντα κάτι καινούργιο εἶχε νὰ διηγηθῇ, καὶ ὁ φίλος του ὁ Ἀντρέας, ὁ γιὸς τοῦ καφετζῆ, τὸν ἀκούει μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. Τοῦ ἔλεγε καὶ τὶς ἴστορίεις, ποὺ ἀκούει ἀπὸ τὸν πατέρα του.

‘Απὸ ὅλες τὶς ἴστορίεις αὐτὲς πιὸ πολὺ ἀρεσεῖ τοῦ Ἀν-

τρέα ή ιστορία τῆς Γοργόνας καὶ ὁ Πετρής τοῦ τὴν ξανάλεγε μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση.

Ἡταν μιὰ ἀληθινὴ ιστορία, καθὼς ἔλεγε ὁ Πετρής, ἀφοῦ συνέβηκε ἀκόμα καὶ στὸν παππού του. Στὰ μεγάλα ταξίδια, βλέπεις, λαχαίνει καμιὰ φορὰ τὰ καράβια νὰ βρίσκωνται δόλομόναχα μέρες καὶ νύχτες δόλακερες, βολοδέρνοντας μέσα στὶς μακρινὲς θάλασσες. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο ἀπὸ οὐρανὸς καὶ θάλασσα, θάλασσα καὶ οὐρανός. Βραδιάζει, ζημερώνει καὶ στεριὰ δὲν φαίνεται. Θαρρεῖ κανεὶς πῶς τὸ καράβι ρίζωσε στὴ μέση τοῦ πελάγου καὶ δὲν μετατοπίζεται μηδὲ δργυιά.

Μιὰ φορὰ σὰν κι αὐτὲς ἦταν ποὺ ὁ γερό - Μπούρας, ὁ παππούς τοῦ Πετρῆ, εἶδε τὴν Γοργόνα.

— Τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτια του; ρώτησε ὁ Ἀντρέας.

— Ἀκοῦς λέει; Τὴν εἶδε μὲ τὰ μάτια του, τὴν ἀκουσε μὲ τ' αὐτιά του καὶ τῆς μίλησε, ὅπως μιλοῦμε, καλὴ ὥρα, οἱ δυό μας, βεβαίωσε ὁ Πετρής. Ὁ πατέρας μου τὸ ἔχει ἀκουστὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν παππού μου. Καὶ νά πῶς ἔγινε.

‘Ο παππούς εἶχε ἔνα δικάταρτο καράβι. Ταξίδευε ἐκείνη τὴ χρονιὰ κατὰ τὴ Μπαρμπαριά. Ἡταν καλοκαίρι, φεγγαράδα, κι ὁ παππούς ξαχρυπνοῦσε στὸ τιμόνι, τὰ μάτια του τέσσαρα νὰ μὴ ξεδρομίση τὸ καράβι ἀπὸ τὸ δρόμο του.

“Ἐξαφνα, ἐκείδὰ πίσω ἀπὸ τὴν πρύμνη ἀκούγεται μεγάλη φασαρία, χτύπος μέσα στὰ νερά. Σὰν νὰ ἦταν κανένα θεριόφαρο κι ἔδερνε τὰ νερὰ μὲ τὴν ούρᾳ του. Κάνει νὰ γυρίσῃ κιόλας τὸ τιμόνι ὁ παππούς, αὐτὸ τίποτε. Καρφωμένο στὸν τόπο. Μήτε δεξιὰ στρίβει μήτε ἀριστερά! Γυρίζει τὰ μάτια του πίσω καὶ τί νὰ ἴδῃ. Μιὰ γυναίκα στέκεται πίσω ἀπὸ τὸ καράβι, ὅρθια μέσα στὴ θάλασσα. Εἴναι θέρατη, βαστιέται μὲ τὰ χέρια τῆς ἀπὸ τὸ τιμόνι κι ἀπὸ τὴν κουπαστή. Τὸ κορμί της ώς τὴ μέση εἶναι γυναίκειο κι ἀπὸ

τὴ μέση καὶ κάτω θεριόψαρο, ὅλο λέπια. Ἡ οὐρά της δέρνει τὴ θάλασσα σὰν τὴν ἔλικα τοῦ βαπτοριοῦ. Ἰδια, ὅπως εἶναι ἡ φυγούρα στὴν πλάγη κάποιων καραβιῶν, μόνο ποὺ εἶναι σκαλισμένη στὸ ξύλο. Αὐτὴ εἶναι θεόρατη, ὁλοζώντανη. Τὰ μάτια τῆς ἀστράφτουν μέσα στὴ νύχτα, τὰ μαλλιά τῆς εἶναι πλεγμένα μὲ τὰ φύκια.

‘Ο παππούς μου τὴν εἶδε καὶ κόπηκε ἡ ἀναπνοή του. Μονομᾶς τὴ γνώρισε ώστόσο. Γιατὶ ὅλοι οἱ θαλασσινοὶ τὴν ἔχουν ἀκουστά. Ἐκανε λοιπὸν τὸ σταυρό του καὶ περίμενε.

‘Η Γοργόνα τοῦ μίλησε τότε καὶ τοῦ εἶπε :

— Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος ;

‘Η φωνή τῆς ἦταν γλυκιὰ καὶ παραπονεμένη.

‘Ο παππούς μου, ποὺ ἤξερε τὶς συνήθειες τοῦ στοιχειοῦ, τῆς λέει μονομᾶς :

— Ζῆ καὶ βασιλεύει, Κυρά μου !

Αὐτὸς ἦταν. Μόλις εἶπε τὸ λόγο του, ἡ Γοργόνα χαμογέλασε, ἀφῆκε τὸ καράβι, καὶ βούλιαξε ἀγάλι - ἀγάλι μέσα στὸ πέλαγος. Γιατὶ ὁ παππούς μου ἤξερε τὸ λόγο ποὺ τοῦ γύρευε τὸ στοιχεῖο τῆς θάλασσας. Αὐτή, νὰ καταλάβης, εἶναι ἀδερφὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξαντρου. Γυρίζει λοιπὸν τὶς θάλασσες καὶ ρωτᾷ τοὺς καραβοκύρηδες καὶ τοὺς καπετανάίους καὶ ἀλίμονό τους ἂν δὲν ξέρουν τί νὰ τῆς ἀπαντήσουν.

“Ετσι δὲν τὴν ἔπαθε ἔνας καινούργιος καπετάνιος Πειραιώτης ; Δὲν ἤξερε πιά, ἥθελε νὰ κάνῃ τὸν ἔξυπνο, δὲν ξέρω.

— Ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος ; τὸν ρωτᾶ ἡ Γοργόνα.

Καὶ αὐτὸς τῆς λέει :

— Τώρα πιά ὁ βασιλιάς Ἀλέξαντρος ! Αὐτός, Κυρά μου, πέθανε στὴ Βαβυλώνα ἐδῶ καὶ δυὸ χιλιάδες χρόνια !

Δὲν ἀπόσωσε τὸ λόγο του καὶ ἡ γοργόνα τοῦ τσάκισε

τὸ καράβι ἀνάμεσα στὰ δυὸ δάχτυλα, ἔτσι δά, ὅπως τσακίζουμε ἐνα καρύδι.

— "Ω, Πετρή ! λέει μὲ ἀστραφτερὰ μάτια ὁ γιὸς τοῦ καφετζῆ. Πές μου, εἶναι ἀλήθεια αὐτά ;

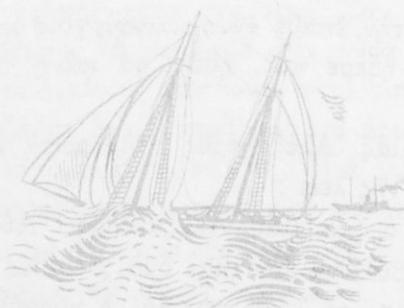
— Ποιά αὐτά ;

— Νά, γιὰ τὴ Γοργόνα. 'Ο πατέρας σου τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο ;

— Καὶ βέβαια, 'Αντρέα, τὸ ἔχει γιὰ σίγουρο. 'Ο παππούς μου τὴν εἰδὲ τὴ Γοργόνα καὶ τῆς μίλησε. 'Ο βασιλιὰς Ἀλέξαντρος ζῆ καὶ θὰ ζῆ αἰώνια. Νά, ἐδῶ· μέσα στὴν καρδιά μας. Χάθηκε τὸ βασίλειό του στὶς στεριές. Δὲν πειράζει. Τὸ βαστοῦμε στὶς θάλασσες. 'Αντρέα ! 'Αντρέα ! "Ολες οι θάλασσες τοῦ κόσμου εἶναι 'Ελλάδα ! "Ολα τὰ κύματα ξέρουν τὶς ἑλληνικὲς καρένες ! "Οπου νὰ ταξιδέψης, θὰ ἀνταμώσης τὴν ἑλληνικὴ σημαία νὰ ἀγεροχτυπιέται πάνω στὰ ψηλὰ ἄλμπουρα.

« 'Ο 'Αργοναύτης »

Στράτης Μυριβήλης (Διασκευὴ)

42. Η ΠΡΟΓΟΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΗ

‘Ο νεροφόρος του χωριού περνώντας ἀπὸ τὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ, ἀνάφερε τὸ νέο : ‘Ο γερό - Ξυνιάς, σκάφτοντας στὸ χτῆμα του γιὰ νὰ ξεριζώσῃ μιὰ ξερὴ καστανιά, βρῆκε «ἀρχαῖα».

‘Αμέσως κίνησαν πολλοί, ἀκόμη καὶ γυναικεῖς, καὶ κατηφόρισαν στὸ κτῆμα. Ἐκεῖ ἦταν σταματημένοι διαβάτες καὶ βοσκοί καὶ κοίταζαν ἐνα στενόμακρο, μισοχωμένο μάρμαρο. ‘Ο ἐνας ἔλεγε πῶς ἦταν ἀρχαῖος τάφος, σὰν ἐκεῖνον ποὺ εἶχαν πρὸ καιροῦ ξεχώσει στὸ γειτονικὸ χωριό. “Άλλος πῶς εἶναι παλιό, μαρμάρινο πεζούλι.

Νά κι ὁ κύριος Θεμιστοκλῆς, ὁ συνταξιοῦχος. Πλησίασε κι ἔξυπνο μὲ τὸ ραβδί του τὸ μάρμαρο.

— Εἶναι ἀρχαῖα πλάκα, εἶπε σοβαρά. Κι ἔχει πάνω γράμματα. Εἶναι δηλαδὴ ἐπιγραφή. Καλὸ λοιπὸν εἶναι νὰ σταματήσῃ τὸ ξέχωμα, μήπως σπάσῃ τὸ μάρμαρο, ὥσπου νὰ γυρίσῃ στὸ χωρὶ δὲ πρόεδρος κι ὁ δάσκαλος.

Τὸν ἀκούσαν.

“Ολη τὴ μέρα στὸ χωρὶ συζητοῦσαν μὲ χαρὰ γιὰ τὸ εὔρημα.

Τὸ γιόμικ τῆς ἄλλης μέρας γύρισε ὁ πρόεδρος κι ὁ δάσκαλος. Πληροφορήθηκαν τὸ νέο καὶ κατέβηκαν ἀμέσως στὸ κτῆμα του Ξυνιᾶ. Τοὺς ἀκολούθησαν πολλοί.

Τὸ μέρος ἐκεῖνο μὲ τὰ χλοερὰ ἀμπέλια καὶ τὶς πελώριες καστανιές ἀποτελοῦσε πολὺ ὅμορφο τοπίο. Σὰν νεώτερος ὁ δάσκαλος πήδησε στὸ σκάμικα κι ἔσκυψε πάνω στὸ μάρμαρο.

— Εἶναι πλάκα μὲ ἐπιγραφή, εἶπε, ὅταν βρῆκε. Καὶ ἐπιγραφὴ μᾶλλον καλῆς ἑλληνικῆς ἐποχῆς.

— Τί θέλει νὰ πῇ αὐτό, κύρ δάσκαλε ; ρώτησε ὁ πρόεδρος.

— Θὰ εῖναι γραμμένο στὴν πλάκα πρᾶγμα ἀξιόλογο ἀπὸ τὴν ἐποχή, ποὺ ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα ἦταν ἐλεύθερη.

‘Ο πρόεδρος ἔκαμε νόημα. Πήδησαν τότε στὸ σκάμια μερικὰ παλληκάρια καὶ συνέχισαν μὲ προσοχὴ τὸ σκάψιμο.

‘Η πλάκα ξεχώθηκε. Εἶχε κάπου δυὸ μέτρα μῆκος καὶ ἓνα πλάτος. Τὴν μετέφεραν στὸ χωρὶο καὶ τὴν τοποθέτησαν στὴν εἰσοδο τοῦ σχολείου. ‘Ο δάσκαλος καθάρισε τὴν ἐπιγραφὴ καὶ τὴν ἀντέγραψε. ‘Ως τὸ βράδυ ἔφταναν χωρικοί, ἔμπαιναν στὸ σχολεῖο καὶ κοίταζαν τὴν ἐπιγραφὴ σοβαροὶ καὶ συγκινημένοι. ‘Ηταν ἔνα πραγματικὸ προσκύνημα πρὸς τοὺς παλαιοὺς μας προγόνους, οἱ ὄποιοι καθοδήγησαν κι ἀκόμη καθοδηγοῦν πνευματικὰ ὅγι μόνον ἐμᾶς τοὺς “Ἐλληνες, ἀλλὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα.

‘Η ἄλλη μέρα ἦταν Κυριακή. Μετὰ τὴ λειτουργία ὅλο σχεδὸν τὸ χωρὶο μαζεύτηκε στὴν πλατεῖα, κάτω ἀπὸ τὰ γέρικα πλατάνια.

— Σᾶς ὑποσχέθηκα, εἶπε ὁ δάσκαλος, νὰ σᾶς ἔξηγήσω τί λέει ἡ ἐπιγραφή. Καὶ θὰ τὸ κάμω. Σ’ αὐτὴ ἐδῶ τὴν ιστορία τοῦ ἀρχαίου “Ἐλληνα ιστορικοῦ Πολυβίου ἀναφέρεται ἡ ἐπιγραφὴ τῆς πλάκας.

Ψίθυρος θαυμασμοῦ ἀκούστηκε.

— Βρισκόμαστε στὸ 220 πρὸ Χριστοῦ. Ἀρκετὰ χρόνια πρὸν εἶχε πεθάνει ὁ τρανὸς ἀρχηγὸς τῶν Ἐλλήνων, ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Καὶ ἡ Ἑλλάδα μας εἶχε χωριστῇ σὲ πολλὰ μεγάλα ἡ μικρὰ κράτη. Ἡ ίδιαίτερή μας πατρίδα εἶχε συμπεριληφθῆ στὴν Αἰτωλικὴ Συμπολιτεία, ποὺ εἶχε κέντρο — πρωτεύουσα νὰ ποῦμε — τὸ Θέρμο, τὸ σημερινὸ Κεφαλόβρυσο.

Δυστυχῶς ὅλα αὐτὰ τὰ κράτη, ἀν καὶ ἐλληνικά, γκρίνιαζαν μεταξύ τους. Αἴτια ὁ ἐγωισμὸς τῶν ἀρχηγῶν τους. Κάποτε λίγο ἔλειψε νὰ πιασθῇ ὁ φιλόδοξος βασιλιάς τῆς Μακεδονίας, ὁ Φίλιππος Ε’, μὲ τὴ Συμπολιτεία μας.

Κι ἀν συνέβαινε αὐτό, τὰ ὑπόλοιπα Ἑλληνικὰ κράτη θὰ ἔπαιρναν τὸ μέρος τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ὄλλου. Φοβερὸς ἐμφύλιος πόλεμος δηλαδή.

— Καὶ πῶς ἀπόφυγαν τὸ πόλεμο; ρώτησε ὁ πρόεδρος.

— Τώρα θ' ἀκούσετε, εἶπε ὁ δάσκαλος.

Κατέβηκε τότε ἀπὸ τὴν Μακεδονία στὴ Ναύπακτο μὲ τὸ στόλο του ὁ Ἰδιος ὁ Φίλιππος. Ἐκεῖ συγκεντρώθηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Συμπολιτείας μας καὶ ὄλλων Ἑλληνῶν πόλεων. Θὰ συζητοῦσαν γιὰ εἰρήνη ἢ γιὰ πόλεμο.

"Οταν ἀρχισαν οἱ συζητήσεις, τὰ πνεύματα ἦταν ταραγμένα. Ἀλλὰ τὴν κρίσιμη στιγμὴν ἀκούστηκε μὲ φωνή, ποὺ τὴν πρόσεξαν ὅλοι. Μίλησε ὁ Ἀγέλαος ἀπὸ τὴν Ναύπακτο. Ὁ ἀγνὸς ἐκεῖνος "Ἐλληνας πατριώτης ἦταν ὁ κυριώτερος ἀντιπρόσωπος τῶν Αἰτωλῶν. Τὰ λόγια του ἀναφέρει ἡ πλάκα. Σᾶς τὰ διαβάζω ἀπλοποιημένα στὴ γλώσσα μας:

«Ἀκοῦστε, φίλοι μου. "Ολοι εἴμαστε "Ἐλληνες ἐδῶ καὶ Ἑλληνικὲς χώρες ἀντιπροσωπεύομε. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἥθικὸ "Ἐλληνες νὰ σκέπτωνται νὰ πολεμήσουν ἐναντίον Ἐλλήνων. Τούναντίον, νομίζω ὅτι ὀφείλομε ὅλοι, μὲ τὴ βοήθεια τῶν θεῶν, πιασμένοι ἀπὸ τὸ χέρι, ὅπως ἐκεῖνοι ποὺ περνοῦν ὀρμητικὸ ποτάμι, νὰ ἀποκρούωμε τοὺς βαρβάρους, ἀσφαλίζοντας ἔτσι τὶς Ἑλληνικὲς πόλεις.

» "Ολοι μας βλέπομε νὰ ἔρχωνται ἀπὸ τὴ δύση μαῦρα σύννεφα. Κι ἀκοῦμε τὸν ἀσίγαστο κρότο τῶν ὅπλων. Οἱ Ρωμαῖοι, ποὺ ὑπέταξαν τοὺς "Ἐλληνες τῆς Μεγάλης Ἐλλάδας, δὲν θὰ βραδύνουν νὰ στραφοῦν ἐναντίον μας.

» 'Εσύ, Φίλιππε, ποὺ εἶσαι ὁ ἴσχυρότερος "Ἐλληνας ἡγεμόνας, πρέπει νὰ δώσῃς τὸ παράδειγμα: Νὰ μὴ θέλης νὰ καταχτήσῃς Ἑλληνικούς τόπους. Καὶ νὰ στραφῆς πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς δυσμάς. Πολεμώντας ἐναντίον Ἑλληνικῶν πόλεων καὶ

ἀδυνατίζοντας αὐτές, ἔτοιμάζεις τὴν Ἑλλάδα νὰ γίνη σὲ λίγο σκλάβα τῶν Ρωμαίων.

» Εἶναι φοβερό, μὰ τοὺς θεούς, νὰ ξοδεύωμε τὴν ζωτικότητά μας σὲ ἐμφυλίους πολέμους, ἐνῶ γύρω μας ξένοι λαοὶ αὐξάνουν δύσοντα τὴν δύναμή τους. "Αν δὲν μονοιάσωμε, τότε τὰ σύννεφα ἀπὸ τὴν δύση δὲν θὰ ἀργήσουν νὰ σκεπάσουν τὸν γλαυκὸ οὐρανὸ τῆς Ἑλλάδας μας".

Τελείωσε ὁ δάσκαλος καὶ ὅλοι τὸν κοίταζαν χωρὶς νὰ μιλοῦν. Μόνον ὁ πρόεδρος φαινόταν, ὅτι κάτι ȝθελε νὰ πῆ.

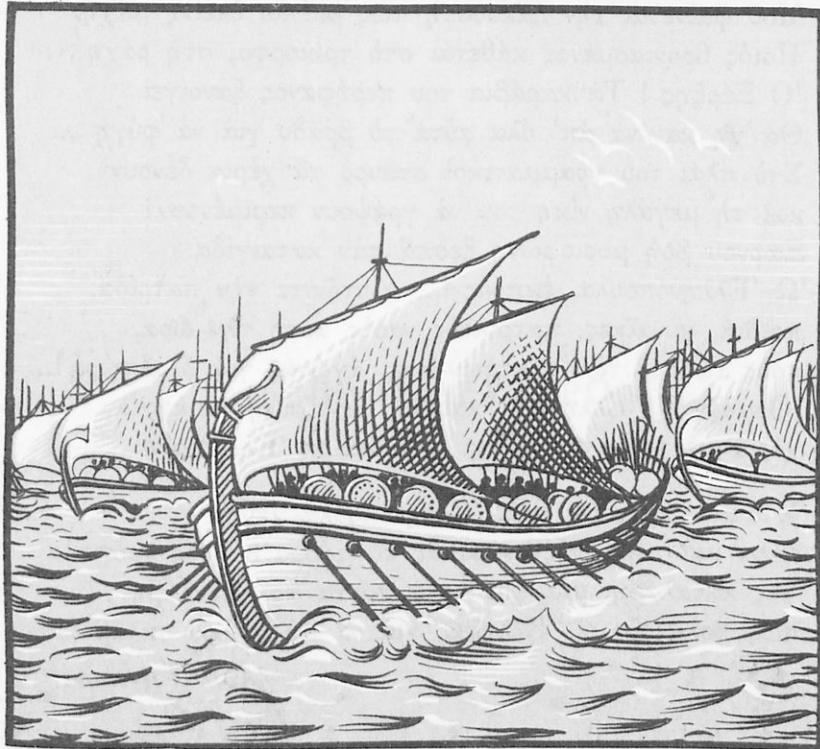
— Μίλησε, κύριε πρόεδρε, εἶπε ὁ δάσκαλος.

— Νὰ μιλήσω καὶ νὰ πῶ τί; Τὸν θαυμασμό μου, τὴν ἴδιαίτερή μου ἵκανοποίηση; Νομίζω πώς βλέπω ἐδῶ μπροστά μας τὸν ἐκλεχτὸ ἐκεῖνο πατριώτη μας καὶ πώς ἀκούω τὰ λόγια του.

— Θὰ θέλατε, βέβαια, ξανάρχισε ὁ δάσκαλος, νὰ σᾶς πῶ τί ἀποτελέσμα ἔφεραν τὰ λόγια τοῦ Ἀγελάου. Οἱ πρόγονοί μας γκρίνιαζαν μεταξύ τους καὶ κάποτε ἔφτασαν καὶ σὲ πόλεμο. "Ηξεραν ὅμως τὶς περισσότερες φορὲς νὰ πειθαρχοῦν καὶ νὰ συμφιλιώνωνται, ὅταν τὸ ἀπαιτοῦσε τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος. "Ολοὶ λοιπὸν οἱ ἀντιπρόσωποι, μόλις τελείωσε ὁ Ἀγέλαος, ἀκόμη κι ὁ ἴδιος ὁ Φίλιππος, συγκινημένοι χειροκρότησαν θερμά. Σβήστηκαν τότε τὰ μίση. Ξανάγιναν ὅλοι "Ἐλληνες πατριῶτες, ὑπόγραψαν εἰρήνη καὶ γύρισαν στὶς πόλεις τους μὲ «κλάδον ἐλαίας». Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀγελάου ἔγινε ἀμέσως γνωστὸ στὸ Πανελλήνιο. Τότε θὰ χαράχτηκε ὁ λόγος του σὲ πλάκες, ὅπως συνήθιζαν. Καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς πλάκες αὐτὲς εἶναι καὶ τούτη ποὺ βρήκαμε.

Περιοδικὸ « Ηπαδικὸς Κόσμος »

Θ. Μακρόπουλος

43. ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ

Πῶς γιγαντώνεται ἡ ψυχὴ σὲ τοῦτα τὰ πελάγη!
Ἄντρειεύεται, παίρνει καρδιὰ καὶ σ' ἄλλα χρόνια πάγει...
...Καὶ βλέπω, βλέπω μὲ τὸ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς τὸ μάτι
ἀπὸ καράβια ἀμέτρητα τὴ θάλασσα γεμάτη!
Τόπο δὲν ἔχουν νὰ σταθοῦν, τὸ πέλαγο δὲν φτάνει·
πλῆθος φυλές τὸ πλημμυροῦν καὶ Μῆδοι καὶ Περσιάνοι,
σαλεύουν δάσος κονταριῶν, χίλιες στολές φοροῦνε,
καὶ χίλιες γλῶσσες βάρβαρες στὸν ἄνεμο ἀντηχοῦνε...

Μοῦ φαίνεται τὴν ξακουστὴν πώς βλέπω ἐκείνη μάχη.
 Ποιός θρονιασμένος κάθεται στὸ τρίκορφο, στὴν ράχη ;
 'Ο Ξέρξης ! Τὰ καράβια του περήφανος ξανοίγει.
 Θά' χη κανένα ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὸ βράδυ γιὰ νὰ φύγῃ ;...
 Στὸ πλάι του γραμματικοὶ σταυρὸς τὰ χέρια δένουν
 καὶ τὴ μεγάλη νίκη του νὰ γράψουν περιμένουν !
 Ξάφνου βοή μυριόφωνη ξεσπᾶ σὰν καταιγίδα :
 —Ω 'Ελληνόπουλα, ἐμπρός !... γλυτῶστε τὴν πατρίδα,
 παιδιά, γυναῖκες, πατρικοὺς ναοὺς αὐτὴ τὴν ὥρα,
 τοὺς τάφους τῶν πατέρων σας, ἀγώνας γιὰ ὅλα τώρα !...
 'Ορμοῦν οἱ "Ελληνες... καὶ νά, ἀρχίζει ἡ ναυμαχία,
 χέρια μὲ χέρια πιάνονται σκλαβιὰ κι 'Ελευθερία !

Χτύπα, περήφανη θεά, 'Ελληνοπούλα χτύπα·
 πέρα καὶ πέρα τῆς σκλαβιᾶς τὸ μαῦρο στῆθος τρύπα !
 "Ας καταλάβη, μιὰ φορὰ γιὰ πάντα ἀς καταλάβη,
 πῶς πολεμοῦν οἱ "Ελληνες, γιὰ νὰ μὴ γίνουν σκλάβοι !

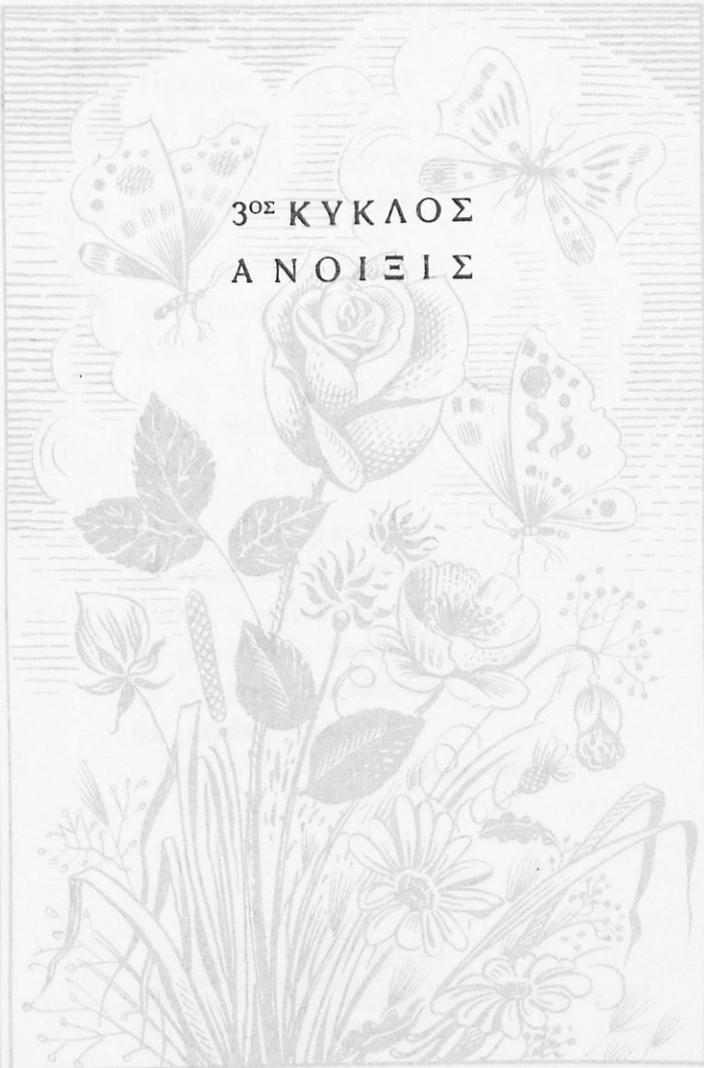
'Αχιλλεὺς Παράσχος

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

3^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΑΝΟΙΞΙΣ

44. ΗΛΘΕ ΠΑΛΙΝ ΑΝΟΙΞΙΣ

ΛΑΘΕ πάλιν ἄνοιξις,
ἥλθαν τὰ λουλούδια.
Πράσινα ἡ γῆ φορεῖ
καὶ ἀνθίζει τὸ κλαρὶ¹
καὶ παντοῦ χαρᾶς χοροὶ²
καὶ χαρᾶς τραγούδια.

"Ελιωσαν στὶς κορυφές
τῶν βουνῶν τὰ χιόνια.
"Ανοίξ³ ἡ τριανταφυλλιά
κι εἰς τὴν πρώτη τους φωλιά
ἥλθαν πάλι τὰ πουλιά,
ἥλθαν τ' ἀηδόνια.

"Ολ' ἡ φύσις χαρωπή
χαίρεται καὶ ψάλλει.
Ψάλλετε καὶ σεῖς, παιδιά,
μὲ χαρούμενη καρδιά.
"Ο χειμώνας τὰ κλαδιά
θὰ μαράνη πάλι.

*Αγγελος Βλάχος

A. ΜΥΘΟΙ

45. ΑΕΤΟΣ, ΚΟΡΩΝΗ ΚΑΙ ΒΟΣΚΟΣ

"Ενα ποίμνιον ἔβοσκεν εἰς τὸ λιβάδι. "Εξαφνα ἔνας ἀετὸς πετᾷ ἀπὸ ὑψηλὸν βράχου καὶ ἀρπάζει ἔνα ἄρνι.

Μία κορώνη εἶδε τοῦτο καὶ ἐζήλευσε· ἡθέλησε δὲ νὰ κάμη καὶ αὐτὴ ὅ,τι ἔκαμεν ὁ ἀετός. "Ωρμησε λοιπὸν μὲ πολὺν θόρυβον ἀπὸ ἔνα δένδρον καὶ ἔχωσε τοὺς ὄνυχάς της εἰς τὴν φάγιν ἐνὸς κριοῦ. Προσεπάθησε νὰ σηκώσῃ τὸν κριόν, ἔβαλε ὅλην της τὴν δύναμιν, ἀλλὰ ματαίως ὁ κριός ἦτο βαρὺς δι' αὐτήν! Προσεπάθησε τότε νὰ πετάξῃ καὶ νὰ φύγῃ· ἀλλὰ οἱ ὄνυχές της εἶχον ἐμπλεχθῆ εἰς τὰ μαλλιά τοῦ κριοῦ· ὅσον καὶ ἀν ἤνοιγε τὰς πτέρυγάς της, δὲν κατώρθωνε νὰ πετάξῃ.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν τρέχει ὁ βοσκὸς καὶ συλλαμβάνει τὴν κορώνην. Τῆς κόπτει τὰ ἄκρα τῶν πτερύγων καὶ τὸ βράδυ τὴν φέρει εἰς τὴν καλύβην του.

Τὰ παιδιά τοῦ βοσκοῦ ἐρωτοῦν μὲ ἀπορίαν:

— Πατέρα, τί ὅρνεον εἶναι αὐτό;

— Καθὼς μὲν ἐγώ καλῶς γνωρίζω, εἶπεν ὁ βοσκός, εἶναι κορώνη, καθὼς δὲ ἡ ἴδια θέλει, ἀετός.

Κατὰ τὸν Αἰσωπὸν

46. Ο ΛΥΧΝΟΣ

"Ενας λύχνος εἶχε κατά τύχην πολὺ ἔλαιον καὶ ἔφεγγε πολὺ. "Ηρχισε λοιπὸν νὰ καυχᾶται διὰ τοῦτο καὶ νὰ λέγῃ :

— 'Ιδέτε, ίδέτε πόσον φέγγω! Καλέ, τί φῶς εἶναι αὐτό! Λύχνος εἶμαι ἐγώ ή ἀστρον τοῦ οὐρανοῦ λαμπρότερον καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον! Κρῆμα μόνον; ὅτι εὑρίσκομαι εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν τράπεζαν καὶ δὲν εἶμαι ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸν οὐρανόν! Θὰ ἐφωτιζον ὅλον τὸν κόσμον!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφύσησεν ἐλαφρὸς ἄνεμος καὶ ἀμέσως ἐσβῆσε τὸν λύχνον.

'Ο ἄνθρωπος, ὁ ὃποῖς εἰργάζετο εἰς τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ἐνόσῳ ἤκουε τοὺς λόγους αὐτούς, δὲν ἐλεγε τίποτε. Μόνον ἐμειδία. "Οταν ὅμως ὁ λύχνος ἐσβησε καὶ ἡθέλησε νὰ τὸν ἀνάψῃ ἐκ νέου, τοῦ εἶπε :

— Φέγγε, λύχνε, καὶ σιώπα. Νὰ μὴ λησμονῇς, ὅτι εἶσαι ἔνας κοινὸς λύχνος καὶ ὅτι καὶ τὸ ἐλαφρότερον φύσημα τοῦ ἀνέμου σὲ σβήνει.

Κατὰ τὸν Αἴσωπον

47. Ο ΦΑΝΤΑΣΜΕΝΟΣ ΚΑΠΝΟΣ

Εἶπε ὁ καπνὸς μιὰ μέρα :
—Μεγάλος θὰ γενῶ,
θ' ἀνέβω στὸ ἀέρα,
θὰ πάω στὸν οὐρανό.

Τὰ νέφη θὰ περάσω,
θ' ἀνέβω πιὸ ψηλά,
ὅσπου ἐκεῖ νὰ φτάσω,
στ' ἀστέρια τὰ πολλά.

Καὶ βασιλιάς θὰ γίνω,
καὶ θὰ καταφρονῶ
τὴ γῆ ποὺ τώρ' ἀφήνω
καὶ πάω στὸν οὐρανό.

Κι ἀμέσως ξεκινάει
νὰ πάη στὸν οὐρανό.
Μὰ ἔξαφνα φυσάει
ἀγέρι σιγανό.

Καὶ πρὶν στὰ ὑψη φέρη
τὸ μαῦρο του κορμί,
δυνάμωσε τὸ ἀγέρι,
τὸν σκόρπισε μὲ δρμή.

«Τὰ πρῶτα βήματα»

Ιωάννης Πολέμης

48. ΑΕΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΣ

"Ενας ἀετὸς καὶ μιὰ ἀλώπηξ ἔκαμαν τὴν συμφωνίαν νὰ κατοικήσουν ὁ ἔνας πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ νὰ εῖναι φίλοι. Καὶ ὁ μὲν ἀετὸς ἐπέταξεν εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς ὑψηλοῦ δένδρου καὶ ἔκαμεν ἐκεῖ τὴν φωλεάν του, ἡ δὲ ἀλώπηξ ἔχωθηκε κάτω ἀπὸ ἔνα θάμνον, δ ὅποιος ἦτο πλησίον τοῦ δένδρου καὶ ἐγέννησεν ἐκεῖ τὰ ἀλεπουδάκια της. Ἀφοῦ καὶ ὁ ἀετὸς ἐκλώσσησε τὰ ἀβγά του, ἐβγῆκαν τρία ἀετόπουλα, τὰ ὅποια ἔτρεφε μὲ πολλὴν ἀγάπην.

Μίαν ἡμέραν ἡ ἀλώπηξ ἐπῆγε μακράν, διὰ νὰ εὕρῃ τροφὴν διὰ τὰ μικρά της. Τότε ὁ ἀετός, ἐπειδὴ δὲν εἶχε τί νὰ φάγῃ, ἐπέταξε κάτω εἰς τὸν θάμνον καὶ ἥρπασε τὰ μικρὰ τῆς ἀλώπεκος. Ἔπειτα τὰ ἔφερε εἰς τὴν φωλεάν του καὶ τὰ ἔφαγεν ἐκεῖ μὲ τὰ ἀετόπουλά του, μὲ ὅλην τὴν ἡσυχίαν του.

Φαντάζεσθε πόσην λύπην ἐδοκίμασεν ἡ ἀλώπηξ, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὸν θάμνον καὶ δὲν εὗρε τὰ ἀγαπητά της τέκνα. Ἡθελε νὰ ἐκδικηθῇ τὸν ἀετὸν διὰ τὴν ἀπιστίαν του, ἀλλὰ δὲν ἦδύνατο, ἀφοῦ αὐτὴ μὲν εἶναι ζῷον χερσαῖον, ὁ δὲ ἀετὸς πτηνόν. Ἔκαμε λοιπὸν ὅτι κάμνουν οἱ ἀδύνατοι· ἐστάθη ἀπὸ μακρὰν καὶ κατηράτω τὸν ἀετὸν διὰ τὸ κακὸν ποὺ τῆς ἔκαμε.

Δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς καὶ ὁ ἀετὸς εὔρεν ἐκ θεοῦ τὴν τιμωρίαν του.

Μίαν ἡμέραν μερικοὶ χωρικοὶ ἐώρταζαν εἰς τὴν ἑξοχήν. Ἀφοῦ ἔσφαξαν μίαν αἴγα, ἤναψαν πυράν ἐπάνω εἰς τὸν βωμὸν καὶ ἔθεσαν τὰ σπλάγχνα εἰς τὴν πυράν, διὰ νὰ καοῦν. Ὁ ἀετὸς εἶδε τὰ σπλάγχνα, καὶ, λαίμαργος ὡς εἶναι, ἐπέταξεν ἀμέσως καὶ τὰ ἥρπασεν ἀπὸ τὸν βωμόν. Δὲν εἶδεν δύως, ὅτι μαζὶ μὲ τὰ σπλάγχνα ἐπῆρε καὶ ἐν κάρβουνον ἀναμμένον.

Αὐτὸ ἦτο καὶ ἡ καταστροφή του. Μόλις μετέφερε τὰ σπλάγχνα μὲ τὸ κάρβουνον εἰς τὴν φωλεάν του, ἐφύσησεν ἄνεμος δυνατός, ὁ ὅποιος μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς τὰ ἄχυρα τῆς φωλεᾶς καὶ ἤναψε μεγάλην φλόγα. Οἱ νεοσσοὶ τοῦ ἀετοῦ, οἱ ὅποιοι δὲν εἶχον ἀκόμη πτερά, εύρεθησαν μέσα εἰς τὰς φλόγας καὶ ἔπεσαν κάτω εἰς τὴν γῆν.

Τότε ἡ ἀλώπηξ ἔτρεξε καὶ τοὺς ἔφαγεν ὅλους.

49. ΔΥΟ ΕΧΘΡΟΙ

Πόσον κακὸν καὶ ἀνόητον εἶναι νὰ μισῇ κανεὶς τὸν ἔχθρόν του φαίνεται ἀπὸ τὸν ἑξῆς μῆθον.

Δύο ἄνθρωποι ἐταξίδευον μὲ τὸ ἴδιον πλοῖον, ἀλλὰ δένας ἦτο ἔχθρὸς τοῦ ἄλλου. Καὶ μόλις εἰσῆλθον εἰς τὸ πλοῖον δὲ μὲν ἔνας ἐπῆγε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν πρῷραν, δὲ δὲ ἄλλος εἰς τὴν πρύμνην. Δὲν ἥθελον νὰ βλέπῃ δέν ἔνας τὸν ἄλλον.

Αἴφνης ἐσηκώθη δυνατὸς ἄνεμος καὶ ἐξέσπασε μεγάλη τρικυμία. Ὁ κίνδυνος νὰ πνιγοῦν ἦτο μεγάλος.

Τότε δέν ἄνθρωπος, δέν δόποῖος ἐκάθητο εἰς τὴν πρύμνην, ἥρωτησεν ἔνα ἀπὸ τοὺς ναύτας τοῦ πλοίου :

— Εἰπέ μου, ποῖον μέρος τοῦ πλοίου θὰ βυθισθῇ πρῶτον, ἀν ναυαγήσωμεν;

— Ἡ πρῷρα, ἀπήντησεν δέν ναύτης.

— Τότε θὰ ἀποθάνω εὐχαριστημένος, εἶπεν, ἀφοῦ θὰ ἴδω τὸν ἔχθρόν μου νὰ πνίγεται πρωτύτερα ἀπὸ ἐμέ.

Κατὰ τὸν Αἴσωπον

50. ΕΛΑΦΟΣ ΚΑΙ ΑΜΠΕΛΟΣ

Μία ἔλαφος, διὰ νὰ ξεφύγῃ τοὺς κυνηγούς, ποὺ τὴν κατεδίωκον, ἔτρεξε καὶ ἐκρύβη πίσω ἀπὸ ἔνα κλῆμα. "Οταν οἱ κυνηγοὶ εἰχαν προσπεράσει, ἡ ἔλαφος ἐνόμισεν, δὰι ἐπέρασε καὶ δέν κίνδυνος καὶ χωρὶς νὰ σκεφθῇ τίποτε ἄλλο, ἥρχισε νὰ τρώγῃ μὲ λαιμαργίαν τὸ κλῆμα, ποὺ τὴν ἔσωσεν.

*Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγον οἱ κυνηγοὶ ἐπέστρεψαν, διέκριναν μέσα ἀπὸ τὰ ὀλίγα φύλλα τὴν ἔλαφον καὶ τὴν ἐκτύπησαν μὲ τὰ βέλη των.

Τότε ἡ ἐτοιμοθάνατος ἔλαφος ἐκατάλαβε τὸ σφάλμα τῆς καὶ εἶπε : « Καλὰ τὰ ἔπαθα. Διότι δὲν ἔπρεπε νὰ καταστρέψω τὸν σωτῆρά μου ».

51. ΔΕΙΛΟΣ ΚΥΝΗΓΟΣ ΚΑΙ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ

- "Ενας κυνηγὸς συνήντησεν εἰς ἔνα δάσος ἔνα ξυλοκόπον.
'Ηθέλησε τότε νὰ παραστήσῃ τὸν σπουδαῖον.
— Μήπως εἶδες πατήματα λιονταριοῦ ; τὸν ἡρώτησε.
— Γνωρίζω, ἀπήντησεν ὁ ἀγαθὸς ξυλοκόπος, ὅχι μόνον
τὰ πατήματα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν λέοντα νὰ σοῦ δείξω,
διότι συχνὰ κινδυνεύομεν ἀπὸ αὐτόν.
'Ο κυνηγὸς ὅμως ἔγινε κίτρινος ἀπὸ τὸν φόβον του.
— Δὲν ζητῶ τὸν ἴδιον τὸν λέοντα, ἀπήντησε. Μόνον διὰ
τὰ πατήματά του ἡρώτησα.

52. Η ΑΠΕΡΙΣΚΕΨΙΑ ΚΑΙ Η ΛΑΙΜΑΡΓΙΑ ΤΙΜΩΡΟΥΝΤΑΙ

Μία ἀλεποῦ πεινασμένη ἀνεκάλυψε μίαν στενὴν τρύπαν μέσα εἰς τὸν κορμὸν μιᾶς βαλανιδιᾶς. Ἐκεῖ μερικοὶ χωρικοί, ποὺ εἰργάζοντο εἰς τὰ γειτονικὰ κτήματα, εἶχαν φυλάξει τὰ σακκίδιά των μὲ φητὸν κρέας καὶ ψωμί.

'Αμέσως ἡ ἀλεποῦ ἐτρύπωσε μέσα καὶ μὲ λαιμαργίαν
ἔφαγεν ὅλον τὸ κρέας καὶ μέγα μέρος ἀπὸ τὸ ψωμί των.

"Οταν ὅμως ἐτελείωσε, παρετήρησεν, ὅτι ἦτο ἀδύνατον
νὰ ἔξελθῃ, διότι ἡ κοιλία τῆς εἶχε τώρα φουσκώσει καὶ ἡ
στενὴ ὅπῃ δὲν τὴν ἔχωροῦσε πλέον. Ἡρχισε τότε νὰ κλαίῃ
καὶ νὰ ὀδύρεται.

Μία ἄλλη ἀλεποῦ, ποὺ διήρχετο τότε, ἀφοῦ ἔμαθε τὰ
καθέκαστα, τῆς ἀπήντησε :

— "Ἄς μὴν ἥσουν ἀσυλλόγιστος, ὅταν εὑρῆκες τὴν εὔκαι-
ριαν. Τώρα πρέπει νὰ μείνης αὐτοῦ μέσα, ἔως ὅτου νὰ γίνης
καὶ πάλιν ἴσχυρή, ὅπως ἥσουν ὅταν εἰσῆλθες.

53. ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΟΝΩΝ

1. "Ενας όνος ḥκουσε τόν τζίτζικαν νὰ τραγουδῇ καὶ τόσον τοῦ ḥρεσε, ὡστε ἐλησμόνησε τί φωνὴν ἔχει ὁ ἕδιος καὶ ἐνόμισε διὰ τοῦτο, ὅτι ἡμπορεῖ καὶ αὐτὸς νὰ γίνῃ θαυμάσιος τραγουδιστής. Μόλις ὅμως ḥρχισε τοὺς ὀγκανισμούς του, τὰ τζίτζίκια ἐσιώπησαν ἀπὸ φόβον.

— Εσιώπησαν νικημένα ! εἶπεν ὁ όνος.

— "Οπως σιωποῦν καὶ τὰ ἄλλα πουλιά, ὅταν τὸ ἀηδόνι ἀρχίζῃ νὰ φάλλη, τὸν εἰρωνεύθη μία ἀλεποῦ, ποὺ ἔτυχε νὰ διέρχεται ἐκεῖ κοντά.

2. Μίαν ἄλλην φοράν ὁ ἵδιος ὁ ὄνος ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὰ κεραμίδια ἐνὸς μικροῦ οἰκίσκου καὶ ἔχόρευε. Τὰ κεραμίδια ἔσπασαν ὅλα καὶ ὁ νοικοκύρης ἔπιασε τὸν ὄνον καὶ ἤρχισε νὰ τὸν δέρνῃ μὲ μανίαν.

— Διατί μὲ κτυπᾶς; Χθὲς ἀνέβη εἰς τὴν ἴδιαν στέγην τὸ νεογέννητον κατσίκι καὶ σᾶς εἶδα ὅλους ποὺ ἐγελούσατε εὐχαριστημένοι διὰ τὰ πηδήματά του. Ἐγὼ σήμερον ἔκαμα τὸ αὐτό, καὶ σεῖς, ἀντὶ νὰ γελάσετε, ἵδού, ὅτι μὲ δέρνετε. Διατί αὐτὴ ἡ ἀδικία;

3. Μίαν ὅμως φοράν ὁ ὄνος ἐφάνη πολὺ ἔξυπνος. Ἡτο μόνος μακράν εἰς ἔνα λιβάδι. Ἐκεῖ παρουσιάσθη ἔνας λύκος καὶ ἥθελε νὰ φάγῃ τὸν ὄνον. Ὁ δυστυχῆς κατέφυγεν εἰς τὸ ἔξης τέχνασμα. Μόλις εἶδε τὸν λύκον, ἥρχισε νὰ ὑποκρίνεται, ὅτι κουτσαίνει καὶ εἴπε πρὸς τὸν λύκον:

— Τὸ γνωρίζω, ὅτι θὰ μὲ φάγης. Προηγουμένως ὅμως μίαν χάριν σου ζητῶ. Ἐχω πατήσει ἔνα μεγάλο ἀγκάθι μὲ τὸ δεξιὸν πισινὸν πόδι μου. Σὲ παρακαλῶ, βοήθησέ με καὶ βγάλε το διὰ νὰ μὴν πονῶ τώρα καὶ κατόπιν μὲ τρώγεις μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Μὴ μοῦ ἀρνηθῆς, σὲ παρακαλῶ, αὐτὴν τὴν χάριν, εἴσαι τόσον καλός!

Ο λύκος ἐπίστευσε καὶ ἐδέχθη μὲ προθυμίαν. Ὁ ὄνος ἐσήκωσε τότε καὶ ἐμάζευσεν ὀλίγον τὸ πόδι του, ὁ δὲ λύκος ἐπῆγεν ὀπίσω καὶ ἀνύποπτος ἐπλησίασε τὸ πρόσωπον. Τότε, εἰς στιγμὴν κατάλληλον, ὁ ὄνος ἔδωσε μίαν τόσον δυνατὴν κλωτσιάν εἰς τὸν λύκον, ὥστε τὸν ἐτραυμάτισεν εἰς τὸ κεφάλι καὶ τοῦ κατέστρεψε καὶ τὰς δύο σιαγόνας.

Πονῶν καὶ κλαίων ὁ λύκος ἔφυγε πρὸς τὴν φωλεάν του. Καθ' ὅδὸν ἔλεγεν:

— Καλὰ νὰ τὰ πάθω, διότι δὲν ἥμην εὐχαριστημένος μὲ ὅσα εἶχα, ἀλλὰ ἥθελησα νὰ γίνω καὶ κτηνίατρος.

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

54. ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΑΣΧΑΛΙΑ

(ΟΠΩΣ ΕΟΡΤΑΖΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΗΣΟΝ ΣΚΙΑΘΟΝ)

Εἶναι Μεγάλη Πέμπτη πρωΐ.

Μόλις ἐγύρισαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ καπετάν - Κομνηνοῦ ἔκοινώνησαν. Ἡ καλὴ μητέρα ἀνασκομπώνται καὶ ἀρχίζει νὰ βάφη τὰ ἀβγά. "Ἐπειτα ἔρχονται εἰς τὴν θύραν δύο - δύο τὰ παιδιά τοῦ χωρίου. Κρατοῦν ύψηλὸν καλάμινον σταυρόν, στεφανωμένον μὲ τριαντάφυλλα, μὲ δενδρολίβανον καὶ μὲ πολύχρωμα ἀγριολούλουδα· ψάλλουν δὲ τὸ ἄσμα :

Βλέπεις ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποὺ φαίνεται ἀπὸ πέρα;

'Εκεῖ σταυρῶσαν τὸ Χριστό, τῶν πάντων βασιλέα.

Σῦρε, μητέρα μ', στὸ καλὸ καὶ στὴν καλὴ τὴν ὥρα κι ἐμένα νὰ μὲ καρτερῆς τὸ Σάββατο τὸ βράδυ,

ὅταν σημαίνουν οἱ ἐκκλησίες καὶ ψάλλουν οἱ παπᾶδες, τότε καὶ σύ, μανούλα μου, θά 'χης χαρὲς μεγάλες.

'Αλήθεια, τί μεγάλαι χαράὶ δι' ὅλους! Καὶ ἡ καλὴ μητέρα προθυμότατα δίδει ἀπὸ δύο κόκκινα ἀβγὰ εἰς ὅλα τὰ παιδιά. Τί εὐτυχία!

"Ἐπειτα ἡ μητέρα ἀρχίζει νὰ ζυμώνη. Πλάθει ἀρκε-

τές κουλοῦρες μὲ ἀβγὰ διὰ τὸν ἄνδρα τῆς, διὰ τὴν πεθεράν της καὶ διὰ τὸν ἔσωτόν της. Ἐπίσης μικρὲς « κοκκῶνες » διὰ τὰ μικρὰ τέκνα της, τὴν Μόρφω καὶ τὸν Εὐαγγελινόν, διὰ τὰ ἀναδεξίμια της καὶ διὰ τὰ πτωχὰ παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς.

Ἄλλα μετὰ τὸ μοίρασμα ὁ μικρὸς Εὐαγγελινὸς ἔχει παράπονα καὶ κλαίει, διότι δὲν εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη ἡ κοκκώνα του. Ἡ μητέρα δίδει εἰς τὸν Εὐαγγελινὸν ἄλλην νὰ διαλέξῃ, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἡμερώνει. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι τὰς θέλει ὅλας διὰ τὸν ἔσωτόν του. Καὶ τότε ἡ καλὴ μητέρα τὸν παρηγορεῖ :

— Τὸ Σάββατο βράδυ θὰ ὥρῃ κρᾶ - κρᾶ ἡ κουρούνα νὰ φέρῃ κρέας, τσὶ - τσὶ, καὶ τότε θὰ ἴδῃς χαρὲς ποὺ θὰ ἔχῃς σὰν ἀκούσης κρᾶ - κρᾶ τὴν κουρούνα νὰ χτυπάῃ τὸ παραθύρι : « Πάρε, Εὐαγγελινέ, τὸ τυρί, πάρε καὶ τὸ τσὶ - τσὶ νὰ φάτε ! ».

Καὶ ὁ μικρὸς ψιθυρίζει καὶ αὐτὸς :

— Θὰ ὥρῃ κουρούνα νὰ φέῃ τσὶ - τσὶ.

Καὶ τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἡ μητέρα ὀδηγεῖ τὰ δύο παιδία εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὰ μικρὰ κάμνουν τὸ σταυρόν των ἐμπρὸς εἰς τὸ ἀνθοστόλιστον κουβούκλιον καὶ ἀσπάζονται μὲ εὐλάβειαν τὸν μωρωμένον Ἐπιτάφιον.

Κατόπιν ἀσπάζονται τὸ ἀργυρόχρυσον Εὐαγγέλιον μὲ τ' ἀγγελούδια καὶ τὸν Σταυρόν. Τέλος περνοῦν τρεῖς φορὰς κάτω ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιον.

Τί χαρά, τί δόξα !

Ολίγην ὥραν μετὰ τὰ μεσάνυκτα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς πρὸς τὰ ἔξημερώματα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἡ μητέρα ἔξυπνѣ τὸν Εὐαγγελινὸν καὶ τὴν Μόρφω καὶ, ἐνῷ σημαίνουν οἱ χαμπάνες, πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου ἀκούουν τὸ « Ὡ, γλυκύ μου ἔαρ ! » καὶ ἄλλα ἀκόμη ώραῖα ἄσματα.

Ἐπειτα οἱ πιστοὶ μὲ ἀναμμένας χαμπάδας ἔξερ-

χονται εις τὸ ὑπαιθρον, κάτω ἀπὸ τὸ γλυκὺ φέγγυος τῆς σελήνης, ἐνῷ ἡ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ ροδίζει.

’Ακολουθοῦν ὅλοι τὸν Ἐπιτάφιον, ποὺ περιφέρεται μὲ τὰς λαμπάδας ἀναμμένας. Ἐλαφρὸν ἀεράκι κινεῖ ἥρεμα τὰς φλόγας τῶν κηρίων, χωρὶς νὰ τὰς σβήνῃ. Ἡ ἄνοιξις στέλλει τὰ ἐκλεκτότερα ἀρώματά της εἰς τὸν Παθόντα καὶ Ταφέντα Χριστὸν, ώσπαν νὰ φάλλη καὶ αὐτή :

— Ὡ, γλυκύ μου ἔαρ, γλυκύτατόν μου Τέκνον !

Καὶ τὰ παιδιά, ποὺ προχωροῦν ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιον, κράζουν μεγαλοφώνως :

— Κύριε ἐλέησον ! Κύριε ἐλέησον ! Κύριε ἐλέησον !

”Τστερού ἀνέτειλε πλέον ὁ ἥλιος τοῦ Μεγάλου Σαββάτου.

’Ο Εὐαγγελιὸς ἔξυπνησεν ἀπὸ τὰ βελάσματα τοῦ ἀρνίου, τὸ δόπιον ἡγόρασε διὰ τὸ Πάσχα ὁ πατέρας του.

’Ο Εὐαγγελιὸς καὶ ἡ Μόρφω ἔξηλθον εἰς τὸ προαύλιον. Τί ώραῖον, τί ἡμερον, τί λευκόμαλλον ποὺ εἶναι τὸ ἀρνὶ καὶ πῶς βελάζει, τὸ καημένο : « μπὲ - μπέ ! ».

Τὴν ἐσπέραν ἔφερεν ὁ πατέρας τὰς πασχαλινὰς λαμπάδας. Τί χαρά ! Φαντασθῆτε ώραίας, μικρὰς λαμπάδας μὲ ἄνθη τεχνητά, μὲ χρυσόχαρτα. ’Ο Εὐαγγελιὸς πάλιν θέλει νὰ πάρῃ τὴν λαμπάδα τῆς ἀδελφῆς του λέγων :

— Εκείνη εἶναι μεγαλύτερη.

”Η μητέρα τοῦ τὴν ἔδωσεν. ’Αλλ’ ὁ μικρὸς τὴν ἔσπασεν, ἐκεῖ ὅπου ἔπαιζε μὲ αὐτήν. Τέλος ἔσπασε καὶ τὴν ἴδιαήν του καὶ ὑστερον ἔβαλε τὰ κλάματα. ’Ο πατέρας τοῦ ἡγόρασεν ἄλλην, ἀφοῦ τὸν ὑπεχρέωσε νὰ ὑποσχεθῇ, ὅτι δὲν θὰ τὴν πάρῃ στὸ χέρι του ἔως τὰ μεσάνυκτα, ὅταν θὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Ἀνάστασιν.

’Ο μικρὸς ἀπεκοιμήθη κλαίων καὶ χαίρων.

Μετὰ τὰ μεσάνυκτα ἥλθεν ἐπὶ τέλους ἡ ώρα τῆς λαμ-

πρᾶξις Ἀναστάσεως. "Ηστραψεν ὅλη ἡ ἐκκλησία, ἥστραψε καὶ ἡ πλατεῖα ἀπὸ τὸ φῶς τῶν αηρίων. Τὰ παιδιά ἀρχίζουν νὰ καίουν μὲ κρότον σπίρτα καὶ μικρὰ βαρελότα.

"Επειτα τὰ μικρὰ παιδιά, ἀγοράκια καὶ κοριτσάκια ἔως τεσσάρων ἑτῶν, στέκονται γύρω ἀπὸ τὰ δύο ἀναλόγια καὶ πλησίον εἰς τὸ εἰκονοστάσιον καὶ ἀρχίζουν νὰ παίζουν, νὰ στάζουν σταγόνας ἀπὸ τὰς λαμπάδας των καὶ νὰ τσουγκρίζουν τὰ ἀβγά των.

"Ἐνα κοριτσάκι καὶ ἕνα ἀγοράκι πέντε ἑτῶν ἀρχίζουν νὰ φιλονεικοῦν :

- 'Η δική μου λαμπάδα εἶναι μεγαλύτερη.
- "Οχι, ἡ δική μου.
- 'Εμένα ὁ πατέρας μου τὴν διάλεξε καὶ εἶναι πιὸ καλή!
- 'Εμένα ἡ μάνα μου τὴν ἐστόλισε μοναχή της.
- Καὶ ξέρει νὰ κάνῃ λαμπάδες ἡ μάνα σου;
- "Οχι, δὲν ξέρει; 'Αμ' τί θαρρεῖς;
- Τέτοια παλιολαμπάδα!

Καὶ ἡ φιλονεικία προχωρεῖ. Τέλος σπάζουν καὶ οἱ δύο τὰς λαμπάδας των καὶ καταλήγουν εἰς κλάματα.

Τὸ ἀπόγευμα πάλιν, ἀφοῦ ἐψάλη ἡ Δευτέρα Ἀνάστασις καὶ ἔγινεν ἡ Ἀγάπη, ἐξῆλθον εἰς τὴν πλατεῖαν.

"Γιτερον ἡ μητέρα στρώνει τὴν τράπεζαν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ βάζει τὰ ἀβγά τὰ κόκκινα καὶ τὸ τυρί, ποὺ εἶχε φέρει ἡ κουρούνα, καὶ τὸ ἄρνι τὸ ψημένο. Τὰ παιδιά κάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἀρχίζουν νὰ τσουγκρίζουν τὰ ἀβγά των.

Τί χαρά! τί ἀγαλλίασις!

« Πασχαλινὰ διηγήματα »

Αλέξανδρος Παπαδιαμάρτης

55. ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Νύχτα βαθιά, μὰ τοῦ χωριοῦ
γεμάτη ἡ ἐκκλησία·
ἔξω τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ,
μέσα φωτοχυσία.

- Χριστὸς Ἐνέστη! μὲ φωνὴ
κράζει ὁ παπᾶς μεγάλη.
— Χριστὸς Ἐνέστη, χριστιανοί,
ὅλος ὁ κόσμος ψάλλει.

Καὶ μπάμ! καὶ μπούμ! οἱ τουφεκιὲς
καὶ τῆς καμπάνας χτύποι.
"Ω, τί στιγμὲς αὐτὲς γλυκιές,
πῶς φεύγει κάθε λύπη !

Κι ἀρχίζει τώρα νὰ φωτᾶ
κι ὅλοι γοργὰ πηγαίνουν
ἐκεῖ ποὺ ἀβγὰ κι ἀρνιὰ ψητὰ
στρωμένα τοὺς προσμένουν.

N. Χατζηδάκης

56. ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΦΛΟΓΑΣ

1. Δύο έκδρομεῖς ἐστάθησαν εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς λόφου, διὰ νὰ ἀναπαυθοῦν. Κάτω εἰς τὴν κοιλάδα ἐφαίνετο ἔνα μικρὸν χωρίον. Τὰ κόκκινα κεραμίδια του ἐσχημάτιζαν ὡραῖον σύμπλεγμα μὲ τὰ πράσινα δένδρα τῶν κήπων καὶ τοὺς ἄσπρους περιποιημένους τοίχους.

"Τστερα ἀπὸ δύο λεπτὰ καὶ ἐνῷ οἱ δύο ὁδοιπόροι ἀμέριμνοι ἐκοίταζαν τὸ ὡραῖον θέαμα τῆς φύσεως, δυνατοὶ ἀντήχησαν οἱ κώδωνες τῆς ἐκκλησίας. "Τστερα ἀπὸ δύο

πυκνὸς καπνὸς ἀνυψώθη ἀπὸ ἔνα σπίτι καὶ τὴν ιδίαν στιγμὴν κραυγαῖ ἡκούσθησαν :

— Πυρκαϊά ! Πυρκαϊά !

‘Ο ἔνας ἀπὸ τοὺς δύο ὄδοιπόρους ἐσηκώθη βιαστικά. ’Αμέσως ἀφῆσε τὸ ἐκδρομικόν του ραβδὸν καὶ τὸ σακιδίόν του κάτω, ἔτοιμος νὰ τρέξῃ εἰς βοήθειαν. ‘Ο ἄλλος τὸν ἐκράτησε :

— Ποῦ πηγαίνεις ; Θὰ ἀργοπορήσωμεν. Δὲν ὑπάρχουν ἀρκετοὶ νὰ βοηθήσουν ; Τί μᾶς μέλλει διὰ τὰς ξένας ὑποθέσεις :

‘Ο πρῶτος ὅμως ὄδοιπόρος ἔτρεξε νὰ βοηθήσῃ, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀπάντησιν. ’Ο δεύτερος τὸν ἡκολούθησεν ἀργά - ἀργά καὶ ἔβλεπεν ἀπὸ μακρὰν τί συνέβαινεν. ’Εμπρὸς ἀπὸ τὸ σπίτι ποὺ ἐκάλετο, μία μητέρα ἐφώναζεν ἀπηλπισμένη :

— Τὰ παιδιά μου ! Τὰ παιδιά μου !

Μόλις ἥκουσε τὰς ἀπελπιστικὰς αὐτὰς κραυγὰς ὁ πρόθυμος ξένος ὥρμησε πρὸς τὴν καιομένην οἰκίαν, μέσα εἰς τὰς φλόγας.

“Ολοι, ὅσοι εἶχαν τρέξει ἐκεῖ κοντά, εἶπαν μεταξύ των : — Αληθινὸς παλληκάρι ! Εῦγέ του !

Καὶ ἄλλοι κατέληγαν εἰς μελαγχολικὸν συμπέρασμα : — Εἶναι χαμένος !

2. “Υστερα ἀπὸ δλίγον ὅμως ὁ ξένος παρουσιάζεται καὶ κρατεῖ εἰς τὴν ἀγκάλην του δύο μικρὰ παιδιά, τὰ ὅποια ἔδωσεν εἰς τὴν μητέρα των. Δὲν εἶχε πάθει τίποτε. Μόνον δλίγον εἶχαν καῆ τὰ μαλλιά του καὶ εἶχε καὶ μερικὰ ἄλλα ἀσήμαντα ἐγκαύματα.

‘Η μήτηρ ἀγκάλιασε μὲ ἀπερίγραπτον στοργὴν τὰ τέκνα της καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ πόδια τοῦ ξένου, διὰ νὰ τοῦ δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της. ’Εκεῖνος ὅμως τὴν ἐσήκωσε καὶ τὴν παρηγόρησεν. Εἰς τὸ μεταξὺ κατέρρευσε καὶ ἡ στέγη τοῦ καιομένου σπιτιοῦ.

"Οταν συνηντήθησαν και πάλιν οι δύο όδοιπόροι, ήρώ-
τησεν ὁ ἀδιάφορος :

— Ποῖος σὲ παρεκίνησε νὰ ριψοκινδυνεύσῃς τόσον πολύ ;
Και ὁ ἄλλος ἀπήντησεν :

«'Εχεῖνος», ποὺ μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ σπόρος πρέπει νὰ
ταφῇ διὰ νὰ φέρῃ πολὺν καρπόν.

Τότε ὁ πρῶτος ἡρώτησε και πάλιν :

— 'Ωραῖα ὅλα αὐτά. 'Εὰν ὅμως ἐθάπτεσο κάτω ἀπὸ τὰ
ἔρειπα τῆς οἰκίας ; Διότι μόλις εἶχες προφθάσει νὰ βγῆς
και ἡ στέγη ἔπεσε.

Και ὁ γενναιόψυχος ὁδοιπόρος ἀπήντησε χαμογελῶν :

— Τότε θὰ ἥμουν ἐγὼ ὁ σπόρος. Και ἀληθινὰ θὰ ἔφερα
πολὺν καρπόν, ὅταν και ἄλλοι θὰ ἐμιμοῦντο τὸ παράδειγμά
μου, νὰ σώσουν συνανθρώπους των κατὰ τὴν ὥραν μεγάλου
κινδύνου.

‘Ο ἄλλος ἤκουσε και ἡσθάνθη ἐντροπήν. 'Εσιώπησεν
ἀρκετὴν ὥραν. "Ἐπειτα, εἰς μίαν στιγμήν, εἴπε :

— Μαζὶ ἐπηγαίναμεν εἰς τὴν ἐκδρομήν, ἀλλὰ χωριστὰ
ἐσκεπτόμεθα. Σὲ βεβαιῶ ἐντρέπομαι τώρα διὰ τὸν ἑαυτόν
μου. Μοῦ ἔδωσες σήμερα τὸ καλύτερον μάθημα τῆς ζωῆς
μου. Μπορεῖς νὰ είσαι βέβαιος, ὅτι αὐτὴν τὴν φορὰν ὁ σπό-
ρος, και χωρὶς νὰ ταφῇ, ἔφερε καλὸν καρπόν. Θὰ μιμηθῶ
και ἐγὼ τὸ παράδειγμά σου.

‘Ο φίλος του τοῦ ἔσφιξε τὸ χέρι μὲ ἀγάπην και εἴπε :

— Ποτὲ δὲν ἥμποροῦσα νὰ φαντασθῶ, ὅτι μὲ τὸ μικρὸν
μου παράδειγμα ἐβοήθησα ὅχι δύο, ἀλλὰ τρεῖς ἀνθρώπους !

‘Εννοοῦσε ὅχι μόνον τὰ δύο μικρὰ παιδιά, ποὺ ἐσώθη-
σαν ἀπὸ τὰς φλόγας, ἀλλὰ και τὸν φίλον του, ποὺ ἐσώθη
ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα ποὺ εἶχε, τῆς ἀδιαφορίας διὰ τὴν τύχην
τῶν ἄλλων.

K. Ρωμαῖος (Διασκευὴ)

57. ΓΕΝΝΑΙΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ

Στὸ χωριὸ φωτιά. Κι ἔλαχε ἡ ὥρα νά 'ναι
ώρα γιὰ βοριὰ καὶ γιὰ κακὸν ἀγέρα.
Γλῶσσες κόκκινες τὸ σπίτι πᾶν νὰ φᾶνε.
— Τὸ παιδάκι μου ! σπαράζει μιὰ μητέρα.
Μὰ ἔνας νιὸς χιμᾶ καὶ τὸ παιδάκι ἀρπάζει !
"Ἐνας χωρικὸς γέρος τόνε κοιτάζει
καὶ τί περισσὴ περφάνια δοκιμάζει !
— Πῶς νὰ μὴν τὸν ἔχω γιὰ καμάρι ;
Εἶναι αὐτὸς δικό μου παλληκάρι !

Τέλλος "Αγρας

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

58. ΤΟ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΟΝ

Πέντε μῆνες τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα τὸ ναυτόπουλον, σωστούς πέντε μῆνες. "Αχ! πόσον ἐπεθύμησε τὴν πατρίδα του.

'Ο « "Αγιος Νικόλαος », τὸ ἴστιοφόρον, εἰς τὸ ὅποιον ὑπηρετεῖ, ἔταξίδευσεν εἰς μακρινοὺς τόπους, ἐστάθη εἰς πολλοὺς λιμένας καὶ τώρα γυρίζει ὀπίσσω. Νύκτα καὶ ήμέραν ταξίδεύουν· μόνον οὐρανὸν καὶ θάλασσαν βλέπουν. 'Ο ἄνεμος σφυρίζει, φουσκώνει τὰ πανιά, τὰ κύματα ἀφρισμένα κτυποῦν τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τὸ ναυτόπουλον δὲν τρομάζει. Εἶναι γενναῖον ναυτόπουλον καὶ, μόλις προστάξῃ ὁ πλοίαρχος, σκαρφαλώνει στὰ κατάρτια καὶ λύνει ἡ δένει τὰ πανιά.

Δὲν τὸ τρομάζει ἡ θάλασσα τὸ ναυτόπουλον. Δὲν συλλογίζεται τὸν κίνδυνον. "Ἐνα πρᾶγμα μόνον συλλογίζεται : πότε θὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα. "Οταν τελειώνῃ τὰς ἐργασίας του, στέκει ἀκουμβημένον εἰς τὰ παραπέτια τοῦ πλοίου καὶ συλλογίζεται τὴν γλυκειά του πατρίδα. Κοιτάζει, κοιτάζει μακράν, μακράν ὅσον ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ τὸ βλέμμα του, μήπως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὄρίζοντος, ὀπίσσω ἀπὸ τὰ σύννεφα, διακρίνη τὴν μικράν οἰκίαν του, ὅπου τὸ περιμένει ἡ

χήρα ἡ μητέρα του καὶ οἱ μικροὶ ὄρφανοι ἀδελφοί του. Καὶ τοῦ ἔρχονται δάκρυα εἰς τοὺς ὄφθαλμούς του.

Πέντε μῆνες τώρα λείπει εἰς τὰ ξένα. "Αχ! πότε τέλος θὰ φθάσῃ; Μὲ ποίαν χαρὰν θὰ ἀνεβῇ τὴν μικράν των κλίμακα καὶ θὰ ὁριήσῃ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας του καὶ τῶν ἀδελφῶν του! Καὶ ἔπειτα, τὴν ἑσπέραν, πλησίον τῆς έστίας, ἐνῷ θὰ εἶναι ὅλοι τριγύρω του, θὰ τοὺς διηγηθῇ εἰς ποῖα μέρη ἐταξίδευσε, τί πράγματα εἶδεν εἰς τοὺς μακρινούς ἐκείνους τόπους. Εἶναι πολὺ ώραῖοι οἱ τόποι ἐκεῖνοι, ἀλλ' ὅχι διὰ τὸ ναυτόπουλον. Διότι διὰ τὸν ξενιτευμένον, δὸποῖς ἔχει ἀγαπημένα ὅντα καὶ τὸν περιμένον, ποτὲ δὲν εἶναι ώραία ἡ ξενιτειά.

Πότε, πότε θὰ φθάσῃ; Τὸ περισσότερον βιάζεται νὰ φθάσῃ καὶ δι' ἄλλον λόγον: μὲ ἐν μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα, τὰ ὄποια ἔλαβεν ὡς μισθόν του, ἔχει ἀγοράσει δι' ὅλους κάτι· διὰ τὸ ἔνα ἀδελφάκι του ὑποδήματα, διὰ τὸ ἄλλο καπελλάκι, διὰ τὴν μικράν του ἀδελφὴν χρωματιστὸν μανδήλι τῆς κεφαλῆς καὶ διὰ τὴν μητέρα του ὀλίγους πήχεις ὑφάσματος, διὰ νὰ ράψῃ φόρεμα. Μὲ ποίαν χαρὰν θὰ δώσῃ εἰς τὸν καθένα τὸ δῶρόν του καὶ μὲ ποίαν χαρὰν θὰ τὸ δεχθῇ ὁ καθείς!

Καὶ ἔπειτα, ἐνῷ ἡ μητέρα του θὰ τὸν ἀσπάζεται τρυφερά, ἐκεῖνος θὰ λύσῃ ἔνα κόμβον τοῦ μανδηλίου του, ὃπου ἔχει τὰ χρήματα τὰ ὄποια τοῦ ἔμειναν, καὶ θὰ τὰ δώσῃ εἰς τὴν μητέρα του, νὰ ἀγοράσῃ ἀλεύρι καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειάζεται.

'Ενῷ ἔχει αὐτὰ εἰς τὸν νοῦν του, τὸ ναυτόπουλον κοιτάζει πάντοτε ἐμπρὸς πρὸς τὸ ἄκρον τῆς θαλάσσης, ἐκεῖ ὅπου γνωρίζει, ὅτι εὑρίσκεται τὸ ἀγαπητόν του χωρίον. Καὶ νά! Τὰ σύννεφα, τὰ ὄποια τοῦ ἀπέκρυπτον ἔως τώρα τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος, φεύγουν διωγμένα ἀπὸ τὸν ἀνεμον καὶ ἔξαφνα διακρίνει τὴν πολυπόθητον ἀκτήν. "Α! πῶς κτυπᾷ

τώρα ή καρδία του! "Εφθασαν τέλος πάντων.

'Ιδού, ξεχωρίζει ή κωνική κορυφή του Προφήτου Ἡλία καὶ μετ' ὀλίγον θὰ φανῇ καὶ τὸ ἄσπρον ἐκκλησάκι τοῦ Ἀγίου, μὲ τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου του σκορπισμένας εἰς τὸν κατήφορον ἔως τὴν θάλασσαν. Δὲν βλέπει καμμίαν ἀκόμη ἀπὸ τὰς οἰκίας τὸ ναυτόπουλον, ἀλλὰ γνωρίζει, ὅτι εἶναι ἐκεῖ, καὶ οἱ ὄφθαλμοί του στυλώνονται μὲ προσοχὴν καὶ προσπαθοῦν νὰ τὰς διακρίνουν.

"Α! πόσον ἀργὰ νομίζει, ὅτι προχωρεῖ τὸ πλοῖον! "Ἄς ἡμποροῦσε τὸ ναυτόπουλον νὰ εἴχε πτερά, ἃς ἡμποροῦσε νὰ ἥτο ἔνας ἀπὸ τοὺς γλάρους, οἱ ὄποιοι ἥλθαν νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν, νὰ ὀρμήσῃ ὡσὰν βέλος ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα, καὶ νὰ πετάξῃ πρὸς ἐν λευκὸν σημεῖον, ἐκεῖ πλησίον εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, τὸ ὄποιον δὲν βλέπει ἀκόμη, ἀλλὰ μαντεύει, τὸ μαντεύει!

Τὸ πλοῖον προχωρεῖ, ὀλονὲν προχωρεῖ, καὶ ἡ ἀπόστασις ὀλιγοστεύει. 'Ο ἀνεμος, ὡς νὰ ἐννοῇ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ μικροῦ, φυσῆ εὔνοϊκὸς μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις, φουσκώνει ὅλα τὰ πανιά· τὸ πλοῖον σχίζει ὀρμητικὰ μέσα εἰς λευκοὺς ἀφροὺς τὰ κύματα.

'Ιδού, ἐφάνη ἡ ἐκκλησία, ἥρχισαν νὰ προβάλλουν τώρα μία - μία, λευκαὶ ὡς προβατάκια, τὰ ὄποια βόσκουν εἰς τὴν πρασινάδα, αἱ οἰκίαι τοῦ χωρίου του. Δάκρυα ἀναβλύζουν εἰς τοὺς ὄφθαλμοὺς τοῦ μικροῦ καὶ θολώνουν τὰ βλέμματά του. 'Ιδού! 'Επρόβαλε τώρα καὶ ἡ οἰκία των! 'Ιδού ἡ καπνοδόχη, ἡ ὄποια καπνίζει ἐλαφρά - ἐλαφρά. 'Ιδού καὶ τὸ κυπαρίσσι, τὸ ὄποιον ἔχει φυτεύσει ὁ μακαρίτης ὁ πάππος του καὶ τὸ ὄποιον τρυπᾶ μὲ τὴν κορυφήν του τὸν οὐρανόν.

Καὶ τὸ ναυτόπουλον συλλογίζεται: Ποῦ νὰ εἶναι ἔρχεγε τὴν ὥραν αὐτὴν οἱ ίδιοι του; 'Η μητέρα του θὰ ὑφαίνη καθισμένη εἰς τὸν ἀργαλειόν; "Η μήπως ἐπῆραν εἰδησιν, ὅτι

έμβαίνει εἰς τὸν λιμένα τὸ πλοῖον; Τότε θὰ εἶναι εἰς τὸ παράθυρον τῆς τραπεζαρίας πρὸς τὴν θάλασσαν. Καὶ τὸ ναυτόπουλον συγκεντρώνει τὰ βλέμματά του πρὸς τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας των καὶ προσπαθεῖ νὰ διακρίνη.

Αἴφνης ἀκούεται βροντώδης ἡ φωνὴ τοῦ πλοιάρχου. Ἔχουν πλησιάσει τώρα πολύ, πρέπει νὰ μαζεύσουν τὰ πανιά, νὰ ἐλαττώσουν τὴν ταχύτητα τοῦ πλοίου. Τὸ ναυτόπουλον καὶ οἱ ἄλλοι ναῦται σκορπίζονται γρήγορα εἰς τὰ κατάρτια καὶ ἀρχίζουν νὰ μαζεύουν τὰ πανιά. ⁷Α! ἐπλησίασκαν πολύ. Γκρρ... ἔρριψαν τὴν ἄγκυραν.

Μετ' ὀλίγον σύρουν πλησίον εἰς τὸ πλοῖον τὴν λέμβον, ἡ ὅποια παρακολουθεῖ τὸν «*"Αγιον Νικόλαον"*», δεμένη μὲ χονδρὸν παλαμάρι. Ἐμβαίνει ὁ πλοιάρχος καὶ τρεῖς ναῦται, πηδᾶς τελευταῖον καὶ τὸ ναυτόπουλον εἰς αὐτήν. Κάθηται εἰς τὸν πάγκον καὶ κωπηλατεῖ μὲ ὅσην δύναμιν ἔχει, ἀλλὰ τὸ κεφάλι του διαρκῶς στρέφεται ὀπίσω, πρὸς τὴν ἀκτήν.

“Αχ! πῶς ἀνησυχεῖ τώρα! Πῶς κτυπᾷ ἡ καρδία του, ώς νὰ θέλῃ νὰ σπάσῃ. Εἶναι ἄραγε ὅλοι καλὰ οἱ ίδιοι του; Μήν τέλαθε κανεὶς τίποτα; Μήπως εἶναι ἄρρωστη ἡ μητέρα του ἢ κανεὶς ἀδελφός του! Πῶς ἀνησυχεῖ!

‘Αλλὰ ποία εἶναι, ἀνάμεσα εἰς τὸ πλῆθος, ἡ μαυροφορεμένη ἐκείνη γυναῖκα μὲ τὰ τρία παιδάκια, τὰ ὅποια ἔξφωνίζουν χαρούμενα εἰς τὸ πλευρόν της; ⁷Α! τοὺς γνωρίζει, τοὺς γνωρίζει! Εἶναι ἡ μητέρα του, ἡ ἀγαπημένη του μητέρα, εἶναι τ’ ἀδελφάκια του, τ’ ἀγαπημένα του ἀδελφάκια!

‘Η βάρκα προσήγγισε πλέον εἰς τὴν ξηράν· ἔξέρχεται ὁ πλοιάρχος, ἔξέρχονται οἱ ναῦται καὶ τὸ ναυτόπουλον δρυῇ εἰς τὴν ἀγκάλην τῆς μητέρας του καὶ τῶν ἀδελφῶν του.

« Παιδικὰ διηγήματα »

⁷Αριστοτέλης Κουρτίδης

59. ΤΟ MONO « ΚΑΛΩΣ ΩΡΙΣΕΣ »

Καράβι ἀνοίγει τὰ φτερά,
τὴν ἄγκυρα σηκώνει·
καραβοκύρης στέκεται,
κρατώντας τὸ τιμόνι.

Καράβι, στὰ ταξίδια σου
θὰ βρῆς λιμάνια χίλια·
θ' ἀκούσης « καλῶς ὥρισες »
ἀπὸ χιλιάδες χείλια.

Μήν τὰ πιστέψης! "Απιαστες
εὐχές, ποὺ δὲ ἀγέρας παίρνει
καὶ τὶς σκορπᾶ στὸ δρόμο του
καὶ πίσω δὲν τὶς φέρνει.

Τὸ μόνο « καλῶς ὥρισες »,
τὴν μόνη εὐχὴ πού πιάνει
θὰ τὴν ἀκούσης στὸ μικρὸ
τοῦ τόπου σου λιμάνι.

Ιωάννης Πολέμης

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΝ, ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΖΩΗΝ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

60. ΠΩΣ ΕΛΑΒΟΝ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΩΝ ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

1. Τὸν παλαιὸν καιρὸν πλησίον τοῦ Ἰλισσοῦ εἶχε κτισθῆ ἐν μικρὸν χωρίον. Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν εἶχεν ὄνομα καὶ ἦτο ἄγνωστον. Οἱ κάτοικοι του ὅμως ἥσαν γενναῖοι καὶ πολὺ ἔξυπνοι καὶ εἶχον ὡς ἀρχοντά των τὸν Ἐρεχθέα.

‘Ο Ζεύς, ὡς παντογνώστης θεός, ἐγνώριζεν, ὅτι τὸ μικρὸν αὐτὸν χωρίον θὰ ἐγίνετο μίαν ἡμέραν ἡ ἐνδοξότερα πόλις τοῦ κόσμου, καὶ εἶπεν εἰς τοὺς ἄλλους θεούς.

“Οταν ἤκουσαν τοῦτο οἱ ἄλλοι θεοί, ἥθελον καθεὶς ἀπὸ αὐτοὺς νὰ δώσῃ εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἐρεχθέως τὸ ἴδικόν του ὄνομα. ‘Ο Ζεύς ὅμως ἀπεφάσισε μόνον δύο θεοὶ νὰ ἀγωνισθοῦν μεταξύ των, διότι οἱ κάτοικοι τοῦ νέου χωρίου δύο τέχνας ἤξευραν νὰ κάμνουν: στερεὰ πλοῖα, διὰ νὰ ταξιδεύουν, καὶ ὁραῖα ἀγγεῖα καὶ ἀγάλματα διὰ τοὺς ναούς.

“Ετσι ἔμεινε νὰ ἀγωνισθοῦν ὁ Ποσειδῶν, ὁ θεὸς τῆς θαλάσσης, καὶ ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ, ἡ ὁποία ἐπροστάτευε τὰς τέχνας.

2. Κατὰ τὴν ἡμέραν, τὴν ὁποίαν ὥρισεν ὁ Ζεύς, προσῆλθον ὅλοι οἱ θεοὶ καὶ ἐκάθισαν εἰς χρυσοῦς θρόνους πλησίον τῆς ὄχθης τοῦ Ἰλισσοῦ. Ὑψηλότερα ἀπὸ ὅλους ἦτο ὁ θρόνος τοῦ Διός. Πλησίον του εἶχε καθήσει ἡ "Ηρα, ἡ μεγάλη θεά. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν ἦτο ὁ Ἀπόλλων μὲ χρυσῆν λύραν εἰς τὴν χεῖρα καὶ πλησίον του ἡ ἀδελφή του" Ἀρτεμις μὲ τόξον καὶ βέλη, ἔτοιμη διὰ τὸ κυνήγιον.

"Οπισθεν ἐκάθητο ἡ Ἀφροδίτη, ἡ θεὰ τῆς ὥραιότητος, ὁ Ἀρης, ὁ ἀτρόμητος θεὸς τοῦ πολέμου, καὶ ἡ Δήμητρα, ἡ θεὰ τῆς γεωργίας, ἡ ὁποία ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους νὰ σπείρουν καὶ νὰ θερίζουν τὸν σῖτον. Ἐκεῖ ἦσαν καὶ ὁ Πλούτων, ὁ θεὸς τοῦ Ἀδου, καὶ ὁ Ἡφαιστος, ὁ θεὸς τοῦ πυρός." Οπισθεν τοῦ Διός ἐκάθητο ὁ Ἐρμῆς φορῶν εἰς τοὺς πόδας τὰ πτερωτά του πέδιλα.

3. Εἰς τὴν συνέλευσιν ἐκείνην τῶν θεῶν ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ποσειδῶν ἵσταντο σιωπηλοὶ καὶ ἐπερίμενον τὴν ἀπόφασιν τοῦ Διός. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐκράτει εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα τὸ ἀνίκητον δόρυ της. Εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ποσειδῶνος ἔλαμπεν ἡ τρίαινά του, ἡ ὁποία κάμνει τὴν θάλασσαν νὰ τρέμῃ. Τότε εἶπεν ὁ Ζεύς :

— "Οποιος ἀπὸ τοὺς δύο θεοὺς θὰ κάμη νὰ ἔξελθῃ ἀπὸ τὴν γῆν τὸ δῶρον, τὸ πλέον χρήσιμον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, αὐτὸς θὰ δώσῃ τὸ ὄνομά του εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἐρεχθίου.

'Αμέσως ἐσηκώθη ὁ Ποσειδῶν καὶ μὲ τὴν τρίαινάν του ἐκτύπησε δυνατὰ τὸ χῶμα. Εὔθυς ἀνεταράχθη ἡ γῆ καὶ ἀνεπήδησεν εἰς ὥραιότατος ἵππος, λευκὸς ὡς ἡ χιών.

Οι θεοὶ παρετήρουν τὸν ἵππον μὲ θαυμασμόν. Ἡ χαῖτη του ἀνέμιζεν εἰς τὸν ἀέρα, οἱ ὄφθαλμοί του ἔλαμπον καὶ οἱ λεπτοί του πόδες ἤτοι μάζοντο νὰ πηδήσουν καὶ νὰ τρέξουν.

4. Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἐταράχθη, ἔκυψεν ἡσύχως εἰς τὴν γῆν, ἔσκαψεν δὲνίγον μὲ τὴν ἀριστεράν της χεῖρα καὶ ἔρριψεν εἰς τὸν μικρὸν λάκκον ἕνα μικρὸν σπόρον, τὸν ὃποῖον ἐκράτει εἰς τὴν δεξιάν της χεῖρα. Δὲν ἔλεγε τίποτε μόνον μὲ λεπτὸν μειδίαμα εἰς τὰ χείλη παρετήρει τοὺς ἄλλους θεούς.

Καὶ ίδού, ἀμέσως φυτρώνει ἀπὸ τὴν γῆν εἰς μικρὸς βλαστός, δ ὃποῖος μεγαλώνει ἐντὸς δλίγου καὶ γίνεται δένδρον μέγα μὲ κορμὸν στερεόν. Καὶ ἐντὸς δλίγου γεμίζει μὲ κλάδους, κλώνους καὶ φύλλα, τὰ ὃποῖα ἔλαμπον εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου. Τὸ δένδρον διαρκῶς ἐμεγάλωνε καὶ οἱ κλάδοι του ἔκλινον φορτωμένοι ἀπὸ καρπούς πρασινωπούς, καρπούς γεμάτους χυμόν.

— Πάτερ Ζεῦ, λέγει τότε ἡ Ἀθηνᾶ, αὐτὸ εἶναι τὸ δῶρόν μου. Ο ἵππος τοῦ Ποσειδῶνος θὰ κάμη αὐτὸν τὸν λαὸν νὰ ἀγαπήσῃ τὸν πόλεμον καὶ τὰ αἷματα. Τὸ δῶρον τὸ ίδικόν μου, ἡ ἐλαία, θὰ εἶναι σύμβολον τῆς εἰρήνης, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εύτυχίας.

5. Τότε ὅλοι οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἀνέκραξαν μὲ μίαν φωνήν :

— Τὸ δῶρον τῆς Ἀθηνᾶς εἶναι τὸ καλύτερον. Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο, τὸ ὃποῖον θὰ γίνη κάποτε ἡ ἐνδοξότερα πόλις τοῦ κόσμου, θὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἐτσι ἔλαβον τὸ ὄνομά των αἱ Ἀθῆναι.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τότε ἐπροστάτευε τὴν ἀγαπημένην της πόλιν. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτισαν δι' αὐτὴν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἕνα λαμπρότατον ναόν, τὸν Παρθενῶνα, καὶ πρὸς τιμήν της ἑώρταζον κατ' ἔτος τὰ Παναθήναια.

Κατὰ Ἀριστοτέλην Κουρτίδην

61. Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα

Χαρὰ σ' ἔσε, χώρα λευκὴ καὶ χώρα εύτυχισμένη !

Καμιὰ χώρα σ' ὅλη τὴ γῆ, καμιὰ στὴν οἰκουμένη
δὲν ηὔρε τέτοιο φυλαχτὸ σὰν τὸ δικό μου μάτι.

Ἄπ' ἄλλες χῶρες πέρασσα γοργὰ - γοργὰ τρεχάτη
καὶ μ' εἴδαν τῆς Ἑλλάδας μου τ' ἀγαπημένα μέρη,
σὰν ἄνεμο καὶ σὰν ἀιτὸ καὶ σύννεφο κι ἀστέρι.

"Ομως σ' ἔσε τὸ θρόνο μου αἰώνια θεμελιώνω
καὶ ρίζωσ' ἡ ἀγάπη μου στὰ χώματά σου μόνο.

Απὸ τὸν « "Τύμον εἰς τὴν Ἀθηνᾶν »

Κωστής Παλαμᾶς

62. ΟΛΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

1. Εἶναι δειλινὸν καλοκαιρινῆς ἡμέρας. Ἡ σκηνὴ γίνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην. Ὁ ἥλιος γέρνει πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς Ταῦγέτου, ὁ ὄποῖς ὡς τεῖχος ὑψώνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Ἀπέναντί του ὁ Πάρων αἰνεῖται χαμηλότερος καὶ ἡμερώτερος. Αἱ πλάγιαι ἀκτῖνες γεμίζουν τῷρα τὴν Σπάρτην μὲ φῶς.

Ἐὰν ἔξαιρέσῃ κανεὶς τὸ βουλευτήριον καὶ τοὺς ναούς, ἡ πόλις δὲν ἀποτελεῖται παρὰ ἀπὸ μικροὺς καὶ ταπεινοὺς οἰκίσκους. Τὸ πλέον ἀξιοθέατον μέρος εἶναι ἡ δενδροφυτευμένη ἀγορά, γύρω ἀπὸ τὴν ὅποιαν εὐρίσκονται οἱ ναοὶ τοῦ Διός, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἄλλων θεῶν, τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς ἀδελφῆς του Ἀρτέμιδος, καθὼς καὶ ἄλλοι ναοὶ καὶ βωμοὶ ἡρώων.

Μεγαλυτέραν ἐντύπωσιν προξενεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Σπάρτη δὲν ἔχει τείχη, ποὺ νὰ τὴν ζώνουν γύρω καὶ νὰ τὴν προφυλάττουν. «Τείχη διὰ τὴν Σπάρτην ἥσαν τὰ γενναῖα στήθη τῶν παλληκαριῶν τῆς!». "Ετσι ἔλεγαν.

Εἰς τὴν ἀγορὰν φαίνονται ἀρκετοὶ γέροντες. Εἰς τὴν ἄλλην πόλιν εἶναι μόνον γυναικες καὶ μικρὰ παιδία. "Ολοι οἱ νέοι ἄνδρες λείπουν εἰς τὴν μάχην.

"Ἔχει ἔλθει ἡ εἰδησις, ὅτι ἡ μάχη ἥρχισεν. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀναμένουν καὶ τὸν δεύτερον ἀγγελιαφόρον νὰ φέρῃ τὴν εἰδησιν διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης.

2. Μία Σπαρτιάτισσα μὲ κοντὸν χιτῶνα ἐβγῆκεν ἀπὸ μίαν μικρὰν οἰκίαν καὶ ἐπροχώρησεν. Ἐστάθη εἰς ἓνα μικρὸν δρόμον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐκαμάρωνε τὰ μικρὰ παιδιά, ποὺ ἐγυμνάζοντο. Ἐκρατοῦσαν τὰς ἀσπίδας μὲ τέτοιον τρόπον, ὥστε νὰ σχηματίζουν φοβερὸν καὶ ἀδιαπέραστον τεῖχος.

"Ετσι ὅλοι μαζὶ ὡρμοῦσαν ἐπιθετικοὶ σὰν ἔνα σῶμα. Διελύοντο ἔπειτα οἱ λόχοι καὶ ἔπειτα, μέσα εἰς δευτερόλεπτα, ἀνεσχηματίζοντο.

"Οταν αἱ ἀντίπαλοι ὅμαδες τῶν παιδιῶν ἔκαναν ἐπίθεσιν, ἐκτυποῦσαν δυνατὰ τὰς ἀσπίδας των ἐπάνω εἰς τὰς ἀσπίδας τῶν ἀντιπάλων, διὰ νὰ τοὺς ἀνατρέψουν.

"Ἐπειτα ἡ Σπαρτιάτισσα ἐπροχώρησε πρὸς τὸν δρόμον, ὁ ὁποῖος ἐπήγαινε πρὸς βορρᾶν, πρὸς τὴν Τεγέαν τῆς Ἀρκαδίας. 'Ο δρόμος αὐτὸς κατέβαινεν εἰς τὸν Εύρωταν καὶ μετὰ τὴν μικρὰν γέφυραν ἐχάνετο πρὸς τὰ ἀντικρινὰ χαμηλὰ βουνά.

"Οταν ἔφθασεν εἰς τὴν ὅχθην τοῦ Εύρωτα, εἶδεν ἐκεῖ ἄλλους λόχους μικρῶν παιδιῶν, ποὺ ἐκολυμβοῦσαν μέσα εἰς τὸν ποταμόν.

Κατόπιν ἡ Σπαρτιάτισσα ἐπροχώρησε πρὸς τὸν Πλατανιστᾶν. 'Ο Πλατανιστᾶς ἦτο μία μικρὰ νῆσος τοῦ Εύρωτα, φυτευμένη μὲ πολλοὺς πλατάνους. Εἰς αὐτὴν τὴν νῆσον ὑπῆρχε τὸ ἔθιμον μίαν ὡρισμένην ἑορτὴν νὰ μάχωνται ὅλοι οἱ ἔφηβοι μεταξύ των χωρὶς ὅπλα.

Δὲν ἦτο σπάνιον εἰς τὸ τέλος τῆς πλαστῆς αὐτῆς μάχης νὰ ὑπάρχουν καὶ νεκροί. 'Αλλὰ τοῦτο εἰς τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπροξένει ἐντύπωσιν. «Φθάνει, ὅτι ἔτσι γίνονται δυνατοί, διὰ νὰ ἡμποροῦν νὰ καταβάλλουν τοὺς ἔχθρούς τὴν ὥραν τῆς μάχης!». Αὐτὰ ἐσκέπτοντο.

'Η Σπαρτιάτισσα ἐνθυμεῖται καὶ χαμογελᾷ ἀπὸ μητρικὴν ὑπερηφάνειαν. Διότι πέντε υἱοί της εἶχαν ἀγωνισθῆ εἰς τὸν Πλατανιστᾶν καὶ εἶχαν καὶ οἱ πέντε νικήσει!

'Εστράφη τότε καὶ ἐκοίταξε πρὸς νότον. "Εξω ἀπὸ τὴν πόλιν, πρὸς τὸ Γύθειον, ὑψώνετο ὁ ναὸς τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμιδος. 'Εκεῖ, σύμφωνα μὲ ἄλλο θρησκευτικὸν ἔθιμον, καὶ τὰ πέντε παιδιά της εἶχαν μαστιγωθῆ πρὸς χάριν τῆς θεᾶς.

Εἶχαν ὅμως καὶ ἐκεῖ ἀναδειχθῆ νικηταί, διότι εἶχαν μέχρι τέλους ὑπομείνει τοὺς πόνους, καὶ ἂς αὐλάκιων τὸ μαστίγιον τὰ κορμιά των, καὶ ἂς ἔρρεε τὸ αἷμα ἀπὸ τὰς πληγάς.

3. Ἡ Σπαρτιάτισσα ἐπροχώρησε κατόπιν πρὸς τὴν γέφυραν καὶ, ἀφοῦ ἐστάθη ἐκεῖ, ἐστύλωσε τοὺς ὀφθαλμούς της πρὸς τὸν ἀντικρινὸν δρόμον.

Εἶχε καὶ τὰ πέντε παιδιά της εἰς τὴν μάχην. Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν θὰ ἥρχετο ὁ δεύτερος ἀγγελιαφόρος νὰ ἀναγγείλῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης.

‘Ο ἥλιος εἶχε πλησιάσει πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ Ταΰγετου. Ἡ σκιὰ τοῦ μεγάλου ὄγκου τοῦ βουνοῦ ἐπροχώρει πρὸς τὴν πόλιν. Καὶ ἡ Σπαρτιάτισσα, μὲ τὸν κοντὸν σπαρτιατικόν της χιτῶνα, ἔστεκεν ἐκεῖ ὀρθίᾳ καὶ ἐπερίμενε.

— Μὰ τὸν Ἡρακλῆ, ἐπὶ τέλους ἔρχεται! εἶπε κάποιαν στιγμὴν μὲ ἀνακούφισιν ἡ Σπαρτιάτισσα.

Εἶχε πράγματι παρατηρήσει νὰ κατεβαίνῃ τρέχων ὁ ἀναμενόμενος ἀγγελιαφόρος. Ἡ Σπαρτιάτισσα περιμένει μὲ ἀνυπομονησίαν, πότε θὰ περάσῃ ἐκεῖνος τὴν γέφυραν. Τῆς φαίνεται, ὅτι δὲν τρέχει ὅσον πρέπει.

Τέλος ἐκεῖνος περνᾷ τὴν γέφυραν.

— Τρέξε λοιπόν! τοῦ φωνάζει.

Πλησιάζει αὐτὸς λαχανιασμένος. “Οταν ὅμως ἀναγνωρίζῃ τὴν Σπαρτιάτισσαν, ἀμέσως γίνεται σκυθρωπός.

— Λέγε μου τὰ νέα γρήγορα! προστάζει ἐκείνη τὸν ἀγγελιαφόρον, ὁ ὅποῖς βεβαίως εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς δημοσίους δούλους, ποὺ χρησιμεύουν ὡς ταχυδρόμοι.

— Καὶ τὰ πέντε σου παιδιά... λέγει ἐκεῖνος καὶ διστάζει νὰ προχωρήσῃ.

— Λέγε λοιπόν... καὶ τὰ πέντε μου παιδιά ;...

— Εφονεύθησαν!

--' Ηλίθιε δοῦλε, εἶπεν ἔκείνη ὡργισμένη. Αὐτὸ περιμένω νὰ μάθω ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης;

— Νίκη! ἀπεκρίθη ὁ ἀγγελιαφόρος.

Καὶ τότε ἡ Σπαρτιάτισσα, ἀφοῦ ἐσήκωσεν ὑψηλὰ τὸ κεφάλι, εἶπε μὲν περηφάνειαν :

— Τώρα δέχομαι μὲν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ θανάτου τῶν παιδιῶν μου!

4. 'Ο ἀγγελιαφόρος συνέχισε τὸν δρόμον του. "Ετρεχε νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, ὅπου ἦσαν οἱ ἔφοροι καὶ ἡ Γερουσία, διὰ νὰ τοὺς ἀναγγείλῃ τὸ χαρόδουνον ἄγγελμα.

Εἰς τὸ μεταξὺ ἡ Σπαρτιάτισσα ἐπέστρεψεν ἀργὰ εἰς τὴν πόλιν. Αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες ἔκαναν τὰ σύννεφα νὰ εἶναι ρόδινα καὶ τὰ νερὰ τοῦ Εύρωτα νὰ φαίνωνται ἀσημένια. 'Αλλὰ ἐκείνη δὲν εἶχε τὸν νοῦν της εἰς αὐτά.

'Επέρασε καὶ πάλιν ἀπὸ τὸ Γυμναστήριον. 'Εκεῖ τὰ παιδιὰ συνέχιζαν ἀκόμη τὰς ὄρμητικάς των ἐπιθέσεις καὶ τὸν χρότον τῶν ἀσπίδων. Καθὼς τὰ βλέπει, ἐνθυμεῖται τὰ παιδιά της, ὅταν μικρὰ ἐσύγχαζαν ἐκεῖ. Τώρα καὶ τὰ πέντε δὲν ὑπάρχουν. Βέβαιως, πάρα πολὺ θὰ τὸ γῆθελε νὰ ἴδῃ καὶ τὰ πέντε παιδιά της νὰ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν μάχην νικηταί. "Ετσι σκέπτεται, διότι εἶναι μητέρα καὶ πολὺ τὰ ἀγαπᾷ.

'Αμέσως ὅμως κατόπιν συμπληρώνει τὸν συλλογισμόν της μὲ τὴν ἔξῆς σκέψιν : « 'Αλλ' ἀφοῦ ἐσώθη ἀπὸ τὸν κίνδυνον ἡ Σπάρτη, δὲν εἶναι τὸ ἔδιον ; Μήπως διὰ τὴν Σπάρτην δὲν τοὺς ἐγέννησα καὶ μήπως διὰ τὴν Σπάρτην ἀγωνιζόμενοι δὲν ἐφονεύθησαν εἰς τὴν μάχην ; 'Ο σκοπὸς λοιπὸν τῆς ζωῆς των ἔχει πραγματοποιηθῆ ».

"Ετσι συμπληρώνει τὴν σκέψιν της, διότι δὲν εἶναι μόνον μητέρα, ἀλλὰ διότι εἶναι καὶ Σπαρτιάτισσα.

(Διασκευὴ ἀπὸ τὸν Πλούταρχον)

K. Ρωμαῖος

63. ΠΑΤΡΙΔΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

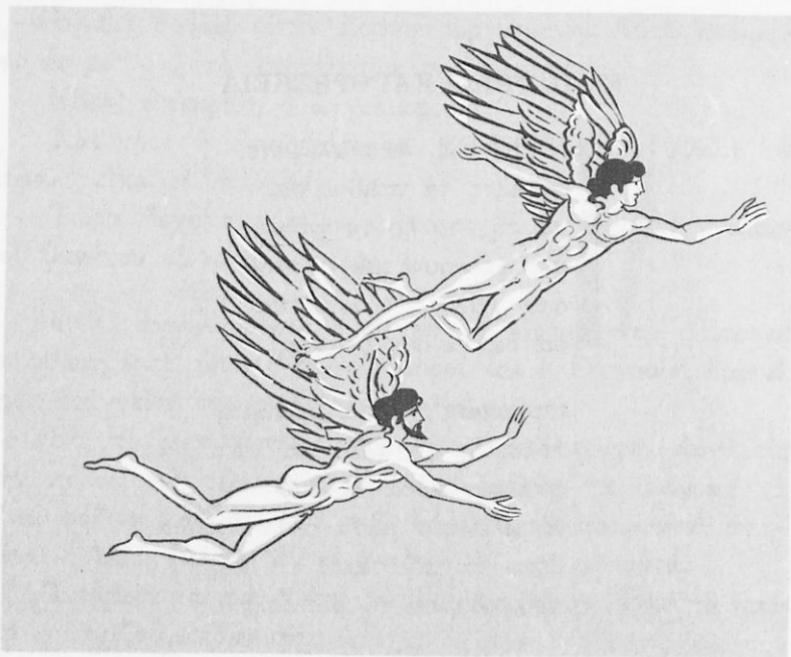
MΗΤΕΡΕΣ, δασκαλέψετε,
βυζάξτε τὰ παιδιά σας
μὲ τῆς τιμῆς τὸ γάλα.
Νὰ φέρουνε μὲ σεβασμὸ
στὰ χείλη τ' ὄνομά σας,
σὰ θὰ γενοῦν μεγάλα.

Θρησκεία τὸ ἔνα μάθημα,
Πατρίδα τὸ ἄλλο νά 'ναι,
φτάνουν αὐτὰ τὰ δύο
νὰ κλείνουν μέσα στὴν καρδιά,
ὅταν θὰ μελετᾶνε,
τοῦ κόσμου τὸ βιβλίο.

"Ἐτσι πολίτες θὰ γενοῦν
νὰ τοὺς ζηλεύουν ὅλοι,
φίλοι κι ἐχθροὶ καὶ ξένοι.
Κι ἀπ' τὰ μικρά μας τὰ παιδιά
θὰ βγοῦν στρατοὶ καὶ στόλοι
κι Ἑλλάδα δοξασμένη !

Σπύρος Ματσούκας

64. Ο ΜΙΝΩΣ ΚΑΙ Ο ΔΑΙΔΑΛΟΣ

Τὸν παλαιὸν καιρὸν βασιλεὺς τῆς Κρήτης ἦτο ὁ Μίνως, ὁ ὄποιος εἶχε πολὺν στρατὸν καὶ ἔζουσίαζε πολλὰ μέρη.

Ἄφοῦ ἐσύναξε πολλὰ πλούτη, ἀπεφάσισε νὰ κτίσῃ μεγάλα ἀνάκτορα εἰς τὴν πρωτεύουσάν του, τὴν Κνωσόν. Εἶχεν ἀνάγκην ἀπὸ ἔνα καλὸν τεχνίτην. "Ἐστειλε λοιπὸν πλοῦτον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ προσεκάλεσε πλησίον του τὸν καλύτερον τεχνίτην τοῦ καιροῦ ἐκείνου, τὸν περίφημον Δαίδαλον. 'Ο Δαίδαλος ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κρήτην. Παρέλαβε δὲ μαζί του καὶ τὸν μονογενῆ υἱόν του, τὸν Ἰκαρὸν.

'Ο Μίνως ὑπεδέχθη μὲ τιμὰς τὸν Δαίδαλον καὶ τοῦ εἶπε : — Εἴσαι ἐλεύθερος νὰ μεταχειρισθῆς ὅσους ἔργάτας θέ-

λεις καὶ νὰ ἔξοδεύσῃς ὅσα χρήματα χρειάζεσαι. Ἐρκεῖ τὰ ἀνάκτορά μου νὰ γίνουν τὰ ὡραιότερα καὶ τὰ πλουσιώτερα, ποὺ ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον ὅλον.

Ο Δαίδαλος ἤρχισεν ἀμέσως τὴν ἐργασίαν μὲ ζῆλον καὶ ἐπιμονήν. Εἰς ὀλίγον καιρὸν τὰ ἀνάκτορα ὑψώθησαν ὡραιότατα, μὲ ὑψηλοὺς στύλους, μὲ διαδρόμους, μὲ μεγάλας αὐλάς, μὲ δικαστήρια, μὲ φυλακάς, μὲ ναούς... Τὰ ἀνάκτορα ἔγιναν ὡς μία ὡχυρωμένη πόλις.

Ἐκεῖ πλησίον κατεσκεύασεν ὁ Δαίδαλος καὶ τὸν Λαβύρινθον. Ο Λαβύρινθος ἦτο βαθὺ καὶ σκοτεινὸν σπήλαιον, μὲ δρόμους τόσον φιδωτούς, ὥστε, ὅστις εἰσήρχετο ἐκεῖ μέσα, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔξελθῃ χωρὶς ὄδηγόν.

Μέσα εἰς τὸν Λαβύρινθον ἔκλεισεν ὁ Μίνως τὸν Μινώταυρον, τρομερὸν τέρας, τὸ δποῖον ἐτρέφετο μὲ τὸ κρέας τῶν ἀνθρώπων, οἱ δποῖοι ἦσαν καταδικασμένοι εἰς θάνατον.

Ο Δαίδαλος, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰ ἀνάκτορα καὶ τὸν Λαβύρινθον καὶ ἐστόλισε τὴν πρωτεύουσαν μὲ φρούρια, ἀγάλματα καὶ κρήνας, ἥθελησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας. Εἶχε βαρυνθῆ τὸν ξένον τόπον καὶ μεγάλος του πόθος ἦτο νὰ ἐπανίδῃ τὴν ἀγαπημένην του πατρίδα.

Ο Μίνως ὅμως δὲν τοῦ ἔδωσε τὴν ἄδειαν νὰ φύγῃ, διότι ἐφοβεῖτο μήπως κτίσῃ καὶ διὰ τοὺς ἔχθρούς του ὅμοια φρούρια καὶ μάλιστα διέταξε νὰ φυλάττουν καλὰ τοὺς λιμένας τῆς Κρήτης, διὰ νὰ μὴ φύγῃ κρυφίως ὁ Δαίδαλος.

Νύκτα καὶ ἡμέραν ἐσκέπτετο ὁ Δαίδαλος μὲ ποῖον τρόπον θὰ ἡδύνατο νὰ φύγῃ. Ἀφοῦ ἡ θάλασσα ἦτο κλειστή, ἐσκέφθη νὰ φύγῃ διὰ τοῦ ἀέρος. Ἀπεφάσισε τότε νὰ κατασκευάσῃ πτέρυγας καὶ νὰ πετάξῃ!

Ἐκλείσθη λοιπὸν εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ υἱοῦ του κατεσκεύασε κρυφίως πτέρυγας, τὰς δποίας ἐκόλλησε μὲ κηρὸν καὶ θὰ τὰς ἐστερέωνεν ἐπάνω εἰς

τούς ὄμους του. Κατεσκεύασε καὶ διὰ τὸν υἱόν του ἄλλο ἐν ζεῦγος. Καὶ μίαν ἡμέραν, πολὺ πρωί, ἀνέβηκαν εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ γειτονικοῦ λόφου καὶ ἤτοι μάσθησαν νὰ πετάξουν. Ὁ Δαίδαλος ὑπενθύμισεν εἰς τὸν υἱόν του τὰς συμβουλάς, τὰς ὁποίας τοῦ εἶχε δώσει προηγουμένως :

— Παιδί μου, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ καὶ μὲ τὴν θέλησιν καὶ ἐπιμονήν μας κατεσκευάσαμεν τὰ θαυμαστὰ αὐτὰ πτερά. Πρέπει ὅμως νὰ εἴμεθα φρόνιμοι εἰς τὸ ταξίδιόν μας. Πρόσεχε, παιδί μου. Μήτε πολὺ ὑψηλὰ νὰ πετᾶς, μήτε πολὺ χαμηλά. Μὴ βιάζεσαι καὶ πάντοτε νὰ ἀκολουθήσεις ἐμέ.

‘Ο “Ικαρος καὶ πάλιν ὑπεσχέθη εἰς τὸν πατέρα του, ὅτι θὰ φυλάξῃ τὰς συμβουλάς. “Ηνοιξαν τότε τὰς πτέρυγάς των, ἔλαβον φόραν καὶ ἐρρίφησαν πρὸς τὰ ἐμπρός μὲ δύναμιν. Τί χαρά ! Εἶχαν σωθῆ ἀπὸ τὴν φυλακὴν καὶ εἰς ὀλίγον διάστημα θὰ ἥσαν εἰς τὴν ἀγαπητήν των πατρίδα.

‘Ο “Ικαρος ὅμως, ὕστερα ἀπὸ μερικὰς ὥρας, εἶχε λησμονήσει τὴν ὑπόσχεσίν του. ‘Ανέβαινεν ὑψηλὰ καὶ ἐπέτα πολὺ γρήγορα. ‘Ο ἥλιος ἤρχισε νὰ λειώνῃ τὸν κηρόν, τὰ πτερά τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἔξεκολλοῦσαν καὶ μετ’ ὀλίγον δ ‘Ικαρος ἤρχισε νὰ πίπτῃ βαρύς εἰς τὴν θάλασσαν. ‘Ο δυστυχῆς Δαίδαλος δὲν ἐπρόφθασε νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀπερίσκεπτον υἱόν του. Κατέβη τότε εἰς τὴν παραλίαν, ὅπου εἶδε τὸ πτῶμά του. Τὸ ἔθαψεν ἐκεῖ μὲ δάκρυα καὶ θρήνους καί, ἀφοῦ ἔκλαυσεν ἐπὶ ἡμέρας, ἔξηκολούθησε τὸ ταξίδιόν του πικραμένος.

“Οταν ἔφθασεν εἰς Ἀθήνας, ἐγονάτισεν, ἐφίλησε τὸ χῶμα τῆς πατρίδος καὶ ἐδόξασε τὸν θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν του. ‘Αλλ’ ἦτο ἀπαργγόρητος διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ υἱοῦ του.

‘Η νῆσος, ὅπου ἐτάφη δ ‘Ικαρος, ὧνομάσθη ἔκτοτε ‘Ικαρία. Καὶ ἡ θάλασσα ἐκείνη, ὅπου ἐπνίγη, φένομάσθη ‘Ικαρίου πέλαγος.

Σ. Δουφεξῆς (Διασκευὴ)

65. Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΜΙΔΑ

Τὸν παλαιὸν καιρὸν ἦτο κάποιος βασιλεὺς, ὁ ὅποῖος ἐλέγετο Μίδας. Ἡτο δὲ πλουσιώτερος βασιλεὺς τοῦ κόσμου. Δὲν ἦτο ὅμως εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ πλούτη του καὶ ἥθελε νὰ ἀποκτήσῃ καὶ ὅλα.

"Οταν ἔβασίλευεν ὁ ἥλιος καὶ ἔβλεπε χρυσᾶ τὰ σύννεφα εἰς τὸν οὐρανόν, ἔλεγεν :

— "Ἄχ, καὶ νὰ ἥσαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ σύννεφα χρυσάφι καὶ τὸ χρυσάφι αὐτὸ νὰ ἥτο ὅλον ἴδικόν μου !...

Εἶχε καὶ μιαν θυγατέρα, τὴν ὅποιαν ἡγάπα ὅσον καὶ τὸν χρυσόν. Ἐκείνη ὅμως ἡγάπα πολὺ τὰ λουλούδια. Κάθε τόσον ἔκαμνεν ὠραίας ἀνθοδέσμας καὶ τὰς προσέφερεν εἰς τὸν πατέρα της. Ἀλλὰ ἐκεῖνος ἀνεστέναζε βαθέως καὶ ἔλεγεν :

— "Αν ἥσαν χρυσᾶ τὰ λουλούδια σου, πόσον περισσότερον θὰ ἔξιζαν !

Μίαν ἡμέραν ἐκάθητο ὁ Μίδας εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ παλατίου του καὶ ἐσυλλογίζετο πῶς θὰ πληθύνῃ τοὺς θησαυρούς του. Ἐξαφνα βλέπει εἰς τὸ κατώφλιον ἕνα ξένον, ὁ ὅποῖος ἐκοίταζε μὲ θαυμασμόν. Τὸν ἤκουσε δὲ νὰ λέγῃ :

— Τί πλουσία καὶ χρυσοστόλιστος αἴθουσα ! Ἐδῶ μέσα καὶ αὐτὸς ὁ Ζεὺς θὰ ἐκάθητο μὲ εὐχαρίστησιν ! Εύτυχισμένε βασιλεῦ, ποὺ τίποτε δὲν σου λείπει...

— "Ἐχεις λάθος ! εἶπε μὲ στεναγμὸν ὁ Μίδας. Ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία μου, δὲν τὸ ἔχω.

— Καὶ ποῖον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία σου ; ἐρωτᾷς ὁ ξένος.

— Θέλω δὲ τι ἐγγίζω νὰ γίνεται χρυσάφι ! ἀποκρίνεται ὁ βασιλεὺς.

— Δὲν πιστεύω νὰ τὸ λέγης σοβαρά ! εἶπεν ὁ ξένος. Ἐγὼ

εῖμαι εἰς ἀπὸ τοὺς θεούς, τὸν ὅποιον ἔχεις πολὺ εὐχαριστήσει. Ὡλέθον λοιπὸν νὰ σου κάμω ὅ,τι μοῦ ζητήσῃς. Εἰπέ μου, τί θέλεις ἀπὸ ἐμέ;

— Θέλω ὅ,τι ἐγγίζω νὰ γίνεται χρυσάφι, εἶπε πάλιν ὁ Μίδας.

— Ἀς γίνη τὸ θέλημά σου. Ἀπὸ αὔριον τὸ πρωὶ ὅ,τι καὶ ἀν ἐγγίζης θὰ γίνεται χρυσός.

“Ολην τὴν νύκτα ὁ φιλάργυρος βασιλεὺς δὲν ἐκοιμήθη. Δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν πότε νὰ ἐξημερώσῃ διὰ νὰ ἀρχίσῃ τὸ θαῦμα.

Καὶ μόλις εἶδεν ἀπὸ τὸ παράθυρόν του νὰ ροδίζῃ ἡ ἀνατολή, ἐσηκώθη βιαστικὰ ἀπὸ τὴν κλίνην του.

Καὶ ἀληθινὰ τὸ θαῦμα ἤρχισεν ἀμέσως. “Ο, τι ἥγγιζε μὲ τὰς χεῖράς του ἐγίνετο χρυσός.

Τρελλὸς ἀπὸ τὴν χαράν του, κατέβη εἰς τὸν κῆπον. Λουλούδια, κλαδιά, λαχανικά, καρποί, ὅσα καὶ ἀν ἥγγιζεν, εὐθὺς ἐγίνοντο ὀλόγχυρα.

‘Απὸ τὸν κῆπον ὁ βασιλεὺς ἀνέβη εἰς τὴν τραπεζαρίαν. ‘Τστερα ἀπὸ δλίγην ὥραν ἦλθε καὶ ἡ κόρη του εἰς τὴν τραπεζαρίαν. Καὶ καθὼς εἶδε τὰ λουλούδια χρυσωμένα, εἶπεν :

— “Ω, τί ἄσχημα λουλούδια! Καμμίαν γλυκεῖαν εὐωδίαν δὲν ἔχουν!

— Δὲν ἥξεύρεις τί λέγεις. Κάθισε τώρα νὰ φάγωμεν! τῆς λέγει ὁ πατέρος της.

‘Αλλὰ πῶς ἥτο δυνατὸν νὰ φάγῃ, ἀφοῦ ὅ,τι ἥγγιζεν ἐγίνετο χρυσός;

Τότε ἐνόησε τὸ κακόν, ποὺ ἔπαθε, καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ :

— Δυστυχία μου! Πῶς θὰ ζήσω τώρα;

— Τί ἔχεις, πατέρα μου; τοῦ λέγει τρομαγμένη ἡ κόρη του καὶ τρέχει νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ.

“Ηνοιξε καὶ ἐκεῖνος τὴν ἀγκάλην του. Ἀλλὰ μόλις τὴν ἥγγισεν, ἔγινεν ἡ κόρη του δλόχρυσον ἄγαλμα.

‘Ο Μίδας, καθὼς εἶδε τὴν κόρην του, ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ :

— Ἀκριβή μου κόρη, ἐγὼ μὲ τὴν ἀπληστίαν μου σὲ ἐσκότωσα. Ἡς ἦτο δυνατὸν νὰ σὲ ἵδω πάλιν ζωντανήν, νὰ ἀκούσω τὴν φωνήν σου, καὶ ἀς γίνω ὁ πλέον πτωχὸς ἀνθρωπος τοῦ κόσμου.

Τότε παρουσιάσθη πάλιν ὁ ξένος καὶ τοῦ λέγει :

— Βλέπω, πώς ἡ καρδία σου δὲν ἔχει παραδοθῆ ὀλόκληρος εἰς τὸν χρυσόν, ἀφοῦ τόσον ἀγαπᾶς τὴν κόρην σου. Ἐλπίζω, ὅτι ἔμαθες τώρα, ὅτι τὰ πλούτη δὲν εἶναι ἡ μεγαλύτερα εὐτυχία διὰ τὸν ἀνθρωπὸν. Πήγαινε εἰς τὸν ποταμὸν νὰ φέρης νερὸν νὰ ραντίσῃς ὅσα πράγματα θέλεις νὰ γίνουν πάλιν ὅπως ἦσαν πρότερον.

“Ετρεξε τότε ἀμέσως ὁ Μίδας καὶ ἔφερε νερόν. Καὶ πρῶτον ἐρράντισε τὴν κόρην του. Ἀμέσως ἔλαβε ζωὴν ἐκείνη. Κατέβη τότε μαζί της εἰς τὸν κῆπον καὶ ἐρράντισαν τὰ ἄνθη, τὰ δένδρα, τοὺς καρποὺς καὶ κάθε τί, τὸ ὅποιον εἶχεν ἔγγισει μὲ τὰς χεῖράς του ὁ φιλάργυρος βασιλεύς. “Ολα ἔγιναν ὅπως ἦσαν καὶ πρίν.

Ἐπέρασαν πολλὰ ἔτη καὶ ὁ Μίδας διηγεῖτο τὸ πάθημά του εἰς τοὺς μικροὺς ἐγγύόνους του καὶ ἔλεγεν εἰς αὐτούς :

— Τὰ ξανθά σας μαλλιά, παιδάκια μου, ἀξίζουν περισσότερον καὶ ἀπὸ τὸ λαμπρότερον χρυσάφι.

Κατὰ I. Σχραντίδην

66. ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ

‘Ο Δάμων καὶ ὁ Φιντίας ἦσαν στενοί καὶ εὐλικρινεῖς φίλοι. Τόσον δὲ ἡ φιλία των ἦτο μεγάλη, ὥστε οἱ ἀρχαῖοι παρέβαλλον αὐτὴν πρὸς τὴν μυθολογουμένην φιλίαν τοῦ Ὁρέστου καὶ τοῦ Πυλάδου, τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Πατρόκλου.

Λέγουν συνήθως, ὅτι, ὅπως ὁ χρυσὸς δοκιμάζεται εἰς τὸ πῦρ, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ φιλία δοκιμάζεται εἰς τὰς δυστυχίας. Παράδειγμα ἀξιοσημείωτον τούτου ἔδωκαν οἱ δύο φίλοι. Ὁ εἰς ἐκ τούτων, ὁ Φιντίας, ἔτρεφε πάθος κατὰ τοῦ τυράννου τῆς πατρίδος του. Πατρίς του ἦσαν αἱ Συρακοῦ-

σαι. Τύραννος δὲ τῆς πατρίδος του ἥτο τότε ὁ Διονύσιος.

Πρὸς τὸν Διονύσιον λοιπὸν τοῦτον κατηγγέλθη ὁ Φιντίας καὶ κατεδικάσθη ὑπ’ αὐτοῦ εἰς θάνατον. “Οταν ἔμελλε νὰ γίνῃ ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς, ὁ Φιντίας ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν τύραννον νὰ ἀναβληθῇ αὕτη ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκογένειάν του διὰ σπουδαῖα οἰκογενειακὰ καθήκοντα.” Εδιδε δὲ ὡς ἐγγυητήν του τὸν φίλον του Δάμωνα.

‘Ο Δάμων μὲ μεγάλην προθυμίαν ἐδέχθη νὰ ἐγγυηθῇ ὅπως ὑπαστῆ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ἀν δὲ φίλος του Φιντίας δὲν ἐπανήρχετο ἐντὸς τῆς προθεσμίας.

‘Ο Διονύσιος ἐξεπλάγη διὰ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Δάμωνος πρὸς τὸν Φιντίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἐπεθύμει νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ καταδίκου, ἔδωκε τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν. Τοιουτοτρόπως, ἀντὶ τοῦ Φιντίου, ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Δάμων.

‘Ο Φιντίας μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐτακτοποίησε τὰς ὑποθέσεις του καὶ ἐξεκίνησε νὰ ἐπιστρέψῃ ἐγκαίρως. ‘Αλλὰ καθ’ ὅδὸν τὸν εὗρε ραγδαιοτάτη βροχή, ἡ ὅποια παρέσυρε τὴν γέφυραν ἐνὸς ποταμοῦ, ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἥτο ὑποχρεωμένος νὰ περάσῃ. “Ενεκα τούτου ἥτο ἀδύνατον νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς κατὰ τὴν προθεσμιαν.

Μεγίστη ἀγωνία κατεῖχε τὸν Φιντίαν διὰ τοῦτο. ‘Η ὥρα παρήρχετο καὶ ὁ τύραννος δὲν θὰ ἀνέβαλλε τὴν ἐκτέλεσιν. Τέλος, ἀπελπισθείς, ἐρρίφθη εἰς τὸν ποταμόν. Μετὰ πάλην λυσσώδη ἐναντίον τῶν κυμάτων, κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἀντιπέραν ὅχθην ἐξηντλημένος, τραυματισμένος καὶ σχεδὸν γυμνός. Τρέχει ὅσον δύναται διὰ νὰ προφθάσῃ. ‘Ο ἥλιος ἐπλησίαζε νὰ δύσῃ. Δὲν ὑπελείποντο εἰμὴ δλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας.

‘Ο τύραννος, ἐπειδὴ δὲν ἐνεφανίσθη ὁ Φιντίας εἰς τὴν προθεσμίαν, ἀπὸ ὅργην καὶ μῆσος διὰ τὴν ἀπάτην, διατάσσει ἀμέσως νὰ ὀδηγηθῇ ὁ Δάμων εἰς τὸν τόπον τῆς ἑκτελέσεως τῶν θανατικῶν ποινῶν.

Εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Δάμωνος οὐδὲν σημεῖον λύπης ἢ ἀγανακτήσεως διεκρίνετο. “Ολοι ἔκπληκτοι παρετέρουν αὐτὸν εὕθυμον νὰ προτρέπῃ τοὺς δημίους νὰ ἐπισπεύσουν τὸ ἔργον καὶ νὰ λέγῃ εἰς αὐτοὺς, ὅτι ὁ Φιντίας δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πλέον. Οἱ δήμιοι ἀμέσως ἡρχισαν τὸ ἔργον των καὶ ἡτοιμάζοντο νὰ ἀποκεφαλίσουν τὸν Δάμωνα, ὁ δὲ λαὸς ἐλυπεῖτο καὶ ἥγανάκτει, ὅταν αἴφνης ἀκούεται μία φωνή :

— Σταθῆτε! Σταθῆτε!

“Ολοι ἐστράφησαν πρὸς τὸ μέρος, ἀπὸ τὸ δποῖον προήρχετο ἡ φωνή. Βλέπουν μὲν ἔκπληξιν ἡμίγυμνον τὸν Φιντίαν νὰ ἔρχεται τρέχων, ἀσθμαίνων. Οἱ δήμιοι στέκονται ἀκίνητοι, μὲ γυμνὰ τὰ ἔιφη εἰς τὰς χεῖράς των.

‘Ο Φιντίας διασχίζει τὸ πλῆθος, ρίπτεται εἰς τὸ μέσον τῶν ξιφῶν καὶ ἀτάραχος στρέφει εἰς τοὺς δημίους τὸν τράχηλόν του, ἐνῷ συγχρόνως ἐναγκαλίζεται τὸν Δάμωνα. Οἱ δύο φίλοι ἀσπάζονται ὁ εἰς τὸν ἄλλον μὲ δάκρυα. Τὸ πρωτοφανὲς τοῦτο θέαμα συγκινεῖ βαθύτατα τὰς καρδίας τοῦ πλήθους καὶ δάκρυα συμπαθείας ρέουν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων.

‘Ο τύραννος πληροφορεῖται τὸν ἔρχομό τοῦ Φιντίου καὶ προσκαλεῖ τοὺς δύο φίλους ἐνώπιόν του. Συγκινεῖται ἀπὸ τὴν ἡρωικὴν φιλίαν των καὶ ἀναιρεῖ ἀμέσως τὴν ἀπόφασίν του. Αφήνει ἐλευθέρους καὶ τοὺς δύο φίλους, μὲ τὴν παράκλησιν νὰ προσλάβουν καὶ αὐτὸν ὡς τρίτον φίλον.

Κατά I Σχραντίδην

67. Η ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ

“Η Ἀγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. Ὄταν αὐτὴ ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν. Οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἐκινδύνευον, ἡρώτησαν τὸ μαντεῖον, τί ἔπρεπε νὰ πράξουν, διὰ νὰ νικήσουν καὶ νὰ σωθοῦν.

Τὸ μαντεῖον ἀπήντησεν, ὅτι τότε μόνον θὰ νικήσουν καὶ θὰ σωθοῦν οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν αὐθορμήτως θυσιασθῇ κάποιος ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

“Η εὐγενὴς βασιλόπαις” Ἀγραυλος, συναισθανομένη σφοδρὰν τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν χρησμὸν καὶ νὰ θυσιάσῃ αὐθορμήτως τὴν

ζωὴν της διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Ἀναβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος αὐτῆς ἀφόβως κατακρημένεται, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου της δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα της.

Εὔγνωμονες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἡρωικὴν αὐτὴν θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, ἐπειδὴ ἥθελον νὰ διαιωνίσουν τὴν μνήμην της, ἔωρταζον ἔκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας μίαν ἑορτήν, τὴν ὅποιαν ἐκάλεσαν Ἀγραύλεια. Ἀνήγειραν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἡρωίδος, ναόν, ἐντὸς τοῦ ὅποιου ὅλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν ὥρκίζοντο, ὅτι θὰ ὑπερασπίζουν μέχρι τῆς τελευταίας πνοῆς τοὺς συμπολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των καὶ τοὺς νόμους της.

Ίδού καὶ ὁ ὄρκος τῶν νέων :

« Δὲν θέλω ποτὲ καταισχύνει τὰ ὅπλα τῆς πατρίδος. Δὲν θέλω ποτὲ ἐγκαταλείψει εἰς τὴν μάχην τὴν τάξιν καὶ τὸν παραστάτην μου. Θὰ ἀγωνίζωμαι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θὰ τιμῶ καὶ θὰ ὑπερασπίζω τὰ ιερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς φρονίμως κρίνοντας καὶ θὰ εἴμαι εὐπειθὴς εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, καταδιώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ θεοὶ ἀς εἶναι μάρτυρες τούτων ».

Κατὰ Λέοντα Μελᾶν

68. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΔΡΟΥ

Τὴν παραμονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, παραμονὴν τῆς Ἐθνικῆς μας ἑορτῆς, ὁ διδάσκαλος μᾶς ἔλεγε :

— Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους, παιδιά, οἱ Ἀθηναῖοι ἔζων ύπὸ βασιλεῖς. "Οταν ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ Κόδρος, οἱ Δωριεῖς εἰσβαλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἥπειλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ο δὲ χρησμὸς ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἃν ἀπέφευγον νὰ βλάψουν τὴν ζωὴν τοῦ Κόδρου.

Ο Κόδρος, μαθὼν τὸν χρησμόν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζωήν, πρὸς σωτηρίαν τῆς ἀγαπητῆς πατρίδος του.

"Οθεν, ἀφοῦ ἐνεδύθη ὡς χωρικός, προσέρχεται ἄγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν. Ἐκεῖ δέ, προκαλῶν τοὺς στρατιώτας, ἥλθεν εἰς φιλονεικίαν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπληγώθη καιρίως. Τοιουτορόπως κατώρθωσε νὰ ἀποθάνῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Δωριεῖς, ὅταν ἔμαθαν, ὅτι ὁ φονευθεὶς χωρικὸς ἦτο ὁ βασιλεὺς Κόδρος καὶ ὅτι, κατὰ τὸν χρησμόν, ἡ ἐπιτυχία των ἔματαιώθη, ἀπηλπίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν. Αἱ δὲ Ἀθηναὶ ἐσώθησαν.

Μεγίστη εἶναι, παιδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, ἡ δῆναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος ! Διὰ τοῦτο πιστεύω, ὅτι τὴν ὑπὲρ πατρίδος γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς τοῦ Κόδρου ἐπροκάλεσεν ἡ πατριωτικὴ θυσία τῆς Ἀγραύλου, ποὺ εἶχε γίνει προηγουμένως.

Κατὰ Λέοντα Μελᾶν

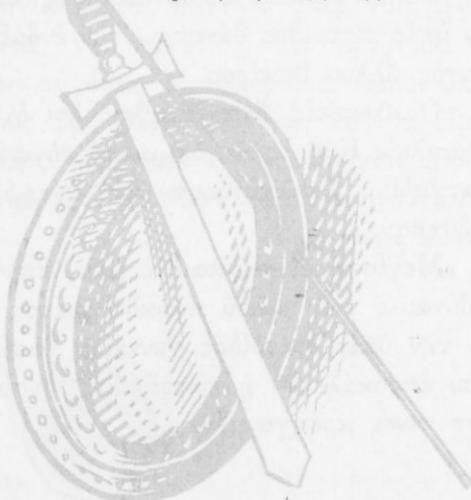
69. ΔΟΞΑ

Δόξα στὸ πνεῦμα τῶν Ἀρχαίων,
παγκόσμιον φωτὸς πηγήν !
Δόξα στὰ ὅπλα ἥρώων νέων,
ποὺ λύτρωσαν αὐτὴν τὴν γῆν !

Μ' ἐκείνων τὴν χρυσῆν σοφίαν,
μὲ τούτων τὴν ἀγίαν ὁρμήν,
νέαν ἀς πλάσωμεν ἴστορίαν,
γεμάτην δόξαν καὶ τιμῆν.

Ἐμπρός, στῶν ἔργων τὸν ἀγῶνα !
Ἐκεῖ εἴν' ὁ πύρινος παλμός.
Ἐκεῖ τῆς νίκης ἡ κορώνα
κι ἀθανασίας ἀσπασμός.

Ἀριστομένης Προβελέγγιος

70. Ο ΚΡΟΙΣΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΛΩΝ

‘Ο Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίνην, τόσον πλούσιος ἦτο, ὡστε τὰ πλούτη του εἶχον γίνει παροιμιώδη. ‘Υπερηφανευόμενος δὲ διὰ τοὺς ἀπείρους θησαυρούς του, ἐνόμιζεν, ὅτι ἦτο ὁ εὐτυχέστερος ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται, ὅτι ὁ Σόλων, εἰς ἑκ τῶν ἐπτά σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου, μετέβη εἰς τὰς Σάρδεις, πρωτεύουσαν τῆς Λυδίας, πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθύπλουτου τούτου βασιλέως.

‘Ο Κροῖσος ἐνόμιζεν, ὅτι τὰ πλούτη του ἥθελον θαμβώσει τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου “Ελλη-

νος. Ἐφοῦ λοιπόν, κατὰ διαταγήν του, ἐδείχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα ὅλοι οἱ μεγάλοι θησαυροί του, ἡρώτησε τὸν Ἑλληνα σοφόν, ἵν εἶγνώρισε ποτὲ ὅλον εὔτυχέστερον αὐτοῦ.

Ο Σόλων ἀπεκρίθη, ὅτι ἔγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὁ ὄποιος, ἀφοῦ ἔζησεν ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει καὶ ἀνέθρεψε καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξως, μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

Ο Κροῖσος δυσαρεστηθείς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρει τὴν εὔτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἡρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτόν, ἐὰν μετὰ τὸν Τέλλον ἔγνώρισεν ὅλον εύδαιμονέστερον.

— Ναί, ἀπήντησε καὶ πάλιν ὁ Σόλων. Ἔγνώρισα τοὺς Ἀργείους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα. Αὐτοὶ ἐτιμήθησαν καὶ ἐθαυμάσθησαν παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικήν των ἀγάπην καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γραῖαν μητέρα των ἀξιέπαινον ἀφοσίωσίν των. Καὶ ἀπέθανον θάνατον γλυκύτατον καὶ ἀλυπον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

Ο ὑπερήφανος Κροῖσος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν :

— Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάσσεις καὶ ἐμὲ μεταξὺ τῶν εὔτυχῶν ἀνθρώπων τῆς γῆς;

Ο Σόλων, ὁ ὄποιος ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον, ὅτι τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἄδηλον καὶ διὰ τοῦτο κανεὶς δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται διὰ τὴν παροῦσαν εὔτυχίαν του. Εὔδαιμων δὲ ἀληθῶς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὄποιος τελειώνει εύδαιμόνως τὸν βίον του. Διότι ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου δύοιαζει πρὸς τοὺς ἀγῶνας. "Οπως, πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγών, κανένα δὲν στεφανώνομεν οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, τοιουτοτρόπως κανένα δὲν πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ βίου του.

Οι σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σωφρονίσουν τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν τόσον αὐτόν, ὥστε

δυσαρεστημένος ἐδίωξεν ἀπὸ τὴν αὐλήν του τὸν σοφὸν τῆς Ἐλλάδος.

‘Η ὑπερηφάνεια ὅμως καὶ τὰ πλούτη τοῦ Κροίσου ἔσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον αὐτόν, ὁ Κροῖσος, νικηθεὶς ἀπὸ τὸν Κῦρον, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν πρωτεύουσάν του, τὰς Σάρδεις, καὶ ὅλους τοὺς θησαυρούς του. Συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του, διότι ὁ Κῦρος διέταξε νὰ τὸν καύσουν ζωντανὸν ἐνώπιόν του.

‘Ο σωρὸς τῶν ξύλων ἡτοι μάσθη καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ’ αὐτοῦ.

‘Αλλ’ ἐνῷ ἐπρόκειτο νὰ ἀνάψουν τὸ πῦρ, ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος καὶ ἐφώναξεν εἰς τὴν ἀπελπισίαν του τρίς :

— Σόλων !, Σόλων !, Σόλων !

‘Ο Κῦρος τότε ἡρώτησε, ποῖος ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὄποιον ὁ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο.

‘Ο Κροῖσος ἀμέσως διηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν του καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὄποιούς ἀπὸ τὸν “Ἐλληνα ἐκεῖνον εἶχεν ἀκούσει. ‘Ο Κῦρος συνησθάνθη ὅλην τὴν ὁρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, ἀφοῦ μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροίσου ἐπεβεβαίωνε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν. Φοβηθεὶς δὲ μήπως κάποτε καὶ αὐτὸς δυστυχήσῃ, συνῆλθεν εἰς ἔαυτὸν καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ καταβιάσουν τὸν Κροῖσον ἀπὸ τὴν πυρὰν καὶ νὰ τοῦ χαρίσουν τὴν ζωήν.

Τοιουτοτρόπως ὁ σοφὸς Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἐσώσε καὶ τὸν Κῦρον ἐσωφρόνισε.

Κατὰ Λέοντα Μελᾶν

71. ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΤΟΥ ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ

Πρὶν ἀκόμη ἐκστρατεύσουν οἱ Πέρσαι κατὰ τῆς Ἐλάδος, τὴν Θράκην κατεῖχον οἱ Δόλογγοι.

Οἱ Δόλογγοι ἦσαν λαὸς ἑλληνικός. Οἱ πέριξ ὅμως βάρβαροι λαοὶ τοὺς ἐπίεζον καὶ τοὺς ἐπολέμουν. Διὰ τοῦτο ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, διὰ νὰ ἐρωτήσουν πῶς θὰ ἡμποροῦσαν νὰ σωθοῦν.

Τὸ μαντεῖον ἔδωκε τὸν ἔξῆς χρησμόν :

« Ἐξέλθετε ἀπὸ τὸν νοὸν καὶ βαδίζετε. Εἰς τὸν δρόμον προσέχετε ποῖος θὰ σᾶς καλέσῃ καὶ θὰ σᾶς φιλοξενήσῃ. Τοῦτον λάβετε ως ἀρχηγὸν καὶ θὰ σωθῆτε ».

Οἱ Δόλογγοι διέβησαν τὴν ἱερὰν ὁδὸν καὶ ἐφθασαν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἡρχισαν νὰ περιέρχωνται τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως καὶ νὰ στρέφουν τὰ βλέμματα πρὸς ὅλας τὰς κατεύθυνσεις.

Παρετήρουν νὰ εὔρουν ἀνοικτὴν θύραν κάποιας φιλοξένου οἰκίας, νὰ ἴδουν ἄνθρωπον νὰ τοὺς χαιρετίσῃ ως φίλος. Ἐπερίμεναν νὰ ἴδουν, ἀν θὰ ἐκπληρωθῇ ὁ χρησμός.

Κατὰ τύχην, ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἵστατο εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας του δ Μιλτιάδης, δ φρόνιμος καὶ εὐγενῆς υἱὸς τοῦ πλουσίου Κυψέλου. « Οταν τοὺς εἶδεν, ἐνόησεν ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν των, δτὶ ἦσαν ξένοι, ἐκάλεσεν αὐτοὺς ἐντὸς τῆς οἰκίας του καὶ τοὺς ἐφιλοξένησε μὲ πολλὴν εὐγένειαν.

Οι Δόλογγοι ἔχαρηκαν πολύ. Ἐμέσως ἐδήλωσαν τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὅποιαν ἥλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ παρεκάλεσαν θερμῶς τὸν Μιλτιάδην νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ, νὰ δεχθῇ δηλαδὴ νὰ γίνη βασιλεὺς των.

Τοιουτοτρόπως ὁ Μιλτιάδης, ἀγαπητὸς εἰς τοὺς θεοὺς διὰ τὴν φιλοξενίαν του, ἔγινε κύριος ὥραίας ἑλληνικῆς χώρας, τῆς Χερσονήσου.

Στέλιος Σπερχάτσας

72. Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΕΞΟΡΙΖΕΤΑΙ

Οι ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι, ὅταν ὑπώπτευον, ὅτι κάποιος ἐκ τῶν πολιτῶν ἤδυνατο νὰ γίνη τύραννος, διότι ἀπέκτα πολλὴν δύναμιν, ἔξωριζον αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἔτη.

Ἡ ἔξορία αὕτη ἐλέγετο ἔξοστρακισμός, ἐγίνετο δὲ κατὰ τὸν ἔξης τρόπον :

Ἐκαστος πολίτης, ἀφοῦ ἐλάμβανεν ἐν τεμάχιον κεράμου, τὸ ὅποιον ἐλέγετο ὀστρακον, ἔγραφεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ πολίτου, τὸν ὅποιον ἤθελε νὰ ἔξορίσουν. Καὶ ἔφερεν αὐτὸ εἰς ἕνα τόπον τῆς ἀγορᾶς, ὁ ὅποιος ἦτο φραγμένος γύρω μὲ κιγκλίδας.

Οι ἄρχοντες ἐμέτρουν πρῶτον τὸ πλῆθος τῶν ὀστράκων, τὰ ὅποια ἐπρεπε νὰ φθάνουν εἰς Ἑξ χιλιάδας, διὰ νὰ γίνη ὁ ἔξοστρακισμός.

Ἐπειτα ἔχωριζον τὰ ὀ-

νόματα ἔκάστου καὶ ἔξωρίζετο ἐκεῖνος, τοῦ ὅποίου τὸ ὄνομα
ἥτο γραμμένον εἰς τὰ περισσότερα ὅστρακα.

Οὗτος κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἔξορίας του εἶχε τὸ δι-
καίωμα νὰ λαμβάνῃ τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων του.

"Οταν ἐπρόκειτο νὰ ἔξοστρακισθῇ ὁ δίκαιος Ἀριστεί-
δης, παρουσιάσθη εἰς αὐτὸν ἀγράμματος χωρικός, ὃ ὅποιος
τοῦ ἔδωκεν ὅστρακον καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ τὸ ὄνο-
μα « Ἀριστείδης ».

'Ο Ἀριστείδης τότε ἤπόρησε καὶ τὸν ἡρώτησε :

— Τί κακὸν ἔπαθες ἀπὸ τὸν Ἀριστείδην ;

'Ο χωρικὸς ἀπήντησε :

— Τίποτε, οὔτε γνωρίζω μάλιστα τὸν ἄνθρωπον. 'Αλλ'
ἐνοχλοῦμαι νὰ ἀκούω νὰ τὸν ὄνομάζουν δίκαιον.

Ταῦτα ἀφοῦ ἤκουσεν ὁ Ἀριστείδης δὲν εἶπε τίποτε,
ἀλλ' ἔγραψε τὸ ὄνομά του εἰς τὸ ὅστρακον καὶ τὸ ἔδωκεν
εἰς τὸν χωρικόν.

'Ο Ἀριστείδης, ἐνῷ ἔξωρίσθη δὲν ἐκράτησε μῆσος
ἐναντίον τῆς πατρίδος του. "Οταν ἀνεχώρει ἀπὸ τὰς Ἀθή-
νας, ὑψώσε τὰς χεῖράς του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε :

— Εὕχομαι ἡ πατρίς μου νὰ είναι τόσον εύτυχής, ὥστε
ποτὲ νὰ μὴ λάβῃ τὴν ἀνάγκην μου.

Κατὰ I. Σαραντίδην

73. Ο ΚΛΕΑΝΘΗΣ

"Εζη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐν Ἀθήναις ἔνας νέος, Κλεάνθης καλούμενος. Ὁ Κλεάνθης ἦτο πτωχότατος. Οὔτε γονεῖς εἶχεν, οὔτε συγγενεῖς, οὔτε κανὲν κτῆμα.

'Εκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο εἰς τὰς Ἀθήνας ἔνας περίφημος διδάσκαλος, Ζήνων ὀνομαζόμενος. Ὁ Κλεάνθης ἤκουε περὶ αὐτοῦ πολλὰ καὶ καλὰ καὶ ἐπεθύμει πολὺ νὰ γίνη μαθητής του. Ἀλλὰ πῶς, ἀφοῦ δὲν εἶχε νὰ φάγῃ καὶ ἔπρεπε νὰ ἐργάζεται, διὰ νὰ κερδίζῃ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον;

Ἐνῷ εύρισκετο εἰς τοιαύτην στενοχωρίαν, ἀπεφάσισε νὰ ἐργάζεται τὴν νύκτα καὶ νὰ σπουδάζῃ τὴν ἡμέραν. Συνεφώνησε λοιπὸν μὲ ἔνα κηπουρὸν νὰ ἀντλῇ τὴν νύκτα νερὸν διὰ τὸν κῆπον αὐτοῦ καὶ μὲ μίαν γραῖαν γυναῖκα νὰ ἀλέθῃ σῖτον. Καὶ αὐτὸ ἔγινε. Τὴν νύκτα εἰργάζετο, ἐκέρδιζεν δλίγα χρήματα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του καὶ τὴν ἡμέραν ἐσπούδαζε πλησίον εἰς τὸν Ζήνωνα.

Τοιουτοτρόπως, ὑγιὴς καὶ φαιδρός, διήρχετο τὰς ἡμέρας του μὲ σπουδὴν καὶ προκοπήν.

Οἱ ἀνθρωποι ἔγνωριζον, ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο πολὺ πτωχός. Ἔβλεπον ὅμως αὐτὸν νὰ σπουδάζῃ καὶ ἡπόρουν ποῦ εὔρισκε τὰ χρήματα. Ὑπωπτεύθησαν, ὅτι ἦτο πιθανὸν νὰ εὔρισκε τὰ χρήματα μὲ ὅχι τίμια μέσα καὶ κατήγγειλαν αὐτὸν εἰς τὸ δικαστήριον ὡς κακὸν ἄνθρωπον.

Ἅλθεν ἡ ἡμέρα τῆς δίκης καὶ ὁ Κλεάνθης παρουσιάσθη ἐνώπιον τῶν δικαστῶν.

— Πῶς κερδίζεις τὰ χρήματα καὶ σπουδάζεις; ἡρώτησαν οἱ δικασταί.

— Ἀντλῶ νερὸν τὴν νύκτα εἰς ἔνα κηπουρόν, εἶπεν ὁ Κλεάνθης, καὶ ἀλέθω σῖτον εἰς μίαν γραῖαν γυναῖκα καὶ κερδίζω.

“Οτε δὲ ἦλθον εἰς τὸ δικαστήριον ὁ κηπουρὸς καὶ ἡ γραῖα γυνὴ καὶ ἐμαρτύρησαν αὐτά, οἱ δικασταὶ ἐθαύμασαν τὴν φιλομάθειαν τοῦ Κλεάνθους καὶ τὸν ἐπήνεσαν. Ἡθέλον δὲ νὰ ἀνταμείψουν αὐτόν, ἀλλ’ ὁ διδάσκαλός του Ζήνων, ποὺ ἔμαθεν αὐτά, συνεκινήθη πολὺ καὶ τὸν παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐδῶ τώρα ὁ Κλεάνθης εἶχε καιρὸν νὰ σπουδάζῃ ὅσον ἐπεθύμει ἡ ψυχὴ του.

Κατά X. Παπαμᾶρκον

74. Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

Μετὰ τὴν μεγάλην νίκην τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς Πλαταιάς, ὁ ἔλληνικὸς στόλος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Παυσανίου, τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης, ἔπλευσεν εἰς τὴν Κύπρον. Ἐξεδίωξεν ἀπ' ἐκεῖ τοὺς Πέρσας καὶ κατόπιν κατηυθύνθη εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐκυρίευσε τὸ Βυζάντιον, ὅπου ἠχμαλώτισε πολλοὺς Πέρσας.

Παρὰ τούτων ἔμαθεν ὁ Παυσανίας τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς αὐλῆς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ὡς καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν μεγιστάνων.

Αἱ διηγήσεις αὗται κατετάραξαν τὸν μικρὸν νοῦν τοῦ Παυσανίου, ὁ ὅποῖς ἀπεφάσισε διὰ τὸ ἴδιον του συμφέρον νὰ θυσιάσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος του. Ἐσκέφθη νὰ γίνη γαμβρὸς τοῦ Ξέρξου, καὶ, ἀφοῦ ὑποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα, νὰ γίνῃ ἀπόλυτος ἄρχων αὐτῆς.

Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον, ἀπέλυσε μερικοὺς ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους, ἰσχυρισθείς, ὅτι ἐδραπέτευσαν, καὶ μὲ τούτους ἔστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ξέρξην. Μὲ τὴν ἐπιστολὴν ἔζήτει τὴν θυγατέρα τοῦ Ξέρξου εἰς γάμον καὶ ὑπέσχετο νὰ ὑποτάξῃ εἰς αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα.

Ο Ξέρξης ἐδέχθη τὴν πρότασιν τοῦ Παυσανίου καὶ ἤρχισε τὰς συνεννοήσεις μετ' αὐτοῦ διὰ τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκτοτε ὁ Παυσανίας ἐφόρει περσικὰς στολὰς καὶ ἐξήρχετο εἰς περίπατον ἀκολουθούμενος ἀπὸ Πέρσας δορυφόρους. Ἐλησμόνησεν, ὅτι ἦτο στρατηγὸς ἐλευθέρων ἀνδρῶν καὶ ἐφέρετο πρὸς τοὺς συμμάχους μὲ ἀπότομον τρόπον ὡς σατράπης.

Ἐνεκα τῆς διαγωγῆς του αὐτῆς, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς συμμάχους ἔφυγαν εἰς τὰς πατρίδας των, ἄλλοι δὲ ἐγκατέλειψαν

αύτὸν καὶ ἐτάχθησαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων.

Οἱ ἔφοροι τῆς Σπάρτης, μαθόντες τὴν διαγωγὴν τοῦ Παυσανίου, τὸν ἐκάλεσαν εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. "Οταν ἐπέστρεψεν οὗτος εἰς τὴν Σπάρτην, ἀπελογήθη καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχον ἀρκεταὶ ἀποδείξεις, ἡθωώθη.

'Αλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀθώωσίν του δὲν ἤθέλησεν ὁ Παυσανίας νὰ ἡσυχάσῃ. 'Εξηκολούθησε νὰ συνεννοῦται μὲ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν μὲ ἐπιστολάς, τὰς δποίας ἔστελλεν εἰς αὐτὸν μὲ δούλους. Μία τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν ἔπεσεν εἰς χεῖρας τῶν ἐφόρων, οἱ δποῖοι ἔσπευσαν νὰ τὸν συλλάβουν. 'Ο Παυσανίας ὅμως ἐπρόλαβε καὶ κατέφυγεν ὡς ἱκέτης εἰς τὸν ναὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τὸν δποῖον δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ τὸν ἀποσπάσουν διὰ τῆς βίας. Τότε οἱ ἔφοροι ἀφήρεσαν τὴν στέγην τοῦ ναοῦ καὶ ἔκτισαν τὴν θύραν του. Τοιουτοτρόπως ὁ Παυσανίας ἀπέθανε μετ' ὀλίγον ἐντὸς αὐτοῦ ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ τὴν πεῖναν.

Τόση δὲ ἦτο ἡ ἀγανάκτησις ὅλων τῶν Σπαρτιατῶν κατὰ τοῦ προδότου τῆς πατρίδος Παυσανίου, ὥστε αὐτὴ ἡ μήτηρ του Θεανὼ ἔθεσε τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τὴν τοίχισιν τῆς θύρας τοῦ ναοῦ.

Κατὰ I. Σαραντίδην

75. ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

‘Ο φιλόσοφος Διογένης συνεβούλευε τὴν ἀσκησιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοῦ. Ἐλεγε δέ, ὅτι καὶ αἱ δύο εἶναι ἀναγκαῖαι, διὰ νὰ καταστήσουν τὸν ἄνθρωπον ἐνάρετον.

— Εἶναι ἐντροπή, προσέθετεν, οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ ἀστοὶ νὰ περιορίζουν τὴν γαστέρα των καὶ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τὰς ἡδονάς, χάριν τῆς φωνῆς των καὶ τῆς σωματικῆς των

ύγειας, ήμεις δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς ὀρέξεις μας, χάριν τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συνάζονται, ἔλεγεν δὲ οὐδεὶς, ὅπου ὑπάρχουν πολλαὶ τροφαί· παρομοίως δὲ καὶ εἰς τὰ σώματα, τὰ πλήρη φαγητῶν, πολλαὶ ἀσθένειαι συσσωρεύονται.

Εἶναι ἀπόπον, ἔλεγεν ἀκόμη δὲ Διογένης, ἐνῷ καθ' ήμεραν παρακαλοῦμεν τὸν θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ ύγειαν, ήμεις νὰ πράττωμεν πᾶν ὅ, τι εἰς τὴν ύγειαν ἀντιβάίνει.

"Οταν εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου δὲ Ἀλέξανδρος ἐξελέγη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Ἀσίας, πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώπιόν του διὰ νὰ τὸν συγχαροῦν.

Μόνον δὲ Διογένης δὲν παρουσιάσθη. 'Αλλ' δὲ Ἀλέξανδρος, ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα προσωπικῶς, ἐπῆγεν δὲ οὐδεὶς πρὸς συνάντησίν του. Εὗρε δὲ αὐτὸν εἰς τὸ ἄλσος Κράνιον, ἐξηπλωμένον καὶ ἡλιαζόμενον.

— Εἶμαι δὲ Ἀλέξανδρος, δὲ βασιλεύς, τοῦ λέγει.

— Καὶ ἐγὼ εἶμαι δὲ Διογένης, ἀπαντᾷ δὲ φιλόσοφος.

— Επεθύμουν νὰ σου κάμω μίαν χάριν, τοῦ εἴπε πάλιν δὲ Ἀλέξανδρος· δὲν ἔχεις τίποτε νὰ μου ζητήσῃς:

— Εχω, ἀποκρίνεται δὲ Διογένης. Σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσῃς δλίγον, διότι μου ἐμποδίζεις τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Αὕτη εἶναι ή μόνη χάρις, τὴν δόποιαν σου ζητῶ.

— Ο Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ, ἐθαύμασε τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρετῆς τοῦ φιλοσόφου καὶ εἶπε:

— "Αν δὲν ἥμην Ἀλέξανδρος, θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἥμην Διογένης.

Κατὰ Λέοντα Μελάν

76. Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Μεταξύ τῶν πολλῶν προτερημάτων, τὰ όποια ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, ἵτο καὶ ἡ ἐγκράτεια. Πολὺ βασιλικώτερον ἔθεωρει δὲ Μέγας Ἀλέξανδρος τὸ νὰ νικᾷ τὰ πάθη του, παρὰ τοὺς ἐχθρούς του. Μὲ ἐγκράτειαν σωζόμεθα ἀπὸ πλῆθος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν καὶ ζῶμεν τῷ ὅντι βασιλικῶς ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ εἴμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν, παρὰ δοῦλοι τῶν τυράννων. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ εἴναι κανεὶς ἐλεύθερος, ἐὰν εἴναι δοῦλος τῶν παθῶν του καὶ κυριεύεται ὑπ' αὐτῶν.

"Οταν δὲ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ ἐκυρίευσε τὴν Μικρὰν Ασίαν, διώρισε βασίλισσαν τῆς Καρίας τὴν Ἀδαν, αὕτη, ὡς δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης της, ἔστελλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἥμέραν διάφορα φαγητά καὶ ζυμαρικά. Εἰς τὸ τέλος

τοῦ ἔστειλε καὶ τοὺς καλυτέρους μαγείρους καὶ ἀρτοποιούς της, ἐπειδὴ ἐνόμιζεν, ὅτι τοιουτοτρόπως ἥθελεν εὐχαριστησει τὸν εὐεργέτην της.

’Αλλ’ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὡραῖα φαγητὰ τῆς Ἀδας ἐγεύετο οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη. Εἶπεν, ὅτι πολὺ καλυτέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ παιδαγωγός του Λεωνίδας. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ πρωινὸς του περίπατος διὰ τὸ νοστιμώτατον γεῦμά του καὶ ἡ περὶ τὸ γεῦμά του ὀλιγοφαγία διὰ τὸ ὀρεκτικώτατον δεῖπνόν του.

’Ενῷ δὲ διήρχετο κάποτε μετὰ τοῦ ἵππικοῦ του διὰ μέσου ἔηρῶν καὶ ἀνύδρων τόπων, πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, βασιλέως τῆς Περσίας, ὑπέφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἵππεῖς του ἀπὸ δίψαν μεγίστην. Κατὰ καλὴν τύχην συνήτησαν μερικούς Μακεδόνας, οἵ διοῖοι ἔφερον μακρόθεν ὀλίγον ὄδωρ. Οἱ Μακεδόνες, ὅταν εἶδον τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον νὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ τὴν δίψαν, προθύμως τοῦ ἔδωκαν νὰ πίῃ. ’Ο Ἀλέξανδρος λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸ ὄδωρ, ἀλλὰ ὅταν ἔστρεψε τοὺς ὄφθαλμοὺς πρὸς τοὺς ἵππεῖς του καὶ παρετήρησεν, ὅτι τὸ ὄδωρ δὲν ἔξαρκεῖ δι’ ὅλους χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίσῃ εἰς τὰ διψῶντα χείλη του, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας. Εἶπεν, ὅτι δὲν ἀνέχεται αὐτὸς μὲν νὰ πίνῃ, οἱ δὲ Μακεδόνες του νὰ διψοῦν.

Τὴν ἐγκράτειαν αὐτὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐθαύμασαν οἱ στρατιῶται του καὶ, ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως καὶ τὴν δίψαν καὶ τοὺς κόπους καὶ, ἀφοῦ ἐμαστίγωσαν τοὺς ἵππους των, ἐφώναξαν :

— ’Εμπρός! ’Υπὸ τοιοῦτον ἀρχηγὸν οὔτε δίψαν οὔτε κόπους αἰσθανόμεθα. ’Αλλ’ οὔτε ὅτι εἴμεθα θηντοὶ πιστεύομεν.

Κατὰ Λέοντα Μελᾶν

77. ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗ ΛΕΟΝΤΟΣ

1. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχήν, δοῦλος τις, ὄνομαζόμενος Ἀνδροκλῆς, εἶχεν ἔνα πολὺ σκληρὸν κύριον. Οὗτος καθ' ἡμέραν τὸν ἔδερε καὶ τὸν ἐβασάνιζεν. Ὁ δοῦλος δὲν ἤδυνατο νὰ ὑποφέρῃ καὶ ἐδραπέτευσεν.

Εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους, τοῦτο ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον. Διὰ νὰ μὴ συλληφθῇ λοιπὸν ὁ δοῦλος καὶ φονευθῇ, ἐκρύβη εἰς ἔν δάσος, μέσα εἰς ἔν βαθὺ σπήλαιον.

Ἐνῷ ἦτο ἐκεῖ καὶ ἐσυλλογίζετο τί θὰ ἀπογίνη, βλέπει νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ σπήλαιον εἰς λέων.

— 'Αλλοίμονον! Εἴμαι χαμένος! ἐψιθύρισεν ὁ Ἀνδροκλῆς καὶ ἐπερίμενε τὸν θάνατον, ὡχρὸς ἀπὸ τὸν τρόμον του.

'Ο λέων, ὅταν εἶδεν ἄνθρωπον εἰς τὸ σπήλαιον, διευθύνεται κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτόν. Καί, ἀφοῦ τὸν ἐπλησίασεν, ἐστάθη, ὑψώσε τὸν ἔνα πόδα του καὶ τὸν προέτεινεν. Ὁ τρόμος ὁ ὄποιος κατέλαβε τώρα τὸν δυστυχῆ δοῦλον, ἦτο μέγας.

— Τώρα θὰ μὲ σχίσῃ, εἶπε. Καὶ ἐσιώπησεν.

'Αλλ' ὁ λέων δὲν τὸν ἔσχισεν. Ἐξηκολούθει νὰ κρατῇ τὸν πόδα του ὑψωμένον καὶ ἥρχισε νὰ λείχῃ αὐτόν. Τότε ὁ δοῦλος ἔλαβε θάρρος, παρετήρησε τὸν πόδα τοῦ λέοντος καὶ εἶδεν, ὅτι μία σκληρὰ ἄκανθα ἦτο ἐμπηγμένη εἰς αὐτὸν.

'Ο Ἀνδροκλῆς ἐνόησε τί ἔζητε ὁ λέων. Λαμβάνει λοιπὸν τὸν πόδα αὐτοῦ καὶ προσπαθεῖ μὲ πολλὴν προσοχὴν νὰ ἔξαγγῃ τὴν ἄκανθαν. Μόλις ἐπὶ τέλους τὴν ἔξήγαγεν, αἷμα πολὺ ἥρχισε νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὴν πληγήν, ἡ ὄποια ἐσχηματίσθη εἰς τὸν πόδα τοῦ λέοντος. Ὁ Ἀνδροκλῆς ἔπλυνε τὴν πληγὴν μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ ἔδεσεν αὐτὴν μὲ μίαν λωρίδα, τὴν ὄποιαν ἔσχισεν ἀπὸ τὰ ἐνδύματά του.

Τοῦτο ἐγίνετο καθ' ἡμέραν, μέχρις ὅτου ἐθεραπεύθη ἐντελῶς ὁ λέων.

’Απὸ τότε δὲ λέων ἡγάπησε πολὺ τὸν δοῦλον. Διὰ τοῦτο ἔξήρχετο εἰς κυνήγιον καὶ ἔφερε εἰς αὐτὸν δορκάδας, λαγούς, ἀρνία καὶ ἄλλα τοιαῦτα ζῷα, τὰ δέποια κατέθετε πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Ἀνδροκλέους. Ἐκάθητο ἐπειτα πλησίον του καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἐκοιμᾶτο εἰς τὸ σπήλαιον.

Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ἔζων ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ οἱ δύο φίλοι δόμοι. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν δὲ λέων συλλαμβάνεται εἰς μίαν παγίδα καὶ δεμένος φέρεται εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς χώρας καὶ ρίπτεται εἰς θηριοτροφεῖον. Ὁ δοῦλος ἔμεινε τότε μόνος. Καὶ ἔκτοτε ἦτο ἡναγκασμένος νὰ ἔξεργηται ἀπὸ τὸ σπήλαιον καὶ νὰ ζητῇ μόνος τὴν τροφὴν εἰς τὸ δάσος.

2. Πολλὰς ἡμέρας ἔζησε κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον δὲ Ἀνδροκλῆς. Ἀλλὰ μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἦτο εἰς τὸ δάσος, συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, φέρεται δέσμιος εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ ρίπτεται εἰς τὰς φυλακάς. Ἐπειτα κατεδικάσθη νὰ ριφθῇ εἰς τὰ ἄγρια θηρία καὶ νὰ ἀποθάνῃ.

”Οταν ἤλθεν δὲ ὡρισμένη ἡμέρα, διὰ νὰ ριφθῇ εἰς τὰ ἄγρια θηρία, συνηθροίσθη πολὺς κόσμος, διὰ νὰ ἰδῃ τὸ θέαμα αὐτό. Ὁ δοῦλος δεμένος φέρεται εἰς μίαν στενὴν πλατεῖαν περιτριγυρισμένην μὲ κιγκλίδας. Ὁ δυστυχῆς μὲ σκυμμένην τὴν κεφαλὴν βαθύτατα λυπημένος ἐπερίμενε τὸν θάνατον.

Μετ’ ὀλίγον ἀνοίγεται δὲ ἡ θύρα τῆς πλατείας καὶ ὅρμαζε κατ’ ἐπάνω του ἔνας φοβερὸς λέων μὲ λύσσαν πολλήν. Ὁ λέων, ὅταν ἔφθασε πλησίον τοῦ δυστυχοῦ δούλου, ἐσταμάτησε. Τὸν παρετήρησε καλὰ καὶ ἥρχισε νὰ λείχῃ τὰς χεῖράς του. Ὁ δοῦλος ἀνεγνώρισε τὸν λέοντα, μετὰ τοῦ ὃποίου συνέζη ἄλλοτε εἰς τὸ σπήλαιον. Ἐλαβε θάρρος καὶ τὸν ἐθώπευσεν.

”Ολοι οι ἀνθρωποι, οἱ δέποι μὲ περιέργειαν πολλήν

περιέμενον νὰ κατασπαράξῃ ὁ λέων τὸν δοῦλον, ὅταν εἶδαν αὐτὸν νὰ λείχῃ καὶ νὰ θωπεύῃ τὸν δυστυχῆ ἄνθρωπον, ἐθαύμασαν καὶ συνεκινήθησαν πολὺ.

μαδον και συνεκνηστρια. Η
‘Ο βασιλεὺς, ὁ ὅποῖος ἦτο παρών, συνεκινήθη καὶ αὐτὸς πολύ. Εἶχε δὲ μεγίστην περιέργειαν νὰ μάθῃ, πῶς συνέβη αὐτό. Ἐρωτᾷ λοιπὸν τὸν δοῦλον, ἃν γνωρίζῃ τίποτε. Τότε ὁ δοῦλος διηγήθη πῶς εὑρε τὸν λέοντα εἰς τὸ σπήλαιον, πῶς ἐθεράπευσεν αὐτὸν, πῶς συνέζων ὡς δύο καλοὶ φίλοι ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ πῶς ἔπειτα ἔχωρίσθησαν, μέχρις ὅτου συνητήθησαν πάλιν ἐκεῖ.

"Ολοι ἤκουσαν τὴν διήγησιν τοῦ δούλου μὲ πολλὴν συγκίνησιν. "Οταν δὲ ἐτελείωσεν, ὅλοι μὲ μίαν φωνὴν παρεκάλεσαν τὸν βασιλέα νὰ χαρίσῃ τὴν ζωὴν εἰς τὸν δυστυχῆ δοῦλον καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον.

δουλον και να τὸν αφῆσῃ εἰπεῖν
‘Ο βασιλεὺς, ὁ ὅποιος εἶχε πολὺ ἀγαθὴν ψυχήν, τοῦ ἔχα-
ρισε τὴν ζωὴν και διέταξε νὰ τὸν ἀφήσουν ἐλεύθερον και
νὰ τοῦ δώσουν και τὸν λέοντα.

να τού δωσουν και τον λεντιά.
‘Ο Ανδροκλῆς μὲ δάκρυα εἰς τοὺς δρθαλμοὺς ηγχαρί-
στησε τὸν βασιλέα καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οἱ δοποῖοι
ῆσαν ἔκει. Ἐλαβε τὸν λέοντα καὶ ἔφυγεν. Ἡτο πλέον ἐλεύ-
θερος. Περιήρχετο δὲ διαφόρους πόλεις μὲ τὸν λέοντα, διη-
γεῖτο τὴν ιστορίαν ταύτην καὶ ἐλάμβανε πλούσια δῶρα παρ’
ὅλων, ὅσοι ἦκουν αὐτήν. Τοιουτορόπως ἔζησεν ἐλεύθερος
καὶ εὐτυχής.

Κατὰ Χ. Παπαμᾶρκον

78. Η ΚΡΑΤΗΣΙΚΛΕΙΑ

Ἐπολέμει κάποτε ἡ Σπάρτη κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀντιγόνου. Ἡναγκάσθη δι' αὐτὸ δὲ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης νὰ ζητήσῃ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου, βασιλέως τῆς Αἰγύπτου.

Ο Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν εἰς τὸν Κλεομένην, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὡς ὅμηρους τὰ τέκνα του καὶ τὴν μητέρα του Κρατησίκλειαν.

Ο Κλεομένης ἐδίστασε πολὺ νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Ἄλλ' ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη του ὑπερίσχυσε καὶ εἰς τὸ τέλος τὴν ἀνεκοίνωσεν.

Ἡ φιλόπατρις Σπαρτιᾶτις, μόλις ἤκουσε τὴν πρότασιν, ἀπήντησεν :

Ἐὰν αὐτὸ τὸ σῶμά μου θὰ σταλῇ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἢ ὅπου ἀλλοῦ καὶ θὰ ἡμπορέσῃ νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, στεῖλέ το τάχιστα, πρὸν διαλυθῆ ἀπὸ τὸ γῆρας. Ἐνῷ, ἂν μείνῃ ἐδῶ, θὰ εἶναι ἄχρηστον καὶ ἀνωφελὲς διὰ τὴν πατρίδα.

Η Κρατησίκλεια ἐπῆγεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐκεῖ ἐπληροφορήθη, ὅτι δὲ Κλεομένης δὲν ἔτολμησε νὰ συμβιβασθῇ μὲ τὸν Ἀντίγονον, ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο, μήπως δὲ Πτολεμαῖος κακοποιήσῃ αὐτὴν καὶ τὰ τέκνα του. Ἐγραψε τότε ἡ γραῖα εἰς τὸν υἱόν της :

« Κάμε δὲ τι πρέπει καὶ συμφέρει εἰς τὴν Σπάρτην. Ποτὲ μὴ θελήσῃς νὰ βλαφθῇ ἡ πατρίς, χάριν μιᾶς γραίας καὶ μερικῶν παιδαρίων ».

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες. Οἱ πρόγονοί μας, μὲ τοιαύτας μητέρας, διεκρίθησαν ἀπὸ κάθε ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγάλην των φιλοπατρίαν.

Στέλιος Σπεράντσας

79. ΥΜΝΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ

ΣΕΙΣ, ποὺ πρωτοσπείρατε
τῆς λευτεριᾶς τὸ σπόρο,
λαχταρισμένο δῶρο
στὴ σκλαβωμένη γῆ,

ἐσεῖς, κι ὅταν ὥριμασαν
τὰ στάχυα καρποφόρα,
τοῦ θερισμοῦ τὴν ὥρα
μᾶς γίνατε ὁδηγοί.

Σὰν ἵσκιοι μεγαλόκορμοι
κι ἀπείραχτοι ἀπ' τὰ χρόνια,
σέρνετε ἐμᾶς τ' ἀγγόνια
στὸ δρόμο τῆς Τιμῆς.

Κι ὅπου πολέμου τρέξιμο
κι ὅπου τῆς μάχης κρότοι,
ἐσεῖς περνᾶτε πρῶτοι,
κι ἀκολουθοῦμε ἐμεῖς.

Στὴ μνήμη σας ἀνάβομε
χρυσὰ λιβανιστήρια,
γιὰ σᾶς τὰ νικητήρια
τὰ χείλη μας ὑμνοῦν.

Καὶ πλέκοντας τὰ χέρια τους
τῆς δόξας τὰ στεφάνια
— δική μας περηφάνια —
στοὺς τάφους σας κρεμοῦν.

Γεώργιος Δροσίνης

Ε'. ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

80. ΤΟ ΜΕΛΙΣΣΙ

1. Προχθὲς ἡ τάξις μας ἔκαμε μίαν ὥραίαν ἐκδρομήν· ἐπήγαμε εἰς τὸ κτῆμα τοῦ κυρίου Κώστα, ἡμίσειαν ὥραν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν.

‘Ο κύριος Κώστας μᾶς ὑπεδέχθη μὲ μεγάλην καλω-
σύνην.

— Καλῶς τὰ παιδιά! Εἰς καλὴν ὥραν ἔρχεσθε. Σήμερα
ἀπέκτησα καινούργιο μελίσσαι. Ἰδέτε το. Εἶναι πιασμένο ἀπὸ
τὸ κλαδὶ τῆς ἀχλαδιᾶς. Δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ μπῇ εἰς αὐτὸ τὸ
κοφινάκι, ποὺ βλέπετε. Ἐλάτε μαζί μου.

Ἐφόρεσε τότε ὁ κύριος Κώστας μίαν προσωπίδα ἀπὸ
λεπτὸν σύρμα καὶ τὰ χειρόκτια του, ἐπῆρε τὸ μελισσοκό-
φινον καὶ ἐπροχώρησε. Τὸν ἡκολουθήσαμεν καὶ ἡμεῖς.

2. “Οταν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν ἀχλαδιάν, ὁ κύριος Κώ-
στας μᾶς εἶπε νὰ σταθῶμεν δλίγον μακρὰν καὶ ἐκεῖνος ἐπρο-
χώρησε καὶ ἐστάθη ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὸν κλάδον, ἀπὸ
τὸν ὅποῖον ἐκρέμαντο αἱ μέλισσαι.

Αἱ μέλισσαι ὥρμησαν ἐναντίον του, ἀλλὰ δὲν ἡδυνή-
θησαν νὰ τοῦ κάμουν κακόν. Ἡ προσωπὶς καὶ τὰ χειρόκτια
τὸν ἐπροστάτευον καλῶς. Μετ' δλίγον ἐζαλίσθησαν ἀπὸ τὸν
καπνόν, διότι ὁ κύριος Κώστας ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα καὶ ἔνα
κομμάτι σβουνιὰ ἀναμμένην.

‘Ο κύριος Κώστας ἔβαλε τότε τὸ κοφίνι κάτω ἀπὸ τὰς
μελίσσας καὶ μὲ τὰς δύο του χεῖρας ἔσεισε δυνατὰ τὸν κλά-
δον. Τὸ μελίσσι ὄλόκληρον ἐκύλησε, θαρρεῖς, μέσα εἰς τὸ
κοφίνι. Κατόπιν ἐσκέπασε τὸ μελισσοκόφινον καὶ τὸ ἐπῆ-
γεν ἐκεῖ, ὅπου ἦσαν καὶ αἱ ἄλλαι κυψέλαι.

Τότε ἐκαθίσαμεν κάτω ἀπὸ ἔνα μεγάλον δένδρου καὶ μᾶς προσέφερε διάφορα ὄπωρικά. "Εβγαλε καὶ ἀπὸ μίαν μεγάλην κυψέλην δύο πίττας καὶ μᾶς τὰς προσέφερεν. Ἡ μία ἦτο κάτασπρη καὶ ἡ ἄλλη εἶχε τὸ χρῶμα τοῦ μελιοῦ. Καὶ αἱ δύο εἰχον μικρὰς ἑξαγώνους ὄπάς, αἱ ὅποιαι ἦσαν γεμάται ἀπὸ μέλι.

3.— Πῶς εὐρέθηκε τὸ μελίσσι αὐτὸ ἐπάνω εἰς τὴν ἀχλαδιά; ἥρωτησεν ὁ Χρῆστος.

Καὶ ὁ κύριος Κώστας ἀπεκρίθη:

— Εἰς κάθε μελισσοκόφινον, πάιδί μου, κατοικεῖ ἔνα μελίσσι ἀπὸ πολλὰς χιλιάδας μελισσῶν. Τὸ κάθε μελίσσι ἔχει τὴν βασίλισσάν του. Ἡ βασίλισσα εἶναι ἡ μόνη μελισσα, ἡ ὅποια γεννᾷ ἀβγά. Κάθε καλοκαίρι ἡμπορεῖ νὰ γεννήσῃ τριάντα ἔως πενήντα χιλιάδας. Ἀλλὰ γεννᾷ χωριστὰ καὶ ὀλίγα αὐγὰ διαφορετικά. Ἀπὸ αὐτὰ ἐξέρχονται νέαι βασίλισσαι. Ἔτσι πολλαπλασιάζεται διαρκῶς ὁ λαὸς μέσα εἰς τὸ σκοτεινὸν παλάτι. Καὶ τότε αἱ μελισσαι τὴν νύκτα τὴν περνοῦν στριμωγμέναι σὰν σταφύλια. Ὁ τόπος δὲν τὰς χωρεῖ πλέον. Δι' αὐτὸ ὅταν μεγαλώσῃ ἡ νέα βασίλισσα, ἡ παλαιὰ παίρνει μαζί της τὰς πλέον πιστάς, τὰς πλέον ἐργατικὰς ὑπηκόους της καὶ φεύγει πηγαίνει ἀλλοῦ νὰ στήσῃ καινούργια πολιτεία. Αὐτὸ ἔγινε καὶ σήμερον τὸ πρωί. Ἔφυγεν ἀπὸ ἔν μελισσοκόφινον ἡ παλαιὰ βασίλισσα μὲ τὴν συντροφιάν της καὶ ἐπῆγεν ἐπάνω εἰς τὸ κλαδὶ τῆς ἀχλαδιᾶς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπεν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ κύριος Κώστας καὶ ἡμεῖς ἐφύγομεν εὐχαριστημένοι, διότι εἰδομεν καὶ ἐμάθομεν τόσα πράγματα.

Κατὰ Ἀριστοτέλην Κουρτίδην

81. ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

“Ηλιε μου,
έβγα, ήλιε μου,
πού κάνεις τὸ χωράφι
καὶ γεμίζει ἀπὸ χρυσάφι.

Δῶσε μας,
ήλιε μου, ήλιε μου,
τὸ ρόδο καὶ τ' ἀγκάθι,
φέξε ώς τοῦ γιαλοῦ τὰ βάθη.

Τὸ νερό,
φέξε μου, ήλιε μου,
νὰ τρέχη καὶ νὰ λάμπη,
νὰ μοσχοβολοῦν οἱ κάμποι.

Στρῶσε μας,
χρυσοήλιε μου,
τὴ γῆ μὲ χαμομήλι,
δῶσ’ μου τὸ γλυκὸ σταφύλι.

Τὸν κάμπο,
ήλιε μου, ήλιε μου,
τὸ θέρο χάρισέ μας,
σὰν τὸ δέντρο ἀνάστησέ μας.

Παιδικὰ τραγούδια »

Zachariás Papantoniou

82. ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ Η ΜΕΤΑΞΑ

1. "Ημην δάδεκα ἐτῶν, ὅταν ἡσθένησα ἀπὸ βαρεῖαν ἀσθένειαν. Ἀφοῦ ἐθεραπεύθην, ὁ πατήρ μου μὲ ἔστειλεν εἰς ἓν χωρίον τῆς Χαλκιδικῆς, ὅπου ἔμενε μία θεία μου, διὰ νὰ ἀναλάβω.

"Ἔτοι Ἀπρίλιος. Ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμεν, ὅτι τὸ χωρίον εἶχε πολλὰς μορέας, περισσοτέρας ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα δένδρα.

2. Τὴν πρωίαν, ὅταν ἔξυπνησα, ἤκουσα τὴν θείαν μου νὰ λέγῃ :

— Πηγαίνετε τώρα νὰ μαζέψετε μουρόφυλλα.

Αἱ μορέαι μόλις εἶχον βλαστήσει καὶ εἶχον πολὺ μικρὰ καὶ τρυφερὰ φύλλα, ώς εἶναι ἡ καρδιὰ τοῦ μαρουνιοῦ. Μοῦ ἐφάνη περίεργον· τί νὰ τὰ ἥθελον;

'Ἐβγῆκα ἀπὸ τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἐκοίταξα εἰς τὸ ἄλλο δωμάτιον.

— Μιὰ στιγμή, νὰ ταΐσω τὰ μικρούλια, μοῦ εἶπεν ἡ θεία μου, καὶ θὰ σου φέρω τὸ γάλα.

— Ποιά μικρούλια; ήρώτησα.

Πλησιάζω και βλέπω εἰς μίαν ἐφημερίδα ἀπλωμένα μικρὰ μορεόφυλλα καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὰ πολὺ μικρὰς κάμπας. Ἐκεῖ πλησίον, ἐντὸς τοῦ κυτίου, ὑπῆρχον σπόροι, ὅμοιοι μὲ τοὺς σπόρους τοῦ σύκου.

— Εἶναι κουκουλόσπορος, μοῦ ἐξήγησεν ἡ θεία μου. Ὁλιγον ἔβαλα, πολὺ ὀλίγον. Θὰ ἴδῃς πῶς θὰ μεγαλώσουν οἱ κάμπιες καὶ θὰ πλέξουν κουκούλι.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα αἱ κάμπαι ἐμεγάλωσαν ἀρκετά. Ἐμεγάλωσαν ὅμως καὶ τὰ φύλλα τῆς μορέας καὶ ἔγιναν σκληρά. Ἡ θεία μου τὰ ἔκοπτε τότε ψιλὰ - ψιλὰ καὶ αἱ κάμπαι τὰ ἔτρωγον ἀχόρταγα.

Εἶχον ἀπλωθῆ τώρα εἰς τέσσαρας καλαμωτάς, δηλαδὴ εἰς τέσσαρα κρεβάτια, τὰ ὅποια ἡ θεία μου εἶχε κατασκευάσει ἀπὸ καλάμια καὶ τὰ εἶχε στρώσει μὲ ἐφημερίδας. Ἔρριπτε τὰ φύλλα εἰς τὴν μίαν καλαμωτὴν καὶ ἔως ὅτου νὰ ρίψῃ ἀλλὰ εἰς τὴν τελευταίαν, τὰ φύλλα τῆς πρώτης εἶχον ἥδη φαγωθῆ. Καὶ ἥκουες ἔνα θόρυβον ἀδιάκοπον, ὅμοιον μὲ ἐκεῖνον τὸν ὅποιον κάμνει ἡ βροχὴ ἐπάνω εἰς τὰ ξηρὰ φύλλα.

Εἰς τὸ τέλος τῆς ἑβδομάδος οἱ σκώληκες ἔμειναν ἀκίνητοι, ώς νὰ εἶχον ἀσθενήσει.

— Βγάζουν τὸ ὑποκάμισόν των, μοῦ ἐξήγησεν ἡ θεία μου. "Οσον μεγαλώνουν, τόσον αἰσθάνονται τὸν ἔαυτόν των στενοχωρημένον μέσα εἰς τὸ παλαιὸν ὑποκάμισον καὶ τὸ ἀλλάσσουν. Θ' ἀλλάζουν τρεῖς φορὰς ἀκόμη. "Τστερα θ' ἀρχίσουν νὰ πλέκουν τὸ κουκούλι.

3. "Επειτα ἀπὸ τρεῖς ἑβδομάδας, ὅλη ἡ οἰκογένεια εὐρίσκετο εἰς κίνησιν. Καὶ ἐγὼ ἐβοήθουν ὅσον ἥδυνάμην. Αἱ καλαμωταὶ εἶχον γίνει ἔξ. Ὁ θεῖος ἔκοπτεν δλοκλήρους κλάδους ἀπὸ τὴν μορέαν, ἡμεῖς οἱ μικροὶ τοὺς μετεφέρομεν καὶ

ἡ θεία, ἀφοῦ ἔκοπτε τὰ φύλλα, τὰ ἔρριπτε τώρα ὄλόκληρα εἰς τὰς καλαμωτάς. Κάθε σκώληξ εἶχε τὸ μέγεθος μικροῦ δακτύλου. "Ηρχιζε νὰ τρώγῃ τὸ φύλλον ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον, τὸ ἐψαλίδιζε μὲ τὸ στόμα του γρήγορα καὶ ἀδιάκοπα καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέμενε μόνον ὁ μίσχος τοῦ φύλλου. Αὐτὸ ἐγίνετο πέντε ἔως ἔξι φοράς τὴν ἡμέραν.

Κάθε ἡμέραν ἀφήρουν τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰς ἀντικαθίστων μὲ ἄλλας καθαράς.

Οἱ μεταξοσκώληκες ἔξηκολούθησαν νὰ τρώγουν ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας. Τέλος ἐσταμάτησαν καὶ ἐσήκωναν ὑψηλὰ τὴν κεφαλήν των, ώς νὰ ἔξητουν κάτι.

— Θέλουν κλαδὶ νὰ πλέξουν κουκούλι, εἶπεν ἡ θεία μου.

Καὶ ἔστειλε τὸν ὑπηρέτην νὰ φέρῃ ρείκια καὶ θυμάρια ἀπὸ τὸ βουνόν. Κάθε ρίζαν τὴν περιέζωσεν ἡ θεία μου μὲ ἕνα σχοινάκι εἰς τὸ μέσον καὶ τὴν ἔδεσεν εἰς ξύλα, τὰ δποῖα ἐστησεν ἀπὸ τὰς καλαμωτὰς ἔως τὴν ὁροφήν.

— Κάθισε τώρα εἰς ἔνα κάθισμα, νὰ διασκεδάσῃς, μου εἶπε.

Ἐκάθισα καὶ ἴδου τί εἶδον. "Οσοι σκώληκες εἶχον χορτάσει, ἐσκαρφάλωσαν εἰς τὰ κλαδιά. Ἐπῆρε καθένας τὴν θέσιν του ἀνάμεσα εἰς τὰ κλωναράκια καὶ ἤρχισε νὰ κινῇ τὴν κεφαλήν του καὶ νὰ κάμνῃ κύκλους εἰς τὸν ἀέρα. Ἐκοίταξα καλύτερα καὶ εἶδα πῶς ἔβγαζεν ἀπὸ τὸ στόμα του μίαν κλωστὴν καὶ τὴν ἐπλεκεν ὄλόγυρά του. Ἐπλεκε τὸν μετάξινό του πέπλον καὶ ὥλοένα ἐτυλίσσετο μὲ αὐτόν. Πρὸς τὸ βράδυ ἦτο ὄλόκληρος τυλιγμένος μέσα εἰς αὐτὸν τὸν πέπλον, ώς μέσα εἰς ὅμιχλην. Μόλις τὸν διέκρινα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν δὲν ἐφαίνετο πλέον καθόλου. Ἡ μέταξα τὸν εἶχε σκεπάσει ἐντελῶς. Ἀλλὰ ἐκεῖνος μέσα ὅλο καὶ ὑφαίνε τὸ κουκούλι του. Ἡ θεία μου ἐτρύγγησε τὰ κουκούλια καὶ τὰ ἥπλωσεν εἰς τὸν ἥλιον.

— "Αν τὰ ἀφήσω στὸν ἵσκιο, θὰ βγοῦν πεταλοῦδες, μου εἶπε, καὶ οἱ ἔμποροι δὲν τὸ παίρνουν αὐτὸ τὸ κουκούλι. Θὰ ἀφήσω μερικά, διὰ νὰ ἴδης.

Ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἄφησεν εἰς τὴν σκιάν, ἐτρύπησαν μετὰ δέκα ἡμέρας τὸ ἐν ἄκρον καὶ ἐβγῆκαν πεταλοῦδες. Αἱ πεταλοῦδες ἐγέννησαν τὰ αὔγα των καὶ ἐπειτα ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἀπέθανον ὅλαι.

Μὲ τὴν ψαλίδα ἔκοψα ἔνα ἀπὸ τὰ κουκούλια, τὰ ὅποια ἡ θεία μου εἶχεν ἀπλωμένα εἰς τὸν ἥλιον διὰ τὸν ἔμπορον καὶ εἶδον μέσα τὴν χρυσαλλίδα νεκράν. Ἡ ζέστη τοῦ ἡλίου τὴν εἶχεν ἀποξηράνει.

'Ως μου εἶπεν ἡ θεία, εἰς τὰς περισσότερας οἰκίας τοῦ χωρίου ἔτρεφον μεταξοσκώληκα.

Κατὰ τὸν Ἰούνιον ἥλιθον οἱ ἔμποροι καὶ ἡγόρασαν τὸ κουκούλι. Μερικαὶ οἰκογένειαι ἐκέρδησαν καὶ δέκα χιλιάδας δραχμῶν, αἱ περισσότεραι πέντε ἔως ὅκτω χιλιάδας.

"Οσα ἐτύχαινε νὰ βγάλουν πεταλοῦδες αἱ γυναῖκες τὰ ἔβραζον, τὰ ἔξαινον καὶ ὕστερα τὰ ἔγνεθον. Ἀπὸ τὰ νήματα αὐτὰ ὕφαινον σινδόνια καὶ μεταξωτὰ φορέματα.

4.— Τὰ ἀποφάγια τοῦ μεταξοσκώληκος τί τὰ κάμνετε, ποῦ τὰ μαζεύετε; ἡρώτησα τὴν θείαν μου.

— Τρέφομε τὸν χειμῶνα τὰ μοσχάρια. Παχαίνουν μὲ αὐτὴν τὴν τροφὴν πολὺ καὶ τὰ ἀκριβοπουλοῦμε. Ἡ μουριά, βλέπεις, μᾶς δίδει πολλά. Τώρα τὰ φύλλα τὰ ἔφαγαν οἱ μεταξοσκώληκες. Μετὰ ἔνα μῆνα θὰ φουντώσουν πάλιν καὶ θὰ θρέψωμε ἔνα - δυὸς ἀρνιὰ ἡ κάθε οἰκογένεια. Τὸ φθινόπωρον αἱ μορέαι θὰ εἶναι πάλιν γεμάται, τὰ φύλλα των θὰ τὰ μαζεύσωμε καὶ θὰ τὰ ξηράνωμε διὰ τὸν χειμῶνα. Ἰδού πόσον χρήσιμος εἶναι ἡ μορέα.

« 'Η Πατρίδα μας » (Διασκευὴ)

Ανδρέας Καρκαβίτσας

83. ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, στὰ δροσερὰ χορτάρια,
ποὺ μουρμουρίζουν τὰ νερά καὶ χύνονται καθάρια,
ἐκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ, ὅποὺ φυσᾶ τ' ἀγέρι
καὶ χαιρετᾶ τὰ λούλουδα καὶ παίζει μὲ τὴ φτέρη
καὶ τὰ πουλάκια κελαηδοῦν στὰ δέντρα ταίρι - ταίρι,
ἀπλώνεται μικρὸ χωριὸ μὲ πεῦκα στολισμένο
καὶ μὲς στὸν ἥλιο λούζεται λευκὸ κι εύτυχισμένο.

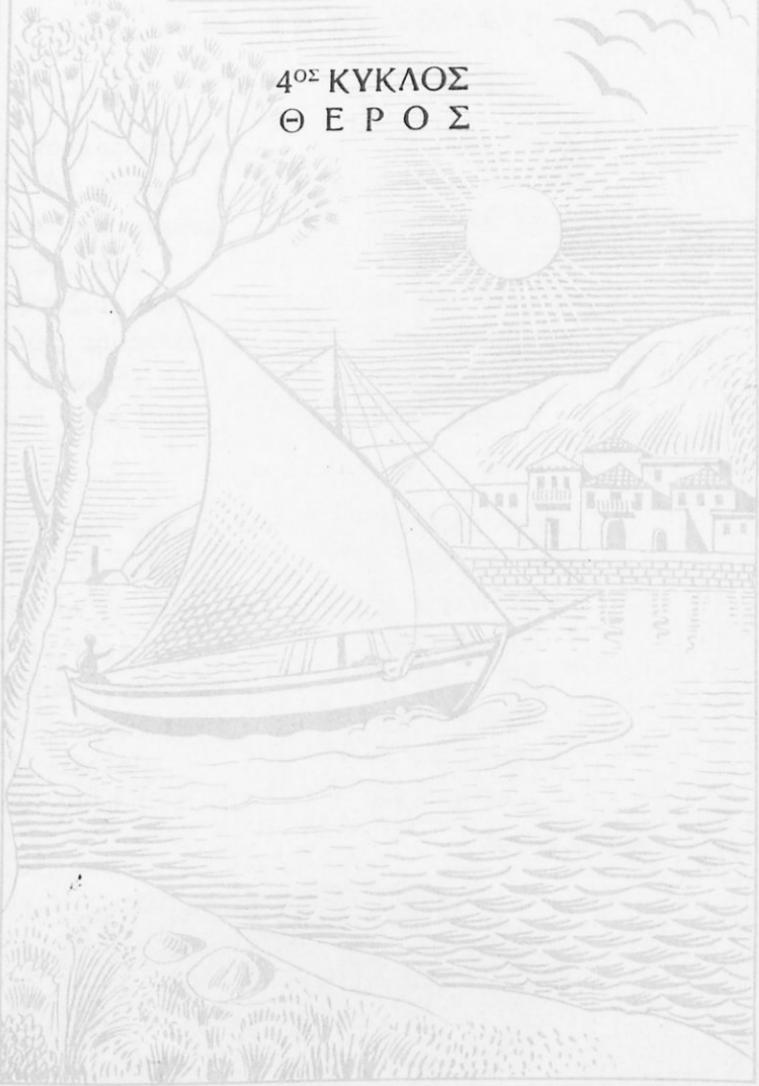
Τὰ κάτασπρα σπιτάκια του, μικρὰ καὶ μετρημένα,
καθὼς φωλιές μικρῶν πουλιῶν, στὰ δέντρα εἶναι κρυμμένα.
Ἐχει κι ἀμπέλια νὰ χαρῆ καὶ στάχυα νὰ θερίσῃ,
ἔχει καὶ πρόσχαρη ἐκκλησιὰ κοντὰ στὴν κρύα βρύση
κι ἔρχεται κάθε χωρικὸς ἐκεῖ νὰ προσκυνήσῃ.
Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ καὶ τὸν καλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειά τους ὕστερα μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

Ιωάννης Πολέμης

4^{ΟΣ} ΚΥΚΛΟΣ
ΘΕΡΟΣ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

84. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

1

‘Ο κόσμος λάμπει
σὰν ἐν’ ἀστέρι.
Βουνὰ καὶ κάμποι,
δέντρα, νερά
γιορτάζουν πάλι,
καθώς προβάλλει
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

2

Φωνοῦλες, γέλια
φέρνει τ’ ἀγέρι
μέσ’ ἀπ’ τ’ ἀμπέλια
τὰ καρπερά.
Παιδιά ἀγγελούδια
λένε τραγούδια
στὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

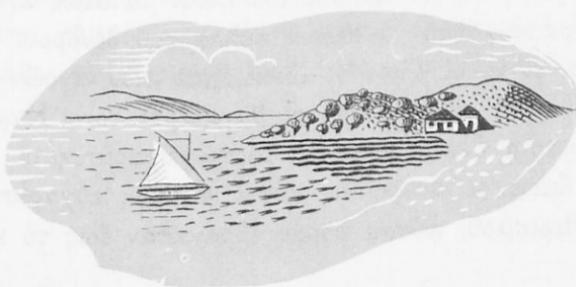
3

Τὴν ὥρα τούτη
σκορπᾶ ἔνα χέρι
χάδια καὶ πλούτη,
κι ἡ γῆ φορᾶ
σὰ μιὰ πορφύρα,
ζωῆς πλημμύρα
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

4

‘Η φύση πέρα,
ῶ νέοι καὶ γέροι,
σὰ μιὰ μητέρα
μᾶς καρτερᾶ.
‘Η φύση ὅλη
σὰν περιβόλι
τὸ καλοκαίρι,
Θεοῦ χαρά !

Κωστής Παλαμᾶς

85. Ο ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Τὸν μῆνα Ἰούνιον, τὸν Θεριστήν, ὅπως τὸν λέγει ὁ λαός, ὅλον τὸ χωρίον εύρισκεται εἰς τοὺς ἀγρούς.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀγροῦ ὑψώνεται τὸ πυκνόφυλλον δένδρον, τὸ ὅποιον ἔκαστην πρωίαν δέχεται τὰ σακκίδια, μὲ τὸν ἄρτον τῶν θεριστῶν καὶ τὰ δοχεῖα τοῦ νεροῦ. Ἔκεῖ εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ τὰς θερμάς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου. "Οσον προχωρεῖ ἡ ἡμέρα, τόσον ἡ ζέστη μεγαλώνει καὶ βασανίζει τοὺς θεριστάς.

"Ολος ὁ κάμπος εἶναι ὀλόχρυσος καὶ μόνον τὰ φύλλα τοῦ δένδρου πρασινίζουν. Οὕτε ἐν ἄνθοις δὲν ἀπέμεινε πλέον. Τώρα, ὅσον εἶναι ἀκόμη πρωί, τρέχουν οἱ θερισταὶ νὰ κόψουν στάχυς μὲ τὰ δρέπανά των τὰ καμπυλωτά.

"Ωσὰν στρατιῶται εἰς τὴν γραμμήν, αἱ ζωηραὶ θεριστριαι θερίζουν καὶ τραχουδοῦν. "Έχουν κατεβασμένην τὴν μανδήλαν ἔως τὰ χείλη, κύπτουν καὶ προχωροῦν μὲ τὸ κοπτερὸν δρέπανον εἰς τὴν χεῖρα. Κατόπιν ἀπὸ αὐτὰς ἄλλοι ἐργάται μὲ τὰ σπάρτα εἰς τὰς χεῖρας δένουν εἰς δεμάτια τοὺς θερισμένους στάχυς. Καὶ τὰ δεμάτια αὐτά, σκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸν ἀγρόν, ὅμοιάζουν μὲ νεκρούς, οἱ ὅποιοι μετ' ὀλίγον θὰ θρέψουν τοὺς ζωντανούς.

Εἰς τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου ἐμαζεύθησαν τὴν μεσημέριαν οἱ θερισταί, ἐξεκρέμασαν τὰ σακκίδια καὶ ἐστρώθησαν εἰς τὸ φαγητόν. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου ματαίως ἀγωνίζονται νὰ περάσουν ἀπὸ τὰ πυκνὰ φύλλα τοῦ δένδρου.

Θερισταὶ εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ ἴδιοκτῆται τῶν ἀγρῶν καὶ θεριστριαι εἶναι αἱ σύζυγοι καὶ αἱ θυγατέρες των. Καμιά γεωργικὴ ἐργασία δὲν γίνεται μὲ τόσην εὐχαρίστησιν. Διὰ νὰ φθάσουν ὅμως οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἰς τὰς εὐχαρίστους ἡμέρας τοῦ θερισμοῦ, πόσας φοράς ἐβράχησαν ἔως τὸ κόκ-

καλον κατὰ τὸν καιρὸν τῆς σπορᾶς καὶ πόσην ἀγωνίαν ἐδοκίμασαν ἀπὸ τὸ πρῶτον φύτρωμα ἔως σήμερον! Ἡ χαρά των ὅμως τώρα εἰς τὸ τέλος γίνεται ἀφορμὴ νὰ λησμονῶνται ὅλα τὰ παλαιὰ βάσανα.

Τρώγοντες εἰς τὴν σκιὰν τοῦ δένδρου βλέπουν μὲ νπερηφάνειαν τὰ δεμάτια σκορπισμένα εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ συλλογίζονται, ὅτι μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἀλωνίσουν τὸν σῖτον, θὰ στείλουν τὸν νέον καρπὸν εἰς τὸν γειτονικὸν μύλον καὶ θὰ φάγουν χαρούμενοι τὸν πρῶτον ἄρτον τῆς ἐσοδείας. Πόσον εὐωδιάζει ὁ ἄρτος αὐτός!

Δὲν θὰ λησμονήσουν καὶ τὸν τζίντζιρα, πού, χωμένος εἰς τὰ κλαδιὰ τοῦ δένδρου, τραγουδεῖ καὶ λέγει:

Θερίστε⁷ ἀλωνίσετε,
δεματοκονβαλήσετε,
κι ἐγὼ τὸ κουλικάκι μου
θέλω νὰ μοῦ τὸ δώσετε.

Καὶ ἡ νοικοκυρὰ ἀπὸ τὸν πρῶτον καρπόν, ποὺ θὰ ζυμώσῃ, θὰ κάμη τὸ κουλούρι τοῦ τζίντζιρα καὶ μιά της κόρη θὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν βρύσην τοῦ χωρίου καὶ θὰ τὸ κρεμάσῃ ἐκεῖ εἰς τὸν κρουνόν, ποὺ τρέχει τὸ νερόν, διὰ νὰ τρέχουν ἔτσι καὶ τὰ καλὰ εἰς τὸ σπίτι.

Οἱ ἥλιος, ἀργὰ - ἀργά, κλίνει πρὸς τὴν δύσιν. Εὔχαριστος ζέφυρος δροσίζει τὴν φλεγομένην γῆν καὶ ζωογονεῖ τοὺς κουρασμένους θεριστάς. "Ολαι αἱ οἰκογένειαι κατακλίνονται πληγίον εἰς τὰ δεμάτια, διὰ νὰ συνεγίσουν τὴν χαραυγὴν τὸν θερισμὸν μὲ τὸ πρῶτον ἄσμα τοῦ κορυδαλλοῦ.

Αλέξανδρος Μωραϊτίδης

Στ' ἀλώνια, καλοσάρωτα καὶ ἔχορταριασμένα,
θὰ ξαπλωθοῦν οἱ θημωνιές, ξανθόμαλλες πλεξίδες.
Τὰ στάχυα τρίβει καὶ μασᾶ περνώντας ἡ ροκάνα·
πλατάνι τὸ σαγόνι τῆς, τὰ δόντια τῆς στουρνάρια.
Τὰ βόιδια σέρνουν τὸ θεριό, ζευγαρωτὰ δεμένα,
καὶ δαμασμένο τὸ πατᾶ, τὰ βόιδια κυβερνώντας,
ώραία ἀρματοδρόμισσα, λαμπαδωτὴ στημένη.
Στὰ χείλη τῆς ὁ σάλαγος γλυκόφωνο τραγούδι,
στὰ χέρια τῆς ἀπόνετο καλάμι εῖν' ἡ βουκέντρα.
‘Ο νοικοκύρης τ' ἀλωνιοῦ, μὲ τὸ κρασὶ στὸ γόνα,
κερνᾶ τοὺς ξένους ποὺ περνοῦν, καὶ κράζει τοὺς γειτόνους,
κι ἔνας λυράρης παιζοντας, τυφλός, τυφλὰ τὴ λύρα,
μοιράζει εὐχές γιὰ τὴ σοδειά, κάθε φορὰ ποὺ πίνει.
Κι ἀρχίζει τὸ ξανέμισμα τῆς νύχτας μὲ τ' ἀπόγειο·
σύννεφο ἀπ' τὰ ξυλόφτυαρα στὰ οὐράνια ἀναπετώντας
τ' ἄχυρο φεύγει ἀνάλαφρο καὶ τὸ σιτάρι πέφτει
γύρω στὸ φῶς τῶν φαναριῶν, χρυσὴ ψιχάλα ἀπ' τ' ἄστρα.
Σωρὸς σιτάρι, ἀν καρτερῆ τοῦ μετρητῆ τὰ χέρια,
πρὶν ἀπ' τὰ χέρια τὸ μετροῦν τὰ πόδια καὶ τὰ μάτια,
τὰ πόδια μὲ τὸ πήδημα, μὲ τὴ ματιὰ τὰ μάτια.
Φτερὸ τοῦ νιοῦ τὸ πήδημα, σοφὴ ἡ ματιὰ τοῦ γέρου.
“Αβρεγη κι ἀκαγη ἡ σοδειὰ σηκώνεται ἀπ' τ' ἀλώνι,
λίβας δὲν τὴν καψάλισε κι ἡ μπόρα δὲν τὴν πῆρε·
χρονιάρα, τροφοδότισσα γεμίζει τὶς κουβέλες.

Γεώργιος Λαοστίνης

87. ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Ἅρθες, ἥρθες, καλοκαίρι,
κι δ Θεὸς πολλὰ
μὲ τὸ ἄγιό Του χέρι
σκόρπισε καλά.

Στὶς μυρτίες κρυμμένα ἀηδόνια
ψάλλουν λιγυρά
καὶ πετοῦν τὰ χειλιδόνια
μ' ἐλαφρὰ πτερά.

Τὰ μελίσσια μὲ φροντίδες
δῶ κι ἐκεῖ πετοῦν
καὶ μὲ χάρη οἱ χρυσαλλίδες
τ' ἄνθη χαιρετοῦν.

Εἰς τοὺς κάμπους πρασινίζουν
χόρτα δροσερά,
εἰς τοὺς λόφους ψιθυρίζουν
τὰ γοργὰ νερά.

Ἐμορφα ἄνθη στοὺς ἀέρες
χύνουν μυρωδιὰ
κι ἀνθοδέσμες στὶς μητέρες
φέρνουν τὰ παιδιά.

Γεώργιος Βιζηνηρός

88. Η ΚΟΙΛΑΣ ΤΩΝ ΤΕΜΠΩΝ

Θέλεις νὰ μαγεύσῃ τοὺς ὁφθαλμούς σου ἀπερίγραπτον κάλλος; Θέλεις νὰ χυθῇ εἰς τὰ ὕτα σου μουσικὴ γλυκυτάτη; Νὰ διέλθῃς τὰ Τέμπη. Ἡ καρδία σου τότε ἐκ τῆς χαρᾶς θὰ σκιρτήσῃ καὶ τὰ χείλη σου θὰ ψάλουν ὑμνον πρὸς τὸ κάλλος τῆς πλουσίας φύσεως.

Ἄριστερά σου καταπίπτουν ἀπότομοι τοῦ Ὁλύμπου οἱ βράχοι καὶ δεξιὰ αἱ κατωφέρειαι τῆς Ὀσσης. Μεταξὺ αὐτῶν σχηματίζεται ἡ στενὴ κοιλάς τῶν Τεμπῶν, διὰ τῆς ὁποίας διαρρέει ὁ Πηγειός ποταμός.

Διὰ νὰ διέλθῃς αὐτὴν μέχρι τῆς ἄλλης ἄκρας θὰ περιπατῆς δύο σχεδὸν ὅρας. Τόσον εἶναι μακρά.

Μία μόνη ὁδὸς φέρει ἀπὸ τὴν μίαν ἄκραν εἰς τὴν ἄλλην καὶ αὐτὴ εἶναι ἐπὶ τῆς Ὀσσης. Ἐπὶ τοῦ Ὁλύμπου ἀπέναντι δὲν ὑπάρχει πέρασμα, διότι αἱ πλευραί του εἶναι ἀπότομοι. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης λοιπὸν προχώρει.

Καθ' ὃν χρόνον βαδίζεις, ὑψοῦνται τὰ δύο ὅρη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς σου· νομίζεις, ὅτι ἡ θεία δύναμις τὰ διεχώρισε. Μετὰ δυσκολίας δύνασαι νὰ διακρίνῃς τὰς κορυφὰς αὐτῶν, διότι εἶναι πολὺ ὑψηλά.

Παρὰ τοὺς πόδας σου ἥρεμος ὁ Πηγειός κυλίει τὰ ρεύματά του ὑπὸ παχεῖαν σκιάν, τὴν ὁποίαν ἀπλώνουν αἱ πλατανόφυτοι ὅχθαι.

Ἄριστερόθεν, εἰς τὰς κρημνώδεις πλευρὰς τοῦ Ὁλύμπου, ὑψοῦνται ὑψηλὰ καὶ καταπράσινα δένδρα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀναρριχᾶται ὁ κισσός. Διὰ μέσου τῶν δένδρων ρέουν κελαρύζοντα νερά.

Δεξιόθεν αἱ κατωφέρειαι τῆς Ὀσσης εἶναι καταπράσινοι. Εύωδαιάζει ἔδω ἡ δάφνη, ἡ μυρσίνη καὶ ἡ λυγαριά. Καὶ διὰ μέσου τῶν φυτῶν τούτων περνοῦν ρυάκια διαυγῆ. Νομίζεις, ὅτι εἶναι ἀργυρᾶ νήματα.

’Απὸ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου μέρους οἱ βράχοι μόλις φαίνονται· σκεπάζουν αὐτοὺς τὰ χλωρὰ φύλλα τοῦ κισσοῦ καὶ τῶν ἄλλων φυτῶν.

Κατὰ τὴν πορείαν δὲν αἰσθάνεσαι κόπον. Βαδίζεις μέχρι τέλους τῆς κοιλάδος πάντοτε ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκιὰν τῶν δρυῶν καὶ τῶν πρίνων, τῶν πλατάνων καὶ τῶν ἵτεῶν.

Τοὺς δόφθαλμούς σου εὐχαριστεῖ ἡ ποικιλία τοῦ πρασίνου χρώματος.

Τὰ ὅτα σου εὐχαριστεῖ τὸ κελάρυσμα κρυσταλλίνων ὑδάτων καὶ σὲ συνοδεύει ἡ μουσικὴ τῶν εὐθύμων πτηνῶν. Ἐδῶ φάλλει γλυκὰ ἡ ἀηδών. Ὁ κορυδαλλὸς ἐκεῖ καὶ ὁ σπίνος καὶ πέραν ὁ φλῶρος.

’Εφ’ ὅσον προχωρεῖς, ἡ μὲν κοιλάς ὀλίγον κατ’ ὀλίγον γίνεται στενωτέρα, ἡ δὲ ὄδος ἀναβαίνει ἐπὶ τῆς Ὀσσης καὶ κάτω ἀριστερόθεν φαίνεται ὁ Πηγειός νὰ ρέῃ εἰς μέγα βάθος.

Εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς ἡ κοιλάς γίνεται στενωτάτη καὶ τὸ ὕψος τῆς ὄδου μέγιστον. Ἀντιθέτως, ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὴν ἔξοδον, ἡ μὲν κοιλάς ἀρχίζει νὰ πλατύνεται, ἡ δὲ ὄδος νὰ καταβαίνῃ καὶ κάτωθεν ὁ Πηγειός νὰ φαίνεται, ὅτι ὀλίγον κατ’ ὀλίγον προσεγγίζει πρὸς σέ.

Εἶναι εὐχάριστον νὰ προχωρήσῃς πρὸς τὸ τέλος. Πλησίον ἐκεῖ, εἰς μίαν χαράδραν τῆς Ὀσσης, σχηματίζεται καταρράκτης. Μακρόθεν ἀκόμη θὰ ἀκούσῃς τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, τὸ ὅποιον καταπίπτει. Ἐὰν ἀναβῆς εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο μέρος, θὰ ἴδῃς νὰ ἔνωνται τὰ ρεύματά του ὁ Πηγειός μὲ τὰ γαλανὰ κύματα τῆς θαλάσσης.

Εὔμορφος εἶναι ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν. Τὸ κάλλος αὐτῆς εἶναι ἀξιοθαύμαστον.

Κατὰ I. Σαραντίδην

89. ΤΟ ΔΑΣΟΣ ΕΞΥΠΝΑ

Προτοῦ ἀκόμη τὰ ρόδινα νέφη τῆς πρωίας ἀναγγείλουν, ὅτι πλησιάζει ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἥλιου, ἐξ ὅλων τῶν πτηνῶν τοῦ δάσους πρῶτος ἔξυπνῷ ὁ κύρσουφος.

Τινάσσει τὴν δρόσον ἐκ τοῦ μελανοῦ του πτερώματος. Τρίβει τὸ ράμφος του ἐπάνω εἰς ἔνα κλάδον. Καὶ ἔπειτα πετᾷ εἰς τὴν κορυφὴν ὑψηλοῦ δένδρου. Ἀπὸ ἐκεῖ σφυρίζει δύο ἢ τρεῖς φοράς πρὸς τὴν ἀπέναντι πλαγιὰν τοῦ βουνοῦ. Ἀπὸ τὴν πλαγιὰν ἐκείνην μετ' ὀλίγον ἀναφαίνονται αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου. Εὔθυς τότε ἀρχίζει τὸ γλυκὺ καὶ ζωηρὸν κελαδήμα του.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔχουν ἔξυπνήσει καὶ τὰ λοιπὰ πτηνὰ τοῦ δάσους. Ἐγκαταλείπουν τὰ δένδρα, ὅπου διενυκτέρευσαν, καὶ πετοῦν εἰς ὑψηλοτέρους κλώνους, διὰ νὰ ἴδουν τὸν ἥλιον νὰ ἀνατέλλῃ.

Μόλις αἱ ἥλιαι καὶ ἀκτῖνες φωτίσουν πάλιν τὰ πολύχρωμα ἄνθη, τὰ θαλερὰ δένδρα, τοὺς χλοεροὺς λειμῶνας καὶ τοὺς διαυγεῖς ρύακας, αὐτὰ σκιρτοῦν ἀπὸ χαράν. Καὶ ἀμέσως ἀρχίζουν τὰ μελῳδικά των κελαδήματα.

Οἱ κορυδαλλὸς πετᾷ ὑψηλότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα πτηνά. Βυθισμένος ἐντὸς τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ ἐντελῶς ἀόρατος, γεμίζει τὸν ἀέρα μὲ γλυκυτάτους τόνους. Ἐπειδὴ δὲ δὲν φαίνεται ἀπὸ ποῦ ἔρχονται τὰ κελαδήματα αὐτά, νομίζει κανείς, ὅτι κελαδοῦν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου καὶ ἡ αὔρα τῆς πρωίας, διὰ νὰ δοξολογήσουν τὸν Θεόν, ὁ ὅποιος ἐδημιούργησε τόσον ὥραίαν τὴν ἀνατολήν.

Ἡ μικρὰ ἀκανθυλλὶς κάθηται ὅπισθεν ἐνὸς χλοεροῦ κισσοῦ. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἀντηγεῖ ἡ διαυγὴς λαλιά της. Οἱ σπίνος πετᾷ ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον, ὅπου 'δὲ σταθῇ, ἀνοίγει τὸ μικρὸν στόμα του καὶ ψάλλει εὔθυμον ἄσμα.

Ποῦ κελαδεῖ ἡ ἀηδῶν, δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἀντιληφθῇ. Διότι εἰς ὅλον τὸ δάσος ἀντηχεῖ τὸ ζωηρότατον καὶ διαυγέστατον, ἀλλὰ καὶ γλυκύτατον φίσμά της.

Οἱ κάνθαροι τρίζουν κάτω ἀπὸ τὴν εὔοσμον χλόην καὶ ἀπὸ τὰς σκιάς τῶν θάμνων. Ἐπάνω εἰς τὰ πολύχρωμα ἄνθη βομβοῦν αἱ μέλισσαι καὶ τὰ ἄλλα ἔντομα.

Ζωή, κίνησις καὶ χαρὰ βασιλεύει εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ δάσους.

Ἡ δροσερὰ αὔρα δροσίζει ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ δάσους. Οἱ ἀγθηροὶ καὶ πυκνόφυλλοι κλάδοι τῶν δένδρων σείονται.

Πτηγὰ καὶ ἔντομα, ὕδατα καὶ αὔραι δημιουργοῦν ἐντὸς τοῦ δάσους γλυκυτάτην συναυλίαν.

Αἴφνης ὅμως ἀκούεται εἰς τὸν ἀέρα φωνὴ ὀξυτάτη. Εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ πεινασμένου ιέρακος, ὁ ὅποῖος παρατηρεῖ ἀπὸ ὑψηλὰ τὰς ἔκτασεις, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τροφήν.

Διὰ μιᾶς τότε ὅλοι οἱ μικροὶ φάλται τοῦ δάσους γίνονται ἄφαντοι. Καὶ ζητοῦν σωτηρίαν κάτω ἀπὸ τοὺς κλάδους καὶ ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων καὶ τῶν θάμνων.

Τοιουτοτρόπως τὴν μελῳδικὴν συναυλίαν ἀκολουθεῖ ἀπότομος σιγή. Καὶ τὴν χαρὰν ἀκολουθεῖ ὁ τρόμος.

Μετ' ὅλιγον ἡ ἐπικίνδυνος στιγμὴ περνᾷ. Τὸ ὄρνεον ἔξαφανίζεται. Ἀμέσως πάλιν οἱ μικροί, ἀλλὰ ὥραῖοι κάτοικοι τοῦ δάσους φανερώνουν τὴν χαρὰν καὶ ζωηρότητά τουν.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ (Διασκευὴ)

Θ. Μακρόπολος

90. Η ΠΡΩΙΑ

‘Ο ήλιος τὰ βουνὰ χρυσώνει,
ήμέρα λάμπει εὐειδής,
ύμνεῖ τὰ κάλλη της τ’ ἀηδόνι.
Σήκω, παιδί μου, νὰ ιδῃς.

Μὲ στόμα ἄπειρον ἡ φύσις
τὸν Πλάστην της δοξολογεῖ.
“Ω ! σήκω νὰ εὐχαριστήσης
Ἐκεῖνον, ποὺ μᾶς εύλογεῖ.

Σήκω ν’ ἀκούσης μελῳδίας,
σήκω τὴν φύσιν νὰ χαρῆς,
σήκω νὰ πνεύσης εύωδίας,
σήκω, παιδί μου, ἐνωρίς.

‘Η ὥρα εἰν’ εύλογημένη·
ὅστις σηκώνεται πρωί,
ἐκεῖνον ἡ ζωὴ εὐφραίνει,
ἐκεῖνος κόσμον ἔννοεῖ.

•Hλίας Τανταλίδης

91. ΔΡΟΣΙΕΣ

Δροσιές καὶ μύρα
φέρνει τ' ἀγέρι,
δροσοσταλίδες
κυλοῦν στή φτέρη.

Κρούσταλλα γύρω
νερὰ ποὺ τρέχουν,
κορνίζα πράσινη
τὴ χλόη ἔχουν.

Δροσιές καὶ μύρα
φέρνει τ' ἀγέρι·
σὰν τί νὰ λέη,
τάχα ποιός ξέρει;

Κάτι ἀκούω
στὴν ἐξοχὴ
νὰ ψιθυρίζῃ
μιὰ προσευχή.

"Α, τί γλυκύτατα
χαρᾶς τραγούδια
μὲ χίλια στόματα
λὲν τὰ λουλούδια !

'Η φύση στέλνει
δοξολογία
σ' Αὐτόν, ποὺ δίνει
κάθε εύλογία.

«Τὸ τραγούδι τοῦ παιδιοῦ» Α'

Συλβία Ρόδη

92. ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς χιονιᾶς ἤκουσα ἔνα μικρὸν θόρυβον, σὰν νὰ ἔρριπτον λιθάρια εἰς τὸ τζάμι τοῦ παραθύρου. Στρέφομαι καὶ βλέπω ἔνα σπουργίτην καθισμένον εἰς τὸ πλαίσιον κάτω τοῦ παραθύρου.

'Εγνώριζα ἀπὸ ἀναγνώσεις, ὅτι τὰ πτηγὰ κάμνουν τοιαύτας ἐπισκέψεις ἐν καιρῷ χιονιᾶς, ἀλλὰ τὰς ἔθεώρουν ἀδυνάτους εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι τὰ πτηγὰ γνωρίζουν τὰ ἥθη καὶ τὸ χαρακτῆρά μας. Καὶ ἀντὶ ἀγάπης καὶ οἴκου, πρέπει νὰ περιμένουν, ἅμα πλησιάσουν ἀνθρωπον, ἐπίθεσιν μὲ ξύλον, μὲ ὄπλον, μὲ πέτραν ἢ μὲ λάστιχον. 'Αλλ' ἀληθῶς αὐτὸς μοῦ ἐκτύπησε μὲ τὸ ράμφος του τὸ τζάμι;

Τὴν ἀμφιβολίαν μου διέλυσε νέον ράμφισμα, τὸ ὅποῖον εἶδα. Καὶ τὸ πρᾶγμα μὲ συνεκίνησε, μάλιστα, ἀν θέλετε. μὲ ἐκολάχευσεν. 'Ο καημένος ὁ σπουργίτης μοῦ ἔκανε μίαν τιμητικὴν διάκρισιν νὰ μὲ θεωρῇ ὡς ἀνίκανον νὰ τοῦ κάμω κακὸν καὶ ίκανὸν νὰ τὸν λυπηθῶ.

'Επλησίασα σιγὰ - σιγὰ εἰς τὸ παράθυρον. 'Ο σπουργίτης, ἀφοῦ ἐτίναξε τὰ πτερά του, ἔκαμε μικρὸν κίνημα ὅπισθιοδρομήσεως. "Επειτα ἐστάθη καὶ μὲ ἡτένισε μὲ τὴν ἔντονον περιέργειαν, τὴν ὅποιαν ἔχει κάποτε τὸ βλέμμα τῶν πτηνῶν. 'Απεῖχε ἀπὸ τὸ παράθυρον δύο βήματα. 'Ο σπουργίτης ἐξηκολούθει νὰ μὲ παρατηρῇ. "Επειτα ἔκαμε κίνημα τῆς κεφαλῆς ὡσὰν ὑπόκλισιν. 'Αλλ' ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἐξέτεινα τὸ χέρι πρὸς τὸν σύρτην, ὁ σπουργίτης ἐπέταξεν. 'Αδύνατον νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀγαθότητα.

"Ἐρριψα ψίχουλα εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου, τὸ ὅποῖον εἶχεν ἥδη καθαρισθῆ ἀπὸ τὸ χιόνι, καὶ ἔκλεισα τὸ

τζάμι και τὸ παραπέτασμα. Μετ' ὀλίγον εἶδα τὸν σπουργίτην νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ παράθυρον και νὰ ἀρχίσῃ νὰ τρώγῃ λαιμάργως τὰ ψυχία. ’Αφοῦ δὲ ἐτελείωσεν, ἔκαμε νέαν ὑπόκλισιν, ἐπειτα ἐρράμψισε τὸ τζάμι και ἐκίνει δεξιὰ και ἀριστερὰ τὴν κεφαλήν, ὡσὰν νὰ προσεπάθει νὰ διακρίνη διὰ μέσου τοῦ τζαμιοῦ και τοῦ παραπετάσματος. ’Αλλ’ ὅταν ἐπλησίασα νὰ ἀνοίξω, ἐπέταξε πάλιν φοβισμένος.

”Ερριψα νέα ψυχία εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ παραθύρου. ”Ερριψα και ἄλλα εἰς τὸ πάτωμα ὑπὸ τὸ παράθυρον και ἐκάθισα εἰς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, ἀφήσας ἀνοικτὸν τὸ παράθυρον.

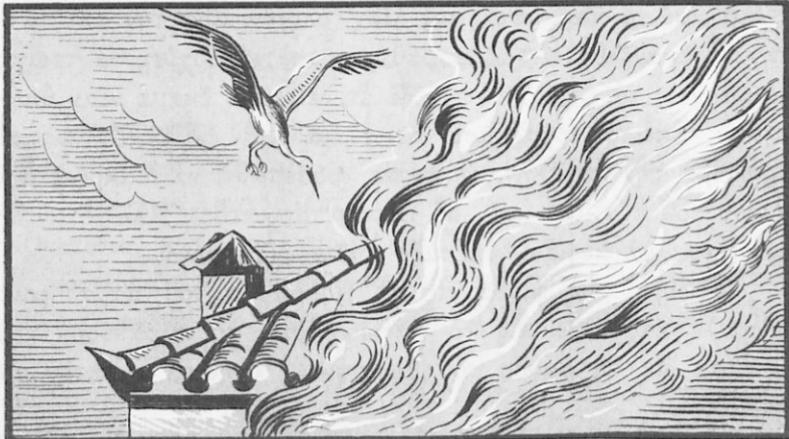
Δὲν ἐπέρασαν πολλὰ λεπτὰ και ὁ σπουργίτης ἐπανῆλθε. Μετὰ διαφρόους δὲ δισταγμοὺς ἐπήδησε και μέσα εἰς τὸ δωμάτιον και ἐξηκολούθησε νὰ τρώγῃ τὰ σκορπισμένα εἰς τὸ δωμάτιον ψυχία, ἀνήσυχος ὅμως πάντοτε και ἔτοιμος νὰ πετάξῃ. ”Ἐπειτα μὲ ἔνα πτερύγισμα ἀνέβη εἰς τὸ γραφεῖόν μου και ἐκεῖθεν ἐστράφη και μὲ παρετήρει. Μὲ παρετήρει σχεδὸν πέντε λεπτά. Και μοῦ ἐφάνη, ὅτι εἰς τὰ μάτια του ὑπῆρχε μία λάμψις μειδιάματος. ’Αλλὰ μόλις ἐκινήθην, ἐπέταξε και δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Οὕτε και ἐγὼ ἥδυνάμην νὰ ἔχω τὸ παράθυρον περισσότερον ἀνοικτόν.

”Επερίμενα τὴν ἐπιοῦσαν, ἐπερίμενα και τὴν μεθεπομένην νὰ ἀκούσω τὸ ράμφισμά του εἰς τὸ τζάμι. ”Ἐπεθύμουν νὰ συνεχίσωμεν τὰς σχέσεις μας, νὰ γίνωμεν φίλοι. Τὰ στρουθία, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔχουν τὴν χάριν ὅλων τῶν μικρῶν πτηνῶν, ἐνθυμίζουν τὴν πραότητα και ἀγαθότητα ’Ἐκείνου, ὃ δόποιος συγχὰ τὰ ἀνέφερεν εἰς τὰς παραβολάς του.

”Αλλὰ δὲν ἥλθεν.

”Εφημερὶς « ’Ακρόπολις »

”Ιωάννης Κονδυλάκης

93. ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΑ ΠΕΛΑΡΓΟΥ

Εἰς ἐν χωρίον τῆς Θεσσαλίας, ἐπὶ τῆς στέγης παλαιᾶς οἰκίας, ὑπῆρχε μεγάλη καὶ ἀτεχνος φωλεά, κατασκευασμένη ἐκ καλάμων καὶ ἔγρων χόρτων.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως ἔβλεπον οἱ χωρικοὶ ὑπόλευκον ζεῦγος πελαργῶν νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ἐγκαθίσταται εἰς τὴν ἀγαπητήν του στέγην. Ἐστέκοντο ἐκεῖ καὶ οἱ δύο ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ποδὸς καὶ ἐκροτάλιζον μὲ τὸ ράμφος, ὡσὰν νὰ ἐχαιρέτιζον τὴν ἀγαπητήν κατοικίαν, ὅπου ἔως τότε εἶχον ἀναθρέψει τόσα τέκνα.

Μίαν πνιγηρὰν ἡμέραν τοῦ θέρους οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἤσαν εἰς τοὺς ἄγρους καὶ ἐθέριζον. Αἴφνης δυναταὶ κωδωνοκρουσίαι ἀναγγέλλουν κίνδυνον. Μετ' ὀλίγον μία φωνὴ ἀκούεται ἀπὸ παντοῦ :

— Πυρκαϊά ! Πυρκαϊά !

Οἱ χωρικοὶ ἔντρομοι τρέχουν ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὸ χωρίον, διὰ νὰ σώσουν τὰς οἰκίας των. Ἀλλὰ ὅτε ἥλθον εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς, εἶδον, ὅτι μόνον ἡ οἰκία, ἐπὶ τῆς

όποίας οι πελαργοί είχον κτίσει τὴν φωλεάν των, εἶχε περικυκλωθῆ ύπό τῶν φλοιογῶν. Τότε ὅλοι μὲ μεγίστην προσθυμίαν προσεπάθουν νὰ σώσουν τὴν οἰκίαν ἐκείνην.

’Αλλὰ δὲν ἦτο εὔκολον πρᾶγμα. Τὸ πῦρ εἶχε διαδοθῆ. Αἱ φλόγες ἔξήρχοντο ἐκ τῶν παραθύρων καὶ ἡ στέγη ἥρχισε νὰ ἀναφλέγηται.

’Ενῷ ὄμως οἱ χωρικοὶ κατεγίνοντο νὰ σώσουν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν ἐκ τῆς καιομένης οἰκίας, αἴφνης εἰς πελαργὸς πετᾶ ὁρμητικὸς πρὸς αὐτήν. Ἡτο ἡ μήτηρ τῶν μικρῶν πελαργῶν, οἱ δόποιοι εὑρίσκοντο ἐντὸς τῆς φωλεᾶς, ἐπὶ τῆς στέγης, καὶ τοὺς ὄποιους φλόγες καὶ νέφος καπνοῦ εἶχον τώρα περικυκλώσει.

’Η δυστυχὴς μήτηρ ἔντρομος πετᾶ πέριξ τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλοιογῶν. Τέλος ὁρμᾷ πρὸς τὴν στέγην διὰ μέσου τῶν φλοιογῶν. Μετ’ ὀλίγον ἔξέρχεται κρατοῦσα εἰς τὸ ράμφος τῆς μικρὸν πελαργόν, τὸν δόποιον τοποθετεῖ εἰς τὴν ρίζαν ἐνὸς δένδρου.

Εὐθὺς ὑψώνεται πάλιν καὶ ὁρμᾷ διὰ δευτέραν φορὰν ἐντὸς τῶν φλοιογῶν, αἱ δόποιαι ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον δυναμώσει. Καὶ μετ’ ὀλίγον ἔξέρχεται μὲ δεύτερον νεοσσόν. Τώρα αἱ πτέρυγές της ἐκάησαν ὀλίγον, ἀλλ’ ἡ φιλόστοργος μήτηρ δὲν ἀνησυχεῖ διὰ τὰς πτέρυγάς της. Ἀφήνει τὸ τέκνον τῆς πλησίον τοῦ πρώτου καὶ ὁρμᾷ ἀκράτητος διὰ τρίτην φορὰν διὰ μέσου τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν φλοιογῶν, διὰ νὰ σώσῃ καὶ τοὺς ἄλλους δύο νεοσσούς.

Οἱ χωρικοὶ ἀνέμενον μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν νὰ ἴδουν τὴν ἡρωικὴν μητέρα νὰ ἔξέρχεται. ’Αλλὰ δὲν ἔξηλθε πλέον. Ἐσκέπασε μὲ τὰς πτέρυγάς της τοὺς δύο νεοσσούς της, οἱ δόποιοι ἐκαίοντο, καὶ ἐκάη μὲ τὰ ἀγαπητά της τέκνα, ἀφοῦ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὰ σώσῃ.

’Αριστοτέλης Κουρτίδης (Διασκευὴ)

‘Ο ‘Ελληνικὸς λαὸς εἰς τὰς ἀντιλήψεις του περὶ ζώων εἶναι ποιητής. ’Αγαπᾷ ἐναὶ ζῷον, ἐὰν εἶναι εὔμορφον, ἐὰν λαλῇ εὔμορφα, ἐὰν ζῆ εὔμορφα, ἔστω καὶ ἀν ζῆ εἰς βάρος του.

‘Η πέρδικα, παραδείγματος χάριν, εἶναι κάποτε συμφορὰ τῶν γεννημάτων καὶ τῶν σταφυλῶν, παρ’ ὅλην τὴν καταδίωξιν, τὴν δόποίαν κάμνει εἰς τοὺς σπόρους τῶν βλαπτικῶν ἐντόμων. Μὲ ὅλα ταῦτα, ὁ λαὸς τραγουδεῖ καὶ τὸ πῶς ἀκόμη καταστρέφει τὰ ἀμπέλια, μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι ὥραία :

- Ποῦ ἡσουν, πέρδικα γραμμένη,
κι ἡρθεις τὸ πρωὶ βρεγμένη;
- Ἡμοννα πέρα στὰ πλάγια
κι ἔτρωγα τὸ Μάη τριφύλλι
καὶ τὸν Αὐγονστο σταφύλι.

‘Επειδὴ ὅμως ἡ κουκουβάγια ζῆ εἰς τὰς σκιάς καὶ τὰ σκότη καὶ ἔχει ἀσχημα μάτια, εἶναι τὸ « κατηραμένο πουλὶ » διὰ τὸν ‘Ελληνικὸν λαόν. ’Εν τούτοις ὁ Θεός δὲν ἔπλασε περισσότερον εὐεργετικὸν συνεργάτην τοῦ ἀγρότου.

“Αμα βραδυάσῃ καὶ ἀρχίσῃ νὰ ἀναβαίνῃ ὁ ὑπόγειος ἐκεῖνος κόσμος τῆς καταστροφῆς, ὁ ὅποῖος λέγεται ποντικοί, σκαραβαῖοι κτλ., ἡ κουκουβάγια πιάνει ἐνα δένδρον καὶ παραμονεύει. Τὰ μάτια τῆς τρυποῦν τὸ πυκνότερον σκότος εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Μόλις λοιπὸν προβάλῃ ὁ ποντικὸς ἢ ὁ σκαραβαῖος, τοὺς πιρουνίζει, ὡσὰν νὰ τοὺς ἔχῃ ἐμπρὸς εἰς τὸ πιάτον της.

Τὰ γεύματα καθ’ ὅλον τὸ ἔτος μιᾶς κουκουβάγιας εἰς ποντικούς μόνον λογαριάζονται ἀπὸ δύο ἔως δυόμιση χιλιάδας κομμάτια. ’Ανάλογα εἶναι τὰ ἐκ σκαραβαίων ὀρεκτικά της.

Καὶ ὅμως, τὸν ἄμισθον αὐτὸν νυκτερινὸν ἀγροφύλακα, ὁ ὅποῖος σφέζει ἐκατομμύρια ὄλόκληρα ἀπὸ τὴν φυτικὴν ζωὴν, ἀκόμη κανεὶς δὲν ἔσκεψθη εἰς τὴν πατρίδα μας νὰ προστατεύσῃ.

Εἰς ἄλλους τόπους οἱ γεωργοὶ κατασκευάζουν ἐπίτηδες παραθυράκια εἰς τὰς στέγας τῶν ἀχυρώνων των, διὰ νὰ εἰσέρχεται ἡ κουκουβάγια.

Δυστυχῶς ἡ κουκουβάγια, λόγῳ τῶν θρήνων καὶ τῆς ἀσχημίας της, ἔχει φορτωθῆ τόσην λαϊκὴν ἀντιπάθειαν, ὥστε πρέπει νὰ γίνη συστηματικὴ διδασκαλία μὲ λαϊκὰς διαλέξεις, μὲ βιβλία, μὲ ὑποδείξεις, διὰ νὰ γίνη πάλιν ὁ εὐεργετικὸς αὐτὸς φίλος τοῦ γεωργοῦ « ἱερὸν πτηνόν », ὅπως ἦτο ἄλλοτε.

« Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἥμερα »

Στέφανος Γρανίσσας

95. ΟΙ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΙ

1. Εἰς ἔνα ἀγρόν, ἐσπαρμένον μὲ σῖτον, ἔκανε ἡ κορυδαλλίνα τὴν φωλεάν της. Ἐκεῖ ἐγέννησε τὰ ἀβγά της καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἐβγῆκαν ἀπὸ τ’ ἀβγά τὰ μικρὰ κορυδαλλάκια, χαριτωμένα καὶ ζωηρά, μὲ τὴν σκουφίτσα εἰς τὸ κεφάλι.

Ἡσαν πολὺ εύτυχισμένα τὰ κορυδαλλάκια ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὑψηλούς καὶ δροσερούς στάχυς. Αὐτοὶ τὰ ἐπροφύλαττον ἀπὸ τὴν ζέστην καὶ τὰ ἔχρυπτον ἀπὸ τὰ κακὰ παιδιά, τὰ ὅποῖα περιεφέροντο εἰς τοὺς ἀγρούς, διὰ νὰ εὔρουν φωλεάς.

“Οταν ὅμως ἥρχισε νὰ μεστώνῃ ὁ σῖτος, ἡ μητέρα των ἥρχισε νὰ ἀνησυχῇ. Ἐφοβεῖτο τοὺς θεριστάς, οἱ ὅποῖοι θὰ ἥρχοντο μὲ τὰ δρέπανά των νὰ καταστρέψουν τὴν φωλεάν της καὶ νὰ σκοτώσουν ἵσως τὰ μικρά της.

Κάθε ἡμέραν λοιπόν, ὅταν ἀπεμακρύνετο διὰ τροφήν, ἀφηνεν εἰς τὰ κορυδαλλάκια της τὴν παραγγελίαν νὰ προσέχουν εἰς ὅ,τι ἀκούσουν καὶ εἰς ὅ,τι ἴδουν, διὰ νὰ τῆς τὸ εἴπουν.

2. Μίαν ἡμέραν, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν φωλεάν της, ἡ κορυδαλλίνα εῦρε τὰ παιδιά της τρομαγμένα.

— Μητέρα, ἄκουσε, μητέρα, τῆς εἴπαν. Πρέπει νὰ μᾶς πάρης τὸ βράδυ ἀπὸ ἐδῶ. Σήμερα ἥκούσαμεν τὸν μπαρμπα-Θόδωρον, τὸν ἴδιοκτήτην τοῦ χωραφιοῦ, νὰ λέγῃ : «Τὸ σιτάρι ἐμέστωσε. Αὔριον πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ τὸ θερίσωμεν». Καὶ ἔστειλε τὸν υἱόν του νὰ καλέσῃ τοὺς γείτονας, νὰ βοηθήσουν εἰς τὸ θέρισμα.

‘Η κορυδαλλίνα ἐγέλασε καὶ εἶπε :

— Μὴ φοβηθεί, παιδιά μου. “Αν περιμένῃ ὁ μπαρμπα-Θόδωρος νὰ τοῦ κάμουν τὴν δουλειά του οἱ γείτονες, ἡμεῖς θὰ ἔχωμεν ὅλον τὸν καιρὸν νὰ φύγωμεν μὲ τὴν ἡσυχίαν μας.

3. Τὸ ἄλλο βράδυ τὰ κορυδαλλάκια ἔτρεμαν πάλιν ἀπὸ τὸν φόβον τῶν καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ μητέρα τῶν, τῆς ἐφώναξεν ἀπὸ μακρόν :

— Μητέρα, ἀμέσως πρέπει νὰ μᾶς πάρης ἀπὸ ἑδῶ. Ὁ μπαρμπα - Θόδωρος ἦλθε πάλιν σήμερα καὶ εἶπε : «Παράγινε τὸ σιτάρι ! Δὲν ἡμποροῦμε πλέον νὰ περιμένωμεν τοὺς γείτονας. Πρέπει νὰ μηνύσωμεν εἰς τοὺς συγγενεῖς μας νὰ ἔλθουν ». Καὶ ἐκάλεσε τὸν υἱόν του καὶ τὸν διέταξε νὰ ὑπάγῃ εἰς τοὺς θείους του καὶ εἰς τοὺς ἔξαδέλφους του, νὰ τοὺς καλέσῃ διὰ θερισμού. Νὰ μᾶς πάρης, μητέρα, νὰ μᾶς πάρης !

— "Εννοια σάς καὶ μὴν ἀνησυχῆτε, ἐπανέλαβεν ἡ κορυδαλλίνα. Οἱ θεῖοι καὶ οἱ ἔξαδέλφοι ἔχουν καὶ αὐτοὶ νὰ θερίσουν τοὺς ἴδικούς των ἀγρούς. "Έχομεν καιρὸν ἀκόμη.

4. Τὴν τρίτην ἡμέραν, ὅταν ἐπέστρεψε πάλιν ἡ μητέρα τῶν, τῆς εἶπον τὰ κορυδαλλάκια :

— Ξεύρεις, μητέρα, ὅταν ἦλθε σήμερα ὁ μπαρμπα - Θόδωρος καὶ εἶδε τὸ σιτάρι παραμεστωμένο. ἐθύμωσε πολὺ καὶ ἐφώναξεν : «Αὐτὸ δὲν γίνεται. Θὰ πάθωμεν μεγάλας ζημίας ! Δὲν ἡμποροῦμε πλέον νὰ περιμένωμεν κανένα· πρέπει νὰ βαλθοῦμε μόνοι μας εἰς τὸ θέρισμα ». "Επειτα ἐκάλεσε τὸν υἱόν του καὶ τοῦ εἶπεν : « "Ακουσε, Χρῆστο ! Κάμε τί θὰ κάμης νὰ ἐτοιμάσῃς τὸ βράδυ τὰ δρέπανα. Αὔριον πρωὶ - πρωὶ πρέπει νὰ ἀρχίσωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι τὸ θέρισμα ».

— Πᾶμε νὰ φύγωμε, γρήγορα ! εἶπε τρομαγμένη ἡ κορυδαλλίνα· διότι, ἂμα ἔνας ἀνθρωπος ἀποφασίσῃ νὰ κάμη μόνος του τὴ δουλειά του, χωρὶς νὰ περιμένῃ τοὺς ἄλλους, τότε ἡ δουλειά του γίνεται.

Ἐπῆρε λοιπὸν ἡ κορυδαλλίνα τὰ μικρὰ κορυδαλλάκια τῆς καὶ ἔγινε ἄφαντη.

Γ. Α. Μέγας

96. Ο ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ

Μὲ τὰ φτερά
τὰ σταχτέρά,
μὲ τὸ μικρὸ διάδημα
πετάει στὸν αἰθέρα.

Μὲ λιγερὸ
καὶ δροσερὸ
καὶ ζωηρὸ κελάδημα
μᾶς φέρνει τὴν ἡμέρα

Βαθυό, βαθυὸ
μ' ἔνα ρυθμὸ
ἀνέβη καὶ δὲ φαίνεται
μὲ φῶς περιχυμένο.
Στὸν οὐρανὸ
τὸ γαλανὸ
ἀόρατα κυμαίνεται
τὸ τρισευτυχισμένο !

'Αλλὰ γιατί
τὰ παραιτεῖ
τὰ φωτερὰ οὐράνια
καὶ κάτω πάλι βλέπει ;
"Εχει φωλιὰ
κι ἔχει πουλιὰ
δῶ κάτω στὰ πλατάνια
καὶ ταίρι, ποὺ τὰ σκέπει.

"Οσα καλά
πού ναι ψηλά,
χάμω έχει τὰ παιδάκια του
πῶς νὰ τὰ λησμονήσῃ !
Μὲ συλλογὴ
καὶ μὲ στοργὴ
μαζεύει τὰ φτεράκια του
καὶ πά νὰ τὰ φιλήσῃ.

Πῶς ἀγαπῶ
κάθε σκοπό,
ποὺ ψάλλεις μὲ κατάνυξη,
ξανθὸ κορυδαλλάκι !
Εὔλογητὸς
ἄς εἴν' Αὐτός,
ποὺ στόλισε τὴν ἄνοιξη
μὲ σὰν ἐσὲ ψαλτάκι !

Γεώργιος Βιζηνηρός

97. Η ΑΛΩΠΗΣ

"Οταν περνᾷ ἡ ἀλώπηξ ὑποπτα μέρη, μαζεύει τὰ πόδια της καὶ τὰ κάμνει ἐν. Ὁ λόγος εἶναι ὁ ἔξῆς : "Αμα βαδίζῃ καὶ μὲ τὰ τέσσαρα, εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τέσσαρας κινδύνους. Τὴν πονηρίαν ὅμως αὐτὴν τὴν πληρώνει κάποτε πολὺ ἀκριβά. Πίπτει καὶ μὲ τὰ τέσσαρα εἰς τὴν παγίδα. Ἐντεῦθεν ἡ παροιμία : « Ἡ πονηρὴ ἀλεποῦ πιάνεται ἀπὸ τὰ τέσσαρα ». "

'Οσφραίνεται τὴν παγίδα, ὅσο κανένα ἄλλο ἀπὸ τὰ ἀγρίμια. Χῶμα νεοσκαμμένον, πατημένον ἀπὸ ἄνθρωπον, σκεπασμένον μὲ κλάδους, εἶναι ὑποπτα σημεῖα. Οἱ χωρικοὶ γνωρίζουν τόσο καλὰ τὴν φιλυποψίαν της, ὥστε, ἔξαιρετικῶς δὶ' αὐτήν, μεταχειρίζονται παγίδα πάντοτε παλαιάν. Διότι, ἐν εἶναι καινουργής, καὶ ἀπὸ τὴν μυρωδιὰν τοῦ σιδήρου ὑποπτεύεται.

Οἱ βοσκοὶ ἐκμεταλλεύονται τὴν μεγάλην πονηρίαν της μὲ τὸν ἀκόλουθον τρόπον : Στήγουν ἐν τεμάχιον ὑφάσματος παραπλεύρως εἰς τὴν καλύβην τῶν ἀρνιῶν καὶ τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν νὰ τὴν κάμη νὰ ὑποπτευθῇ, πώς κάτι τῆς μαγειρεύουν.

Μὲ ὅμοιον τρόπον σχεδὸν οἱ γεωργοὶ φοβίζουν τὴν κίσσαν. Δένουν μίαν κλωστὴν γύρω εἰς τὰ χωράφια. Τὸ παμπό-

νηρον πτηνὸν ὑποπτεύεται τὴν παγίδα καὶ δὲν πλησιάζει πλέον.

"Οταν ἡ ἀλώπηξ θέλῃ νὰ κλέψῃ κανὲν ἄρνακι, παρακολουθεῖ τὸν ποιμένα, τὸν πηγαίνει ἔως τὴν στάνην καὶ τὸν παραμονεύει ἔως ὅτου κοιμηθῇ.

"Αν συναντήσῃ κοπάδι ἄρνιων εἰς τὸν δρόμον τῆς, χωρίζει ἐν καὶ προσποιεῖται, ὅτι δὲν ἥμπορεῖ νὰ τὸ συλλάβῃ. Τὸ κυνηγῆ ἀπὸ ἐδῶ, τὸ κυνηγῆ ἀπὸ ἐκεῖ, ἔως ὅτου νὰ τὸ διώξῃ πρὸς τὸ δάσος. Ἐκεῖ πλέον τὸ συγυρίζει μὲ τὴν ἡσυχίαν τῆς.

Ποτὲ δὲν κάμνει ἀδικαιολόγητον ζημίαν. Κάθε ὄρνιθα τὴν ὁποίαν πνίγει, τὴν μεταφέρει εἰς τὴν φωλεάν της καὶ ἔπειτα γυρίζει νὰ πνίξῃ ἄλλην. "Αμα τύχη καὶ τὴν ὑποπτευθοῦν, ἀν μὲν ἔχῃ καιρόν, φεύγει, εἰδεμὴ γυρίζει τὰ μάτια της πρὸς τὸ βάθος τοῦ ὄρνιθῶνος, διότι γνωρίζει, ὅτι ἡ λάμψις των θά τὴν προδώσῃ.

"Οταν καταδιώκηται ἀπὸ σκύλον, ἔχει διπλωμένην τὴν οὐράν της. "Αν ὁ σκύλος τὴν φθάσῃ, ρίπτει τὴν οὐράν της δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Ο σκύλος στρέφει, διότι νομίζει, ὅτι ἐπῆρε διεύθυνσιν πρὸς τὰ ἐκεῖ. 'Αλλ' ἡ ἀλώπηξ ἔχει κάμει ἥδη ἀντίθετον στροφήν. "Εως ὅτου νὰ γυρίσῃ ὁ σκύλος, αὐτὴ ἔχει κερδίσει δέκα - δεκαπέντε βήματα. Καὶ ἔχει ὁ Θεὸς δι' ἀργότερα.

Λέγουν, ὅτι δὲν κατασκευάζει τὴν φωλεάν της μόνη καὶ ὅτι, ἂμα ὁ ἀσβὸς σκάψῃ τὴν ἴδικήν του, τοῦ τὴν παίρνει μὲ τὸν ἔξης τρόπον :

'Επειδὴ γνωρίζει, ὅτι ἐκεῖνος εἶναι τὸ καθαρώτερον ἀγρίμι, πηγαίνει καὶ λερώνει τὴν φωλεάν του. Ο ἀσβὸς τὴν ἐγκαταλείπει καὶ ἐγκαθίσταται αὐτῇ, ἀφοῦ προηγουμένως τὴν τελειοποιήσῃ, δηλαδὴ ἀφοῦ ἀνοίξῃ πολλὰς ὅπας, ὥστε νὰ

μὴ κινδυνεύῃ νὰ ἀποκλεισθῇ. Κάθε ἔξοδος ἀπολήγει εἰς τουφωτὰ μέρη, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται.

Κανεὶς δὲν τῆς ἡρνήθη ἐπιμέλειαν καὶ σοφίαν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν της. Πηγαίνει εἰς τὴν φωλεάν της ποντικοὺς ζωντανούς, ὄρνιθας, λαγούς, ἀκρίδας. Καὶ ἔξασκεῖ τὰ παιδιά της ἐπὶ μῆνας πῶς νὰ παραμονεύουν τὸ θήραμα, πῶς νὰ τὸ σκοτώνουν, πῶς νὰ τὸ μεταφέρουν. "Οταν τελείωσῃ ἡ κατ' οἶκον διδασκαλία, ἀρχίζουν αἱ ἐκδρομαὶ εἰς τοὺς ὄρνιθῶνας, εἰς τὰ μανδριά, εἰς τὰ περιβόλια. 'Εκεῖ δεικνύει εἰς τὰ ἀλεπόπουλα πῶς νὰ περνοῦν τὰ μονοπάτια, πῶς νὰ ἀποφεύγουν τὰ ὑποπτα μέρη, πῶς νὰ πιάνουν τοὺς λαγούς, πῶς νὰ παραμονεύουν τοὺς ἀμπελουργούς, πῶς νὰ γελοῦν τοὺς βοσκούς.

Πῶς γίνονται αἱ ἔξετάσεις καὶ πῶς δίδεται τὸ ἀπολυτήριον, μᾶς τὸ λέγει ἔνας μῆθος :

Μία ἀλώπηξ ἐκάθητο μίαν φορὰν καὶ ἀνεπαύετο εἰς ἐν βουνόν.

- Τί κάνομε ἐδῶ, μάνα; τὴν ἡρώτησαν τὰ παιδιά της.
- Ζεσταίνόμεθα, παιδιά μου, τοὺς εἶπε.
- Μὰ ποῦ εῖναι ἡ φωτιά;
- Εἰς τὸ ἀντικρινὸν βουνόν. Δὲν τὴν βλέπετε;

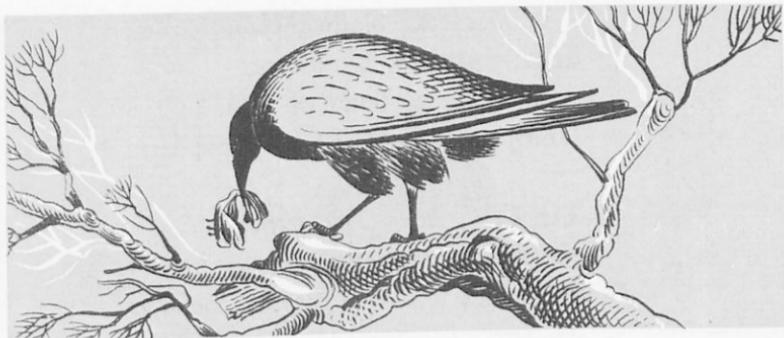
Τότε ἐν ἀπὸ τὰ παιδιά της ἐπήδησε καὶ ἐφώναξε :

- Νερό, μάνα, νερό, νερό, μ' ἔκαψε μιὰ σπίθα ἀπὸ τὴν φωτιά !!

— Α, εῦγε, παιδί μου, ἐσὺ ἔξεσκόλισες. Πήγαινε τώρα στὴ δουλειά σου.

« Τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἡμέρα »

Στέφανος Γρανίτσας

98. ΚΟΡΑΞ ΚΑΙ ΑΛΩΠΗΣ

Κόραξ εἰς ἄκραν ὑψηλὴν
κλάδου ἐκάθητο ἐλαίας,
μέλαιναν εἶχε τὴν στολὴν
καὶ εἰς τὸ ράμφος εἶχε κρέας.

Εἰς τὰ χαμόκλαδα κοντὰ
ἀλώπηξ ἵσταται δολία,
τοὺς ρώθωνας αὐτῆς κεντᾷ
τοῦ κρέατος ἡ εύωδία.

Τρέχει, προφθάνει... Περιττὸς
ὁ κόπος, μάτην ἡ σπουδή της
Τί ὕψος ! Κι εἶναι πτερωτὸς
ὅ εύτυχὴς ἴδιοκτήτης.

Κατ' ὅλον τρόπον μελετᾷ
εἰς τὰ νερά της γὰ τὸν φέρη·
βλέπει ἐπάνω, χαιρετᾷ
καὶ ταῦτα εὐγενῶς προφέρει :

—Καλῶς μᾶς ὥρισες ἔδω,
ἀέρα, φίλτατε, νὰ πάρης·
τρελλαίνομαι, ὅταν σὲ ἴδω.
Πόση κομψότης, πόση χάρις !

Τίς ἔχει τόσην καλλονήν,
τίς πτέρυγας ποικιλωτέρας !
Τί κρῖμα ! "Αν εἶχες καὶ φωνὴν
θὰ ἤσο τῶν πτηνῶν τὸ τέρας !

—Φωνὴν δὲν ἔχω ; νὰ χαθῆς !
(ἐντός του εἴπε). Θὰ σὲ δείξω·
περίμενε, νὰ τρελλαθῆς,
μόλις τὸ στόμα μου ἀνοίξω.

Καὶ πλατὺς φάρυγξ ἀνοιγεὶς
δύο τραχέα « κρᾶ ! » ἐβγάζει
καὶ πάφ ! τὸ κρέας κατὰ γῆς,
καὶ χάπ ! ἡ πονηρὰ τ' ἀρπάζει.

'Ακόμη τρέχ' εἰς τὸ βουνόν,
καὶ ἀφοῦ ἔχαψε τὸ κρέας,
γελῶσα λέγ' εἰς τὸ πτηνὸν
τὰς λέξεις ταύτας τελευταίας :

—Μάθε, ὡς φίλτατον πουλί,
μάθε, ὡς ἄνθος τῶν κοράκων,
πώς τῶν εὐπίστων ἡ φυλὴ
τρέφει τὸ γένος τῶν κολάκων.

« Τὰ Παιδικά »

³Αλέξανδρος Ραγκαβῆς

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

99. ΖΩΗΣ ΚΑΠΛΑΝΗΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ

Από μικρὸς ὁ Ζώης Καπλάνης ὑπῆρξεν ἥρως τῆς ζωῆς.

Θὰ ἦτο τεσσάρων ἐτῶν - ἐκεῖ πέραν εἰς τὸ χωρίον τῆς Ήπείρου Γραμμένον - ὅταν ἀπέθανεν ἡ καλή του μήτηρ. Τὸ θέαμα τῆς ἔξηπλωμένης ἀψύχου γυναικὸς ὁ Ζώης δὲν τὸ ἐλησμόνησε ποτέ.

’Ολίγα ἔτη βραδύτερον ὁ πατήρ του ἐνυμφεύθη καὶ πάλιν. Δυστυχῶς ἡ μητριὰ δὲν συνεπάθησε καθόλου τὸ ξένον παιδί.

Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ νέα συμφορὰ ἐκτύπησε τὸν μικρὸν Ζώην: ’Απέθανε καὶ ὁ πατήρ του! Συνῆλθεν ὅμως ταχέως καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐργασθῇ, διὰ νὰ συντηρήσῃ τὸν ἑαυτόν του καὶ τὴν μητριάν, τὴν ὅποιαν δὲν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ.

— Εἶσαι ἀξιέπαινος, μικρέ μου Ζώη, τοῦ εἴπε μίαν ἡμέραν ὁ Ἱερεὺς, ποὺ βοηθεῖς τὴν μητριάν σου, καὶ ὁ Θεὸς θὰ σὲ ἀνταμείψῃ.

’Ο Ζώης μὲ ἔνα τεμάχιον ξηροῦ ἄρτου ἔτρεχεν εἰς κάθε ἐργασίαν. Τέλος ἔγινε καὶ ξυλοκόπος. Τὰ ξύλα, ὅσα ἔκοπτε, τὰ μετέφερεν ὁ ἴδιος εἰς τὰ Ἰωάννινα, ὅπου τὰ ἐπώλει. Καὶ μὲ τὰ χρήματα ἡγόραζε τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὸ χωρίον. Εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν ὅμως τὸν ἀνέμενον, ἀντὶ εὐχαριστιῶν, αἱ ὕβρεις καὶ κάποτε καὶ τὸ ξύλον τῆς σκληρᾶς μητριαῖς.

”Ω! ”Ητο πολὺ δυστυχὴς ἡ ζωὴ τοῦ μικροῦ Ζώη. Καὶ δι’ αὐτὸν εἰς ὅλην τὴν περιοχὴν τὸν ὠνόμαζον « Πικροζώην ».

Ἐπτὰ ὄλοκληρα ἔτη ὑπέμεινεν ὁ Ζώης τὴν σκληρὰν ἐργασίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀδικον κακομεταχείρισιν τῆς μητριᾶς του. Ἡ ψυχὴ του εἶχεν ἐκχειλίσει ἀπὸ πικρίαν.

”Ενα ἀπόγευμα ἐπέστρεψε κατάκοπος εἰς τὴν οἰκίαν καί, ἀντὶ νὰ εὕρῃ ὀλίγην τροφὴν καὶ ἔνα, ἔστω, γλυκὺν λόγον, ἤκουσε πάλιν ὕβρεις καὶ ἐδέχθη ἰσχυρὸν ράπισμα. Ἡ ἀδικία τὸν ἔπνιξεν, ἀλλὰ δὲν εἴπε τίποτε. ’Εστράφη, ἥνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐξῆλθεν. ”Επειτα ἡκολούθησεν ἀποφασιστικῶς τὸν κάτω δρόμον τοῦ χωρίου—ξυπόλητος καὶ κακοενδεδυμένος—χωρὶς νὰ σκέπτεται τίποτε, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ παύσῃ τὰ δάκρυα.

Αἴφνης εἰς τὸ βάθος κάτω τῆς πεδιάδος διακρίνει τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων μᾶλλον σκοτεινήν. Πέραν αὐτῆς, εἰς τὴν πόλιν φαίνονται τὰ πρῶτα φῶτα.

— Θὰ πάω στὰ Γιάννενα, ψιθυρίζει.

Καὶ σφογγίζει διὰ τῆς χειρός του τὰ δάκρυα. Καὶ ἀμέσως ἀκολουθεῖ τὸ κατωφερὲς μονοπάτι.

Μίαν ὥραν βραδύτερον περιπλανᾶται εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ἡπειρωτικῆς πρωτευούσης.

‘Η νῦξ ἐπροχώρησεν. ’Επρεπε νὰ εὔρῃ ἔνα κατάλυμα. Τὰ ὄλιγα χρήματά του ὅμως τὰ εἶχε δώσει εἰς τὴν μητριάν. Παρεκάλεσεν εἰς ἔνα πανδοχεῖον νὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ κοιμηθῇ κάπου, ἀλλὰ τὸν ἐκδιώκουν. Ποῦ νὰ σταθῇ, κατάκοπος ὅπως ἦτο; ‘Η πόλις ἔχει ἡσυχάσει. Περιφέρεται ὀλίγον ἀκόμη ὡς σκιὰ καὶ τέλος ἔξαπλώνεται εἰς τὸ πλατύν βάθρον τῆς εἰσόδου μιᾶς ἀρχοντικῆς οίκιας.

Καὶ μήπως ἡμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ; Τὸν βασανίζουν τὸ νυκτερινὸν ψῦχος, ἡ μοναξιά, αἱ σκέψεις, αἱ ἀναμνήσεις. Τὰ δάκρυα πλημμυρίζουν πάλιν τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἀνασηκώνεται τότε καὶ ἀρχίζει μίαν θερμὴν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν. Τὰ χείλη σαλεύουν:

— Καὶ Σύ, Χριστέ μου, ὅταν ἥσουν μικρὸ παιδάκι, ἐγνώρισες κατατρεγμούς. ‘Η καλή Σου Μητέρα μὲ τὸν Ἰωσήφ, διὰ νὰ Σὲ σώσουν, Σὲ ἐπῆγαν πολὺ μακριά, ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν Αἴγυπτον. Γι’ αὐτό, Ἰησοῦ, ἀγαπᾶς ἴδιαιτέρως τὰ ὄρφανὰ καὶ ἔρημα παιδιά. Προστάτευσέ με λοιπὸν καὶ ἐμέ. Δός μου θάρρος καὶ ἐλπίδα.

‘Η προσευχὴ αὐτὴ δίδει δύναμιν εἰς τὸ ὄρφανόν. Τέλος ὁ ὑπνος τοῦ σφραγίζει τοὺς ὀφθαλμούς.

ΘΕΟΣΤΑΛΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ

‘Ανέτειλε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Εἶναι Κυριακή, Κυρια-

κὴ τῆς Ὀρθοδοξίας. Οἱ κώδωνες τῶν ναῶν ἀντηχοῦν εἰς ὅλην τὴν πόλιν. Ἡ μία θύρα μετὰ τὴν ἄλλην ἀνοίγονται καὶ μικροί, μεγάλοι, πλούσιοι ἢ πτωχοὶ πηγαίνουν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ.

Μόνον ὁ μικρὸς Ζώης κοιμᾶται ὀκόμη.

Αἴφνης ἡ μεγάλη θύρα τοῦ ἀρχοντικοῦ ἀνοίγεται καὶ αὐτὴ καὶ ὁ οἰκοδεσπότης - ὁ κύριος Χατζηνίκου - στέκεται ἔκπληκτος. Τὸ θέαμα τοῦ κοιμωμένου παιδιοῦ τὸν συγκινεῖ.

— Τὸ δυστυχισμένον! ψιθυρίζει. Ποιός ξέρει τὴν συμφοράν του καὶ τὸν πόνον του!

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐξυπνᾷ ὁ Ζώης ἀποτόμως. Σηκώνεται. Τρίβει τοὺς ὄφθαλμούς του. Ταχτοποιεῖ ὀλίγον τὰ μαλλιά του. Καὶ παρατηρεῖ, ἔκπληκτος καὶ αὐτός, τὸν οἰκοδεσπότην.

— Πῶς εὑρέθης ἐδῶ, παιδί μου; τὸν ἡρώτησε τότε ὁ πονετικὸς Ἡπειρώτης.

Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ ἀπάντησιν, φωνάζει τοὺς ὑπηρέτας του καὶ τοὺς συνιστᾶ νὰ περιποιηθοῦν τὸ ξένον παιδί. Καὶ ἀμέσως αὐτὸς φεύγει διὰ τὴν ἐκκλησίαν. Ἐκεῖ προσευχεται καὶ διὰ τοὺς ἰδιοὺς του καὶ διὰ τὸ ἄγνωστον παιδί, τὸ ὅποιον ἀποφασίζει νὰ προστατεύσῃ.

Οἱ ὑπηρέται εἰσάγουν τὸν Ζώην εἰς τὸ ἀρχοντικόν. Τὸ παιδί μένει κατάπληκτον ἀπὸ ὅσα βλέπει. Πόσος πλούτος! Άλλὰ καὶ πόσον καλοὶ ἄνθρωποι! "Ολοι γελαστοί. Καὶ τοῦ ὄμιλοῦ μὲ ἀγάπην, σὰν νὰ γνωρίζωνται ἀπὸ πολλὰ ἔτη. Τοῦ δίδουν ἀμέσως καινουργῆ ἐνδύματα. Τοῦ προσφέρουν θερμὸν ποτὸν καὶ ἀφθονον ψωμί. Ὁ Ζώης πρώτην φορὰν ἀντικρίζει τόσην καλωσύνην.

Ἐκεῖνος ὁ μάγειρος, τί χρυσὸς ἄνθρωπος! Τὸν περιποιεῖται σὰν νὰ εἶναι υἱός του.

— Φάγε, Ζώη, τοῦ λέγει, γιατὶ ἔχεις ἀδυνατίσει πολύ.

‘Ο Ζώης ένθυμεῖται πῶς διῆλθε τὴν νύκτα. Κατόπιν τοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ προσευχὴ καὶ λέγει μέσα του μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν :

— Θεέ μου, Σὲ εὐχαριστῶ ! Σὲ εὐχαριστῶ !

‘Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κύριος Χατζηνίκου ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν. Κάποιος τότε φωνάζει :

— Ζώη, ἔλα ἐδῶ, σὲ θέλει τὸ ἀφεντικό.

‘Ο Ζώης εἶναι ταραχμένος, σχεδὸν τρέμει. Παρουσιάζεται εἰς τὸν καλὸν οἰκοδεσπότην, ἀλλὰ εὐρίσκει ἀρκετὸν θάρρος καὶ ἀπαντᾷ εἰς ὅσα ἐκεῖνος τὸν ἔρωτᾶ.

‘Ο κύριος Χατζηνίκου ἀκούει μὲ προσοχὴν τὴν ἴστορίαν τοῦ μικροῦ βιοπαλαιστοῦ, ἐννοεῖ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ ἀγνόητητα τοῦ παιδιοῦ. Συγκινεῖται καὶ τοῦ λέγει :

— Ἀφοῦ δὲ Θεὸς σὲ ἔστειλε στὸ σπίτι μου, θὰ μείνῃς ἐδῶ, παύδι μου. Θὰ βοηθήσῃς τὸν μάγειρο. Θὰ ἔρχεσαι κάποτε εἰς τὸ κατάστημά μου γιὰ κανένα θέλημα. Δέγεσαι :

‘Ο Ζώης δὲν δύναται νὰ ὅμιλήσῃ. Κύπτει μόνον καὶ ἀσπάζεται μὲ δάκρυα τὴν χεῖρα τοῦ εὐεργέτου του.

‘Ο προστάτης τοῦ Ζώη διετήρει τότε εἰς Ἰωάννινα κεντρικὸν κατάστημα γουναρικῶν. Εἶχε καὶ ὑποκατάστημα εἰς τὸ Βουκουρέστιον.

ΝΕΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΖΩΗΣ

‘Ο μικρὸς Ἡπειρώτης, ἀφοῦ ἐξησφάλισε τὴν στοργικὴν προστασίαν τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου, ἀρχίζει μίαν νέαν περίοδον τῆς ζωῆς του.

Βοηθεῖ τὸν μάγειρον, ψωνίζει εἰς τὴν ἀγοράν, ἐκτελεῖ προθύμως διάφορα θελήματα, ἀκόμη καὶ τῶν μεγαλυτέρων του ὑπηρέτων. Σέβεται ὅλους τοὺς μεγαλυτέρους, ἀς εἶναι ὑπηρέται. Καὶ φέρεται μὲ διακριτικότητα, διὰ νὰ μὴ θίξῃ κανένα. Ἐνώπιον τῶν ἄλλων δὲν ὅμιλει.

— Λέγε καὶ σὺ τίποτε, τὸν ἐνθαρρύνει ὁ μάγειρος.

‘Ο Ζώης ὅμως μειδιᾶ.

— Λέγε μας, εἶπε μίαν ἡμέραν εἰς ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ κυρίου Χατζηνίκου, τὰ ἔμαθες ὅλα τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαριθμοῦ;

— Τὰ ἔμαθεν, ἀπήντησεν ὁ μάγειρος. Καὶ μάλιστα διαβάζει ὀρκετὰ καλά.

‘Ο μικρός, ὅταν τοῦ ἔμενε καιρός, ἐμελέτα.

‘Εποχὴ σκληρᾶς δουλείας τότε. ‘Ελλὰς ὡς κράτος δὲν ὑπῆρχεν.

‘Ο Ζώης οἰκονόμησεν ἐν βιβλίον, τὸ ὅποῖον εἶχε τὰς εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ ἔξωφυλλον καὶ τὰς λέξεις : « Σταυρέ, βοήθει ! ».

Πόσην χαρὰν ἦσθάνθη τὸ παιδί, ὅταν διὰ πρώτην φορὰν κατώρθωσε καὶ ἔγραψε τὰς δύο ἑκείνας λέξεις !

Μίαν νύκτα ὁ οἰκοδεσπότης ἥγερθη τυχαίως καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου του. Τότε διέκρινεν, ὅτι εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ μικροῦ ὑπῆρχεν ἀκόμη φῶς. ‘Ο Ζώης ἐμελέτα καὶ ἔγραψεν. ‘Αντελήφθη δέ, ὅτι κάποιος εἶχε πλησιάσει τὴν θύραν τοῦ δωματίου, καὶ δι’ αὐτὸν ἔσβησε τὸν λύχνον καὶ ἐχώθη εἰς τὰ σκεπάσματά του.

— Μήπως μὲ παρεφύλαξαν ; ἐσκέφθη. Καὶ ἀν ἦτο τὸ ἀφεντικὸν καὶ μ’ ἐκατάλαβε, ἀσφαλῶς θὰ μοῦ ἀπαγορεύσῃ τὴν μελέτην.

Τὴν ἐπομένην ὁ οἰκοδεσπότης ἐκάλεσεν εἰς τὸ γραφεῖόν του τὸν Ζώην.

— Παιδί μου, τοῦ λέγει, εἴμαι πολὺ εὔχαριστημένος ἀπὸ σέ. “Ἐχω πληροφορηθῆ τὰς προόδους σου καὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ σὲ συγχαίρω. Νομίζω λοιπόν, ὅτι πρέπει τώρα νὰ φύγης ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον καὶ ἀπὸ τὰς ἐργασίας τοῦ σπιτιοῦ

καὶ νὰ ἔλθῃς νὰ ἐργάζεσαι εἰς τὸ κατάστημα. ὘κεῖ θὰ σοῦ μένῃ καιρὸς καὶ διὰ μελέτην.

Διὰ δευτέραν φορὰν ὁ Ζώης ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τοῦ εὐεργέτου του καὶ τὴν βρέχει μὲ τὰ δάκρυά του, χωρὶς νὰ δύναται νὰ εἴπῃ λέξιν.

Εἰς τὴν νέαν του ἐργασίαν ὁ Ζώης ἐπιδεικνύει ἔξαιρετικὴν προσοχήν, προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν. Ἐντὸς δὲ λίγου μανθάνει τὸν μηχανισμὸν τῆς ἐργασίας καὶ βλέπει ἐπίσης πῶς πλύνουν τὰ γουναρικά, πῶς τὰ ράπτουν καὶ πῶς τὰ συσκευάζουν εἰς δέματα.

‘Ο κύριος Χατζηνίκου χαίρει διὰ τὰς προόδους τοῦ προστατευομένου του καὶ θεωρεῖ καύχημά του νὰ ἔχῃ εἰς τὸ κατάστημά του παρόμοιον ὑπάλληλον.

Βραδύτερον αὐξάνει τὸν μισθὸν τοῦ Ζώη καὶ καθιστᾷ τοῦτον σπουδαῖον παράγοντα εἰς τὴν ἐπιχείρησίν του.

‘Ο νέος δὲν ὑπερηφανεύεται καθόλου. Συμπεριφέρεται πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ προστάτου του ὅπως καὶ πρίν. Ἐξ ἄλλου συνεχίζει τὴν μελέτην. Καὶ δὲν λησμονεῖ νὰ εὐχαριστῇ τὸν Θεὸν εἰς τὰς προσευχάς του διὰ τὴν τόσην προστασίαν.

ΔΕΝ ΛΗΣΜΟΝΕΙ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ

‘Ολίγα ἔτη κατόπιν ὁ κύριος Χατζηνίκου ἀναχωρεῖ ἔξι. Ιωαννίνων καὶ ἐγκαθίσταται εἰς τὸ Βουκουρέστιον. Τὸν συντροφεύει ὁ Ζώης Καπλάνης, ἔμπειρος πλέον εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν γουναρικῶν. Καὶ οἱ δύο ἀναπτύσσουν τὰς ἐργασίας. ‘Ο πρῶτος διευθύνει τὸ κατάστημα καὶ ὁ Ζώης ταξιδεύει διὰ γουναρικὰ εἰς τὰς χώρας τῆς Εύρωπης. Πόσην χαρὰν αἰσθάνεται, ὅταν ἐπιστρέφῃ πλησίον τοῦ κυρίου Χατζηνίκου! Καὶ πάντοτε τοῦ ὑπενθυμίζει:

— ‘Ελησμόνησες, κύριε, τὸν δύστυχον Ζώην, τὸν ὅποιον ἀντίκρισες μὲ πόνον μίαν Κυριακὴν ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν

τοῦ σπιτιοῦ σου! Θυμᾶσαι, ὅτι ἔτρεμεν ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὸ κρύον! Ὡτὸ πεντάρφανος καὶ παντέρημος εἰς τὸν κόσμον. Τὸ σπίτι σου ἔγινε πατρικόν μου. Καὶ εὐρῆκα ὅ, τι μοῦ ἔλειπε· περιποίησιν καὶ πρὸ παντὸς ἀγάπην. 'Εστάθης δι' ἐμὲ προστάτης καὶ διδάσκαλος. "Ο, τι εἴμαι τώρα καὶ ὅ, τι ἔχω τὸ χρεωστῶ εἰς σέ.

Μετ' ὀλίγα ἔτη ὁ κύριος Χατζηνίκου ἀπέθανε καὶ ὀλόκληρος ἡ ἐπιχείρησις ἔμεινεν εἰς χεῖρας τοῦ Καπλάνη. Πλούτος πολὺς, ὁ ὄποιος συνεχῶς ηὔξανε. 'Ο Ζώης δὲν λησμονεῖ τὸν τόπον του καὶ τοὺς δυστυχεῖς.

— Θὰ δώσω χρήματα εἰς τὰ ὄρφανὰ καὶ εἰς τοὺς πεινασμένους, λέγει μόνος του. Θὰ κτίσω σχολεῖα εἰς τὸν τόπον μου, διὰ νὰ μάθουν γράμματα ὅσα παιδιὰ θέλουν νὰ σπουδάσουν. Τὰ χρήματα δὲν εἶναι ίδιακά μου. Μοῦ τὰ ἔδωσε ὁ Θεός. Καὶ δὲν ἔχω δικαίωμα νὰ τὰ διαθέσω δι' ἄλλους σκοπούς.

'Αρχίζει λοιπὸν τὰς δωρεάς. Στέλλει πολλὰς χιλιάδας χρυσῶν ρουβλίων καὶ κτίζει ἔνα μεγάλον πρότυπον σχολεῖον εἰς 'Ιωάννινα. Συντηρεῖ μὲν ίδιακά του χρήματα τὰς περιφήμους σχολάς, τὴν 'Αθωνιάδα τοῦ 'Αγίου "Ορους καὶ τὴν Πατμιάδα τῆς Πάτμου. Στέλλει πολλὰ χρήματα εἰς τὸ νοσοκομεῖον, διὰ νὰ νοσηλεύωνται οἱ ἀποροι. Στέλλει ἐπίσης χρήματα, διὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν συμπατριώται του ἀπὸ τὰς τουρκικὰς φυλακάς. 'Αγαπᾷ ίδιαιτέρως τὰ ὄρφανὰ καὶ στέλλει δι' αὐτὰ δέκα χιλιάδας ρουβλίων εἰς 'Ιωάννινα καὶ δέκα χιλιάδας διὰ τὰ ὄρφανὰ τοῦ Γραμμένου.

'Εν ὅσῳ ἔζη ὁ Ζώης Καπλάνης δὲν ἔπαιυσε νὰ εὐεργετῇ τὸν τόπον του. Καὶ ὅταν ἀπεδήμησεν εἰς Κύριον, ἀφῆκεν ὅλην του τὴν περιουσίαν -έκατὸν ὅγδοήκοντα τρεῖς χιλιάδας ρουβλίων - εἰς φιλανθρωπικὰ ίδρυματα.

'Εκ τοῦ περιοδικοῦ «Ζωὴ τοῦ παιδιοῦ»   Θ. Μακρόπουλος (Διασκευὴ)

100. Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΦΑΝΟΣ

1. "Οσοι ἐταξίδευσαν μὲ τὸν σιδηρόδρομον θὰ παρετήρησαν ἵσως, ὅτι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη τῶν γραμμῶν εἶναι κτισμένα κατὰ διαστήματα μικρὰ παραπήγματα. Τὰ παραπήγματα αὐτὰ λέγονται φυλάκια.

Οἱ φύλακες, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μέσα εἰς τὰ φυλάκια, ἔχουν ὡς μόνην τῶν ἐργασίαν νὰ προσέχουν, ἂν εἶναι ἐν τάξει αἱ γραμμαί. "Ἐτσι κάθε ἡμέραν ὁ φύλακ ἐξετάζει τὸ τμῆμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, τὸ ὅποιον εὑρίσκεται ἀνάμεσα εἰς τὸ ἴδικόν του παράπηγμα καὶ εἰς τὸ παράπηγμα τοῦ ἄλλου φύλακος, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ ἴδικόν του.

"Αν εὕρῃ τὴν γραμμὴν ἐν τάξει, τότε τὴν ὥραν ποὺ πρόκειται νὰ περάσῃ τὸ τραίνο, στέκει ἐμπρὸς εἰς τὸ παράπηγμά του, κρατῶν εἰς τὴν χειρά του μίαν πρασίνην σημαί-

αν, ἂν εἶναι ἡμέρα, η̄ ἔνα πράσινον φαναράκι, ἂν εἶναι νύκτα.

“Αν ὅμως εὔρη, ὅτι κάπου ἡ γραμμὴ ἔχει κάποιαν βλάβην, ἂν ἔξαφνα ἔχῃ σαπίσει καμμία δοκὸς ἢ ἂν ἡ βροχὴ ἔφερε καμμίαν ζημίαν εἰς τὴν γραμμήν, τότε σταματᾷ εἰς τὸ σημεῖον, ὅπου εἶναι ἡ βλάβη, τὴν μὲν ἡμέραν μὲ κοκκίνην σημαίαν, τὴν δὲ νύκτα μὲ κόκκινον φανὸν εἰς τὴν χεῖρα.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ὀδηγὸς τῆς ἀμαξοστοιχίας ἐνυοεῖ, ὅτι ἡ γραμμὴ ἔχει βλάβην. Τὰ κόκκινα σημεῖα τοῦ φανερώνουν, ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος καὶ ἔτσι σταματᾷ τὸ τραίνον ἐγκαίρως, διὰ νὰ μὴ γίνη καταστροφὴ καὶ χαθῇ τόσος κόσμος.

2. Μέσα εἰς ἐν τοιοῦτον παράπτηγμα ἔζη κάποτε εἰς φύλαξ, ὁ ὄποιος ὠνομάζετο Καβούρης. Χρόνια τώρα ζῇ ὁ καλὸς φύλαξ εἰς τὴν ίδιαν αὐτὴν θέσιν καὶ ἐκτελεῖ τὴν δύσκολον ὑπηρεσίαν του μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ εὐσυνειδησίαν.

Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα ὁ οὐρανὸς ἦτο σκεπασμένος μὲ μαῦρα σύννεφα καὶ ὅλα τὰ σημεῖα ἐπρομήνυον καταιγίδα.

Μόλις ἥρχισε νὰ νυκτώνῃ, ἐσηκώθη ἄνεμος τρομερὸς καὶ ἔξεσπασε φοβερὰ θύελλα. Ἐντὸς ὀλίγου τὸ σκότος ἔγινεν ἀδιαπέραστον καὶ ὁ ἄγριος ἄνεμος, ὁ ὄποιος εἰς τὸ περασμά του ἔξερρίζων δένδρα, ἔρριψε τοὺς τηλεγραφικοὺς στύλους καὶ ἐκομμάτιασε τὸ σύρμα.

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Καβούρης εἶχε τελειώσει τὴν ἔξετασιν τῆς γραμμῆς καὶ ἐπέστρεψε μὲ τὸν φανὸν εἰς τὴν χεῖρα. Δὲν ἀπεῖχε πολὺ ἀπὸ τὸ παράπτηγμά του, ὅταν μία φοβερὰ ἀστραπὴ τὸν ἐτύφλωσε. Τὴν ίδιαν στιγμὴν ἡσθάνθη τοιοῦτον κλονισμόν, ὥστε ἔπεισε κατὰ γῆς.

3. ‘Ο κεραυνὸς εἶχε πέσει ἐπάνω εἰς τὰς γραμμὰς καὶ τὰς διεσκόρπισε γύρω. Τὸ παράπτηγμα τοῦ Καβούρη ἐπῆρε καὶ αὐτὸς φωτιὰ καὶ ἐκαίετο ὡς μία λαμπάς.

— Θεέ μου, Θεέ μου! Τί θὰ γίνη τὸ τραίνον! Θὰ χαθῇ

τόσος κόσμος ! εἶπεν ὁ καλὸς φύλαξ, μόλις συνηῆθε καὶ ἔρριψεν ἐν βλέμμα γύρω του.

Κατέβαλε τὰς τελευταίας του δυνάμεις καὶ ἐσηκώθη ὅρθιος. Ἀπὸ μακρὰν ἡκούσθη τὸ σφύριγμα τοῦ τραίνου. Ὁ Καβούρης δὲν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του τὸν κόκκινον φανόν. Ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν τῆς γραμμῆς ἐκράτει τὸν ἀπλοῦν φανόν, ὁ ὅποιος εἶχεν ἥδη σβήσει ἀπὸ τὸν ἀέρα.

Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν, ἀνάβει τὸν φανόν, σχίζει ἐν τεμάχιον ἀπὸ τὸ κόκκινον ὑποκάμισόν του, τυλίσσει μὲ αὐτὸ τὸν φανὸν καὶ ὅρθιος ἐπάνω εἰς τὴν κατεστραμμένην γραμμὴν σηκώνει τὸν φανὸν ὃσον ἥμπορεῖ ὑψηλότερα.

4. Δεξιά του καίεται τὸ παράπηγμά του καὶ μᾶζη μὲ αὐτὸ ὅλη του ἡ περιουσία. Αἱ φλόγες ἐξέρχονται ώς γλῶσσαι ἀπὸ τὴν στέγην καὶ οἱ σπινθῆρες διασκορπίζονται εἰς τὸν ἀέρα. Ὁ Καβούρης ὅμως ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν καταστροφήν.

Ἄπὸ πολὺ μακρὰν ἐφάνησαν δύο μικρὰ φῶτα. Εἶναι οἱ φανοὶ τῆς μηχανῆς, ἡ ὅποια σύρει τὴν ἀμαξοστοιχίαν καὶ ἔρχεται ὀλοταχῶς.

— Νά ! τώρα, ὅπου καὶ ἂν εἶναι, θὰ ἐκτροχιασθῇ, θὰ γίνη κομμάτια, θὰ σκοτωθῇ τόσος κόσμος!, σκέπτεται μὲ τρόμον ὁ Καβούρης.

Καὶ ὅμως δὲν ἔγινεν αὐτό, τὸ ὅποιον ἐφοβεῖτο ὁ καλὸς φύλαξ. Ὁ ὀδηγὸς διέκρινε τὸν κόκκινον φανὸν καὶ ἤλαττωσε τὴν ταχύτητα. Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐσταμάτησεν εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν γενναῖον φύλακα. Ἐκεῖνος ὅμως, ἐξηντλημένος ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, ἔπεσε κάτω λιπόθυμος.

Μὲ κόπους πολλούς δὲ ιατρός, δὲ ὅποιος συνώδευε τὴν ἀμαξοστοιχίαν, κατώρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν καλὸν φύλακα εἰς τὰς αἰσθήσεις του.

Γ. A. Μέγας

Διασκευὴ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

101. ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟΝ ΣΥΣΤΑΤΙΚΟΝ

"Ενας έμπορος εἶχε δημοσιεύσει εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὅτι ζητεῖ ὑπάλληλον. Παρουσιάσθησαν πέντε νέοι. Τοὺς ἔδεχθη τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον. Καὶ πολὺ γρήγορα ἐδιάλεξεν ἀπὸ αὐτούς τὸν ἕνα.

"Ενας φίλος τοῦ ἐμπόρου, ποὺ τὸν εἶδε νὰ μὴ δυσκολευθῇ διόλου εἰς τὴν ἐκλογήν, τὸν ἡρώτησε :

— Γιατί ἐδιάλεξες αὐτόν, ποὺ δὲν εἶχε κανένα συστατικὸν γράμμα, ἐνῷ δύο ἄλλοι εἶχον ;

— Κάνεις λάθος, ἀπήντησεν ὁ έμπορος. Αὔτὸς ὁ νέος εἶχε τὸ καλύτερον συστατικόν. Μάλιστα ὅχι ἕνα. Πρῶτον ἐκαθάρισε τὰ παπούτσια του προτοῦ νὰ μπῇ εἰς τὸ γραφεῖον καὶ ἔκλεισε τὴν πόρταν. Εἶναι ἄρα προσεκτικός. "Ἐπειτα ἔδωσε τὸ κάθισμά του εἰς τὸν γέροντα, ποὺ ἐμπῆκε κατόπιν, πρᾶγμα, ποὺ φανερώνει, ὅτι εἶναι καὶ πονετικός. 'Ἐπίσης ἔβγαλε τὸ καπέλλον του πρὶν νὰ μπῇ μέσα, ἀπόδειξις ὅτι ἔχει σεβασμόν. "Οταν τὸν ἐρωτοῦσα, εἰς τὰ ἐρωτήματά μου ἀπαντοῦσε γρήγορα καὶ καθαρά. Τέλος ἔσκυψε καὶ ἐσήκωσε τὸ βιβλίον, ποὺ ἐγὼ ἐπίτηδες τὸ ἀφησα νὰ πέσῃ, ἐνῷ οἱ ἄλλοι, εἰς τοὺς δοπίους ἔκαμα τὸ ἵδιον, οὔτε κὰν ἐκινήθησαν.

— 'Αλήθεια ! Δὲν τὰ εἶχα προσέξει ὅλα αὐτά ! εἶπεν ὁ φίλος τοῦ ἐμπόρου.

— Δὲν εἶναι μόνον αὐτά. 'Ιδοὺ καὶ μερικὰ ἀκόμη. Αὔτὸς ἐπερίμενε τὴν σειράν του καὶ δὲν παρεμέρισε κανέναν ἄλλον διὰ νὰ μπῇ πρῶτος. Κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα παρετήρησα, ὅτι τὰ φορέματά του ἦταν βουρτσισμένα καὶ εἶχε χέρια καὶ πρόσωπον καθαρά. "Ολα αὐτὰ δὲν εἶναι ἄριστα συστατικά ; Συνηθίζω νὰ πιστεύω περισσότερον εἰς τὰ μάτια μου παρὰ εἰς ὅσα κολακευτικὰ γράφουν οἱ ἄλλοι εἰς τὰ συστατικά των γράμματα. Συμφωνεῖς, ἀγαπητέ μου φίλε ;

— "Όχι μόνον συμφωνῶ, ἀπήντησεν ὁ φίλος τοῦ ἐμπόρου,
ἀλλὰ καὶ σοῦ χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην διὰ τὸ ὡφέλιμον μά-
θημα, ποὺ ἐδίδαξες καὶ εἰς ἐμέ !

K. Ρωμαιος

102. Η ΚΑΛΩΣΥΝΗ ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ

1. Μίαν ήμέραν δύο παιδιά ἐπήγαιναν εἰς τὸ σχολεῖον.
Ἐμπρὸς ἀπὸ αὐτὰ ἐπεριπάτει στηριζόμενος εἰς τὸ ραβδί του γέρων ἀσπρομάλλης.

Τὴν στιγμὴν, ποὺ τὰ δύο παιδιά ἔφθασαν κοντὰ εἰς τὸν γέροντα, ἄνεμος δυνατὸς ἥρπασε τὸν πῦλόν του καὶ τὸν ἔκύλισε μακράν. Ὁ γέρων ἐλυπεῖτο πολύ, διότι δὲν ἡδύνατο νὰ τρέξῃ, νὰ προφθάσῃ τὸν πῦλόν του καί, μόλις εἶδε τὰ δύο παιδιά, εἶπε :

— Τρέξτε, σᾶς παρακαλῶ, παιδιά μου, πιάσετε τὸ καπέλλο μου, διότι δὲν ἡμπορῶ νὰ τρέξω καὶ φοβοῦμαι μὴ τὸ χάσω...

Τὰ δύο παιδιά ὅμως ἔκαμαν, ὅτι δὲν ἤκουσαν. Ἐστάθησαν ἐκεῖ καὶ ἐγέλων μὲ τὸν πῦλον, ποὺ δὲν ἄνεμος τὸν ἔφερεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην διήρχετο ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Σπύρος.
Ἐπήγαινε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ σχολεῖον. Ὁ Σπύρος ἐνόησεν

ἀμέσως τί συνέβαινε. Καὶ χωρὶς νὰ περιμένη νὰ τοῦ εἴπῃ τίποτε δὲ γέρων, ἔτρεξεν, ἐπρόφθασε τὸν πῖλον, τὸν ἐκαθάρισεν, ἐκαλημέρισε τὸν γέροντα καὶ τοῦ ἔδωκε τὸν πῖλόν του.

‘Ο γέρων συνεκινήθη ἀπὸ τὴν καλωσύνην καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ Σπύρου καὶ μόλις ἡδυνήθη νὰ τοῦ εἴπῃ : « Εὔχαιριστῷ, μικρούλη μου ».

2. Μετ’ ὅλιγον τὰ δύο παιδιὰ καὶ ὁ Σπύρος ἔφθασαν εἰς τὸ σχολεῖον. Ἐνόμισαν, ὅτι κανεὶς δὲν εἶδε τί εἶχε συμβῆσεὶς τὸν δρόμον. Ὁ διδάσκαλος ὅμως, ὁ ὄποιος εἶχε τὸ σπίτι του εἰς τὸν δρόμον ἐκεῖνον, τὰ εἶδεν ὅλα ἀπὸ τὸ παράθυρόν του καί, ὅταν ἐτελείωσε τὸ μάθημα, εἶπε :

— Παιδιά μου, σήμερον τὸ πρωὶ εἶδα ἀπὸ τὸ παράθυρόν μου κάτι καὶ πρέπει νὰ σᾶς τὸ εἴπω. Εἰς τὸν δρόμον τρία παιδιὰ ἀπὸ τὴν τάξιν μας ἤρχοντο εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἔνας γέρων ἐπήγαινεν εἰς τὴν ἐργασίαν του. Ὁ ἄνεμος, ποὺ ἔπνεε τὴν ὥραν ἐκείνην, ἐπέταξε τὸν πῖλον τοῦ γέροντος μακράν. Ὁ γέρων δὲν ἤμποροῦσε νὰ τρέξῃ, νὰ τὸν φθάσῃ. Δύο ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἐστέκοντο καὶ διεσκέδαζον μὲ τὸ κατρακύλισμα τοῦ πίλου. Τὸ τρίτον ὅμως ἔτρεξε, τὸν ἔπιασε, τὸν ἐκαθάρισε καὶ τὸν ἔδωκεν εἰς τὸν γέροντα. Τὸ τρίτον αὐτὸ παιδί εἶναι ὁ Σπύρος. Εὐγένει ! Εἶναι εὐγενικόν, ὑποχρεωτικὸν καὶ καλόγυνωμον παιδί.

“Ολα τὰ παιδιὰ ἐγύρισαν καὶ ἐκοίταξαν τὸν Σπύρον μὲ εὐχαρίστησιν. Ὁ Σπύρος ὅμως δὲν ὑπερηφανεύθη. Διότι ἀπλῶς εἶχε κάμει τὸ χρέος του.

Τὰ δύο ἄλλα παιδιὰ ὅμως ἐκοκκίνησαν ἀπὸ ἐντροπήν· δὲν ἐτόλμων νὰ σηκώσουν τὸ βλέμμα των. Θὰ ἐπροτίμων νὰ ἀνοίξῃ ἡ γῆ τὴν στιγμὴν ἐκείνην καὶ νὰ τὰ καταπίγῃ.

Κατὰ I. Σαραντίδην

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

103. ΤΟ ΕΙΚΟΝΙΣΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Τὸ 1821 ἡ Κρήτη εἶχεν ἐπαναστατήσει ἐναντίον τῶν Τούρκων, καθὼς καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτὴν ἐν μικρὸν χωρίον τῆς Κρήτης ἐκινδύνευεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ πέσῃ εἰς χεῖρας τῶν ἐγθρῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἦσαν ὀλίγοι, ἐνῷ οἱ Τούρκοι, οἱ ὅποιοι ἐπήρχοντο, ἦσαν πολλοί. Διὰ

τοῦτο ἀπεφάσισκν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς οἰκίας των καὶ νὰ ζητήσουν σωτηρίαν διὰ τῆς φυγῆς.

Πλησίον τοῦ χωρίου ὑπῆρχεν ἐν μέγα σπήλαιον. Ἡ εἴσοδός του ἦτο κρυμμένη μέσα εἰς τοὺς βάτους καὶ ἦτο ἀδύνατον εἰς τὸν ἔχθρὸν νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ. Ἐκεῖ ἐσκέφθησαν νὰ καταφύγουν, διὰ νὰ κρυφθοῦν.

Ἐπῆραν τὰ πράγματά των καὶ ἐξεκίνησαν. Ἡσαν περίπου τριακόσιοι ἄνθρωποι. Ἐμπρὸς ἐβάδιζον κί μητέρες μὲ τὰ τέκνα των εἰς τὰς ἀγκάλας, κί γραῦαι καὶ οἱ γέροντες ὅλοι ἐκράτουν μικρὰ δέματα μὲ ἐνδύματα καὶ ἄλλα πράγματα τῆς πρώτης ἀνάγκης. Ἔπειτα ἡκολούθουν οἱ ἀνδρες καὶ οἱ νέοι, φορτωμένοι μὲ ἐφαπλώματα, στρώματα, τροφὰς καὶ ὅ,τι πολύτιμον εἶχον.

Ἐπροχώρουν σιωπηλοί, χωρὶς νὰ ἀνταλλάσσουν λέξιν. Ἐφοβοῦντο μήπως τοὺς ἐννοήσουν οἱ Τούρκοι. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐστρεφον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὅπισω, διὰ νὰ χαιρετίσουν τὰς προσφιλεῖς κατοικίας των, τὰς ὅποιας ἴσως δὲν θὰ ἐπανέβλεπον.

Τὸ σπήλαιον ἀπεῖχεν ἀπὸ τὸ χωρίον ἡμίσειαν ὥραν· τόσον ἀπεῖχον καὶ οἱ ἔχθροι ἀπὸ τὸ χωρίον.

Ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὸ σπήλαιον. ὅτε αἰφνης ἀκούεται μία φωνή :

— "Αχ ! τί ἔπαθα !

Ολοι ἐστράφησαν διὰ νὰ ἴδουν τί συμβαίνει. Ἐφοβήθησαν μήπως ἐφάνησαν οἱ ἔχθροι. Ἡ φωνὴ ἦτο τοῦ Μανόλη, ἐνὸς νέου μὲ ὑψηλὸν ἀνάστημα καὶ μὲ γενναχίαν καρδίαν.

Ἡ μητέρα του, ἡ ὅποια ἐπροχώρει ἐμπρός, μόλις ἤκουσε τὴν φωνήν του, ἔτρεξε πλησίον του τρομαγμένη καὶ τὸν ἡρώτησε :

— Τί ἔπαθες, παιδί μου ;

— Μάνα, ἀπεκρίθη μὲ φωνήν, ποὺ ἔτρεμεν, ἐλησμόνησα τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας !

‘Η μητέρα του ἐταράχθη καὶ ὡχρίασε. Τὰ γόνατά της ἐλύθησαν καὶ μόλις ἀκουομένη τὸν ἔρωτᾶ :

— Καὶ τώρα, Μανόλη ;

— Τώρα... ἀπεκρίθη ὁ Μανόλης καὶ συγχρόνως ἐκοίταξε τὴν μητέρα του εἰς τοὺς δόφθαλμούς, διὰ νὰ ἴδῃ πούαν ἐντύπωσιν θὰ τῆς προξενήσῃ ἢ ἀπόφασίς του... τώρα θὰ γυρίσω στὸ σπίτι νὰ τὸ πάρω !

‘Ως ἥκουσε τοὺς λόγους αὐτοὺς ἢ δυστυχισμένη μητέρα, ἔγινεν ὡχροτέρα, οἱ πόδες της ἔτρεμον περισσότερον καὶ ἡ καρδία της ἐκτύπα δυνατά. ‘Ο κίνδυνος τώρα ἥτο μεγαλύτερος. “Εως ὅτου φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον ὁ Μανόλης, οἱ Τούρκοι θὰ ἥσαν πολὺ πλησίον καὶ θὰ τὸν ἔβλεπον.

— Παιδί μου, μή ! ἐπανέλαβεν ἢ ταλαίπωρος μητέρα, ἢ δοποία μὲ τὴν φαντασίαν της ἐνόμιζεν, ὅτι βλέπει τὸ παιδί της νὰ πίπτῃ αἰμόφυρτον, νεκρὸν ἀπὸ τὰς σφαίρας τῶν ἔχθρῶν.

— Μανόλη, εἶπεν εἰς γέρων, λαμβάνων τὸν νέον ἀπὸ τὴν χεῖρα, ὅ,τι ἔγινεν ἔγινε. Θὰ χάσῃς τὴν μάνα σου, ἀν φύγης, θὰ πεθάνῃ ἀπὸ τὸν φόβον της γιὰ σένα.

‘Ο Μανόλης ἐτράβηξεν ἡσύχως τὴν χεῖρά του ἀπὸ τὴν χεῖρα τοῦ γέροντος καὶ μὲ φωνὴν συγκινητικὴν εἶπεν :

— ‘Ημπορῶ νὰ θυσιάσω τὴν ζωήν μου, ἀλλὰ δὲν ἀφήνω τὴν Παναγίαν μας στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Παρασταθῆτε στὴ μάνα μου...

Καὶ ὡς νὰ ἡλεκτρίσθη ἀπὸ τοὺς ἰδίους του λόγους, ὥρμησε τρέχων πρὸς τὸ χωρίον, χωρὶς οὔτε μίαν φοράν νὰ στρέψῃ τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν μητέρα. ‘Εφοβεῖτο μήπως ὅ,τι δὲν κατώρθωσαν οἱ λόγοι τοῦ γέροντος κατορθώσουν οἱ δακρυσμένοι δόφθαλμοὶ τῆς μητέρας.

‘Η δυστυχισμένη μητέρα, ρώφωνος και ἀκίνητος παρηκόλουθει μὲ τὸ βλέμμα τῆς τὸν Μανόλην. ’Εστάθησαν καὶ οἱ ξλλοι χωρικοί, διὰ νὰ μὴ τὴν ἀφήσουν μόνην.

Ταχὺς ως χειδῶν ὁ Μανόλης διεσκέλιζε φράκτας καὶ βράχους, ἐπίρδα λάκκους καὶ χάνδακας, διὰ νὰ συντομεύσῃ τὴν ἀπόστασιν. Ηλησιάζει νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον. ’Ολίγον ἀκόμη καὶ θὰ ἐκρύπτετο ὅπιστα ἀπὸ τοὺς πρώτους οἰκίσκους τοῦ χωρίου.

‘Η στιγμὴ αὐτὴ ἦτο φοβερὰ διὰ τὴν μητέρα. Εἴκοσι, δέκα, πέντε βήματα ἀκόμη καὶ δὲν θὰ τὸν βλέπῃ πλέον, θὰ τὸν χάσῃ ἵσως διὰ παντός. ’Εως τώρα ἐκράτει τὰ δάκρυά της· τώρα ὄμως, ὅτε πλέον δὲν τὸν ἔβλεπεν, οἱ ὀφθαλμοί της ἐγέμισαν δάκρυα καὶ κλαίουσα ἐφώναζε :

— Μανόλη μου ! παιδί μου !

Οἱ ἔχθροι εἶχον εἰσέλθει ήδη εἰς τὸ χωρίον καὶ ἐξήταζον τὰς πρώτας οἰκίας του. ’Ηλπίζον, ὅτι θὰ εύρισκον εἰς αὐτὸν πολλὰ λάφυρα, ἀλλὰ τώρα ἔβλεπον, ὅτι τίποτε δὲν εἶχον ἀφήσει οἱ Χριστιανοί καὶ ἐξέσπων εἰς ὑβρεις καὶ βλασφημίας.

‘Ο Μανόλης δὲν ἔβλεπεν ἀκόμη τοὺς ἔχθρους, ἤκουεν ὄμως τὰς φωνάς των. ’Εν τούτοις δὲν ἐδειλίασεν. Εἰσῆλθε γρήγορα εἰς τὴν πτωχικὴν οἰκίαν των, ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν καμάραν τοῦ καπνισμένου τοίχου τὸ εἰκόνισμα καὶ τὸ ἡσπάσθη μὲ μεγάλην εὐλάβειαν. Καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνεθυμήθη τὰ λόγια τοῦ γέροντος : « Θὰ χάσῃς τὴν μόνα σου... ». Προσβλέπει τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, τὴν παρακαλεῖ νὰ τὸν βοηθήσῃ καὶ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν οἰκίσκον τρέχων μὲ ὅλην του τὴν δύναμιν.

Στιγμαὶ ἐπέρασαν, ἀφ' ὅτου ἡ μητέρα τοῦ Μανόλη ἥρχισε νὰ φωνάζῃ κλαίουσα. Στιγμαὶ ἥσαν, ἀλλ' ἡ μητέρα του ἐνόμισεν, ὅτι χρόνια δλόκληρα ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν στι-

γυμήν, κατὰ τὴν δόποίσαν ἔπαινε νὰ τὸν βλέπῃ. Μόνη αὐτὴ ἡκουε πυροβολισμούς, ἔβλεπε γιαταγάνια νὰ ἀστράπτουν, ἡκουε βογγητούς..., ἐνῷ οἱ ἄλλοι οὔτε ἡκουον οὔτε ἔβλεπον τίποτε...

Αἴφνης χαρμόσυνοι φωναὶ ἡκούσθησαν παντοῦ. 'Ο Μανόλης ἐφάνη ἀπὸ μακράν. 'Η μητέρα σποιγγίζει τοὺς ὀφθαλμούς της διὰ νὰ βλέπῃ καλύτερα.

"Ενα « γειά σου, Μανόλη ! » ἐξέφυγεν ἀπὸ ὅλα τὰ στόματα. « 'Η Παναγία μαζί σου », ηὔχήθη ἡ μητέρα.

Καὶ ὁ Μανόλης ἔτρεχεν, ἥρχετο.

'Αλλ' ἵδου θέαμα φοβερόν, φρικτὸν δι' ὅλους, κεραυνὸς διὰ τὴν μητέρα. Οἱ Τοῦρκοι φθάνουν εἰς τὰς τελευταίας οἰκίας τοῦ χωρίου. Μετ' ὀλίγον θὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὸ χωρίον, θὰ ἵδουν τὸν Μανόλη, θὰ ἵδουν καὶ τοὺς ἄλλους χωρικούς. Καὶ τότε ;

"Ολοι τρέμουν ἀπὸ τὸν φόβον, δὲν ἀναπνέουν πλέον καὶ ἡ μητέρα φαίνεται ώς νεκρά. 'Αλλ' ὁ Μανόλης πετᾶ, δὲν πατεῖ πλέον εἰς τὴν γῆν. Νομίζεις, ὅτι ἡ θεία δύναμις τὸν ὠθεῖ πρὸς τὰ ἐμπρός. 'Ο Μανόλης ἔρχεται, ὁ Μανόλης ἥλθε.

Τρέχουν ὅλοι εἰς τὸ σπήλαιον. 'Εκεῖ μέσα κρύπτονται καὶ δὲν διατρέχουν πλέον κανένα κίνδυνον.

« Οἱ Κρῆτές μου »

'Ιωάννης Δαμβέργης

104. Ο ΚΑΛΟΣ ΘΕΟΣ

“Ολα τ’ ἄνθη ποὺ προβάλλουν,
ὅταν ὁ καιρός τους φθάσῃ,
ὅλα τὰ πουλιά ποὺ ψάλλουν
μὲς στὰ φυλλωμένα δάση,
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὁ Θεὸς τὰ ἔχει πλάσει.

Τὰ ψηλὰ βουνά, ποὺ ζοῦνε
τ’ ἄγρια θεριά κρυμμένα,
τὰ λιβάδια, ποὺ βοσκοῦνε
τόσ’ ἀρνάκια χαϊδεμένα,
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὁ Θεὸς τὰ ἔχει πλασμένα.

Καὶ τὸν ἥλιο, ὃποὺ χάρη
καὶ ζωὴ σκορπᾷ στὴ φύση,
καὶ τῆς νύχτας τὸ φεγγάρι
καὶ τὸ ἀστέρια μὲς στὴν κτίση
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὁ Θεὸς τὰ ἔχει κτίσει.

Γι’ αὐτὸ πρέπει κάθε στόμα
νὰ τοῦ πέμπῃ εὔγνωμοσύνη,
ἐπειδὴ ψυχὴ καὶ σῶμα
κι ὅμορφιά καὶ γεροσύνη,
ὅλα ὁ καλὸς Θεός,
ὁ καλὸς Θεὸς τὰ δίνει.

« Παιδικὰ τραγούδια »

Γεώργιος Βιζυηνός

105. ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Οι μικροί πρόσκοποι ἔφθασαν πλησίον τοῦ παλαιοῦ δρεινοῦ Μοναστηρίου τὸ δειλινόν. Δὲν εἰσῆλθον εἰς τὸν περίβολον τοῦ Ἱεροῦ ἴδρυματος, ἀλλὰ συνεκεντρώθησαν κάτω ἀπὸ τὸν πυκνὸν πλατανότοπον, ὃπου ὑπῆρχε πηγὴ μὲ κατάψυχρον ὕδωρ.

— Πρῶτα θὰ στήσωμεν τὸν κατκυλισμόν μας, παιδιά, εἶπεν ὁ ἀρχηγός, καὶ ἐπειτα θὰ ἐπισκεφθοῦμε τὸ Μοναστήρι. Τὴν γύρω φύσιν θὰ τὴν θαυμάσητε καλὰ αὔριο.

“Οταν ἐτακτοποιήθη ὁ καταυλισμὸς καὶ ὡρίσθησαν καὶ σκοποί, ὁ ἥλιος ἔκλινε πίσω ἀπὸ τὸ ἀπέναντι ἐλατόφυτον βουνόν. Ζωηρὰ χρώματα ἔβαφον τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν δένδρων. Καὶ τὰ πτηνά, συγκεντρωμένα εἰς τοὺς κλώνους των, ἔψαλλον τὸν ἐσπερινόν των ὅμνον εἰς τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντός.

Τὰ παιδιὰ τῆς πόλεως παρετήρουν ἔκπληκτα τὸ ὡραῖον τοπίον. Σκιαὶ ἐδῶ, φωτειναὶ ἀνταύγειαι εἰς τὴν πλαγιὰν ἐκεῖ. Καὶ ὀλίγον παρέκει τὸ Μοναστήρι, συγκρότημα ὄλοκληρον, ἐφαίνετο σὰν κάτι ἀφημένον ἐκεῖ ἀπὸ τὴν μακρινὴν βυζαντινὴν ἐποχήν.

Αἴφνης, εἰς τὸ ἥσυχον τοπίον ἐσκορπίσθη ἡ λαλιὰ τῆς

καμπάνας. "Ολων τὰ πρόσωπα ἔλαμψαν. Ὅτο μία νέα, μία πρωτοφανής ἐντύπωσις. Καὶ ὅλων τὰ χέρια ἔκαμψαν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

Πόσον σεβασμὸν ἦσθάνθησαν τώρα τὰ παιδιά, διακρίνοντα τὸν σταυρὸν ἐπάνω εἰς τὸν θαυμὸν τροῦλον τῆς ἐκκλησίας!

— "Ἄς πηγαίνωμεν, εἴπεν ὁ ἀρχηγός. Θὰ ἥρχισεν ὁ ἑσπερινός. 'Ημεῖς θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν ναὸν καὶ μετὰ τὸν ἑσπερινὸν θὰ χαιρετίσωμεν τοὺς πατέρας.

Εἶς καλόγηρος ἤνοιξε τὴν φρουριακὴν πύλην τοῦ περιβόλου.

— Εὐλογεῖτε, πάτερ! εἶπον ὄλοι.

— Καλῶς ἐφθάσατε, ἀπήντησεν ἐκεῖνος. 'Ο Κύριος μεθ' ὑμῶν. Προχωρεῖτε εἰς τὸν ναόν.

'Εκείνην τὴν στιγμήν, ἐνῷ αὐτὸς ἔκλειε πίσω ἀπὸ τοὺς ξένους τὴν πύλην, εἰς τὸν ναὸν μέσα ἤκούετο :

Εὐλόγει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον...

Κύριε, ὁ Θεός μου...

Εἰσῆλθον ἀθορύβως. 'Αμυδρὸν τὸ φῶς τῶν κανδηλιῶν. Μαυρισμέναι αἱ εἰκόνες, ἀλλὰ γεμᾶται ἀπὸ θείαν γαλήνην. 'Ησπάσθησαν τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκάθισαν εἰς τὰ τελευταῖα στασίδια. Εἰς τὰ ἄλλα στασίδια ἐκάθηγετο σὰν σκιαὶ οἱ πατέρες.

'Ο ψαλμὸς ἐτελείωσεν. 'Ετελείωσε καὶ ὄλλος καὶ ὄλλος. 'Απὸ ἔξω μόλις ἐφθαναν τὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν.

Αἴφνης οἱ ψάλται ἥρχισαν ὄλλον ψαλμόν. 'Ιερὸν δέος ἐγέμισε τὰς παιδικὰς ψυχάς.

Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς Σέ, εἰσάκοντάρ μου.

*Πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου
ἐν τῷ κεκραγέναι με...*

Πόσοι Χριστιανοί, οἱ ὅποιοι παρακολουθοῦν τὰ δειλινὰ

εἰς διαφόρους ναούς τὸν ἑσπερινὸν δὲν συγκινοῦνται ἀπὸ τὸν ὑπέροχον αὐτὸν ψαλμόν !

*Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου
ώς θυμίαμα ἐνώπιον Σου.*

Ἐὰν κανεὶς ἐπρόσεχεν εἰς τὸ σκιερὸν βάθος τοῦ ναοῦ, θὰ ἔβλεπεν, ὅτι πολλὰ παιδιά εἶχον δακρύσει.

"Οταν ἐτελέιωσεν ὁ ἑσπερινός, οἱ μικροὶ ξένοι ἡσπάσθησαν τὴν δεξιὰν τοῦ ἥγουμένου καὶ τῶν ἄλλων καλογήρων. Καὶ τότε ἤρχισεν ὁ ἄγιος ἥγοιύμενος :

— Παιδιά μου, καλῶς ἥλθατε. 'Ο κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς νὰ σᾶς διαφυλάττῃ. 'Ο ιερὸς αὐτὸς ναὸς καὶ τὰ λοιπὰ οἰκοδομήματα ἐκτίσθησαν κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα. ὅτε ἥκμαζεν ἀκόμη ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία μας. Καὶ διετηρήθησαν σχεδὸν ἀθικτα, καίτοι ἔχθροὶ διάφοροι ἐδοκίμασαν νὰ τὰ καταστρέψουν. Πόσαι ταλαιπωρημέναι ψυχαὶ δὲν εῦρον ἐδῶ καταφύγιον, ίδιας κατὰ τὴν φοβερὰν περίοδον τῆς δουλείας ! Εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἐπάνω ἔχομεν χειρόγραφον τὴν ιστορίαν τοῦ Μοναστηρίου. Θὰ σᾶς τὴν δώσωμεν νὰ τὴν μελετήσητε. Τώρα ἀς ἀναπέμψωμεν μίαν ἀκόμη, εὐχαριστίαν εἰς τὸν Κύριον.

"Οταν ἔξηλθον ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὁ ἥγοιύμενος ὠδήγησε τοὺς ἐπισκέπτας εἰς τὴν σάλαν τοῦ Μοναστηρίου καὶ τοὺς « ἐφίλευσεν ».

Εἶχε νυκτώσει πλέον, ὅταν οἱ μικροὶ πρόσκοποι ἐπέστρεψαν εἰς τὸν καταυλισμόν των. Πυγολαμπίδες ἐφαίνοντο δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Καὶ ἀπὸ τὸ πυκνὸν δάσος ἔφθανεν ἡ φωνὴ τοῦ γκιώνη.

Θ. Μακρόπουλος

106. ΑΙΝΟΣ

Τὸν Πλάστην τῶν ὅλων
τὸ χεῖλός μας ψάλλει.
Αἰνεῖτε οἱ πάντες,
μικροὶ καὶ μεγάλοι.
Αἰνεῖτε Αὐτόν !

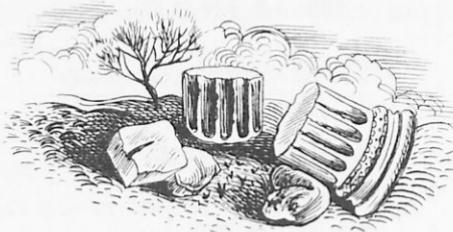
Ἐν βλέμμα Του φθάνει
τὸν κόσμον νὰ σείσῃ
καὶ μία πνοή Του
τὴν γῆν νὰ σκοτίσῃ.
Αἰνεῖτε Αὐτόν !

Αὐτὸς μᾶς φωτίζει,
Αὐτὸς μᾶς θερμαίνει,
Αὐτὸς μᾶς ἐνδύει,
Αὐτὸς μᾶς εὔφραίνει.
Αἰνεῖτε Αὐτόν !

Αὐτόν, τῆς ζωῆς μας
τὸν θεῖον σπινθῆρα,
Αὐτόν, τοῦ φωτός μας
τὸν μόνον δοτῆρα,
Αἰνεῖτε Αὐτόν !

« Τὰ παιδικὰ »

”Αγγελος Βλάχος

Ε'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

107. Η ΓΗ Η ΕΛΛΗΝΙΣ

—Ξεύρεις τὴν χώραν, ποὺ ἀνθεῖ
φαιδρὰ πορτοκαλέα,
ποὺ κοκκινίζει ἡ σταφυλὴ
καὶ θάλλει ἡ ἐλαία;
—”Ω ! δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς.
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς !

—Ξεύρεις τὴν γῆν, ἥτις παντοῦ
μὲ αἴματα ἔβαφη,
ὅπου κοιλάδες καὶ βουνά
εἶναι τυράννων τάφοι;
—”Ω ! δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς.
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς !

—Γῆ μήτηρ παλαιῶν θεῶν
καὶ νέων ἡμιθέων.
γῆ ἀναμνήσεων αλεινῶν
καὶ γῆ ἐλπίδων νέων.
—”Ω ! δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς.
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς !

”Αγγελος Βλάχος

108. ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΥΚΕΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ

"Ολες τὶς χῶρες, νὰ σᾶς πῶ,
όλες τὶς χῶρες ἀγαπῶ,
ποὺ ἀκουσα καὶ εἶδα.
'Αλλὰ καμιὰ τόσο πολὺ¹
σὰν τὴν πατρίδα τὴν καλή,
σὰν τὴ γλυκιὰ Πατρίδα.

Τῆς Οἰκουμένης τὰ καλά,
ὅσο κι ἀν εἶναι αὐτὰ πολλά,
μ' ἔκεινη δὲν τ' ἀλλάζω.
Κι ἀν ἡ Πατρίδα τ' ἀπαιτῇ,
ἀπὸ καμία δυνατή
θυσία δὲν τρομάζω.

'Αφήνω μάνα κι ἀδερφές·
καὶ στῶν βουνῶν τὶς κορυφὲς
ύψωνω τὴ σημαία.
Καὶ μὲ τὸ βλέμμα χαρωπὸ
γιὰ τὴν Πατρίδα μου χτυπῶ
καὶ πολεμῶ γενναῖα.

'Εδῶ εἶν' ἀνδρεῖα τὰ παιδιά
κι ἔχουνε σίδερο καρδιά
κι ἀκούραστη λεπίδα.
Καθένα στὴ γραμμὴ πετᾶ
κι ἔχθροὺς θερίζει δυνατά,
γιὰ τὴ γλυκιὰ Πατρίδα !

Γεώργιος Βιζηνηρός

109. Ο ΖΥΜΩΤΗΣ ΕΝΟΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΦΟΥΡΝΟΥ

1. 'Η ιστορία, ποὺ θὰ σᾶς διηγηθῶ, εἶναι ἔνα πραγματικὸν ἐπεισόδιον, ποὺ ἔγινε τὸ 1817, τέσσαρα ἔτη πρὶν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

"Ἐνας νέος Ἑλλην ἐταξίδευε τότε εἰς τὴν Μακεδονίαν, μαζὶ μὲ ἔνα καλόγηρον. Ἔφθασαν εἰς ἔνα χωρίον καὶ ἔμειναν εἰς τὸ ἑκεῖ ἀρτοποιεῖον, ποὺ ἐγρηγόριμευε καὶ ὡς πρόχειρον ξενοδοχεῖον.

'Ιδιαιτέρων ἐντύπωσιν ἔκαμεν εἰς τοὺς δύο ταξιδιώτας ὁ ζυμωτὴς τοῦ φούρνου. Ἡτο ἔνας νέος ἀπὸ τὴν Ἡπειρον, μὲ οὐψήλον ἀνάστημα καὶ ἀγαθὸν πρόσωπον. Τὰ χέρια του καὶ τὸ γυμνόν του στῆθος ἐφανέρωναν σῶμα ἀθλητικόν.

Εἰς μίαν κατάλληλον στιγμήν, ὁ ζυμωτὴς ἐπληγσίασε τὸν ὅδοιπόρον καὶ τὸν ἡρώτησε :

- Ξεύρεις νὰ διαβάζῃς ;
- Ναί, ἀπεκρίθη ὁ ταξιδιώτης.
- "Ἐρχεσαι μαζί μοι νὰ σου εἰπῶ κάτι :
- Εύχαριστως, εἴπε μὲ περιέργειαν ὁ ταξιδιώτης.

2. 'Ο ζυμωτὴς τὸν ὠδήγησεν εἰς ἔνα ἀπόκεντρον μέρος τοῦ κήπου, ποὺ ἦτο πίσω ἀπὸ τὸν φοῦρνον. Ἐκεῖ ἐκάθισαν καὶ οἱ δύο ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν, κάτω ἀπὸ ἔνα μεγάλον πυκνόφυλλον δένδρον.

Τότε ὁ ζυμωτὴς ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόλπον του ἔνα μικρὸν καὶ παμπάλαιον φυλλάδιον, ποὺ τὸ εἶχε κρεμασμένον ἀπὸ τὸν λαιμόν του μὲ λινὴν κλωστήν, ἀκριβῶς ὅπως ἄλλοι κρεμοῦν τὰ « φυλακτά ».

Τὸ παμπάλαιον ἔκεινο φυλλάδιον ἦτο ὁ Θούριος τοῦ Ρήγα Φεραίου, δηλαδὴ ἥσαν τὰ πατριωτικὰ τραγούδια τοῦ ποιητοῦ. "Ἐδωσεν εἰς τὸν ξένον τὸ φυλλάδιον καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τοῦ τὸ διαβάσῃ δυνατά.

‘Ο νέος ὁδοιπόρος ἥρχισε νὰ ἀπαγγέλλῃ μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν ἐκεῖνον, ποὺ τὰ πολεμικὰ τραγούδια τοῦ Ρήγα ἔφεραν τότε εἰς πᾶσαν Ἑλληνικὴν καρδίαν. “Γστερα ἀπὸ δλίγον ἐγύρισε νὰ ἵδῃ τὸν ἀκροατήν του, ἀλλὰ ἔμεινεν ἔκπληκτος! Τί εἶχε συμβῆ;

3. ‘Ο νέος ἐκεῖνος Ἡπειρώτης εἶχεν εἰς τὸ μεταξὺ σηκωθῆ καὶ ἐστέκετο ἐμπρός του σὰν κάποια ὄπτασία ὑπεράνθρωπος.

Δὲν ἦτο πλέον ὁ ἀπλοϊκὸς ὑπηρέτης τοῦ φούρνου, ἀλλὰ εἶχε μετάμορφωθῆ εἰς ἥρωα. Τὸ πρόσωπόν του ἔλαμπε, τὰ μάτια του ἔβγαζαν σπίθες, τὰ χείλη του ἔτρεμαν, ἐνῷ δάκρυα ἀφθονα καὶ θερμὰ ἔβρεχαν τὰ μάγουλά του.

— Πρώτην φορὰν ἀκούεις τὸ τραγούδι τοῦ Ρήγα; ἥρωτησε τὸν ζυμωτήν ὁ ταξιδιώτης, γεμάτος ἔκπληξιν.

— “Οχι, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Κάθε φοράν, ὅταν περνοῦν ἀπὸ ἐδῶ ἄνθρωποι, ποὺ γνωρίζουν γράμματα, τοὺς παρακαλῶ καὶ μοῦ τὸ διαβάζουν. Τὸ ἔχω ἀκούσει πάρα πολλὲς φορές.

— Καὶ πάντοτε μὲ τὴν συγκίνησιν αὐτήν;

— Ναι, πάντοτε! ἀπεκρίθη ὁ Ἡπειρώτης ζυμωτής.

“Γστερα ἀπὸ τέσσαρα χρόνια, τὸ 1821, ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἐζητοῦσε τὴν ἐλευθερίαν της καὶ ὑπερήφανον ἔβρόντησε τὸ κλέφτικον καριοφίλι, ὁ ζυμωτής τοῦ φούρναρη τῆς Μακεδονίας, αὐτὸς μὲ τὰ δυνατά του χέρια, δὲν ἐζύμωνε πλέον ψωμί. Τότε ἔιχεν ἄλλην ἐργασίαν, πολὺ σπουδαιοτέραν. Ἐπολέμει διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς ἥρωικῆς του πατρίδος!

K. Ρωμαῖος (Διασκευὴ)

110. ΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΗ

Είς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ χωρίου, πλησίον παλαιᾶς συκῆς, εύρισκεται χαμηλὸς καὶ στενόχωρος οἰκίσκος, ὃ ὅποιος χρησιμεύει ὡς κατοικία ἐνὸς γέροντος. 'Ο γέρων αὐτὸς εἶναι πολὺ ἀδύνατος καὶ στερεῖται ὀλοκλήρου τῆς δεξιᾶς του χειρός. Καὶ διέρχεται τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας καθήμενος εἰς τὴν θύραν τῆς κατοικίας του. 'Εκεῖ διὰ μακρᾶς ράβδου ἐμποδίζει τὰς ὅρνιθας νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸν μικρὸν κῆπόν του. "Αλλοτε πάλιν μεταφέρει διὰ τῆς μόνης χειρός του ὀλίγα καυσόξυλα ἀπὸ τὸ γειτονικὸν δάσος.

'Ο γέρων οὗτος, γνωστὸς εἰς τὸ χωρίον μὲ τὸ ὄνομα γέρο - Κωνσταντῆς, εἶναι ἀγωνιστὴς τοῦ 21. 'Επολέμησεν ὑπὸ τὸν Ὀδυσσέα Ἀνδροῦτσον, κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ ἐνθυμεῖται ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου.

— Μίαν ἡμέραν, λέγει, κατὰ τὴν χαραυγήν, τὰ παλληκάρια τοῦ Ὀδυσσέως εἰδόν τους Τούρκους, ἀνεβασμένους εἰς τὸν Παρθενῶνα, νὰ προσπαθοῦν, μὲ βίαν μεγάλην, νὰ ξεκολλήσουν τὰ μάρμαρα τὸ ἔνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Οἱ "Ἐλληνες δὲν ἡδύναντο νὰ ἐνοήσουν τὸν σκοπόν, διὰ τὸν ὅποιον κατέστρεφον ἐκεῖνο τὸ ὡραῖον μνημεῖον. 'Η βαρβαρότης αὐτὴ τοὺς ἐφαίνετο ἐντελῶς ἀνεξήγητος. Διὰ τοῦτο ἔτρεξαν καὶ ἔκαμαν γνωστὸν τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Ὀδυσσέα.

‘Ο στρατηγός, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη μὲ τὰ ἔδια του τὰ μάτια, ἔστειλεν ἀμέσως τρία - τέσσαρα ἀπὸ τὰ παλληκάρια του νὰ ἐρωτήσουν τοὺς Τούρκους τί κακὸν τοὺς ἔκαμψαν τὰ μάρμαρα καὶ τὰ κατέστρεφον.

‘Η πολιορκία τῆς Ἀκροπόλεως ἐγίνετο ὅπως καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ὁμήρου! Οἱ ἀντίπαλοι πολλὰς φορᾶς ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰ προχώματά των καὶ συνωμίλουν περὶ διαφόρων πραγμάτων, χωρὶς νὰ πυροβολοῦνται. “Οταν ἐτελείωνον τὴν ὁμιλίαν των, ἐκρύπτοντο πάλιν ὅπισω ἀπὸ τὰ ὄχυρώματα καὶ ὁ ἀγῶν ἐπανήρχεται σκληρός.

Λοιπὸν καὶ τότε δὲν ἐδυσκολεύθησαν οἱ “Ελληνες νὰ πλησιάσουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ λάβουν τὴν πληροφορίαν, τὴν ὅποιαν ἐζήτουν. Μετ’ ὀλίγον ἔφεραν τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸν στρατηγόν: Οἱ Τούρκοι, ἐπειδὴ δὲν εἶχον σφαίρας διὰ τὰ ὄπλα των, ἐζῆγον τὸν μόλυβδον, ὁ ὅποῖς συνέδεε τὰ μάρμαρα μεταξύ των.

‘Η ἀπάντησις αὐτὴ ἔφερε τοὺς “Ελληνας εἰς μεγάλην ἀπορίαν, τί νὰ πράξουν, διὰ νὰ σώσουν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τὸ μνημεῖον τῆς ἑλληνικῆς δόξης. “Εμειναν ὅλοι σύμφωνοι νὰ παραγγείλουν εἰς τοὺς πολιορκουμένους νὰ παύσουν τὴν καταστροφὴν καὶ ὅτι ἡσαν ἔτοιμοι νὰ δώσουν αὐτοὶ ὅσον μόλυβδον ἔχρειάζοντο.

Οἱ Τούρκοι τὸ ἐδέχθησαν. Καὶ οἱ “Ελληνες ἐξηγόρασαν τὸ πολύτιμον ἔκεινο μνημεῖον μὲ τὸ αἷμά των, μὲ τὸ νὰ δίδουν εἰς τοὺς ἔχθροὺς βόλια, διὰ νὰ τοὺς φονεύσουν.

‘Ο γέρο - Κωνσταντῆς παρευρέθη καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν. Κατόπιν ἐπολέμησεν ὑπὸ τὸν Καραϊσκάκην εἰς τὴν Ἀράχωβαν καὶ εἰς τὸ Φάληρον.

« ’Αγροτικαὶ ἐπιστολαὶ »

Γεώργιος Δροσίνης (Διασκευὴ Θ. Μ.)

111. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ

Τότε Σεπτέμβριος καὶ τὰ μαθήματα εἶχον ἀρχίσει.

Μίαν ἡμέραν, εἰς ἐν σχολεῖον τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ διευθυντὴς ἐμβῆκεν εἰς τὴν Δ' τάξιν μὲν ἕνα νέον μαθητήν. Τότε παιδίον πολὺ μελαχροινόν, μὲ μάτια μεγάλα καὶ μαῦρα καὶ μὲ ἐνδυμασίαν πλατεῖαν, ὃποίαν φοροῦν οἱ νησιῶται.

Ο διευθυντὴς, ἀφοῦ εἶπεν ὅλιγας λέξεις ιδιαιτέρως εἰς τὸν διδάσκαλον, ἔφυγε, τὸ δὲ παιδίον ἔμεινεν ἔκει καὶ μὲ τὰ μεγάλα μαῦρα μάτια του ἔκοιταζεν ὡς τρομαγμένον.

Τότε ὁ διδάσκαλος τὸ ἔλαβεν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεως :

— Πρέπει νὰ χαρῆτε. Σήμερον εἰσέρχεται εἰς τὸ σχολεῖόν μας ἕνας μικρὸς "Ελλην, ὁ ὃποῖος ἐγεννήθη εἰς τὰ Σφακιά τῆς Κρήτης, πεντακόσια μίλια μακρὰν ἀπὸ ἑδῶ. Ἐγεννήθη εἰς μίαν νῆσον ἔνδοξον, ἡ ὃποίᾳ ἐπὶ μακρὸν ἥγωνισθη διὰ τὴν ἐλευθερίαν της καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεγάλους ἄνδρας. Ἐρχεται ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν νῆσον τῆς πατρίδος μας, ὅπου ὑπάρχουν ὑψηλὰ βουνά καὶ σκιερὰ δάση, οἱ δὲ κῆποι εὐωδιάζουν ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς λεμονέας καὶ τῆς πορτοκαλέας. Ἀγαπᾶτέ τον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ αἰσθάνεται, ὅτι εἶναι ἑδῶξένος. Δείξατε εἰς αὐτόν, ὅτι ἕνα Ἑλληνόπουλον, εἰς ὃποιοδήποτε σχολεῖον τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀν εἰσέλθῃ, θὰ εὕρῃ παντοῦ ἀδελφούς.

Αφοῦ εἶπεν αὐτὰ ὁ διδάσκαλος, ἐσηκώθη καὶ ἔδειξεν εἰς τὸν μεγάλον χάρτην τῆς Ἑλλάδος ποῦ εὑρίσκονται τὰ Σφακιά τῆς Κρήτης. Ἐπειτα ἐφώναξε τὸν Φιλώταν Ξάνθον, αὐτόν, ὁ ὃποῖος ἔπαιρε πάντοτε τὸ πρῶτον βραβεῖον.

Ο Ξάνθος ἐσηκώθη.

— Ἐλα ἑδῶ, εἶπεν ὁ διδάσκαλος.

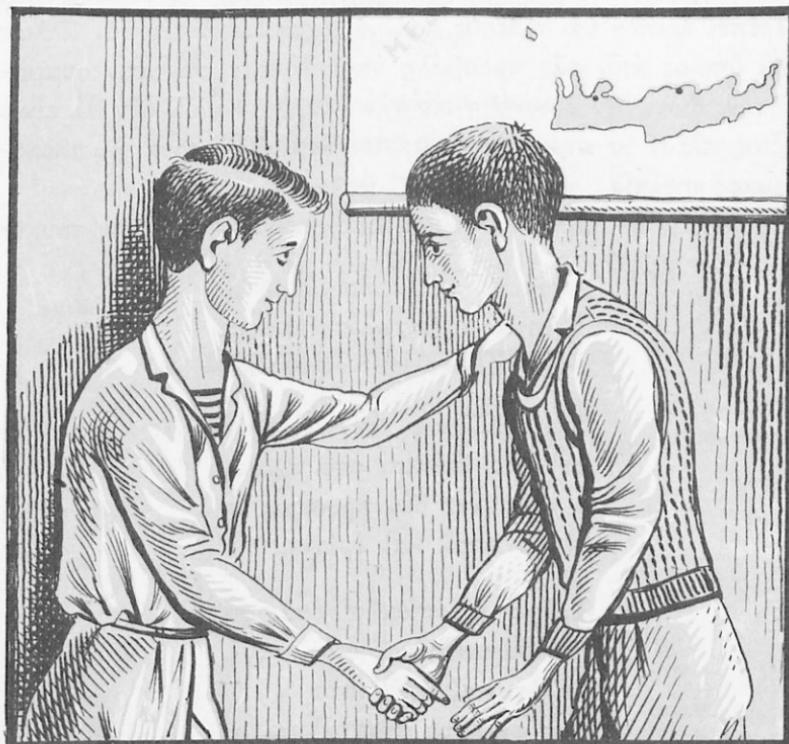
‘Ο Ξάνθος ἔξηλθεν ἀπὸ τὸ θρανίον καὶ ἐστάθη πλησίον τῆς ἔδρας καὶ ἀπέναντι τοῦ Κρητικοῦ.

— ‘Ως πρῶτος τῆς τάξεως, τοῦ εἰπεν δὲ διδάσκαλος, χαιρέτισε ἔξ ονόματος ὅλων τὸν νέον συμμαθητήν μας. Δῶσέ του τὸν χαιρετισμὸν τῶν παιδιῶν τῆς Μακεδονίας πρὸς τὸ παιδί τῆς Κρήτης.

‘Ο Ξάνθος ἔδωκε τὴν χεῖρα εἰς τὸν Κρητικὸν καὶ μὲ φωνὴν καθαρὰν τοῦ εἶπε :

— Καλῶς ἥλθες !

‘Ο μικρὸς Κρητικὸς ἔσφιξε δυνατὰ τὴν χεῖρα, τὴν ὃποιαν τοῦ ἐπρότεινεν δὲ Ξάνθος. “Ολοι ἔχειροι κρότησαν.

— 'Ησυχία! έφώναξεν ό διδάσκαλος. Εἰς τὸ σχολεῖον δὲν χειροκροτοῦν.

'Εφαίνετο ὅμως καθαρά, ὅτι ἦτο εὐχαριστημένος.

'Ο διδάσκαλος ὥρισεν εἰς τὸν νέον μαθητὴν μίαν θέσιν καὶ τὸν ὀδήγησε νὰ καθίσῃ. "Ἐπειτα προσέθεσε :

— Προσέξατε εἰς ὅ.τι θὰ σᾶς εἴπω. Διὰ νὰ συμβῇ αὐτὸ τὸ γεγονός, δηλαδὴ ἔνα παιδὶ τῆς Κρήτης νὰ εύρισκεται εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὡς εἰς τὴν πατρίδα του. Ἡ Ἑλλὰς ἐπολέμησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ τὸ αἷμα χιλιάδων Ἑλλήνων ἐπότισεν αὐτήν. "Οτε ἡ Μακεδονία μας ἐκινδύνευεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μας, Κρῆτες καὶ ἄλλοι Ἑλληνες πολεμισταὶ ἔσπευσαν καὶ ὑπερήσπισαν γενναίως τὰ ἔθνικὰ δίκαια τῆς Μακεδονίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ σέβεσθε καὶ νὰ ἀγαπᾶτε ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ ὅποιος ἀπὸ σᾶς προσβάλῃ ὑπωσδήποτε τὸν νέον συμμαθητὴν, διότι δὲν ἐγεννήθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν μας, δὲν θὰ εἶναι ἀξιος πλέον νὰ σηκωσῃ τὰ μάτια, ὅταν θὰ περνᾷ ἡ γαλανόλευκος σημαία.

"Οταν ό μικρὸς Κρητικὸς ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του, ὅλοι οἱ συμμαθηταὶ του τὸν ἔβλεπον μὲ ἀγάπην.

G. A. Mέγας

112. ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Δὲν παίζουμε παιγνίδια πλιὸ
καὶ στὰ βιβλία, στὸ σχολεῖὸ
ὅ νοῦς μας δὲν προσέχει.
ἄλλοῦ πετᾶ καὶ τρέχει.

Τρέχει σ' ἐσᾶς, σ' ἐσᾶς πετᾶ
καὶ θαμπωμένος σᾶς κοιτᾶ,
καλότυχοι, ἀπὸ τότε
ποὺ εἴσαστε στρατιῶται.

Τί νὰ σᾶς ποῦμε ! Δὲν μπορεῖ
ν' ἀλλάξουν ξάφνου οἱ καιροί,
νὰ γίνουμε μεγάλοι,
ὅπως ἔσεις οἱ ἄλλοι ;

Καὶ νὰ μᾶς πάρουν στὸ στρατὸ
μὲ τὸ μουστάκι μας στριφτὸ
καὶ νὰ μᾶς ποῦν : « Ἐλᾶτε !
Νά, ὅπλα καὶ τραβᾶτε ! ».

”Αχ ! τώρα εἴμαστε παιδιά,
μὲ μιὰν ἐλπίδα στὴν καρδιά,
πώς γρήγορα, σὰν ἄλλοι,
θὰ γίνουμε μεγάλοι.

Σὰν ἦταν οἱ παλιοὶ καιροί,
οἱ Σπαρτιᾶτες οἱ μικροὶ¹
μὲς σὲ χορὸ πιασμένοι
ἔψελναν θαρρεμένοι.

Κι ἐμεῖς σᾶς λέμε θαρρετοὶ
ὅτι τραγούδαγαν κι αὐτοί :
« Θὰ γίνουν τὰ παιδιά σας
πολὺ καλύτερά σας ! »

Κωστής Παλαμᾶς

113. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΑΚΕΔΩΝ

Εύρισκόμεθα εἰς τὸ ἔτος 1913.

‘Ο ἑλληνικὸς στρατὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν ἤγωνίζετο νὰ
έκδιωξῃ τοὺς Βουλγάρους, οἱ δόποιοι εἶχον εἰσβάλει εἰς αὐτήν.

‘Ολίγας ἡμέρας μετὰ τὴν νίκην τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλ-
κίς, μικρὸν ἀπόσπασμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἵππικοῦ ἐβάδιζε μὲ

βῆμα ἀργὸν εἰς ἔνα μοναχικὸν δρομίσκον πρὸς τὸν ἔχθρὸν καὶ κατώπτευε προσεκτικὰ τὰ περίχωρα.

Τότε ὡραία πρωία τοῦ Ἰουνίου. Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀποσπάσματος ἦσαν εἰς ἀξιωματικὸς καὶ εἰς λοχίας, ὅλοι δὲ παρετήρουν μακρὰν ἐμπρὸς σιωπηλοί, ἔτοιμοι ν' ἀντικρίσουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὰς ἔχθρικὰς προφυλακάς.

Οὕτως ἔφθασαν εἰς ἔνα ἀγροτικὸν οἰκίσκον, ὃ ὅποῖς περιεστοιχίζετο ἀπὸ ὑψηλᾶς λεύκας. Ἐμπροσθεν τῆς θύρας ἐκάθητο παιδίον, δώδεκα περίπου ἑτῶν, τὸ διποῖον μὲν μαχαίριον ἐκαθάριζεν ἔνα κλάδον, διὰ νὰ κάμη μὲν αὐτὸν ράβδον. Ἡ μικρὰ οἰκία ἦτο ἔρημος καὶ ἀπὸ ἐν παράθυρόν της ἐκυμάτιζε μεγάλη κυανόλευκος. Οἱ χωρικοί, ἀφοῦ ὑψώσαν τὴν σημαίαν, εἶχον φύγει, διὰ τὸν φόβον τῶν Βουλγάρων.

Τὸ παιδίον, μόλις εἶδε τοὺς ἵππεῖς, ἐπέταξε τὴν ράβδον καὶ ἔβγαλε τὸν σκούφον του. Ἔτοιμος παίδιον, μὲ τολμηρὰν ἔκφρασιν εἰς τὸ πρόσωπον, μὲ μεγάλα γαλανὰ μάτια καὶ μαλλιά ξανθά. Ἔτοιμος μὲ τὸ ὑποκάμισον καὶ εἰς τὸν λαιμὸν ἔφερε μανδήλιον.

— Τί κάνεις ἐσὺ ἐδῶ; τὸ ἡρώτησεν ὁ ἀξιωματικός, ἀφοῦ ἐσταμάτησε τὸν ἵππον του. Διατί δὲν ἔφυγες μαζὶ μὲ τὴν οἰκογένειάν σου;

— Δὲν ἔχω οἰκογένειαν, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον. Κάνω θελήματα καὶ βγάζω τὸ ψωμί μου. Ἐμεινα ἐδῶ νὰ ἴδω τὸν πόλεμον.

— Εἶδες τοὺς Βουλγάρους νὰ περάσουν; ἡρώτησεν ὁ ἀξιωματικός.

— "Οχι, ἔχουν τρεῖς ἡμέρας νὰ φανοῦν.

‘Ο ἀξιωματικὸς ἐσκέφθη δλίγον, ἔπειτα ἐπήδησε κάτω ἀπὸ τὸν ἵππον καὶ, ἀφοῦ ἀφησε τοὺς στρατιώτας του νὰ προσέχουν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔχθρου, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἰκίσκον καὶ ἀνέβη ἐπάνω εἰς τὴν στέγην. ‘Αλλ’ ἡ στέγη ἦτο

χαμηλή καὶ τὸ βλέμμα δὲν ἔφθανεν ἀπὸ ἐκεῖ πολὺ μακράν.
— Πρέπει ν' ἀναβῆ κανεὶς εἰς ὑψηλὸν δένδρον, εἶπεν ὁ
ἀξιωματικός. Καὶ κατέβη.

Ἄκριβῶς ἔμπροσθεν τῆς εἰσόδου ὑψώνετο μία λεύκη, τῆς
όποιας ἡ κορυφὴ ἐσείετο ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν. Ὁ ἀξιω-
ματικὸς ἐστάθη δλίγον σκεπτικός, παρατηρῶν πότε τὸ δέν-
δρον καὶ πότε τοὺς στρατιώτας. Αἰφνιδίως ἤρώτησε τὸ
παιδίον :

- "Εχεις καλὰ μάτια, μικρέ;
- 'Εγώ ; ἀπήντησεν ὁ μικρός. 'Εγὼ βλέπω σ' ἔνα μίλι
μακριά !
- 'Ημπορεῖς νὰ ἀναβῆς εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ τοῦ δέν-
δρου ;
- Στὴν κορυφὴ τοῦ δένδρου, ἐγώ ; Σὲ μισὸ λεπτὸ εῖμαι
ἐπάνω.
- Καὶ θὰ μπορέσῃς νὰ μοῦ εἰπῆς τί θὰ ἰδῆς ἀπ' ἐκεῖ ἐπά-
νω ; Ἀν φαίνωνται πρὸς τὸ μέρος αὐτὸ Βούλγαροι στρατιώ-
ται, σύννεφα σκόνης, ἄλογα ἢ ὅπλα νὰ λαμποκοποῦν στὸν ἥλιο.
- Βέβαια μπορῶ !
- Τί ζητᾶς γι' αὐτὴ τὴ δουλειά;
- Τί ζητῶ ; ἀπήντησε μὲ γέλια τὸ παιδί. Τίποτε ! Αὐτὸ
δὰ ἔλειπε !

"Ἐπειτα προσέθεσεν :

- "Αν ἦταν γιὰ τοὺς Βουλγάρους ποτέ ! 'Αλλὰ γιὰ τοὺς
δικούς μας !..... Εἶμαι "Ελληνας.
- Καλά ! 'Ανέβα λοιπόν.
- Μιὰ στιγμὴ νὰ βγάλω τὰ παπούτσια μου.
- Εβγαλε τὰ παπούτσια του, ἔσφιξε τὴν ζώνην του, ἐπέ-
ταξεν εἰς τὰ χόρτα τὸν σκοῦφόν του καὶ ἀγκάλιασε τὸν κορ-
μὸν τοῦ δένδρου.

— Πρόσεχε όμως !... έφώναξεν ό αξιωματικός, ώς νὰ τὸν κατέλαβεν αἰφνίδιος τρόμος.

‘Ο μικρὸς ἔστρεψε καὶ τὸν ἐκοίταξε μὲ τὰ γαλανά του μάτια, μὲ ἔκφρασιν ἀπορίας.

— Τίποτε, εἶπεν ό αξιωματικός, ἀνέβα.

Τὸ παιδίον ἀνέβη ώς γάτος ἐπὶ τοῦ δένδρου.

— Προσοχή πρὸς τὰ ἐμπρός ! έφώναξεν ό αξιωματικὸς πρὸς τοὺς στρατιώτας.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ό μικρὸς εὐρίσκετο εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου καὶ μὲ τὰ σκέλη ἔστηριχθη εἰς χονδρὸν κλάδον. Ἀλλὰ τὸ σῶμά του ἥτο ἀκάλυπτον καὶ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες ἔπιπτον εἰς τὴν ξανθήν κεφαλήν του, ἡ ὁποία ἔφαίνετο ώς χρυσῆ. ‘Ο αξιωματικὸς μόλις τὸν ἔβλεπε· τόσον ἥτο μικρὸς ἐκεῖ ἐπάνω.

— Κοίτα μπροστά σου μακριά, έφώναξεν ό αξιωματικός.

Τὸ παιδί, διὰ νὰ ἴδῃ καλύτερα, ἀφῆκε τὸν κλάδον, τὸν ὅποιον ἔκρατει, καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον.

— Τί βλέπεις ; ἡρώτησεν ό αξιωματικός.

‘Ο μικρὸς ἔσκυψε τὴν κεφαλήν, ἔθεσε τὴν χεῖρα ώσταν χωνίον εἰς τὸ στόμα καὶ ἔφώναξε :

— Δυὸς καβαλλαράίους στὸ δρόμο, ποὺ ἀσπρίζει.

— Πόσον μακριὰ ἀπ’ ἐδῶ;

— Ἀρκετά, ώς χίλια βήματα.

— Προχωροῦν ;

— “Οχι, ἔσταμάτησαν.

— Τί ἄλλο βλέπεις ; ἡρώτησεν ό αξιωματικὸς μετὰ μακρὰν σιωπήν. Κοίταξε δεξιά !

Τὸ παιδί ἐκοίταξε δεξιά. “Ἐπειτα εἶπε :

— Πλησίον εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ἀνάμεσα, εἰς τὰ δένδρα, κάτι λαμποκοπῆ, σὰν νὰ εἴναι λόγγες.

- 'Ανθρώπους βλέπεις ;
- "Οχι. Θὰ εἶναι κρυμμένοι στὰ στάχυα.

Τὴν στιγμὴν ἔκεινην ὅξυ σφύριγμα διέσχισεν ὑψηλὰ τὸν ἀέρα καὶ ἔσβησε μακριά, ὅπιστα ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Κατέβα μικρέ, ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός. Σὲ εἶδαν. Δὲν μοῦ χρειάζεται ἄλλο τίποτε. Κατέβα.

- Δὲν φοβοῦμαι, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

- Κατέβα... σοῦ λέγω.

- Μιὰ στιγμή... Ἐκεῖ κάτω δεξιά, βλέπω...

Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἄλλο σφύριγμα δυνατώτερον καὶ γαμηλότερα ἀπὸ τὸ πρῶτον διέσχισε τὸν ἀέρα. Τὸ παιδί ἐτρόμαξε.

- Θεέ μου! εἶπε. Τὰ ἔχουν βάλει μαζί μου στ' ἀλήθεια.

'Η σφαῖρα εἶχε περάσει πολὺ πλησίον του.

— Κατέβα ἀμέσως ! ἐφώναξεν ὁ ἀξιωματικός δυνατὰ καὶ θυμωμένος.

— Κατεβαίνω, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἀλλὰ τὸ δένδρο μὲν κρύ-
βει, μὴ φοβᾶστε ! Θέλετε νὰ σᾶς πῶ τί εἶναι ἀριστερά;

- Αριστερά, ναι· ἀλλὰ κατέβα.

— Αριστερά, ἀπήντησε τὸ παιδί, ἐνῷ ἔσκυβε πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, θαρρῶ πὼς διακρίνω κοντὰ στὴν ἐκκλησία...

Τρίτος σφυριγμὸς ἤκούσθη ὑψηλὰ καὶ τὴν ίδιαν στιγμὴν τὸ παιδί ἐκυλίσθη ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου ἀνάμεσα εἰς τὰ κλωνάρια καὶ ἔπεισε κατὰ γῆς.

- Κρῦμα ! ἐκραύγασε προστρέχων ὁ ἀξιωματικός.

Τὸ παιδί εἶχε πέσει ἀνάσκελα καὶ ἀπὸ τὸ στῆθος του ἀ-
ριστερὰ ἔτρεχεν αἷμα.

'Ο λοχίας καὶ οἱ δύο στρατιῶται ἐπήδησαν κάτω ἀπὸ τὰ ἄλογα, ἐνῷ ὁ ἀξιωματικός ἔκυψε καὶ ἤνοιξε τὸ ὑποκάμισον τοῦ παιδίου. 'Η σφαῖρα εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ἀριστερὸν πνεύ-
μονα.

— 'Απέθανεν ! είπεν ό δέξιωματικός.

— "Οχι ζῆ, ἀπήντησε ό λοχίας.

— "Α, τὸ καημένο τὸ παιδί, τὸ γενναῖο παιδί ! είπεν ό δέξιωματικός. Θάρρος, μικρέ μου !

'Αλλ' ἐνῷ ἔλεγε « θάρρος » καὶ ἔσφιγγε τὸ μανδήλιόν του ἐπάνω εἰς τὴν πληγήν, τὸ παιδί ἔστρεψε τοὺς ὄφθαλμούς καὶ ἀφησε τὴν κεφαλὴν νὰ γείρῃ ἐμπρός. Εἶχεν ἀποθάνει.

'Ο δέξιωματικός χλωμὸς τὸ ἔκοιταζεν· ἔπειτα τοῦ ἀκούμβησε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ χόρτα καὶ ἔστηκώθη πάλιν νὰ τὸ κοιτάξῃ· καὶ ό λοχίας μὲ τοὺς δύο στρατιώτας τὸ ἔκοιταζαν ἀκίνητοι. Οἱ δόλλοι εἶχον στρέψει πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἔχθροῦ.

— Κακόμοιρο παιδί ! ἐπανέλαβε θλιβερὰ ό δέξιωματικός. Κακόμοιρο καὶ γενναῖο παιδί !

"Ἐπειτα ἐπῆγγεν εἰς τὸν οἰκίσκον, ἔξεκρέμασεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τὴν κυανόλευκον σημαίαν καὶ τὴν ἡπλωσεν ὡς σάβανον ἐπάνω εἰς τὸν μικρὸν νεκρόν. Τὸ κεφάλι τὸ ἀφῆκεν ἀσκέπαστον.

'Ο λοχίας ἐμάζευσε τὰ ὑποδήματα, τὸν σκοῦφον, τὸ ραβδί, τὸ ὅποιον ἔμεινεν ἀτελείωτον, τὸ μαχαίρι, καὶ τὰ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ νεκροῦ.

"Εμειναν δόλιγας στιγμὰς ἀκόμη σιωπηλοί· ἔπειτα ό δέξιωματικός ἔστραφη πρὸς τὸν λοχίαν καὶ τοῦ εἶπε :

— Νὰ στείλωμεν τοὺς νοσοκόμους νὰ τὸν πάρουν· ἀπέθανεν ὡς στρατιώτης· πρέπει νὰ τὸν θάψουν οἱ στρατιῶται.

"Αφοῦ εἶπεν αὐτά, ἔστειλε μὲ τὸ χέρι ἀσπασμὸν πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ διέταξε :

— 'Επὶ τῶν ἵππων !

"Ιππευσαν, καὶ τὸ τμῆμα ἔξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Μετ' ὀλίγας ὥρας ό μικρὸς νεκρὸς ἐλάμβανε τὰς ἐν πολέμῳ στρατιωτικὰς τιμὰς...

Πρὶν δύση ὁ ἥλιος, ὀλόκληρος ἡ γραμμὴ τῶν ἑλληνικῶν προφυλακῶν ἐπροχώρει ἐναντίον τοῦ ἔχθρου. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχε διατρέξει τὸ πρῶτον τὸ ἀπόσπασμα ἔκεινο τοῦ ἱππικοῦ, ἐβάδιζε τώρα εἰς δύο στήλας τάγμα εὐζώνων, τὸ ὅποιον ὀλίγας ἡμέρας πρότερον εἶχε βάψει μὲ τὸ αἷμά του τὰ ὑψώματα τοῦ Λαχανᾶ καὶ τοῦ Κιλκίς.

‘Η εἴδησις τοῦ θανάτου τοῦ παιδίου εἶχε διαδοθῆ καθ’ ὅλην τὴν γραμμήν. “Οταν οἱ πρῶτοι ἀξιωματικοὶ τοῦ τάγματος εἶδον τὸ μικρὸν πτῶμα ἐξηπλωμένον κάτω ἀπὸ τὸ δένδρον καὶ σκεπασμένον μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν, ἐχαμήλωσαν τὰ γυμνὰ ξίφη των πρὸς χαιρετισμὸν καὶ εἰς ἕξ αὐτῶν ἔκυψεν εἰς τὴν δλανθισμένην ὅχθην τοῦ ρυαχίου, ἔκοψεν ὀλίγα ἄνθη καὶ τὰ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ἐπίσης καὶ ὅλοι οἱ εὔζωνοι, οἱ δοποῖοι διήρχοντο ἀπ’ ἐκεῖ, ἔκοπτον ἄνθη καὶ τὰ ἔριπτον ἐπ’ αὐτοῦ.

Εἰς ὀλίγας στιγμὰς ὁ μικρὸς νεκρὸς εἶχε σκεπασθῆ ἀπὸ ἄνθη καὶ ὅλοι τὸν ἔχαιρέτιζον :

— Μπράβο, μικρὲ Μακεδόνα ! Μπράβο, ξανθὸ παλληκάρι !

“Ενας ἀξιωματικὸς ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸ στῆθός του τὸ παράσημον τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας καὶ τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ παιδίου, ἄλλος ἐφίλησε τὸ ψυχρὸν μέτωπόν του. Καὶ τὰ ἄνθη ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν εἰς τὰ γυμνὰ πόδια, εἰς τὸ αἷματωμένον στῆθος, εἰς τὴν ξανθήν του κεφαλήν. Καὶ αὐτὸ ἐκοιμᾶτο ἐξηπλωμένον ἐπάνω εἰς τὰ χόρτα, τυλιγμένον μὲ τὴν σημαίαν καὶ μὲ τὸ πρόσωπον χλωμὸν καὶ σχεδὸν γελαστόν, ως νὰ ἥσθάνετο τὸ πτωχὸν παιδίον τοὺς χαιρετισμούς καὶ ἔχαιρε, διότι ἔδωκε τὴν ζωήν του διὰ τὴν ἀγαπητὴν του Μακεδονίαν.

Γ. Α. Μέγας (Διασκευὴ)

114. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὅψη
ποὺ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

’Απ’ τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ, χαῖρε, Ἐλευθεριά !

Ἐκεῖ μέσα ἐκατοικοῦσες
πικραμένη, ἐντροπαλή,
κι ἔνα στόμα ἀκαρτεροῦσες,
ἔλα πάλι νὰ σου πῆ.

"Αργειε νά 'λθη ἐκείνη ἡ μέρα,
καὶ ἥταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τά 'σκιαζε ἡ φοβέρα,
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

« "Α π α ν τ α »

Αἰονύσιος Σόλωμός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΙΣ ΑΝ. ΑΛΕΒΙΖΟΥ

Ἐπιμελητὴς ἐκδόσεως ΒΑΣ. ΣΦΥΡΟΕΡΑΣ (ἐπ. Δ.Σ. ΟΕΒΔ 1375/4-3-64)

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

1ος ΚΥΚΛΟΣ-ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

	Σελίς
1. Τὸ δργωμα, κατὰ Σπ.Μελᾶν	9
2. Τὸ ἀμπέλι (ποίημα δημοτικὸ)	12
3. Στούς ἐλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ.	13
4. Ἡ ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	17
5. Πρωτοβρόχι (ποίημα), Γ. Δροσίνη	19
6. Προσπάθησε πάλι, Γ. Μέγα.	21
7. Τὸ γενναῖο ναυτόπουλο, Γ. Μέγα	24
8. Ὁ νέος ναύτης (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	27

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

9. Ἡ Σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	29
10. Τί θὰ πῆ σκλαβιά, Π. Νιρβάνα	31
11. Τὸ παράπονο τοῦ εὐζώνου, Χ. Κολιάτσου	33
12. Ἔνας γέρος, ἔνα σύμβολο, Κ. Ρωμαίου	36
13. Δύο γράμματα, Σύλβιου	39
14. Ἡ Νίκη (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	42
15. Ὁ ἡρωικὸς ἡμίουνγός, Χ. Κολιάτσου	43
16. Τῆς δάφνης τὰ κλωνάρια (ποίημα), Σ. Παναγιωτοπούλου	45
17. Ἔνα ἑλληνόπουλο, Τέλλου "Ἄγρα	46
18. Φῶς ήλιου, φῶς Κυρίου (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	49

Γ'. ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΔΕΝΔΡΑ

19. Λαλέκι καὶ σκουλήκι, κατὰ "Ἐβαλντ	50
20. Ἔνα εὔεργετικὸ ζῷο, Θ.Μακροπούλου	54
21. Τὸ μύδι καὶ δι ποντικός, Θ. Ποτεμιάνου	58
22. Τὸ πυροφάνι (ποίημα), Γ. Δροσίνη	61
23. Ἡ βαλανιδιὰ διηγεῖται τὴν ιστορία της, Α. Κουρτίδη	62
25. Ὁ πεύκος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	66

2ος ΚΥΚΛΟΣ-ΧΕΙΜΩΝ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

25. Χειμώνας (ποίημα), Α. Φωτιάδη	69
26. Τὸ χιόνι	70

	Σελίς
27. Στά κρύα και στά χιόνια, Γ. Α. Μέγα	72
28. Χειμωνιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου	75

B'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

29. «...Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ...», Π. Παπαχριστόδούλου	76
30. Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	79
31. Παραδόσεις σχετικὲς μὲ τῇ θρησκευτικῇ ζωῇ (ἐκλογὴ), Κ. Ρωμαίου	80
32. "Άγιος Βασίλης (ποίημα), Σ. Σπεράντσα	82

G'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΙΝΗΝ ΖΩΗΝ

33. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. Ἀννίνου	83
34. Τὸ rίξιμο τοῦ καρφιοῦ, Α. Καρκαβίτσα	86
35. Τὸ εὔλογημένο καράβι (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	89
36. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Α. Καρκαβίτσα	90

A'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

37. "Ἐνας μικρὸς βιοπαλαιστής, κατὰ τὸ Γαλλικό	95
38. Ἐλεμοσύνη (ποίημα), Α. Παράσχου	100
39. 'Εργασία (ποίημα), Γ. Μαρκορᾶ	101

E'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

40. Οἱ Σπαρτιάτισσες στήν ὥρᾳ τοῦ κινδύνου, κατὰ Χ. Παπαμᾶρκον.	102
41. Γοργόνα, Σ. Μυριβήλη	105
42. Ἡ προγονικὴ ἐπιγραφή, Θ. Μακροπούλου	109
43. Στήν θάλασσα τῆς Σαλαμίνας (ποίημα), Α. Παράσχου.	113

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
3ος ΚΥΚΛΟΣ-ΑΝΟΙΞΙΣ

44. Ἡ ήλθε πάλιν ἀνοιξις (ποίημα), Α. Βλάχου	119
--	-----

A'. ΜΥΘΟΙ

45. Ἀετός, κορώνη και βοσκός, κατὰ τὸν Αἴσωπον	120
46. Ὁ λύχνος, κατὰ τὸν Αἴσωπον	121
47. Ὁ φαντασμένος καπνὸς (ποίημα), Ι. Πολέμη	122
48. Ἀετός και ἀλώπηξ, κατὰ τὸν Αἴσωπον	123
49. Δύο ἔχθροι, κατὰ τὸν Αἴσωπον.	125
50. Ἐλαφός και ἄμπελος	125
51. Δειλὸς κυνηγὸς και ἔυλοκόπος	126
52. Ἡ ἀπερισκεψία και ἡ λαιμαργία τιμωροῦνται	126
53. Ἰστορία και κατορθώματα διαφόρων ὅνων	127

B'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

	Σελίς
54. Παιδική Πασχαλιά, Α. Παπαδιαμάντη	129
55. Πάσχα στὸ χωρὶο (ποίημα), Ν. Χατζηδάκη	133
56. Μέσα εἰς τὰς φλόγας, Κ. Ρωμαίου	134
57. Γενναῖο παλληκάρι (ποίημα), Τέλλου "Αγρα	137

G'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΝ ΖΩΗΝ

58. Τὸ ναυτόπουλον, Α. Κουρτίδη	138
59. Τὸ μόνο «καλῶς ὅρισε» (ποίημα), Ι. Πολέμη	142

*A'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΝ, ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ*

60. Πῶς ἔλαβον τὸ δνομά των αἱ Ἀθῆναι, κατὰ Α. Κουρτίδην.	143
61. Ἡ Ἀθῆνᾶ στὴν Ἀθῆνα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	146
62. Ὁλα διὰ τὴν Πατρίδα, Κ. Ρωμαίου	147
63. Πατρίδα καὶ Θρησκεία (ποίημα), Σ. Ματσούκα	151
64. Ὁ Μίνως καὶ ὁ Δαιδαλός, Σ. Δουφεῆ	152
65. Ἡ τιμωρία τοῦ Μίδα, κατὰ Ι. Σαραντίδην	155
66. Δάμων καὶ Φιντίας, κατὰ Ι. Σαραντίδην	158
67. Ἡ θυσία τῆς Ἀγραύλου, κατὰ Λ. Μελᾶν	161
68. Ὁ θάνατος τοῦ Κόδρου, κατὰ Λ. Μελᾶν	163
69. Δόξα (ποίημα), Α. Προβελεγγίου	164
70. Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων, κατὰ Λ. Μελᾶν	165
71. Φιλοξενία τοῦ Μιλτιάδου, Σ. Σπεράντσα	168
72. Ὁ Ἀριστείδης ἔξοριζεται, κατὰ Ι. Σαραντίδην	169
73. Ὁ Κλεάνθης, κατὰ Χ. Παπαμᾶρκον	171
74. Ἡ τιμωρία τοῦ Παυσανίου, κατὰ Ι. Σαραντίδην	173
75. Διογένης καὶ Ἀλέξανδρος, κατὰ Λ. Μελᾶν	175
76. Ἡ ἐγκράτεια τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, κατὰ Λ. Μελᾶν	177
77. Εὐγνωμοσύνη λέοντος, κατὰ Χ. Παπαμᾶρκον	179
78. Ἡ Κρατησίκλεια, Σ. Σπεράντσα	182
79. "Υμος τῶν Προγόνων (ποίημα), Γ. Δροσίνη	183

E'. ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

80. Τὸ μελίσσαι, κατὰ Α. Κουρτίδην	184
81. Τὸ τραγούδι τοῦ ἥλιου (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου.	186
82. Πῶς γίνεται ἡ μέταξα, Α. Καρκαβίτσα	187
83. Τὸ χωρὶο (ποίημα), Ι. Πολέμη	191

4ος ΚΥΚΛΟΣ - ΘΕΡΟΣ

Α'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

	Σελίς
84. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ.	195
85. Ὁ θερισμός, Α.Μωραϊτίδη.	196
86. Στ' ἀλώνια (ποίημα), Γ. Δροσίνη	198
87. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	199
88. Ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν, κατὰ I. Σαραντίδην.	200
89. Τὸ δάσος ἔξυπνῷ, Θ.Μακροπούλου	202
90. Ἡ πρωία (ποίημα), Η. Τανταλίδη	204
91. Δροσίες (ποίημα), Συλβίας Ρόδη	205

Β'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΗΠΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

92. Μία ἐπίσκεψις, I. Κουδυλάκη.	206
93. Φιλοστοργία πελαργοῦ, Α. Κουρτίδη.	208
94. Ἡ κουκούβαγια, Σ. Γρανίτσα	210
95. Οἱ κορυδαλλοὶ	212
96. Ὁ κορυδαλλός (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	214
97. Ἡ ἀλώπηξ, Σ. Γρανίτσα	216
98. Κόραξ καὶ ἀλώπηξ (ποίημα), Α. Ραγκαβῆ.	219

Γ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

99. Ζώης Καπλάνης, Θ.Μακροπούλου	221
100. Ὁ κόκκινος φανός, Γ. Α.Μέγα	229
101. Τὸ καλύτερον συστατικόν, Κ. Ρωμαίου	232
102. Ἡ καλωσύνη τοῦ Σπύρου, κατὰ I. Σαραντίδην	234

Δ'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

103. Τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, I. Δαμβέργη	236
104. Ὁ καλός Θεός (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	241
105. Ἐσπερινός, Θ.Μακροπούλου.	242
106. Αἶνος (ποίημα), Α. Βλάχου	245

Ε'. ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΖΩΗΝ

107. Ἡ γῆ ἡ Ἑλληνὶς (ποίημα), Α. Βλάχου	246
108. Γιὰ τὴ γλυκιὰ πατρίδα, (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	247
109. Ὁ ζυμωτής ἐνὸς ἐπαρχιακοῦ φούρνου, Κ. Ρωμαίου.	248
110. Αἱ διηγήσεις τοῦ γέρο - Κωνσταντῆ, Γ. Δροσίνη	250
111. Ὁ μικρὸς Κρητικός, Γ. Α. Μέγα.	252
112. Πολεμικὸ τραγούδι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	254
113. Ὁ μικρὸς Μακεδών, Γ. Α.Μέγα.	256
114. Ὅμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	263

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΑΣ

1. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Γ. Α. ΜΕΓΑ

	Σελίς
1. Στούς ἐλαιῶνες καὶ στὰ νυχτέρια τοῦ χωριοῦ	13
2. Ἡ ἐλιά (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	17
3. Προσπάθησε πάλι, Γ. Α.Μέγα	21
4. Τὸ γενναῖο ναυτόπουλο, Γ. Α.Μέγα	24
5. Ὁ νέος ναύτης (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	27
6. Ἡ Σημαία (ποίημα), Ι. Πολέμη	29
7. Τὸ παράπονο τοῦ εὐζώνου, Χ. Κολιάτσου	33
8. Ὁ ἡρωϊκὸς ἡμιονηγός, Χ. Κολιάτσου	43
9. Τῆς δάφνης τὰ κλωνάρια (ποίημα), Σ. Παναγιωτοπούλου.	45
10. Λελέκι καὶ σκουλήκι, κατά Ἐβαλτν	50
11. Ἡ βαλανιδιὰ διηγεῖται τὴν ιστορία της, Α. Κουρτίδη.	62
12. Ὁ πεῦκος (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	66
13. Χειμώνας (ποίημα), Α. Φωτιάδη	69
14. Τὸ χιόνι	70
15. Στὰ κρύα καὶ στὰ χιόνια, Γ. Α.Μέγα	72
16. Χειμωνιά (ποίημα), Μ. Στασινοπούλου.	75
17. Τὸ εὔλογημένο καράβι, (ποίημα), Ζ. Παπαντωνίου	89
18. Ἡ δικαιοσύνη τῆς θάλασσας, Α. Καρκαβίτσα	90
19. Ἔνας μικρὸς βιοπαλαιστής, κατά τὸ Γαλλικὸν	95
20. Ἐλεμοσύνη (ποίημα), Α. Παράσχου	100
21. Ἐργασία (ποίημα), Γ.Μαρκορᾶ	101
22. Οἱ Σπαρτιάτισσες τὴν ὥρα τοῦ κινδύνου, κατά Χ. Παπαμᾶρκον	102
23. Γοργόνα, Σ.Μυριβήλη	105
24. Στὴ θάλασσα τῆς Σαλαμίνας (ποίημα), Α. Παράσχου.	113
25. Ἀετός, κορώνη καὶ βοσκός, κατά τὸν Αἴσωπον	120
26. Ὁ λύχνος, κατά τὸν Αἴσωπον	121
27. Ὁ φαντασμένος καπνός (ποίημα), Ι. Πολέμη	122
28. Ἀετός καὶ ἀλώπηξ, κατά τὸν Αἴσωπον	123
29. Δύο ἔχθροί, κατά τὸν Αἴσωπον.	125
30. Παιδικὴ Πασχαλιά, Α. Παπαδιαμάντη	129
31. Πάσχα στὸ χωριό (ποίημα), Ν. Χατζηδάκη	133
32. Τὸ ναυτόπουλον, Α. Κουρτίδη	138
33. Τὸ μόνο «καλῶς ὡρισεῖ» (ποίημα), Ι. Πολέμη	142
34. Πῶς ἔλαβον τὸ δνομά των αἱ Ἀθῆναι, κατά Α. Κουρτίδην.	143
35. Ἡ Ἀθηνᾶ στὴν Ἀθήνα (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	146
36. Τὸ μελίσσι, κατά Α. Κουρτίδην	184
37. Τὸ τραγούδι τοῦ ἥλιου (ποίημα), Χ. Παπαντωνίου	186
38. Πῶς γίνεται ἡ μέταξα, Α. Καρκαβίτσα	187

	Σελίς
39. Τὸ χωριὸ (ποίημα), Ι. Πολέμη	191
40. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	195
41. Ὁ θερισμός, Α. Μωραΐτιδη	196
42. Στ' ἀλώνια (ποίημα), Γ. Δροσίνη	198
43. Οἱ κορυδαλλοὶ	212
44. Ὁ κορυδαλλὸς (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	214
45. Ὁ κόκκινος φανός, Γ. Α. Μέγα	229
46. Τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας, Ι. Δαμβέργη	236
47. Ἡ γῆ ἡ Ἐλληνὶς (ποίημα), Α. Βλάχου	246
48. Ὁ μικρὸς Κρητικός, Γ. Α. Μέγα	252
49. Ὁ μικρὸς Μακεδών, Γ. Α. Μέγα	256
50. Υμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ποίημα), Δ. Σολωμοῦ	263

2. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ

1. Ἔνας γέρος, ἔνα σύμβολο, Κ. Ρωμαίου	36
2. Ἡ Νίκη (ποίημα) Κ. Παλαμᾶ	42
3. «...Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη...», Π. Παπαχριστοδούλου	76
4. Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	79
5. Παραδόσεις σχετικὲς μὲ τὴ θρησκευτικὴ ζωὴ (ἐκλογὴ), Κ. Ρωμαίου	80
6. Ἀγιος Βασίλης (ποίημα), Σ. Σπεράντσα	82
7. Ἐλαφος καὶ ἄμπελος	125
8. Δειλὸς κυνηγὸς καὶ ξυλοκόπος	126
9. Ἡ δπερισκεψία καὶ ἡ λαιμαργία τιμωροῦνται	126
10. Ἰστορία καὶ κατορθώματα διαφόρων ὄνων	127
11. Μέσα εἰς τὰς φλόγας, Κ. Ρωμαίου	134
12. Γενναῖο παλλήκαρι (ποίημα), Τέλλου "Ἄγρα	137
13. "Ολα διὰ τὴν Πατρίδα, Κ. Ρωμαίου	147
14. Πατρίδα καὶ Θρησκεία (ποίημα), Σ. Ματσούκα	151
15. Τὸ καλύτερον συστατικόν, Κ. Ρωμαίου	232
16. Γιὰ τὴ γλυκιὰ Πατρίδα (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	247
17. Ὁ ζυμωτής ἔνός ἐπαρχιακοῦ φούρνου	248
18. Πολεμικὸ τραγούδι (ποίημα), Κ. Παλαμᾶ	254

3. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Ξ. ΔΟΥΦΕΞΗ

1. Τὸ δρυγωμα, κατὰ Σπ.Μελένη	9
2. Τὸ ἀμπέλι (ποίημα δημοσικὸν)	12
3. Τί θὰ πῇ σκλαβιά, Π. Νιρβάνα	31
4. Δύο γράμματα, Συλβίου	39
5. Τὸ ρίξιμο τοῦ καραβιοῦ, Α. Καρκαβίτσα	86
6. Ἡλθε πάλιν ἄνοιξις (ποίημα), Α. Βλάχου	119
7. Ὁ Μίνως καὶ ὁ Δαίδαλος, Σ. Δουφεξῆ	152

	Σελίς
8. 'Η τιμωρία τοῦ Μίδα, κατά I. Σαραντίδην	155
9. Δάμων καὶ Φιντίας, κατά I. Σαραντίδην	158
10. 'Η θυσία τῆς Ἀγραύλου, κατά Λ.Μελᾶν	161
11. 'Ο θάνατος τοῦ Κόδρου, κατά Λ.Μελᾶν.	163
12. Δόξα (ποίημα), A. Προβελεγγίου	164
13. 'Ο Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων, κατά Λ.Μελᾶν	165
14. Φιλοξενία τοῦ Μιλτιάδου, Σ. Σπεράντσα	168
15. 'Ο Ἀριστείδης ἔξορίζεται, κατά I. Σαραντίδην	169
16. 'Ο Κλεάνθης, κατά X. Παπαμάρκον	171
17. 'Η τιμωρία τοῦ Παυσανίου, κατά I. Σαραντίδην	173
18. Διογένης καὶ Ἀλέξανδρος, κατά Λ. Μελᾶν	175
19. 'Η ἐγκράτεια τοῦ Μεγάλου Ἀλέξανδρου, κατά Λ. Μελᾶν	177
20. Εύγνωμοςύνη λέοντος, κατά X. Παπαμάρκον	179
21. 'Η Κρατησίκλεια, Σ. Σπεράντσα.	182
22. Τὸ καλοκαίρι (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	189
23. 'Η κοιλάς τῶν Τεμπῶν, κατά I. Σαραντίδην	200
24. 'Η καλωσύνη τοῦ Σπύρου, κατά I. Σαραντίδην	234

4. ΕΚ ΤΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ Θ. ΜΑΚΡΟΠΟΥΛΟΥ

1. Πρωτοβρόχι (ποίημα), Γ. Δροσίνη	19
2. "Ενα 'Ελληνόπουλο, Τέλους "Αγρα	46
3. Φῶς ήλιου, φῶς Κυρίου, (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ	49
4. "Ενα εὐεργετικό ζῷο, Θ. Μακροπούλου	54
5. Τὸ μύδι καὶ ὁ ποντικός, Θ. Ποταμιάνου	58
6. Τὸ πυροφάνι (ποίημα), Γ. Δροσίνη	61
7. Φουρτουνιασμένη θάλασσα, Γ. 'Αννινου	83
8. 'Η προγονική ἐπιγραφή, Θ. Μακροπούλου	109
9. Τὸ δάσος ἔξιντα, Θ. Μακροπούλου	202
10. 'Η πρωία (ποίημα), Η. Τανταλίδη	204
11. Δροσιές (ποίημα), Σιλβίας Ρόδη	205
12. Μία ἐπίσκεψις, 'Ι. Κονδυλάκη	206
13. Φιλοστοργία πελαργοῦ, 'Α. Κουρτίδη	208
14. 'Η κουκουβάγια, Σ. Γρανίτσα	210
15. 'Η ἀλώπηξ, Σ. Γρανίτσα	216
16. Κόραξ καὶ ἀλώπηξ (ποίημα), 'Α. Ραγκαβῆ	219
17. Ζώης Καπλάνης, Θ. Μακροπούλου	221
18. 'Ο καλὸς Θεός (ποίημα), Γ. Βιζυηνοῦ.	241
19. 'Εσπερινός, Θ. Μακροπούλου	242
20. Αἶνος (ποίημα), 'Α. Βλάχου	245
21. Αἱ διηγήσεις τοῦ γερο - Κωνσταντῆ, Γ. Δροσίνη	250

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γυησιότητος αὐτῶν.

Ἄντιτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον.
Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 ἵκαν 15/21 Μαρτίου 1946 ('Εφημ. Κυβ. 1946, Α' 108).

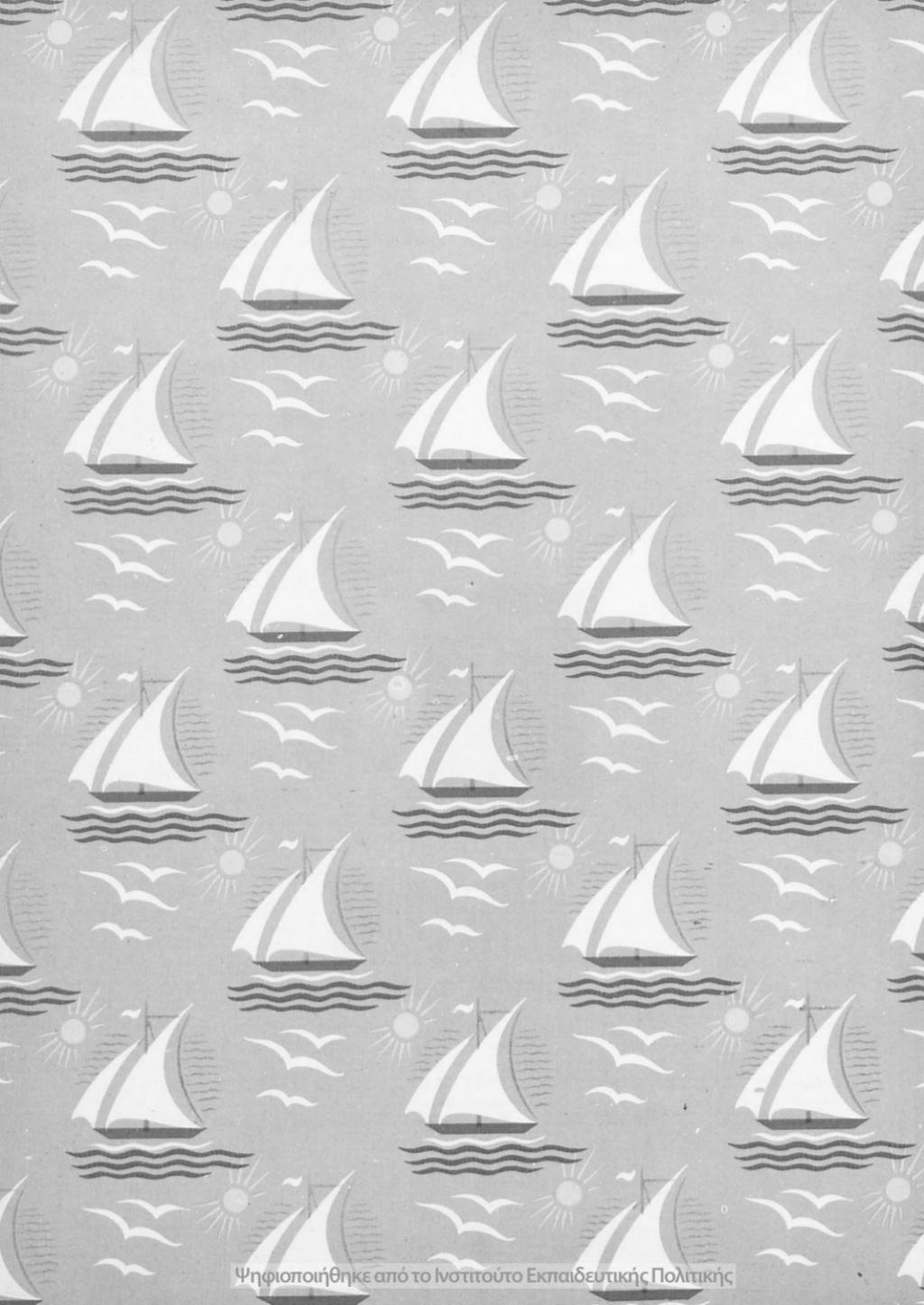
0020555595

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

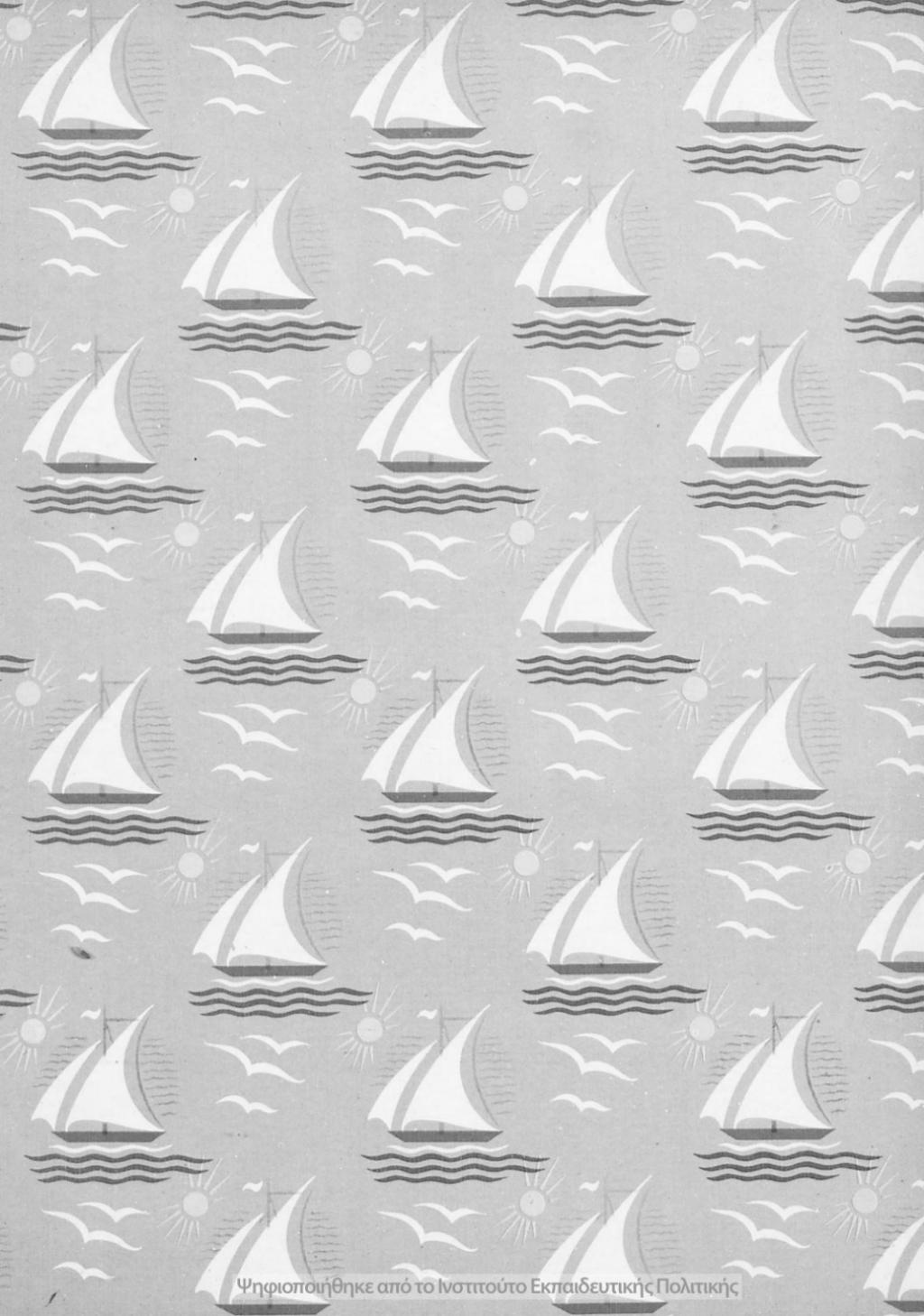
ΕΚΔΟΣΙΣ Ε', 1964 (VIII)—ΑΝΤΙΤΥΠΑ 325.000—ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1222/18-3-64

Ἐκτύπωσις-βιβλιοδεσία-Κοινοπραξία Β. ΛΑΜΠΡΙΝΑΚΟΣ - ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

